รายงานวิจัย

โครงการวิจัย
สถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพ
ของหนังสือพิมพ์รายวัน

The Situation of Health Communication

In Thai Daily Newspapers

ชุดโครงการวิจัยระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพเพื่อประชาชน

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

30 เมษายน 2548

Research Report

The Situation of Health Communication in Thai Daily Newspapers

Popular Health Communication System
Research and Development
Health Systems Research Institute
April 28, 2005

บทคัดย่อ
งานวิจัย
สถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพของสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบปริมาณและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพของสื่อหนังสือพิมพ์ ระบุบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ การให้ความสำคัญแก่การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ ข้อจำกัดในการทำงาน การตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของบุคคลดังกล่าว รวมทั้งให้ทราบถึงความต้องการ วิธีการเข้าถึง การตอบสนองต่อข่าวสารสุขภาพของผู้รับสารเนื้อหาสุขภาพจากหนังสือพิมพ์ โดยวิธีวิจัยประกอบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน กรุงเทพธุรกิจ โพสต์ทูเดย์ ผู้จัดการ และแนวหน้า ในช่วงเดือนกันยายน 2547 รวมทั้งสิ้น 84 ฉบับ วิธีสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ฉบับ จำนวน 33 คน และการสนทนากลุ่มผู้รับสาร จำนวน 6 กลุ่ม จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ และพฤติกรรมการอ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์

การวิจัยพบว่า เนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันมีเรื่องเกี่ยวกับโรคมากที่สุด และพบการนำเสนอสาระด้านการป้องกันโรคมากที่สุด รวมทั้งปรากฏการนำเสนอในรูปแบบคอลัมน์มากที่สุด เนื้อหาสุขภาพปรากฏในส่วนเนื้อในและส่วนพิเศษ ในหน้าสตรี วิทยาการ ชีวิตสุขภาพ และต่างประเทศ ตลอดจนหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ด้วยเช่นกัน ขณะที่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสนอเนื้อหาสุขภาพ ประกอบด้วย บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว ผู้สื่อข่าว ผู้เขียนคอลัมน์ และแหล่งข้อมูลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ประสานการให้ข้อมูล เมื่อพิจารณาบทบาทการเสนอพบว่า บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว ผู้เขียนคอลัมน์ มีบทบาทในการคัดกรองเนื้อหาที่จะนำเสนอ โดยพิจารณาเลือกจากเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นหลัก ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายของหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้สื่อข่าว และผู้เขียนคอลัมน์เป็นผู้ที่มีบทบาทด้านการเรียบเรียงนำเสนอ ส่วนบทบาทด้านการให้ข้อมูลสำหรับการนำเสนอ เป็นบทบาทของผู้เป็นแหล่งข้อมูล โดยแหล่งข้อมูลสุขภาพ ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลบุคคล แหล่งข้อมูลองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร รวมถึงแหล่งข้อมูลประเภทสื่ออื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพทุกกลุ่มตระหนักถึงบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพของตน และให้ความสำคัญกับการเสนอเนื้อหาสุขภาพ บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว และผู้สื่อข่าวมีความต้องการเนื้อหาสุขภาพที่มีผลกระทบในวงกว้าง ผู้อ่านนำไปใช้ประโยชน์ได้ สอดคล้องกับ

แนวทางของหนังสือพิมพ์ อุปสรรคสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ ประกอบด้วย ความยากของเนื้อหาและศัพท์เฉพาะด้านสุขภาพ การขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ผลประโยชน์แฝงทางธุรกิจ และแนวนโยบายของหนังสือพิมพ์

จากการสนทนากลุ่มพบว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงผู้รับสารทุกเพศและทุกช่วงอายุ ผู้รับสารระบุชัดเจนว่า ตนเองไม่ได้คาดหวังการได้รับข้อมูลสุขภาพเป็นหลักจากการเปิดรับหนังสือพิมพ์ โดยเนื้อหาสุขภาพจะเป็นเนื้อหาลำดับท้าย ๆ ที่ผู้รับสารเลือกอ่าน ส่วนเนื้อหา และข่าวสารสุขภาพที่ต้องการขึ้นอยู่กับความสนใจตามช่วงอายุและเพศ รวมถึงความใส่ใจด้านสุขภาพของแต่ละบุคคล และปูมหลังความเจ็บป่วยของตนเอง และ / หรือ คนในครอบครัว

ผู้รับสารที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำมักจะติดตามอ่านคอลัมน์ประจำในหนังสือพิมพ์ที่ตนอ่าน รวมทั้งอ่านคอลัมน์สุขภาพอื่น ๆ และมีการเสาะแสวงหาข่าวสารจากสื่ออื่น ๆ ร่วมด้วย สำหรับผู้รับสารซึ่งไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีการติดตามเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์อย่างไม่ต่อเนื่อง ไม่กระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูลสุขภาพ ยกเว้นกรณีที่ตนหรือคนในครอบครัวมีการเจ็บป่วย หลายคนในกลุ่มนี้เป็นผู้รับสารสุขภาพเป็นประจำจากสื่ออื่น นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้รับสารมีการตอบสนองต่อเนื้อหาสุขภาพ 3 ลักษณะ ได้แก่ นำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ทันที ในกรณีข้อมูลนั้นสอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการของตนเอง แนะนำข้อมูลให้กับคนรอบข้างกรณีที่ข้อมูลมีความสอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการของบุคคลนั้น และสะสมข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างและรักษาฐานข้อมูลส่วนบุคคล

****

Abstract

The Situation of Health Communication in Thai Daily Newspapers

The objectives of this research were to examine the quantity and to identify format of health-related contents in Thai daily Newspapers, to identify distinctive parties involving in process of health message delivery, and to study the concerning parties in terms of their preferences in delivering different health-related messages, their work limitations, their awareness of roles and functions as pressmen, as well as to study the newspaper's readers concerning types of health information they wanted, their means in searching these information, and their responses towards all health information acquired from the newspaper. This research employed three methods including content analysis, in-depth interview, and focus group. Six Thai newspapers were purposively selected as the sample for content analysis. The total of 84 issues publicized during September 2004 were analyzed. Thirty-three health-related personals working for the six Thai newspapers were interviewed. Furthermore, six focus groups representing newspaper readers, who were different in term of their reading behavior concerning health-related contents, ages, and genders, were conducted.

In conclusion, the results from content analysis showed that the most frequent health-related topic and health-related theme found among the sample was topic concerning various deceases, and theme concerning health prevention. Moreover, the most frequent presentation format of health message was the column format. Health-related content could be found in various sections such as women, technology, health, and foreign news sections, as well as the front page.

Concerning parties in delivering health-related message consisted of editors in chief, news editors responsible for health-related desks, reporters, columnists and health-related informants. The research found that some specific parties partly shared their roles and functions. Editors in chief, news editors, and columnists mainly acted as message screeners based on their own judgment towards the impact of each topic or content upon readers. Reporters and columnists obviously perform their roles in rewriting and adjusting health-related contents and formats. Health-related informants including the health specialists and the information coordinators played their roles in delivering health-related information. Besides health-related informants, other information sources of the press were government and non-government organizations, documents, and various media channels, locally and internationally.

Definitely, each concerning party realized the importance of their role-playing in health-related message delivery. Contents they had paid attention were contents that had tremendous effect upon the public, in term of its benefit and interest. Obstacles in producing health-related messages obviously mentioned in the interviews were difficulties in understanding specific terminologies and particular health-related contents, the thin line between public and private interest over some health-related issues, and the press-owned company's policy towards health-related content.

From the focus group interviews, it was obvious that newspaper was still the accessible medium for different types of readers. Interestingly, attendants mentioned that to read health-related content was not their main purpose in reading newspapers. Therefore, their expectation of exposing health-related content in newspapers was

relatively low. Moreover, health-related contents or messages which the readers sought for were different among age groups, gender-based concerns, individual's health consciousness, and individual's and or family members' illness.

Further, the findings demonstrated that heavy readers of health-related content were habitually exposed to health-related columns in newspapers and most of them were very active in seeking for other information they would like to know by the use of other media. Light readers of health-related content in newspapers were passive in seeking health information unless they or their family members were ill. Some of them were identified themselves as heavy users of health-related content of other mass medium.

Three patterns of responses were found among readers due to their exposure to health-related message. First, due to their own confrontation with health-related problems or concerns, the readers would immediately implement the information they just exposed. The second pattern was to advice surrounding people after considering the involvement of the content upon each person's situation. Thirdly, the reader would gather all concerned information to build up and to maintain their personal health-related database, and would use this information later whenever needed in the future.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

สารบัญ

1. บทนำ 1

2. กรอบแนวคิดการวิจัย 7

3. ระเบียบวิธีวิจัย 21

4. รายงานผลการวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน 33

5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน 99

6. รายงานผลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพ ในหนังสือพิมพ์รายวัน 109

7. รายงานผลการวิเคราะห์ผู้รับสารจากการสนทนากลุ่ม 178

8. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 224

รายการอ้างอิง-สัมภาษณ์ 244

ภาคผนวก

ก. สรุปการวิเคราะห์เนื้อหาโดยรวม

ข. รายชื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน

ค. รายชื่อผู้เข้าสนทนากลุ่ม

ง. แบบคัดเลือกผู้เข้าสนทนากลุ่ม

จ. ตารางลงรหัส

ฉ. รายชื่อคณะผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย

บทที่ 1
บทนำ

การปฏิรูปในเรื่องระบบสาธารณสุขได้รับการกล่าวถึงอย่างแพร่หลาย และถือเป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้กำหนดทิศทางในการปฏิรูประบบสุขภาพของประชาชน โดยกำหนดให้มีกระบวนการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติด้วยการจัดทำพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติให้เป็นกฎหมายแม่บทซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2543 ทั้งนี้ การปฏิรูปแนวคิดระบบสุขภาพในประเทศไทยจำเป็นต้องอาศัยพลังจากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชน ร่วมกันผลักดันเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ สร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ สร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน พัฒนาทักษะส่วนบุคคลให้สามารถปรับพฤติกรรมเพื่อการสร้างสุขภาพที่ดี และการปรับเปลี่ยนระบบบริการการแพทย์และสาธารณสุข ให้เป็นไปในลักษณะผสมผสานในรูปองค์รวม

การนำเสนอข่าวสารด้านสุขภาพสู่ประชาชนในปัจจุบันมีอยู่มากมายหลายช่องทาง ทั้งสื่อมวลชน สื่อรณรงค์ทั้งของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรไม่หวังผลกำไร องค์กรเอกชน บุคลากรด้านสาธารณสุข และแม้แต่ประชาชนเองในฐานะผู้รับสารและผู้ส่งสารในเวลาเดียวกัน การนำเสนอข่าวสารด้านสุขภาพจำนวนมากไปยังประชาชนดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดข้อสงสัยว่าสถานภาพการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในสื่อต่าง ๆ เป็นอย่างไร มีการนำเสนอเนื้อหาเพื่อประโยชน์ของประชาชนเพียงใด และจะมีกลไกอะไรที่จะสนับสนุนให้ระบบสื่อสารสุขภาพให้ประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้นในปี พ.ศ. 2546 สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข จึงได้จัดทำชุดโครงการวิจัยระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพเพื่อประชาชน เพื่อสำรวจสถานภาพเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะวารสาร นิตยสารด้านสุขภาพ สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการรณรงค์ด้านสุขภาพขององค์กรต่าง ๆ และอินเตอร์เน็ต โดยมุ่งค้นหาว่าสื่อเหล่านี้มีการนำเสนอข้อมูลสุขภาพมากน้อยเพียงใด อย่างไร มีใครเป็นผู้นำเสนอ อย่างไรก็ตามการศึกษาดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมครบทุกสื่อ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขจึงได้ขยายขอบเขตโครงการวิจัย ให้ครอบคลุมสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน และสื่อท้องถิ่น โดยเริ่มศึกษาเพิ่มเติมในสื่อประเภทดังกล่าวในเดือนกันยายน 2547

ในส่วนของสื่อหนังสือพิมพ์นับได้ว่ามีบทบาทหน้าที่สำคัญในการรายงานข่าว การเสนอความคิดเห็น วิจารณ์ ให้ข้อมูลความรู้ แม้กระทั่งการกำหนดวาระก็ตาม ดังที่ Brian McNair (1999 : 21) ที่กล่าวถึงหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ว่า สื่อมวลชนมีหน้าที่แจ้งข่าวสารแก่ประชาชน (Inform) ให้การศึกษา

(Education) เป็นเวทีของการแสดงความคิดเห็น (Platform) รายงานข่าวและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ (Watchdog) และต้องสามารถใช้เป็นช่องทางสนับสนุนการแสดงทัศนะต่าง ๆ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ท่ามกลางข่าวสารที่หลากหลายที่เสนอผ่านหนังสือพิมพ์ มีปริมาณข่าวสารสุขภาพมากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร และใครเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดเนื้อหาสุขภาพ บุคคลเหล่านั้นทำหน้าที่ในการเสนอเนื้อหาสุขภาพอย่างไร ให้ความสำคัญแก่การเสนอเนื้อหาสุขภาพมากน้อยเพียงใด แสดงบทบาทหน้าที่ตลอดจนมีข้อจำกัดในการทำงานเพื่อเสนอเนื้อหาสุขภาพหรือไม่อย่างไร และในขณะเดียวกัน ก็น่าสนใจว่ากลุ่มผู้รับสารเนื้อหาสุขภาพในปัจจุบันมีความต้องการข่าวสารสุขภาพรูปแบบใด วิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพเหล่านั้น รวมทั้งกลุ่มผู้รับสารมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การสร้างเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสภาพบ้างหรือไม่

การศึกษาเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ การศึกษากลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเสนอเนื้อหาสุขภาพ และการศึกษาผู้รับสารนี้จะทำให้เห็นภาพรวม ทิศทางการทำงานในปัจจุบันของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย และในลำดับขั้นต่อไปของการวิจัยจะสามารถใช้สิ่งที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นฐานข้อมูล ผลักดันให้เกิดนักสื่อสารสุขภาพ เกิดการสร้างเครือข่ายของนักสื่อสารสุขภาพให้มีความเข้มแข็ง ชัดเจน และเป็นสถาบันที่เป็นรูปธรรมในอนาคต อันจะส่งผลให้ระบบการสื่อสารสุขภาพของประเทศมีความสมบูรณ์มากขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อการปฏิรูประบบสุขภาพของประเทศไทยโดยรวม

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข จึงได้ดำเนินการศึกษาสถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยมีคำถามในการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังต่อไปนี้

คำถามการวิจัย

1. การให้พื้นที่แก่เนื้อหาด้านสุขภาพของสื่อหนังสือพิมพ์ มีปริมาณเท่าใด ในรูปแบบใดบ้าง
2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ประกอบด้วยบุคคลใดบ้าง
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ ได้ให้ความสำคัญแก่การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพมากน้อยเพียงใด มีข้อจำกัดอะไรบ้างในการทำงาน ตลอดจนตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเพียงใด เพราะเหตุใด

4. กลุ่มผู้รับสารเนื้อหาสุขภาพจากหนังสือพิมพ์มีความต้องการข่าวสารสุขภาพแบบใด มีวิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพอย่างไรบ้าง ตลอดจนมีการตอบสนองต่อข่าวสารสุขภาพที่ได้รับและนำไปใช้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทราบปริมาณการให้พื้นที่และรูปแบบเนื้อหาสุขภาพของสื่อหนังสือพิมพ์
2. เพื่อทราบถึงกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์
3. เพื่อทราบเกี่ยวกับการให้ความสำคัญแก่การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ ข้อจำกัดในการทำงาน และความตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอ เนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์
4. เพื่อทราบถึงความต้องการข่าวสารสุขภาพ วิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพ การตอบสนองต่อข่าวสารสุขภาพที่ได้รับ ของผู้รับสารเนื้อหาสุขภาพจากหนังสือพิมพ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพเพื่อประชาชนผ่านสื่อหนังสือพิมพ์
2. ส่งเสริมความเป็นไปได้ในการการสร้างกลไกสนับสนุนให้ระบบสื่อสารสุขภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน
3. สนับสนุนให้ระบบการสื่อสารสุขภาพมีความสมบูรณ์ และเกิดประโยชน์ต่อการปฏิรูประบบสุขภาพของประเทศ

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการคัดเลือกหนังสือพิมพ์รายวันจากส่วนกลางเท่านั้น ไม่รวมหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น กำหนดขอบเขตเนื้อหาสุขภาพที่ไม่รวมการโฆษณา กำหนดการลงรหัสในการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ สาระ รูปแบบการนำเสนอ ตำแหน่งที่ปรากฏ การพิมพ์ ส่วนของหน้าหนังสือพิมพ์ และประเภทหน้าของหนังสือพิมพ์

กลุ่มผู้อ่านที่ศึกษาในครั้งนี้ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดให้มีสัดส่วนไม่แตกต่างกันนักในด้านเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ และเป็นกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. นักสื่อสารสุขภาพ หมายถึง บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดเนื้อหา เรียบเรียง คัดเลือกเพื่อนำเสนอสารด้านสุขภาพทางหนังสือพิมพ์

2. การวิจัยครั้งนี้มีฐานแนวคิดเนื้อหาสุขภาพในความหมายโดยรวม ซึ่งถือว่าเป็นสุขภาวะที่สมบูรณ์ และมีดุลยภาพทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ แต่จะเน้นการวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ในระดับบุคคล โดยเนื้อหาสุขภาพในที่นี้ หมายถึง เรื่องราว เหตุการณ์ ความคิดเห็น สาระ ที่นำเสนอทางหนังสือพิมพ์ ที่มีประเด็นใดประเด็นหนึ่งในเรื่องดังนี้ คือ การรักษาพยาบาล สร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และการฟื้นฟูสภาพ

3. เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ หมายถึง เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวันที่มีเนื้อหาใจความในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเด่นชัด ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโรค สุขภาพทั่วไป อาหาร โภชนาการ การบริโภค ชีวจิต ธรรมชาติบำบัด วิทยาการทางการแพทย์ การใช้ยา ความงาม เพศศึกษา สุขภาพจิต สุขภาพตา สภาพแวดล้อม มลพิษ สุขภาพผู้สูงอายุ แพทย์ทางเลือก 30 บาทรักษาทุกโรค อนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร การลดน้ำหนัก การออกกำลังกาย การดูแลตนเองเมื่อป่วย ตรวจมะเร็งเต้านม นโยบายเกี่ยวกับประกันสังคม เป็นต้น

4. สาระ (Theme) เนื้อหาสุขภาพ หมายถึง ประเด็นเรื่องเด่นที่สุดที่เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ชิ้นนั้นกล่าวถึง ประกอบด้วย 4 สาระ คือ

4.1 การป้องกันโรค หมายถึง ประเด็นเรื่องที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสาเหตุ อาการ การป้องกันโรค

4.2 การสร้างเสริมสุขภาพ หมายถึง ประเด็นเรื่องที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำ การปฏิบัติตน คำแนะนำ เพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีสุขภาพดี

4.3 การรักษาพยาบาล หมายถึง ประเด็นเรื่องที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาโรค การดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วย การดูแลผู้ป่วย

4.4 การฟื้นฟูสภาพ หมายถึง ประเด็นเรื่องที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตนหลังหายจากอาการเจ็บป่วยและโรคต่าง ๆ เป็นการปฏิบัติตนเพื่อให้ร่างกายกลับสู่สภาพปกติ

5. รูปแบบการเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ หมายถึง ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน ประกอบด้วย 6 รูปแบบ คือ

5.1 ข่าว หมายถึง การรายงานเหตุการณ์

5.2 คอลัมน์ หมายถึง ข้อเขียนแสดงความเห็น และให้รายละเอียดเนื้อหาสุขภาพเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสาระใดสาระหนึ่งที่พิมพ์ประจำจากกองบรรณาธิการหรือจากผู้อ่าน

5.3 บทความปริทัศน์ หมายถึง ข้อเขียนที่ไม่สอดแทรกความคิดเห็นแต่จะเสนอข้อเท็จจริง เกี่ยวกับเนื้อหาสุขภาพเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสาระใดสาระหนึ่ง

5.4 บทบรรณาธิการ หมายถึง ข้อเขียนที่ปรากฏในหน้าบรรณาธิการเพื่อแสดงความเห็น

5.5 บทวิจารณ์ หมายถึง ข้อเขียนแสดงความคิดเห็นผลงานต่าง ๆ

5.6 บทสัมภาษณ์ หมายถึง ข้อเขียนที่เสนอเรื่องราวของบุคคลจากการสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการหรือผู้เขียน

6. ตำแหน่งที่ปรากฏ หมายถึง ตำแหน่งการจัดวางเนื้อหาสุขภาพในหน้าหนังสือพิมพ์รายวัน โดยพิจารณาจากลักษณะการกวาดสายตาของผู้อ่านในลักษณะตัวอักษร Z ประกอบด้วย 5 ตำแหน่ง คือ ซ้ายบน ขวาบน กลาง ซ้ายล่าง และขวาล่าง สามารถระบุได้ด้วยแผนผังดังนี้

<table>
<tr><td>ซ้ายบน</td><td>ขวาบน</td></tr>
<tr><td colspan="2">กลาง</td></tr>
<tr><td>ซ้ายล่าง</td><td>ขวาล่าง</td></tr>
</table>

7. การพิมพ์ หมายถึง ลักษณะที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ โดยพิจารณาจากการพิมพ์สี การพิมพ์ขาวดำ การมีภาพประกอบเรื่อง และการไม่มีภาพประกอบเรื่อง

8. ส่วนของหน้าหนังสือพิมพ์ หมายถึง การจัดพิมพ์เนื้อหาสุขภาพในส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือพิมพ์ โดยพิจารณาจาก 3 ลักษณะ ดังนี้

8.1. ข่าวหน้าหนึ่งของฉบับหลัก หมายถึง หน้าแรกของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น

8.2. เนื้อในของฉบับหลัก หมายถึง หน้าถัดไปจากหน้าแรก ของส่วนหลักของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ซึ่งจะรวมเป็นพับเดียวกันกับหน้าแรก

8.3. ส่วนย่อยแยกจากฉบับหลัก หมายถึง ส่วนที่เป็นพับแยกจากหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น

9. ประเภทหน้าหนังสือพิมพ์ หมายถึง การจัดแบ่งหน้าในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับที่มีการนำเสนอเนื้อหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งในหน้านั้น ๆ ได้แก่ หน้าสตรี หน้าวิทยาการ-เกษตร หน้าที่นำเสนอเรื่องทั่วไป คอลัมน์ ข่าวต่อจากหน้าอื่น ๆ หน้าชีวิต-สุขภาพ หน้าต่างประเทศ หน้าบทความแสดงความเห็น หน้าสาธารณสุข หน้าท่องเที่ยว-อาหาร หน้าการศึกษา หน้าเยาวชน หน้าเศรษฐกิจ หน้าภูมิภาค หน้าไลฟ์สไตล์-สัตว์เลี้ยง หน้าการเมือง หน้ากีฬา หน้าบันเทิง หน้าสังคม เป็นต้น

10. ผู้รับสารที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ หมายถึง ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ที่เปิดรับข่าวสารสุขภาพทุกครั้ง หรือเกือบทุกครั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์

11. ผู้รับสารที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ไม่ประจำ หมายถึง ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ที่ไม่เปิดรับ หรือเปิดรับข่าวสารสุขภาพไม่บ่อยครั้งนัก

บทที่ 2
กรอบแนวคิดการวิจัย

โครงการวิจัยสถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพของหนังสือพิมพ์รายวัน มุ่งศึกษาการให้พื้นที่แก่เนื้อหาสุขภาพ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพของหนังสือพิมพ์ และความต้องการ การตอบสนองต่อเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ของผู้รับสาร เป็นการศึกษาในองค์ประกอบของการสื่อสารคือ ผู้ส่งสารซึ่งหมายถึงผู้เกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพ ตัวสารคือเนื้อหาสุขภาพ ช่องทางการสื่อสารคือสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน และผู้รับสารคือผู้อ่าน การศึกษาครั้งนี้เป็นการสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนากลไกเชื่อมโยงประสานเครือข่ายนักสื่อสารสุขภาพ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนงานพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน ผลการศึกษาจะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการผลักดันสู่การสร้างนักสื่อสารสุขภาพต่อไป ในการศึกษาองค์ประกอบการสื่อสารสุขภาพในขอบเขตของสื่อหนังสือพิมพ์รายวันครั้งนี้ ได้มีการประมวลแนวคิดด้านสุขภาพ ทฤษฎีการสื่อสารมวลชนเฉพาะที่สำคัญ และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการศึกษาได้อย่างชัดเจน ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาสุขภาพ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของสื่อมวลชน ข่าว และการนำเสนอในหนังสือพิมพ์

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสาร

2.4 การทบทวนงานวิจัยการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพของหนังสือพิมพ์

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาสุขภาพ

แผนพัฒนาสุขภาพ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) ให้ความหมายคำว่า สุขภาพ คือ สุขภาวะที่สมบูรณ์ และมีดุลยภาพทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคมและทางจิตวิญญาณ สุขภาพจึงแยกไม่ได้จากวิถีชีวิตที่จะต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของความถูกต้องพอดี โดยดำรงอยู่ในครอบครัว ชุมชน และสังคมที่พัฒนาอย่างสมดุล เช่นเดียวกับที่ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายสุขภาพไว้ว่า สุขภาพ คือ “สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางกาย ทางจิต ทางสังคมและทางจิตวิญญาณ” และความหมายในร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ มาตรา 3 ที่ระบุว่า สุขภาพ หมายถึง “สุขภาวะที่สมบูรณ์และเชื่อมโยงเป็นองค์รวมอย่างสมดุลทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคมและทางจิตวิญญาณ” พร้อมคำชี้แจงประกอบร่างพระราชบัญญัติเพื่อให้เข้าใจความหมายคำว่าสุขภาพที่กว้างขึ้น คือ สุขภาพมิใช่มีความหมายแค่เรื่องของการป่วย - ไม่ป่วย แต่หมายถึงสุขภาวะทางกาย จิต สังคมและจิตวิญญาณ ซึ่งมีผลมาจาก

- ปัจจัยด้านปัจเจกบุคคล ได้แก่ กรรมพันธุ์ พฤติกรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต เป็นต้น

- ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ กายภาพ/ ชีวภาพ นโยบายสาธารณะ เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ศาสนา ประชากร การศึกษา การสื่อสาร คมนาคม เทคโนโลยี เป็นต้น
- ปัจจัยด้านระบบบริการสาธารณสุข ได้แก่ ความครอบคลุม เสมอภาค ประเภทระดับบริการ คุณภาพ ประสิทธิภาพ เป็นต้น

ประเวศ วะสี (2541: 3-8) ได้ชี้ให้เห็นว่า เรามีความจำเป็นต้องมีจินตนาการใหม่ในเรื่องสุขภาพ กล่าวคือโรงพยาบาลไม่ใช่ที่สร้างสุขภาพ ตัวเรา ครอบครัว ชุมชน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ต่างหากที่มีส่วนในการสร้างสุขภาพ ดังนั้นความหมายของคำว่าสุขภาพต้องนิยามให้ครอบคลุมถึง “สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา ไม่ใช่เพียงแค่การปราศจากโรค” ซึ่งคำว่าสุขภาวะ “จึงเป็นเช่นเดียวกับอิสรภาพหรือการหลุดพ้นจากความบีบคั้นทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา” เป็นภาวะที่ร่างกายไม่เจ็บป่วย ไม่มีการบีบคั้นอันเกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว ชุมชน ที่ทำงาน ระบบบริการทางสังคม การสื่อสาร เศรษฐกิจ การเมือง ไม่มีความเครียด ความโลภ การไม่มีสติ และไม่มีการบีบคั้นจากความไม่รู้การขาดโลกทัศน์และชีวทัศน์ที่ถูกต้อง จะเห็นได้ว่าหากเรามีจินตนาการเกี่ยวกับสุขภาพดังที่กล่าวมา ย่อมสร้างความเข้าใจได้อย่างท่องแท้ว่าปัจจัยที่จะช่วยให้สุขภาพดีนั้นเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันจากปัจจัยหลัก 4 ด้านคือ ร่างกาย จิต สังคม และปัญญา แนวคิดนี้ช่วยขยายขอบเขตของการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพให้กว้างมากขึ้น ไม่จำกัดเพียงแค่การส่งเสริมสุขภาพเฉพาะตัวบุคคลและโรงพยาบาลหรือบริการด้านสาธารณสุขเช่นที่เราเข้าใจมาแต่เดิม

อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้ มีขอบเขตในการดำเนินงานเพื่อสร้างองค์ความรู้อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายนักสื่อสารสุขภาพของสื่อหนังสือพิมพ์ ดังนั้นจึงเน้นการศึกษาในระดับบุคคลที่ตัวผู้ส่งและผู้รับสาร ยังไม่ครอบคลุมถึงระบบการส่งเสริมสุขภาพทั้งระบบซึ่งรวมปัจจัยส่งเสริมสุขภาพทั้ง 4 ปัจจัยตามนิยามใหม่ของคำว่าสุขภาพ ดังนั้นจึงกำหนดขอบเขตของเนื้อหาสุขภาพในระดับของบุคคลเท่านั้น หากขอบเขตของเนื้อหาสุขภาพถูกจำกัดลงเฉพาะระดับบุคคล สำหรับงานวิจัยที่มีก่อนหน้านี้ อาทิ การวิเคราะห์เนื้อหาและวาทกรรมเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยในสื่อมวลชนไทย โดย ศิริชัย ศิริกายะ และคณะ (2541) กำหนดสาระหลักของเนื้อหาสุขภาพ ได้แก่ การป้องกันโรค การสร้างเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพจะเห็นได้ว่าสาระหลักดังกล่าวเป็นสาระระดับบุคล เป็นปัจจัยส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกายหรือตัวบุคคล ซึ่งแต่ละสาระมีประเด็นเรื่องดังต่อไปนี้

- การป้องกันโรค หมายถึง ประเด็นเรื่องที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสาเหตุ อาการ
- การสร้างเสริมสุขภาพ หมายถึง ประเด็นเรื่องที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำ การปฏิบัติตน คำแนะนำ เพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีสุขภาพดี

- การรักษาพยาบาล หมายถึง ประเด็นเรื่องที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาโรค การดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วย การดูแลผู้ป่วย
- การฟื้นฟูสภาพ หมายถึง ประเด็นเรื่องที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตนหลังหายจากอาการเจ็บป่วยและโรคต่าง ๆ เป็นการปฏิบัติตนเพื่อให้ร่างกายกลับสู่สภาพปกติ

นอกจากสาระของเนื้อหาสุขภาพที่กล่าวมาแล้ว การระบุถึงประเด็นเรื่องสุขภาพจะช่วยให้รายละเอียดเพิ่มเติมในภาพรวมของเนื้อหาสุขภาพได้ การวิจัยครั้งนี้จึงได้กำหนดการวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพในประเด็นเรื่องว่าเป็นเนื้อหาสุขภาพในเรื่องอะไรบ้าง โดยใช้กรอบประเด็นเรื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาในสื่อมวลชนที่มีการวิจัยมาแล้ว ได้แก่ รายงานการวิเคราะห์เนื้อหาและผลกระทบของข้อมูลข่าวสารสุขภาพเรื่องอาหารที่นำเสนอทางสื่อมวลชน (2547) โดยกองสุขศึกษา กระทรวงสาธารณสุข และการวิจัยสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อสุขภาพโดย บุญเรือง เนียมหอม และคณะ (2547) ซึ่งสามารถรวบรวมการแบ่งเรื่องเกี่ยวกับเนื้อหาสุขภาพได้ดังต่อไปนี้

- ความรู้เกี่ยวกับโรค
- สุขภาพทั่วไป
- อาหาร โภชนาการ การบริโภค
- ชีวจิต ธรรมชาติบำบัด
- วิทยาการทางการแพทย์
- การใช้ยา
- ความงาม
- เพศศึกษา
- สุขภาพจิต
- สุขภาพตา
- สภาพแวดล้อม มลพิษ
- สุขภาพผู้สูงอายุ
- แพทย์ทางเลือก
- อนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร
- การลดน้ำหนัก
- การออกกำลังกาย
- การดูแลตนเองเมื่อป่วย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของสื่อมวลชน ข่าว และการนำเสนอในหนังสือพิมพ์

การวิเคราะห์เนื้อหาในครั้งนี้มุ่งสำรวจการให้พื้นที่ และการปรากฏของเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอ โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางหนังสือพิมพ์ (ดรุณี หิรัญรักษ์ : 2530) ซึ่งจัดแบ่งรูปแบบการนำเสนอประกอบด้วย 2 ลักษณะใหญ่ คือ ข่าว และ บทแสดงความคิดเห็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข่าว หมายถึง การรายงานเหตุการณ์
2. บทแสดงความคิดเห็น แบ่งเป็น
    2.1. คอลัมน์ หมายถึง ข้อเขียนแสดงความเห็น และให้รายละเอียดเนื้อหาสุขภาพเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสาระใดสาระหนึ่งที่พิมพ์ประจำจากกองบรรณาธิการและผู้อ่าน
    2.2. บทความปริทัศน์ หมายถึง ข้อเขียนที่ไม่สอดแทรกความคิดเห็นแต่จะเสนอข้อเท็จจริง เกี่ยวกับเนื้อหาสุขภาพเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสาระใดสาระหนึ่ง
    2.3. บทบรรณาธิการ หมายถึง ข้อเขียนที่ปรากฏในหน้าบรรณาธิการเพื่อแสดงความเห็น
    2.4. บทวิจารณ์ หมายถึง ข้อเขียนแสดงความคิดเห็นผลงานต่าง ๆ

จาการสำรวจเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ก่อนการเก็บข้อมูล และทำการทดสอบเครื่องมือลงรหัส พบว่ารูปแบบการนำเสนอในหนังสือพิมพ์อีกรูปแบบหนึ่งคือ บทสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อเขียนที่เสนอเรื่องราวของบุคคลจากการสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการหรือผู้เขียน ดังนั้นจึงได้เพิ่มเติมจากรูปแบบการนำเสนอที่กล่าวมาข้างต้น และใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสรุปรูปแบบการนำเสนอ 6 ลักษณะ ดังนี้

1. ข่าว
2. คอลัมน์
3. บทความปริทัศน์
4. บทบรรณาธิการ
5. บทวิจารณ์
6. บทสัมภาษณ์

สำหรับตำแหน่งที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งการจัดวางหน้าเป็นการสะท้อนถึงการให้ความสำคัญของเนื้อหาที่เสนอในหนังสือพิมพ์ โดยปกติ

“บรรณาธิการจะยึดตำแหน่งสำคัญของหน้าหนังสือพิมพ์ เป็นองค์ประกอบในการวางข่าวสำคัญของวัน ตำแหน่งมุมบนขวามือสำคัญมากพอ ๆ กับมุมบนซ้ายมือ ดังนั้นจุดเริ่มต้นการจัดหน้าจึงมักเริ่มจากส่วนบนของหนังสือพิมพ์เสียก่อน” (มาลี บุญศิริพันธ์, 2531:106) แสดงให้เห็นว่าส่วนบนของหนังสือพิมพ์เป็นส่วนที่ได้รับการให้ความสำคัญและมักจะวางข่าวที่สำคัญไว้ในตำแหน่งส่วนบนทั้งซ้ายและขวา ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการเคลื่อนไหวของสายตาในการดูสิ่งพิมพ์“ โดยปกติผู้ดูจะมองหน้าสิ่งพิมพ์ในลักษณะการกวาดสายตาเป็นรูปตัวซี (Z) ในภาษาอังกฤษ คือ จะเริ่มมองที่มุมบนซ้ายมือ แล้วกวาดสายตาทางด้านขวา จากนั้นกวาดสายตาทแยงมุมลงมาที่มุมล่างด้านซ้ายมาจบที่มุมล่างด้านขวาตามลำดับ” (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2543: 253) วิษณุ สุวรรณเพิ่ม (2540: 257-258) ได้อธิบายการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ในหน้าข้างในฉบับว่า จะมีการจัดวางหน้าสนองตอบต่อสายตาที่จุดแรกเมื่อมองหน้าใน โดยเริ่มจากมุมซ้ายบน หลังจากนั้นสายตาจะเคลื่อนไปที่ตำแหน่งขวาบน แล้วเคลื่อนต่อไปที่กลางหน้า แล้วลงมาที่ซ้ายล่าง และจบลงที่ขวาล่าง ดังนั้นการจัดหน้าจะวางองค์ประกอบที่น่าสนใจมากที่สุดไว้บริเวณบน และชักจูงสายตาให้เคลื่อนไปหาสิ่งใหม่ ๆ ด้านล่าง จากแนวคิดที่กล่าวมาสามารถสรุปเป็นแผนผังตำแหน่งในหน้าหนังสือพิมพ์ได้ 5 ตำแหน่ง คือ ซ้ายบน ขวาบน กลาง ซ้ายล่าง และขวาล่าง ตามแผนภาพที่ 2.1

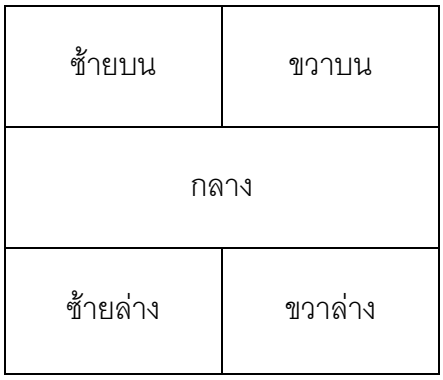

แผนภาพที่ 2.1 แสดงตำแหน่งการปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์

จากแผนภาพที่ 2.1 หากเนื้อหาใดอยู่ในตำแหน่งบนแสดงว่าเป็นส่วนที่ได้รับความสำคัญมาก และลดหลั่นลงมาตำแหน่งกลางหน้า และด้านล่าง แนวคิดนี้สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ตำแหน่งการปรากฏของเนื้อหาสุขภาพในหน้าหนังสือพิมพ์ได้

การศึกษาครั้งนี้กำหนดให้มีการศึกษาถึงการให้ความสำคัญต่อเนื้อหาสุขภาพ และบทบาท ของผู้เกี่ยวข้องกับการเสนอเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ ซึ่งในประเด็นการให้

ความสำคัญต่อเนื้อหาสุขภาพของหนังสือพิมพ์ สามารถใช้แนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าข่าวที่กล่าวถึงองค์ประกอบของเหตุการณ์ที่ผู้สื่อข่าว เป็นกรอบในการศึกษาได้ มาลี บุญศิริพันธ์ (2526 : 22-27) ได้สรุปให้เห็นว่า “ข่าวที่ดีและมีคุณค่าจะต้องมีความสำคัญ (Significant) และ น่าสนใจ (Interest)” โดยที่ความสำคัญหมายถึงแนวโน้มของเหตุการณ์ที่จะมีผลกระทบกระเทือนต่อความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคม ดังนั้นข่าวที่ดีที่ถือว่ามีความสำคัญคือ ข่าวที่รายงานเหตุการณ์ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้อ่านส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ผู้สื่อข่าวใช้ในการพิจารณาคัดเลือกเหตุการณ์เพื่อรายงานข่าว สำหรับความน่าสนใจ ในความหมายนี้เป็นความน่าสนใจในมุมมองของผู้อ่าน นักข่าวมุ่งจะรายงานข่าวที่ประชาชนสนใจ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบที่จะใช้วัดความสนใจของประชาชน 11 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ความรวดเร็ว (Immediacy) เป็นความสด ความทันสมัยของเหตุการณ์ ผู้อ่านจะสนใจอ่านรายงานข่าวที่รายงานเหตุการณ์อย่างรวดเร็วทันทีจากเวลาที่เกิดขึ้น

2. ความถูกต้องกับกาลเทศะ (Timeliness) เป็นความเหมาะสมถูกต้องกับกาลเวลาแห่งความสนใจและบรรยากาศของความอยากรู้ของประชาชน ข่าวที่น่าสนใจนอกจากจะสดใหม่ทันเหตุการณ์แล้วควรจะนำเสนอในช่วงเวลาที่เหมาะสมตรงกับความสนใจของประชาชนด้วย

3. ความใกล้ชิด (Proximity) หมายถึง ความใกล้ชิดระหว่างเหตุการณ์ที่รายงานข่าวกับตัวผู้อ่านหรือประชาชน เป็นความใกล้ชิดทั้งด้านความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางความคิด จิตใจ ร่างกายและสถานที่

4. ความเด่น (Prominence) เป็นความเด่นของบุคคล สถานที่ เวลา ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เหตุการณ์ใดที่มีบุคคลสำคัญปรากฏในข่าวย่อมมีความน่าสนใจ

5. ความแปลกประหลาดจากธรรมดา (Unusualness / Oddity) โดยทั่วไปมนุษย์มักสนใจเรื่องที่ผิดปกติธรรมดา หรือสิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน เหตุการณ์ที่มีลักษณะดังกล่าวนี้จะได้รับความสนใจจากผู้อ่าน

6. สิ่งที่อยู่ในความสนใจ (Human Interest) เป็นส่วนของการสร้างความสัมพันธ์ทางอารมณ์หรือจิตใจเกี่ยวเนื่องกับผู้อ่าน เป็นเหตุการณ์ที่ผู้อ่านมีความรู้สึกร่วมทางอารมณ์ไปกับบุคคลในเหตุการณ์นั้น

7. ความขัดแย้ง (Conflict) โดยปกติมนุษย์มักสนใจเรื่องที่ไม่ลงรอยกัน มีการปะทะกันไม่โดยร่างกายก็โดยคารม หากเป็นความขัดแย้งในเรื่องที่เขาสนใจอยู่แล้วยิ่งมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการรายงานข่าวที่เกี่ยวกับความขัดแย้งจะได้รับความสนใจมาก

8. ความเงื่อนงำ (Suspense) คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วยังไม่สามารถคลี่คลายหรือเสาะแสวงหาต้นเหตุที่แท้จริงได้ เช่น อาชญากรรม การจี้ปล้น การฆาตกรรม เป็นเหตุการณ์ที่ยังมีเงื่อนงำ จึงได้รับความสนใจจากผู้อ่าน

9. ผลกระทบกระเทือน (Consequence) ผลกระทบกระเทือนของเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อมวลชนหมู่มาก จะเป็นลักษณะที่ประชาชนให้ความสนใจ เหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบกระเทือนต่อคนจำนวนมากย่อมได้รับรายงานเป็นข่าวมากกว่าเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อคนบางกลุ่ม

10. ความก้าวหน้า (Progress) เรื่องที่เกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางสังคม มักจะเป็นเรื่องที่ประชาชนสนใจ ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ การศึกษา การแพทย์ สิ่งประดิษฐ์ เป็นต้น

11. เพศ (Sex) มนุษย์ให้ความสนใจกับเรื่องเพศเพราะเป็นสิ่งใกล้ตัว เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับเพศมักได้รับความสนใจจากประชาชน

องค์ประกอบที่กล่าวมานี้เป็นเกณฑ์ที่ผู้สื่อข่าวใช้ในการพิจารณาคัดเลือกข่าว ซึ่งนำมาใช้ประกอบในการวิเคราะห์การให้ความสำคัญของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจว่าเนื้อหาสุขภาพลักษณะใดจึงได้รับความสนใจและนำมาเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์

สำหรับประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อหนังสือพิมพ์ ได้ประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับการหน้าที่ของสื่อมวลชน ซึ่ง Denis McQuail (2000: 79-80) ได้สรุปหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การให้ข่าวสาร (Information) สื่อมวลชนจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และสถานการณ์ของสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นการบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม รวมทั้งเผยแพร่นวัตกรรม นำไปสู่การปรับตัว และความก้าวหน้า

2. การประสานสัมพันธ์ (Correlation) สื่อมวลชนช่วยอธิบาย แปลความ และวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์และข่าวสาร ประสานกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมเข้าด้วยกัน ก่อให้เกิดมติมหาชนได้

3. ความต่อเนื่อง (Continuity) สื่อมวลชนแสดงออกซึ่งวัฒนธรรม มีการพัฒนาวัฒนธรรมใหม่ ๆ รวมทั้งก่อให้เกิดและธำรงไว้ซึ่งค่านิยมพื้นฐานของคนทั่วไป

4. ความบันเทิง (Entertainment) สื่อมวลชนให้ความสนุกเพลิดเพลิน เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของบุคคล อันเป็นการลดความตึงเครียดทางสังคม

5. การขับเคลื่อนทางสังคม (Mobilization) สื่อมวลชนช่วยระดมสรรพกำลังขับเคลื่อนสังคมโดยก่อให้เกิดการรณรงค์ทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา และกิจกรรมเพื่อวัตถุประสงค์ของส่วนรวม

หน้าที่ของสื่อมวลชนดังกล่าวนี้เป็นหน้าที่เชิงสังคม ซึ่งผลที่จะเกิดขึ้นจากการทำหน้าที่เหล่านี้ของสื่อมวลชน ยังต้องขึ้นอยู่กับการใช้สื่อของบุคคลในสังคมนั้นด้วย ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารและการใช้ประโยชน์จากข่าวสารในสื่อมวลชนของผู้อ่านด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสาร

Denis McQuail (2000 : 387-393) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อและความพึงพอใจของผู้รับสาร (Use and Gratification) และชี้ให้เห็นตามทฤษฎีความคาดหวังจากสื่อ (Expectancy-value Theory) ว่าผู้รับสารเป็นผู้เลือกที่จะกระทำ (Active Audience) ในการเปิดรับสื่อมวลชนภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ผู้รับสารมีแรงจูงใจส่วนตัวบางประการในการเปิดรับสื่อมวลชน และสื่อมวลชนสามารถให้การตอบสนองตามความคาดหวังของผู้รับสารได้ แนวคิดนี้ช่วยอธิบายการพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและการหลีกเลี่ยงการเปิดรับข่าวสารในสื่อมวลชนของผู้รับสารได้ว่าผู้รับสารมีความพึงพอใจที่คาดหวัง (Gratification Sought) โดยส่วนตัวของตนเอง ความคาดหวังนี้เป็นปัจจัยที่ผู้รับสารใช้เลือกที่จะเปิดรับสื่อด้วยเงื่อนไขที่ว่าสื่อจะสามารถตอบสนองสิ่งที่ตนคาดหวังไว้ จึงเปิดรับสื่อนั้น แล้วจะมีการประเมินว่าความพึงพอใจที่ได้รับ (Gratification Obtained) สามารถให้หรือตอบสนองต่อความคาดหวังได้หรือไม่ หากความพึงพอใจที่ได้รับเท่ากับหรือมากกว่าความคาดหวังเขาจะเปิดรับสื่อนั้นมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากความพึงพอใจที่ได้รับน้อยกว่าความคาดหวังเขาจะเปลี่ยนไปแสวงหาจากสื่ออื่นแทน อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้เป็นการมองเฉพาะในด้านของผู้รับสารเพียงอย่างเดียว ถ้าจะให้ครอบคลุมมากขึ้นควรมองในด้านของสื่อมวลชนด้วยเช่นกัน ดังนั้นถ้าพิจารณาถึงพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนแล้วควรมองทั้งด้านผู้รับสารและสื่อมวลชน สามารถสรุปเป็นแผนผังได้ตามแผนภาพที่ 2.2

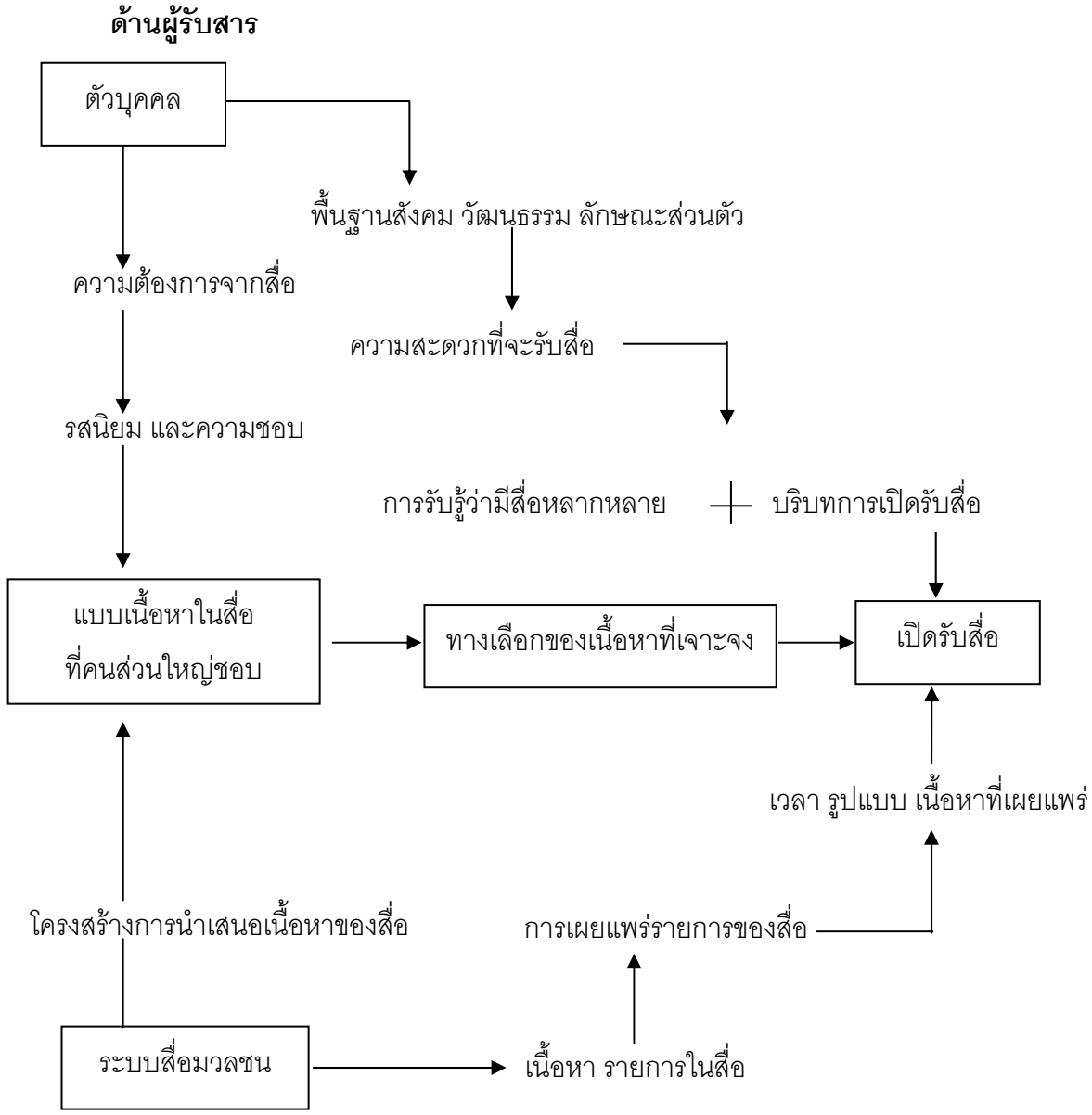

แผนภาพที่ 2.2 แสดงกระบวนการเลือกใช้สื่อ

ที่มา : Denis McQuail (2000), Mass Communication Theory, หน้า 393

จากแผนภาพที่ 2.2 อธิบายได้ว่า การเลือกเปิดรับสื่อของผู้รับสารเป็นผลมาจากตัวผู้รับสารและตัวสื่อมวลชน กล่าวคือ ในด้านตัวผู้รับสาร มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ พื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม ลักษณะส่วนบุคคล ความต้องการจากสื่อ รสนิยมและความชอบ เป็นปัจจัยของผู้รับสารที่กำหนดความคาดหวังที่เขามีต่อสื่อ นอกจากที่ยังมีปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเลือกเปิดรับสื่อ

ได้แก่ ความสะดวกในการเปิดรับสื่อ การรับรู้ความหลากหลายของสื่อ และบริบทในการรับสื่อ ปัจจัยเหล่านี้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลือกสื่อว่าจะเลือกเปิดรับสื่อใด ในขณะเดียวกันทางด้านของสื่อมวลชนยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นตัวกำหนดว่าสื่อมวลชนจะสามารถตอบสนองความคาดหวังของผู้รับสารได้มากน้อยเพียงใด ปัจจัยที่กล่าวถึงนี้ ได้แก่ ระบบสื่อมวลชน โครงสร้างการเสนอเนื้อหาในสื่อมวลชน การเผยแพร่โฆษณารายการของรูปแบบสื่อเอง ช่วงเวลาเนื้อหาเผยแพร่ในสื่อ โดยที่ปัจจัยในส่วนของผู้รับสารจะเป็นตัวกำหนดความต้องการและความคาดหวังที่ผู้รับสารมีต่อสื่อมวลชน ในขณะเดียวกัน สื่อมวลชนจะมีแบบของการนำเสนอของตนเองและผู้รับสารจะเป็นผู้เลือกเปิดรับสื่อตางๆ และประเมินว่าสื่อใดตรงตามความคาดหวังของตน ก็จะเปิดรับสื่อนั้น กระบวนการตอบสนองและประเมินสื่อนี้ จะเกิดขึ้นตลอดเวลา และสามารถเปลี่ยนแปลงลักษณะการเลือกเปิดรับสื่อได้ อันเกิดจากการเรียนรู้ของผู้รับสาร ดังนั้น สื่อต่างๆจึงมีกระบวนการในการเผยแพร่รายการของตนให้ผู้รับสารได้ทราบ เพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาเปิดรับสื่อของเขาเอง

จะเห็นได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับผู้รับสารช่วยอธิบายการเลือกใช้สื่อของผู้รับสารได้อย่างครอบคลุมทั้งด้านผู้รับสารและด้านองค์กรสื่อ มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์สถานภาพการสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ในด้านความต้องการข่าวสารสุขภาพ วิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพ การตอบสนองต่อข่าวสารสุขภาพที่ได้รับ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้อ่านหนังสือพิมพ์

2.4 การทบทวนงานวิจัยการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพของหนังสือพิมพ์

การทบทวนเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์และอื่น ๆ ที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพทางสื่อหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ระหว่างปี 2533 - 2547 พบว่ามีงานวิจัยที่วิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ จำนวน 5 เรื่อง ดังนี้

2.4.1 ธนวรรณ กัมมารเจษฎากุล (2547) งานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาด้านสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย”

งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาประเภทและปริมาณของเนื้อหา แหล่งข้อมูลและบทบาทในการเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 4 ชื่อฉบับ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และมติชน ตลอดจนศึกษาปัจจัยในการเลือกประเด็นเพื่อนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพและการเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านสุขภาพของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวสาธารณสุขของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

ผลการวิจัยพบสิ่งที่น่าสนใจดังนี้ หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยให้ความสำคัญต่อการเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพพอสมควรเฉลี่ยปริมาณฉบับละ 3.851 ชิ้น ประเภทเนื้อหาที่นำเสนอพบว่าเนื้อหาสุขภาพที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับเลือกนำเสนอมากที่สุด 5 ลำดับ ได้แก่ พฤติกรรมการ

ป้องกันโรคในภาวะเสี่ยงต่อโรค ผลงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพในภาวะปกติ ความรู้เรื่องโรคต่าง ๆ สาเหตุอาการของโรคและความรู้ทางการแพทย์และสถานการณ์ของโรคที่มีสัตว์เป็นพาหะ

นำเสนอในรูปแบบข่าวมากที่สุด รองลงมา คือ คอลัมน์ประจำและบทความ แหล่งข้อมูลที่ใช้มากที่สุด คือ แหล่งจากกระทรวงสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ รองลงมา คือ บุคคลที่ไม่ได้ระบุสังกัด เช่น นักวิชาการ นายแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพในแต่ละแขนง หรือบุคคลผู้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของผู้อ่าน

นอกจากนี้พบว่า บทบาทหลักของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ คือ เป็นแหล่งแจ้งข่าวและให้ความรู้ โดยมีปัจจัยในการเลือกประเด็นสำหรับนำเสนอเนื้อหาสารด้านสุขภาพลงหนังสือพิมพ์โดยเลือกจาก ความรู้และนวัตกรรมทางด้านสุขภาพ ความน่าสนใจของเนื้อหา และสภาพแวดล้อมช่วงเวลาหนึ่งที่มีผลต่อสุขภาพของประชาชน หัวหน้าข่าวและผู้สื่อข่าวสาธารณสุขจะเลือกแหล่งข้อมูลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้อง แหล่งข้อมูลมาจากกระทรวงสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาล ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน นายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลที่ไม่ได้ระบุสังกัดโดยเฉพาะนายแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญ โรงพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชน

2.4.2 <u>กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข (2547) การศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาและผลกระทบของข้อมูลข่าวสารสุขภาพ เรื่องอาหารที่นำเสนอทางสื่อมวลชน”</u>

กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ได้วิเคราะห์เนื้อหา และผลกระทบของข้อมูลข่าวสารสุขภาพเรื่องอาหารที่นำเสนอทางสื่อหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 5 ชื่อฉบับ คือ ข่าวสด คมชัดลึก เดลินิวส์ ไทยรัฐ และมติชน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่ 7 เมษายน 2547 ถึง 30 มิถุนายน 2547 ทำการวิเคราะห์ทั้งส่วนเนื้อหาทั่วไปและคอลัมน์ประจำ

ผลการศึกษาในส่วนเนื้อหาทั่วไป ที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่าหนังสือพิมพ์เดลินิวส์มีปริมาณการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.94 รองลงมาคือ คมชัดลึก (ร้อยละ 17.54) มติชน (ร้อยละ 17.35) ข่าวสด (ร้อยละ 15.06) และไทยรัฐ (ร้อยละ 13.11) เนื้อหาเกือบครึ่ง (ร้อยละ 46.19) มีการนำเสนอในรูปแบบข่าว รองลงมา คือ คอลัมน์ (ร้อยละ 22.67) และ บทความ (ร้อยละ 14.97) มีการเสนอในประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพทั่วไปมากที่สุด (ร้อยละ 48.27) ในด้านทิศทางการนำเสนอพบว่า มีการเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพในทิศทางเชิงบวก ร้อยละ 42.96 ทิศทางการนำเสนอกลาง ร้อยละ 35.25 และทิศทางการนำเสนอเชิงลบร้อยละ 21.92

ผลการศึกษาคอลัมน์ประจำพบว่า หนังสือพิมพ์ข่าวสดมีปริมาณคอลัมน์สุขภาพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.41 รองลงมาคือ คมชัดลึก (ร้อยละ 30.84) ไทยรัฐ (ร้อยละ 21.81) มติชน (ร้อยละ 10.81) และเดลินิวส์ (ร้อยละ 5.11) คอลัมน์ประจำที่เสนอเนื้อหาสุขภาพมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ คอลัมน์ พบหมอรามา (ข่าวสด คอลัมน์เพลินกายสบายใจ (ข่าวสด) และคอลัมน์รักษ์สุขภาพ (คมชัดลึก) เนื้อหาที่มีการนำเสนอมากที่สุดเป็นเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพทั่วไป (ร้อยละ 62.28) รองลงมา คือ เรื่องทั่ว ๆ ไป (ร้อยละ 23.97) และประเด็นเรื่องเกี่ยวกับอาหาร (ร้อยละ 11) นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาอื่น ๆ ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับการบริโภค (ร้อยละ 2.36) และข้อมูลโรคอุจจาระร่วง (ร้อยละ 0.39) ทิศทางการนำเสนอเนื้อหา พบว่า มีทิศทางการนำเสนอกลาง ร้อยละ 70.14 ทิศทางการนำเสนอเชิงบวกร้อยละ 19.65 และมีทิศทางการนำเสนอเชิงลบ ร้อยละ 10.21

2.4.3 <u>วัชรีพร กุลพิสิทธิเจริญ (2542) งานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันของประเทศไทย”</u>

งานวิจัยของวัชรีพรมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความถี่ เนื้อที่ ประเด็นเรื่องเอดส์ที่นำเสนอ รูปแบบการนำเสนอ ทิศทางของเนื้อหา แหล่งข่าวที่ใช้และหลักเกณฑ์ในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทย ทั้งนี้วัชรีพร ได้รวบรวมเนื้อหาเรื่องเอดส์จากหนังสือพิมพ์ 3 ชื่อฉบับคือ ไทยรัฐ มติชน และบางกอกโพสต์ โดยศึกษาเนื้อหาเรื่องเอดส์ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ 2527 จนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2542 โดยสุ่มเลือกหนังสือพิมพ์ที่ต้องการศึกษาเดือนละ 1 ฉบับ ได้จำนวนข่าวตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 502 ชิ้น โดยเป็นเรื่องเอดส์จากไทยรัฐ 155 ชิ้น มติชน 161 ชิ้น และบางกอกโพสต์ 186 ชิ้น ผลการศึกษาสรุปได้ดังต่อไปนี้

หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เสนอเนื้อหาเรื่องเอดส์มากเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ มติชน และไทยรัฐ หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับมีการนำเสนอเรื่องเอดส์โดยประเด็น เกี่ยวกับ บุคคลกลุ่มต่าง ๆ กับโรคเอดส์ กิจกรรมต้านเอดส์ สถานการณ์โรคเอดส์ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ วัคซีนและยารักษาเอดส์ โรคเอดส์ การติดต่อ การป้องกันรักษาและผลกระทบ

มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์ในรูปแบบข่าวมากที่สุด รองลงมาคือ บทความ และคอลัมน์ตอบปัญหาทางการแพทย์ ในด้านทิศทางการนำเสนอพบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นกลางมากที่สุด แหล่งข่าวใช้มากที่สุด 5 ลำดับแรก คือ แหล่งข่าวจากบุคคล รองลงมาคือสำนักข่าวต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ องค์กรภาครัฐและ NGO ตามลำดับ สาเหตุที่ประเด็นเรื่องเอดส์ได้รับการกำหนดเป็นวาระในหนังสือพิมพ์ เนื่องจากความรุนแรงของปัญหา เป็นโรคที่ทำลายทรัพยากรมนุษย์และเป็นโรคที่ไม่มียารักษาหรือวัคซีนป้องกัน ส่วนปัจจัยในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความสดใหม่ ความน่าสนใจของ

เนื้อหา ทัศนคติของบรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว การให้ความสำคัญกับข่าวสาธารณสุข อิทธิพลของแหล่งข่าวและความเห็นพ้องของบรรณาธิการข่าว

2.4.4 จิตสุดา รูปงาม (2537) งานวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการของหนังสือพิมพ์รายวันไทย (2535-2536)"

จิตสุดา รูปงาม ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยศึกษาหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ คือไทยรัฐ เดลินิวส์ สยามรัฐ และมติชนช่วงวันที่ 1 ตุลาคม 2535 ถึง 30 กันยายน 2536 ผลการศึกษาปรากฏสิ่งที่น่าสนใจดังนี้ หนังสือพิมพ์รายมีการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมบริโภคเพื่อโภชนาการ และการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและโภชนาการ ประเภทการผลิตและการกระจายอาหารเพื่อโภชนาการ ประเภทการวิจัยและการฝึกอบรมเกี่ยวกับโภชนาการ และประเภทความรู้เรื่องภาวะโภชนาการ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า หนังสือพิมพ์ที่ศึกษามีเนื้อที่น้อยมากในการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการโดยรวมร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่หนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ เสนอเนื้อหาในรูปแบบของคอลัมน์ประจำมากที่สุด รองลงมา คือรูปแบบข่าว และบทความ ส่วนคอลัมน์ตอบจดหมายมีการเสนอในปริมาณน้อยที่สุด ในด้านบทบาทการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการ มีดังนี้ คือ เป็นแหล่งแจ้งข่าวและให้ความรู้ เป็นผู้ให้ความคิดเห็นเชิงสนับสนุนยกย่อง เป็นผู้เสนอทักษะและวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ และการเป็นผู้ให้ความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์

2.4.5 พรพรรณ ไม้สุพร (2533) งานวิจัยเรื่อง "การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย"

งานวิจัยของพรพรรณ ศึกษาเรื่องการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย โดยศึกษาหน่วยงานที่เผยแพร่ข่าวสาร การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข 14 หน่วยงาน และหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 6 ชื่อฉบับ คือ มติชน สยามรัฐ บ้านเมือง แนวหน้า ไทยรัฐและเดลินิวส์ ที่ตีพิมพ์ช่วง 1 ตุลาคม 2531 ถึง 30 กันยายน 2537 โดยใช้แนวคิดหลักเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาตามประเภทของเนื้อหาการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขที่แบ่งตามกฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข ได้แก่ อาหาร ยา ยาเสพติด (บุหรี่ แอลกอฮอล์ วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท) เครื่องสำอาง วัตถุมีพิษ เครื่องมือแพทย์

ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์รายวันพบว่า หนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 6 ชื่อฉบับต่างให้ความสำคัญต่อการเสนอเนื้อหาด้านอาหาร ยา และยาเสพติด มากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาจาก

ปริมาณเนื้อที่การนำเสนอของข่าวสารนี้ พบว่าหนังสือพิมพ์รายวัน แต่ละชื่อฉบับให้เนื้อที่ข่าวสารด้านนี้ต่อเนื้อที่ทั้งหมดเป็นสัดส่วนน้อยมากเพียงร้อยละ 0.70 ของเนื้อที่ทั้งหมด

ในด้านรูปแบบการนำเสนอพบว่า มีการนำเสนอในรูปแบบของข่าวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ บทความ คอลัมน์ประจำ คอลัมน์สังคม – บุคคล ภาพ บทบรรณาธิการและอื่น ๆ ส่วนรูปแบบการนำเสนอที่พบน้อยที่สุด คือ การนำเสนอในรูปแบบของสารคดี ในด้านบทบาทการนำเสนอพบว่า หนังสือพิมพ์ที่ศึกษามีบทบาทเป็นแหล่งแจ้งข่าวมากที่สุด รองลงมา คือ บทบาท ในลักษณะเป็นผู้ให้ความคิดเห็นเชิงสนับสนุนยกย่องและมีบทบาทในลักษณะเป็นช่องทางการสื่อสารกลับน้อยที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยเรื่อง “สถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพของหนังสือพิมพ์รายวัน” ดังที่ได้สรุปสาระสำคัญของการศึกษามาประมวลไว้ทั้ง 5 เรื่อง ทำให้เห็นภาพของการศึกษาในอดีต และพบส่วนที่ขาดหายไปที่ยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษามากเท่าใดนัก นั่นคือ การศึกษาในปริบทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพทางสื่อหนังสือพิมพ์ อาทิ บรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าว ผู้สื่อข่าว ผู้เขียนคอลัมน์รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งข้อมูลให้แก่หนังสือพิมพ์ ตลอดจนผู้อ่านหรือผู้รับสารสุขภาพทั้งหลาย ดังนั้นการวิจัยเรื่อง “สถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพของหนังสือพิมพ์รายวัน” จะใช้องค์ความรู้ที่พบเป็นฐานและผนวกการศึกษาในส่วนที่ยังขาดหายไปให้ครบบริบูรณ์ เพื่อให้เห็นกระบวนการสื่อสารสุขภาพในภาพรวม เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการวิจัยสถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพของหนังสือพิมพ์รายวัน ใช้ระเบียบวิธีวิจัย 4 วิธี โดยดำเนินการเป็นลำดับขั้น ดังนี้

3.1 **วิธีวิจัยเอกสาร** (Documentary research)

เป็นการรวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เฉพาะที่ศึกษาการเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์รายวันเท่านั้น ทั้งเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในช่วงระยะเวลาก่อนหน้าการวิจัยครั้งนี้อย่างน้อย 10 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการสืบค้นเล่มเอกสารได้จริง

3.2 **วิธีวิเคราะห์เนื้อหา** (Content analysis)

ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพจากหนังสือพิมพ์รายวัน โดยการเลือกอย่างเจาะจงโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคือ

3.2.1 เลือกตามกลุ่มบริษัทที่เป็นผู้ประกอบการสื่อหนังสือพิมพ์ ดังนี้

3.2.1.1 บริษัท เนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ได้แก่ กรุงเทพธุรกิจ

3.2.1.2 บริษัท วัชรพล จำกัด ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

3.2.1.3 บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) ได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชน

3.2.1.4 บริษัท หนังสือพิมพ์แนวหน้า จำกัด ได้แก่ หนังสือพิมพ์แนวหน้า

3.2.1.5 บริษัท แมเนเจอร์กรุ๊ปมีเดีย จำกัด (มหาชน) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ

3.2.1.6 บริษัท โพสต์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) ได้แก่ หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

3.2.2 เลือกตามเนื้อหา

3.2.2.1 เนื้อหาเน้นข่าวเบา ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและแนวหน้า

3.2.2.2 เนื้อหาเน้นข่าวหนัก ได้แก่ ด้านการเมือง หนังสือพิมพ์มติชน ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ กรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการ

3.2.2.3 เนื้อหาที่ผสมผสานทั้งสองประเภทดังกล่าว ได้แก่ หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

ดังนั้นหนังสือพิมพ์รายวันที่เลือกมาวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพ ทั้งหมดมีจำนวน 6 ฉบับ คือ ไทยรัฐ มติชน กรุงเทพธุรกิจ โพสต์ทูเดย์ ผู้จัดการ และแนวหน้า

3.2.3 เก็บตัวอย่างหนังสือพิมพ์ดังกล่าว ในช่วงเดือนกันยายน 2547 โดยเก็บข้อมูลในสัปดาห์ที่หนึ่ง และสัปดาห์ที่สามของเดือนสลับกันไปในแต่ละฉบับ จำนวนฉบับละ 14 วัน รวมทั้งสิ้น 84 ฉบับ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 : เกณฑ์ในการเลือกหนังสือพิมพ์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพ

บริษัทที่เป็นผู้ประกอบการ	นสพ. เน้นข่าวเบา	นสพ. เน้นข่าวหนัก	นสพ. เนื้อหาผสมผสาน
บริษัท วัชรพล จำกัด	ไทยรัฐ สัปดาห์ 1,3	-	-
บริษัท หนังสือพิมพ์แนวหน้า จำกัด	แนวหน้า สัปดาห์ 2,4	-	-
บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน)	-	มติชน สัปดาห์ 1,3	-
บริษัท เนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	-	กรุงเทพธุรกิจ สัปดาห์ 2,4	-
บริษัท แมเนเจอร์มีเดียกรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	-	ผู้จัดการ สัปดาห์ 1,3	-
บริษัท โพสต์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)	-	-	โพสต์ทูเดย์ สัปดาห์ 2,4

3.2.4 การกำหนดหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of analysis)

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดหน่วยของการวิเคราะห์ โดยพิจารณาจากสาระหลัก (Theme) ของเนื้อหาสุขภาพ โดยมีสาระหลัก 4 สาระ ได้แก่ การรักษาพยาบาลการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสภาพ และกำหนดหน่วยในการระบุจำนวน (Unit of enumeration) โดยพิจารณาจากการปรากฏเป็นจำนวนชิ้น และเนื้อที่เป็นตารางนิ้ว

3.2.5 การทดสอบความน่าเชื่อถือของการลงรหัสในการวิเคราะห์เนื้อหา

เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการลงรหัสในการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดความน่าเชื่อถือระหว่างผู้ลงรหัส (Intercoder) โดยการสำรวจเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ภายในช่วง 1 สัปดาห์ก่อนช่วงเวลาเก็บข้อมูลจริง (25 – 31 สิงหาคม 2547) พบว่าในช่วงเวลาดังกล่าวมีเนื้อหาสุขภาพปรากฏเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ 14 ชิ้นงาน แล้วจึงให้ผู้ลงรหัส จำนวน 3 คน ร่วมกันเป็นผู้ตรวจสอบ และทำการคำนวณด้วยสูตรของ Holsti (Budd, Throp, and Donohew, 1967)

$$\text{สูตร} \quad R = \frac{n\,(C1, C2, C3, \ldots Cn)}{C1+C2+C3+\ldots+Cn}$$

ในที่นี้ R = ความน่าเชื่อถือ

n = จำนวนผู้ลงรหัสทั้งหมด

C1, C2, C3, Cn = จำนวนครั้ง (แนวคิดหลัก) ที่ผู้ลงรหัส n คนมีความเห็นสอดคล้องกัน

C1+C2+C3+…+Cn = จำนวนแนวคิดทั้งหมดที่ผู้ลงรหัส n ใช้พิจารณา

จากการลงรหัสของผู้ลงรหัสทั้ง 3 คน พบว่าปรากฏผลการตรวจสอบความน่าเชื่อถือดังนี้

$$\text{สูตร} \quad R = \frac{3\,(12)}{(14+14+14)}$$

$$= \frac{36}{42}$$

$$= 0.85$$

ในการคำนวณด้วยสูตรของ Holsti ค่าที่คำนวณได้ ไม่ควรต่ำกว่า 0.75 จึงจะนับว่ามีความน่าเชื่อถือ ฉะนั้น ค่าความน่าเชื่อถือที่ 0.85 ดังกล่าว จึงจัดได้ว่าการรงรหัสมีความน่าเชื่อถือ

3.3 **วิธีสัมภาษณ์เจาะลึก** (Depth interview) **ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพ**

ในขั้นตอนนี้ เป็นการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ฉบับ ซึ่งจะดำเนินการหลังจากการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ฉบับแล้ว รวมทั้งผู้วิจัยจะสัมภาษณ์บุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสนอเนื้อหาสุขภาพที่พบระหว่างการสัมภาษณ์เจาะลึก เพิ่มเติมตามความเหมาะสม ทั้งหมด 33 คน ได้แก่ ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข หัวหน้าข่าวสาธารณสุข บรรณาธิการข่าวประจำวัน เจ้าของหรือผู้เขียนคอลัมน์ แหล่งข้อมูล (บุคคล) เป็นต้น

การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์จะคัดเลือกจากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้การแนะนำต่อจากผู้สัมภาษณ์บุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่น (Snow ball technique) โดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

แนวคำถามสัมภาษณ์เจาะลึก

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ ให้ความสำคัญแก่การเสนอสารสุขภาพมากน้อยเพียงใด
2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะสื่อมวลชนมากน้อยเพียงใด
3. สิ่งใดบ้างที่เป็นอุปสรรคสำหรับการทำงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์
4. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ ได้รับข้อมูลจากแหล่งใด
5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนเสนอแก่ประชาชน หรือไม่ อย่างไร
6. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ มีความต้องการข้อมูลข่าวสารสุขภาพแบบใด
7. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ มีอุปสรรค และต้องการการสนับสนุนอะไร เพื่อให้การนำเสนอสุขภาพมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

กำหนดวันสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพจำนวน 33 คน จำแนกตามหนังสือพิมพ์ดังต่อไปนี้

1. ไทยรัฐ

ชื่อ นามสกุล	ตำแหน่ง	บทบาทการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ	วันสัมภาษณ์
คุณธงชัย ณ นคร	บรรณาธิการข่าว	บรรณาธิการข่าว	30 ต.ค. 2547
คุณฐิติวรรณ ไสวแสนยากร	หัวหน้าข่าวสาธารณสุข	หัวหน้าข่าว	30 ต.ค. 2547
คุณปัญญา เจริญวงศ์	หัวหน้าข่าวเกษตร	ผู้เขียนคอลัมน์	9 พ.ย. 2547
คุณวันวิสาข์ ชูชนม์	นักข่าวสาธารณสุข	ผู้สื่อข่าว	22 ต.ค. 2547
คุณราตรี ชีพอุดมวิทย์	นักวิชาการแพทย์ทางเลือก	แหล่งข้อมูล	22 ต.ค. 2547

2. แนวหน้า

ชื่อ นามสกุล	ตำแหน่ง	บทบาทการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ	วันสัมภาษณ์
คุณจิระพงศ์ เต็มเปี่ยม	บรรณาธิการ	บรรณาธิการ	20 ต.ค. 2547
คุณคเนศ จิรัษฐิติพงศ์	หัวหน้าข่าว หน้า 1	หัวหน้าข่าว	28 ต.ค. 2547
คุณไพรัช มิ่งขวัญ	ผู้สื่อข่าว	ผู้สื่อข่าว	20 ต.ค. 2547
คุณวิโรจพันธ์ อนันต์ภิรมย์รื่น	ผู้สื่อข่าว	ผู้เขียนสกู๊ป	22 ต.ค. 2547
นพ.พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์	วิทยาลัยแพทยศาสตร์และวชิรพยาบาล	แหล่งข้อมูล	17 พ.ย. 2547

3. มติชน

ชื่อ นามสกุล	ตำแหน่ง	บทบาทการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ	วันสัมภาษณ์
คุณสุวพงศ์ จั่นฝังเพ็ชร	บรรณาธิการข่าว	บรรณาธิการ	22 ต.ค. 2547
คุณสุรณีย์ แสงเพ็ญ	หัวหน้าข่าวชีวิตคุณภาพ	หัวหน้าข่าว	22 ต.ค. 2547
คุณสุพรรณี สมนึก	ผู้สื่อข่าว	ผู้สื่อข่าว	26 ต.ค. 2547
คุณนงนุช สิงหะเดชะ	ผู้สื่อข่าว	ผู้เขียนคอลัมน์	1 พ.ย. 2547
นพ.พินิจ กุลละวณิชย์	เลขาธิการแพทยสภา	ผู้เขียนคอลัมน์	8 พ.ย. 2547
รศ.ดร.สุปราณี แจ้งบำรุง	คณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล	แหล่งข้อมูล	3 พ.ย. 2547
นพ.ธีรวุฒิ คูหะเปรมะ	ผู้อำนวยการสถาบันมะเร็ง	แหล่งข้อมูล	23 พ.ย. 2547

4. กรุงเทพธุรกิจ

ชื่อ นามสกุล	ตำแหน่ง	บทบาทการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ	วันสัมภาษณ์
คุณทศพร โชคชัยพล	บรรณาธิการข่าวคุณภาพชีวิต และข่าวหน้า 1	บรรณาธิการ	20 ต.ค. 2547
คุณสมสกุล เผ่าจินดามุข	บรรณาธิการข่าววิทยาศาสตร์ และคอลัมน์กาย-ใจ	บรรณาธิการ	20 ต.ค. 2547
คุณอัจฉรา สาสุข	ผู้สื่อข่าววิทยาศาสตร์และ ผู้เขียนสกู๊ปคอลัมน์กาย-ใจ	ผู้สื่อข่าว	20 ต.ค. 2547
คุณสากล เจรจา	ผู้สื่อข่าวบริโภค-สุขภาพและ ข่าวคอลัมน์สายตรงผู้บริโภค	ผู้สื่อข่าว	21 ต.ค. 2547
นพ. ภาสกร ถาวรนันท์	โรงพบาบาลบางกอกเนอสซิ่ง โฮม (BNH)	แหล่งข้อมูล	21 ต.ค. 2547
คุณดวงกมล ศจิระวัฒนากุล	ผู้สื่อข่าวประจำกระทรวง สาธารณสุข	ผู้สื่อข่าว	29 ต.ค. 2547

5. ผู้จัดการรายวัน

ชื่อ นามสกุล	ตำแหน่ง	บทบาทการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ	วันสัมภาษณ์
คุณวสันต์ ภัยหลีกลี้	บรรณาธิการข่าว	บรรณาธิการ	14 พ.ย. 2547
คุณพีระยุ ดีประเสริฐ	หัวหน้าข่าวสาธารณสุข	หัวหน้าข่าว	22 ต.ค. 2547
คุณวิทวัส	นักข่าวสาธารณสุข	ผู้สื่อข่าว	18 ต.ค. 2547
คุณเอมอร คชเสนี	ประจำกองบรรณาธิการ	ผู้เขียนคอลัมน์	28 ต.ค. 2547

6. โพสต์ทูเดย์

ชื่อ นามสกุล	ตำแหน่ง	บทบาทการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ	วันสัมภาษณ์
คุณ ณ กาฬ เลาหะวิไลย	บรรณาธิการข่าว	บรรณาธิการ	18 ต.ค. 2547
คุณภัทระ คำพิทักษ์	บรรณาธิการการเมือง	หัวหน้าข่าว	18 ต.ค. 2547
คุณธีรวุฒิ สถิตภัทรกุล	ผู้สื่อข่าว สาธารณสุข	ผู้สื่อข่าว	18 ต.ค. 2547
คุณอนุสรา ทองอุไร	ผู้สื่อข่าว	ผู้เขียนคอลัมน์	21 ต.ค. 2547
คุณนัธพร ศิริรังษี	หัวหน้าข่าวแมกกาซีน	ผู้เขียนคอลัมน์	21 ต.ค. 2547
คุณเนาวรัตน์ ชุมยวง	มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ	แหล่งข้อมูล	28 ต.ค. 2547

3.4 **วิธีสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้รับสาร**

วิธีวิจัยสนทนากลุ่มผู้รับสาร (Focus group) นี้ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มผู้รับสารอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มที่มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการในการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.4.1 **คุณลักษณะของผู้ร่วมกลุ่มสนทนา**

3.4.1.1 คุณลักษณะด้านการอ่านหนังสือพิมพ์และเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ โดยเป็นผู้อ่านหนังสือพิมพ์ (Newspaper Reader) และอ่านหนังสือพิมพ์อย่างน้อย 3-4 วันใน 1 สัปดาห์ โดยผู้อ่านหนังสือพิมพ์ต้องเป็นผู้อ่านข่าว คอลัมน์สุขภาพในหนังสือพิมพ์ด้วย

โดยผู้อ่านหนังสือพิมพ์เหล่านี้ สามารถจำแนกเป็นผู้อ่านหนังสือพิมพ์ 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

- ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ที่อ่านเนื้อหาสุขภาพเป็นประจำ หมายถึง ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์
- ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพเป็นประจำ หมายถึง ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ที่อ่านเนื้อหาสุขภาพบ้าง บางครั้ง หรือ นาน ๆ ครั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์

3.4.1.2 คุณลักษณะด้านกลุ่มอายุ

ผู้ร่วมกลุ่มสนทนาต้องเป็นผู้อยู่ในวัยรุ่น วัยทำงาน และวัยสูงอายุ กล่าวคือ

1. กลุ่มวัยรุ่น เป็นผู้มีอายุประมาณ 18 – 25 ปี (นิสิตนักศึกษา)
2. กลุ่มวัยทำงาน เป็นผู้มีอายุประมาณ 26 – 50 ปี (คนทำงาน)
3. กลุ่มวัยสูงอายุ เป็นผู้มีอายุประมาณ 51 ปีขึ้นไป (ก่อนเกษียณและหลังเกษียณ)

อย่างไรก็ตาม สำหรับกลุ่มอายุนี้ไม่ควรอายุเกิน 70 ปี เนื่องจากปัญหาทางสายตาและปัญหาสุขภาพที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการร่วมกลุ่มสนทนา

3.4.2 **จำนวนกลุ่มสนทนา**

จำนวนทั้งสิ้น 6 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มวัยรุ่นที่อ่านและไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ รวม 2 กลุ่ม
   1.1 กลุ่มวัยรุ่นที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ จำนวน 6 คน
   1.2 กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ จำนวน 7 คน

2. กลุ่มวัยทำงานที่อ่านและไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ รวม 2 กลุ่ม

2.1 กลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ จำนวน 6 คน

2.2 กลุ่มวัยทำงานที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ จำนวน 5 คน

3. กลุ่มวัยสูงอายุที่อ่านและไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ รวม 2 กลุ่ม

3.1 กลุ่มวัยสูงอายุที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ จำนวน 6 คน

3.2 กลุ่มวัยสูงอายุที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ จำนวน 4 คน

รวมจำนวนผู้ร่วมกลุ่มสนทนาทั้งสิ้น 34 คน

3.4.3 **วิธีการสุ่มตัวอย่าง/ การคัดเลือก**

การดำเนินการคัดเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง 3 แบบร่วมกัน ดังนี้

3.4.3.1 การสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) ทำการสุ่มตัวอย่างจากนิสิตนักศึกษาในสถาบันที่คณะผู้วิจัยเป็นอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยรังสิต และทำการสุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาและประชาชนทั่วไป ในบริเวณใกล้เคียง การสุ่มตัวอย่างตามสะดวกนี้ใช้ในกลุ่มผู้รับสารที่เป็นวัยรุ่นและวัยทำงานเป็นหลัก

3.4.3.2 การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการบอกต่อ (Snowball Sampling) ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยการให้บุคคลแนะนำบุคคลที่มีคุณลักษณะเฉพาะตามต้องการ การวิจัยใช้วิธีการบอกต่อนี้เป็นหลักในการเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารวัยสูงอายุ และบางส่วนของกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน

การคัดเลือกผู้ร่วมสนทนาใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือ โดยแบบสอบถามประกอบด้วยแนวคำถามหลักเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์และการอ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นแนวคำถามคัดเลือก (Screening Questions) เพื่อให้ได้กลุ่มคนที่มีคุณลักษณะตามกำหนดที่ได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น

3.4.4 **วัน -สถานที่จัดกลุ่มสนทนา**

การสนทนาทั้ง 6 กลุ่ม จัดขึ้นระหว่างวันที่ 20-21 มกราคม 2547 ณ ห้องประชุมกลุ่มย่อย ชั้น 20 ศูนย์ศึกษาวิภาวดี มหาวิทยาลัยรังสิต

3.4.5 **ขั้นตอนในการจัดกลุ่มสนทนา**

1. ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมายและดำเนินการติดต่อผู้ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับผู้ร่วมกลุ่มสนทนาที่ต้องการ
2. คัดเลือกผู้ร่วมสนทนาตามแนวคำถามคัดเลือกจากแบบสอบถาม
3. ติดต่อนัดหมายผู้ร่วมสนทนาเพื่อนัดหมายวัน-เวลาในการสนทนา
4. จัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการสนทนา อาทิ เครื่องบันทึกเทป ตลอดจนจัดทำแนวคำถาม
5. ยืนยันกำหนดนัดหมายอีกครั้ง ก่อนวันจัดสนทนาจริง
6. ระหว่างการสนทนากลุ่ม
   - กล่าวถึงวัตถุประสงค์การสนทนา
   - สร้างบรรยากาศการสนทนา ด้วยการให้ผู้ร่วมกลุ่มสนทนา แนะนำตัว
   - ขออนุญาตบันทึกเสียงและภาพเคลื่อนไหว
   - เริ่มการสนทนาโดยแนวทางการสนทนาที่กำหนดไว้เป็นหลัก
   - ในการสนทนาแต่ละประเด็น ปิดประเด็นด้วยการสรุปความคิดเห็นของผู้ตอบเพื่อตรวจสอบและยืนยันข้อมูล
   - ขอบคุณ และมอบค่าเดินทางแก่ผู้ร่วมประชุม

3.4.6 อุปสรรคที่พบในการจัดการสนทนากลุ่ม

3.4.6.1 ขั้นตอนการคัดเลือก

- ในการติดต่อให้บุคคลที่มีคุณลักษณะเหมาะสมต่อการทำแบบสอบถามพบว่า บุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นและวัยทำงานจำนวนมากมีพฤติกรรมไม่อ่านหนังสือพิมพ์ หรือ อ่านน้อยครั้งใน 1 สัปดาห์ จึงทำให้ต้องมีการคัดเลือกออก (Screen out) แบบสอบถามรอบแรกจำนวนมาก และต้องใช้เวลานานในการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสม
- ขณะที่ ในกลุ่มผู้สูงอายุพบว่า แม้หลายท่านจะมีคุณลักษณะตรงตามต้องการ แต่ไม่สามารถเข้าร่วมได้ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องความไม่สะดวกในการเดินทาง ปัญหาสุขภาพ และหลายท่านไม่สะดวกให้ความร่วมมือ

3.4.6.2 ขั้นตอนการนัดหมาย

- พบอุปสรรคในเรื่องของวัน-เวลาที่กลุ่มเป้าหมายสะดวกเข้าร่วมกลุ่มสนทนาที่มักไม่ตรงกันภายในกลุ่ม และไม่ตรงกับวัน-เวลาที่ใช้จัดสนทนา ทำให้ต้องมีการยกเลิก และนัดหมายใหม่หลายครั้ง ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดสนทนากลุ่มลุล่วงตามกำหนดเวลา จึงต้องมีการยืดหยุ่นให้หลายท่านได้เข้าร่วมกลุ่มตามเวลาที่ตนสะดวก เช่น ผู้ที่อ่านประจำสามารถเข้าร่วมกลุ่มสนทนากับผู้ที่ไม่ได้อ่านประจำ แต่จัดอยู่ในกลุ่มอายุเดียวกันได้ โดยการสนทนาจะไม่อนุโลมให้มีการข้ามกลุ่มด้านอายุเป็นอันขาด เพื่อป้องกันปัญหาเกี่ยวกับช่วงอายุที่แตกต่าง ซึ่งอาจก่อให้เกิดอุปสรรคในการร่วมแสดงความคิดเห็นได้
- พบอุปสรรคด้านการยกเลิกนัดและไม่มาตามนัดจากกลุ่มเป้าหมายหลายรายในวันสนทนาจริง ทำให้กลุ่มสนทนาบางกลุ่มมีจำนวนน้อยกว่าที่กำหนดไว้เบื้องต้น แต่อย่างไรก็ตาม การสนทนาสามารถจัดขึ้นโดยได้บุคคลที่มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการและมีจำนวนคนต่อกลุ่มที่ไม่มากเกินไป และไม่น้อยเกินไปสำหรับกลุ่มสนทนา คือ อยู่ระหว่าง 4-7 คน/กลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตามที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยหลายวิธีประกอบกัน ดังนั้นจึงเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วนให้เหมาะสมกับข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร ใช้วิเคราะห์เชิงพรรณนา ด้วยการแจกแจงและจำแนกประเด็นเนื้อหา
2. การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวัน ใช้การแจงนับและวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย
3. การสัมภาษณ์เจาะลึก ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ด้วยวิธีสรุปแนวคิดของร่วมกัน (Common theme) ของผู้ให้ข้อมูลหลัก
4. การสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ด้วยวิธีสรุปแนวคิดร่วมกัน (Common theme) ของผู้เข้าสนทนากลุ่ม

บทที่ 4
รายงานผลการวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน

การวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน มุ่งค้นหาการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวันในเชิงปริมาณ โดยคัดเลือกหนังสือพิมพ์รายวันจำนวน 6 ฉบับตามที่กำหนด ได้แก่ ไทยรัฐ แนวหน้า มติชน กรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการรายวัน และโพสต์ทูเดย์ เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 - 30 กันยายน 2547 ฉบับละ 2 สัปดาห์ วิเคราะห์เนื้อหาตามการปรากฏโดยการแจงนับจำนวนชิ้น และขนาดพื้นที่ที่ปรากฏ นำเสนอในลักษณะการรายงานผลการวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. เรื่องสุขภาพที่นำเสนอ
2. สาระ (Theme) เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอ
3. รูปแบบการนำเสนอ
4. ตำแหน่งที่ปรากฏ
5. การพิมพ์ และการพิมพ์ภาพประกอบ
6. ประเภทหน้าที่ปรากฏ

รายงานการวิเคราะห์นำเสนอโดยแยกนำเสนอรายฉบับ และนำเสนอรวมทุกฉบับ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวันแยกฉบับ

นำเสนอเรียงลำดับหนังสือพิมพ์ ดังต่อไปนี้

4.1.1 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

4.1.2 หนังสือพิมพ์แนวหน้า

4.1.3 หนังสือพิมพ์มติชน

4.1.4 หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

4.1.5 หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

4.1.6 หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

4.2 การวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวันรวมทุกฉบับ

4.1.1 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ตารางที่ 4.1 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ แยกตามเรื่องสุขภาพที่นำเสนอ

เรื่องสุขภาพที่นำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
ความรู้เกี่ยวกับโรค	8 (20.00%)	423.75 (28.10%)
สุขภาพทั่วไป	8 (20.00%)	162.25 (10.76%)
อาหาร โภชนาการ การบริโภค	6 (15.00%)	197.5 (13.10%)
ชีวจิต ธรรมชาติบำบัด	4 (10.00%)	111 (7.36%)
วิทยาการทางการแพทย์	4 (10.00%)	74.25 (4.92%)
การใช้ยา	3 (7.50%)	235.75 (15.63%)
30 บาทรักษาทุกโรค	2 (5.00%)	169 (11.21%)
ความงาม	2 (5.00%)	75 (4.97%)
แพทย์ทางเลือก	1 (2.50%)	23.5 (1.56%)
สุขภาพจิต	1 (2.50%)	21 (1.39%)
เพศศึกษา	1 (2.50%)	15 (0.99%)
รวม	40 (100.00%)	1,508 (100.00%)

จากตารางที่ 4.1 พบว่าเนื้อหาสุขภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐจำนวนรวม 40 ชิ้น มีขนาดพื้นที่รวม 1,508 ตารางนิ้ว คิดเป็นขนาดพื้นที่เฉลี่ย 37.70 ตารางนิ้วต่อชิ้น

เมื่อพิจารณาจากจำนวนชิ้นของเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ พบว่าเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคและสุขภาพทั่วไป มีปริมาณมากที่สุดในจำนวน 8 ชิ้นเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 20.00 รองลงมา คือ เรื่องอาหารโภชนาการการบริโภค มีจำนวน 6 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 15.00 สำหรับเรื่องเพศศึกษา สุขภาพจิต และแพทย์ทางเลือกมีการเสนอน้อยที่สุด จำนวนเรื่องละ 1 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 2.50

แต่เมื่อพิจารณาจากพื้นที่พบว่า เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคได้รับการนำเสนอด้วยขนาดพื้นที่มากที่สุด คือ 423.75 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 28.10 รองลงมา คือ เรื่องอาหารโภชนาการการบริโภค และสุขภาพทั่วไป มีขนาดพื้นที่ 197.5 และ 162.25 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 13.10 และ 10.76 ตามลำดับ สำหรับเรื่องสุขภาพที่นำเสนอในพื้นที่น้อยที่สุด คือ เพศศึกษา คือ 15 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 0.99

จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาทั้งจากจำนวนชิ้นและขนาดพื้นที่พบว่า เรื่องที่ได้รับการนำเสนอมาก 3 อันดับแรกเหมือนกัน โดยเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค ได้รับการนำเสนอมากที่สุดทั้งจำนวนชิ้นและพื้นที่ แต่เรื่องสุขภาพทั่วไปซึ่งได้รับการนำเสนอเป็นจำนวนชิ้นมากที่สุดเท่ากับเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค กลับมีขนาดพื้นที่รองลงมาเป็นอันดับสาม รองจากเรื่องอาหารโภชนาการ การบริโภค ซึ่งได้รับการนำเสนอเป็นจำนวนชิ้นอยู่ในอันดับ 3 และเรื่องเพศศึกษาเป็นเรื่องที่ได้รับการนำเสนอน้อยที่สุดทั้งจำนวนชิ้นและขนาดพื้นที่

ตารางที่ 4.2 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ แยกตามสาระ (Theme) เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอ

สาระเนื้อหาสุขภาพ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
การป้องกันโรค	22 (55.00%)	936.25 (62.09%)
การรักษาพยาบาล	11 (27.50%)	386.75 (25.65%)
การสร้างเสริมสุขภาพ	7 (17.50%)	185 (12.27%)
การฟื้นฟูสภาพ	-	-
รวม	40 (100.00%)	1,508 (100.00%)

จากตารางที่ 4.2 พบว่าในจำนวนเนื้อหาสุขภาพรวม 40 ชิ้นที่ได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีจำนวนครึ่งหนึ่งเป็นสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรค ซึ่งมีขนาดพื้นที่ 936.25ตารางนิ้ว ซึ่งเป็นจำนวนชิ้นและขนาดพื้นที่มากที่สุด สำหรับสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพไม่ได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ตารางที่ 4.3: เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ แยกตามรูปแบบการนำเสนอ

รูปแบบการนำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
คอลัมน์	30 (75.00%)	1041.75 (69.08%)
ข่าว	7 (17.50%)	272.25 (18.05%)
บทความปริทัศน์	2 (5.00%)	63.5 (4.21%)
บทวิจารณ์	1 (2.50%)	130.5 (8.65%)
บทวิจารณ์	-	-
สัมภาษณ์	-	-
รวม	40 (100.00%)	1,508 (100.00%)

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ส่วนใหญ่ของเนื้อหาสุขภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในรูปแบบของคอลัมน์ คิดเป็นร้อยละ 75.00 และมีรูปแบบอื่น ๆ เล็กน้อย ได้แก่ ข่าว บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 : ตำแหน่งที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ตำแหน่งที่ปรากฏ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
ซ้ายบน	12	30.00%
ขวาบน	10	25.00%
กลาง	8	20.00%
ซ้ายล่าง	8	20.00%
ขวาล่าง	2	5.00%
รวม	40	100.00%

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ตำแหน่งที่ปรากฏของเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีปริมาณใกล้เคียงกันเรียงลำดับคือ ซ้ายบน ขวาบน กลาง และซ้ายล่าง

ตารางที่ 4.5 : การพิมพ์เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

การพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
สี	26	65.00%
ขาวดำ	14	35.00%
รวม	40	100.00%

จากตารางที่ 4.5 พบว่าเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐจำนวนมากกว่าครึ่ง คิดเป็นร้อยละ 65.00 จัดพิมพ์สี

ตารางที่ 4.6 : การพิมพ์ภาพประกอบเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

การพิมพ์ภาพประกอบ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ	จำนวนภาพ	จำนวนภาพ/ชิ้น
ไม่มี	26	65.00%	-	-
มี	14	35.00%	18	1.29
รวม	40	100.00%		

จากตารางที่ 4.6 พบว่า เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีการพิมพ์ภาพประกอบคิดเป็นร้อยละ 35.00 จากจำนวนเนื้อหาทั้งหมด และมีจำนวนภาพเฉลี่ย 1.29 ภาพต่อเรื่องที่มีการพิมพ์ภาพประกอบ

ตารางที่ 4.7 : ประเภทหน้าที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ประเภทหน้าหนังสือพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
1. เนื้อในของฉบับหลัก		
หน้าวิทยาการ – เกษตร (เลขหน้า 7)	23	57.50%
หน้าคอลัมน์ – สกู๊ป (เลขหน้า 5,16,19)	5	12.50%
หน้าการศึกษา - สาธารณสุข (เลขหน้า 15)	4	10.00%
หน้าเศรษฐกิจ (เลขหน้า 8)	1	2.50%
หน้าต่างประเทศ (เลขหน้า 2)	1	2.50%
รวม	34	85.00%
2. ข่าวหน้า 1 ของฉบับหลัก	4	10.00%
3. ส่วนย่อยแยกจากฉบับหลัก		
หน้าสตรี (เลขหน้า 24)	2	5.00%
รวมทั้งสิ้น	40	100.00%

จากตารางที่ 4.7 พบว่าเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จะปรากฏในส่วนเนื้อในของฉบับหลักมากที่สุด จำนวน 34 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 85.00 และปรากฏในข่าวหน้า 1 ของฉบับหลักเพียงเล็กน้อย จำนวน 4 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 10.00

นอกจากนี้พบว่าในจำนวนเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในเนื้อในของฉบับหลัก มีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งจะปรากฏในหน้าวิทยาการ-เกษตรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.50 และปรากฏในหน้าการศึกษาและสาธารณสุข จำนวน 4 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 10.00

4.1.2 หนังสือพิมพ์แนวหน้า

ตารางที่ 4.8 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์แนวหน้า แยกตามเรื่องสุขภาพที่นำเสนอ

เรื่องสุขภาพที่นำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
ความรู้เกี่ยวกับโรค	12 (35.29%)	803 (33.41%)
อาหาร โภชนาการ การบริโภค	7 (20.59%)	395.25 (16.44%)
อนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร	4 (11.76%)	345 (14.35%)
สุขภาพทั่วไป	4 (11.76%)	131.75 (5.48%)
การใช้ยา	2 (5.88%)	167 (6.95%)
การออกกำลังกาย	2 (5.88%)	94.5 (3.93%)
ชีวจิต ธรรมชาติบำบัด	1 (2.94%)	300 (12.48%)
เพศศึกษา	1 (2.94%)	143 (5.95%)
นโยบายเกี่ยวกับประกันสังคม	1 (2.94%)	24 (1.00%)
รวม	34 (100.00%)	2,403.5 (100.00%)

จากตารางที่ 4.8 พบว่า เนื้อหาสุขภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์แนวหน้าจำนวนรวม 34 ชิ้น มีขนาดพื้นที่รวม 2,403.5 ตารางนิ้ว คิดเป็นขนาดพื้นที่เฉลี่ย 70.69 ตารางนิ้วต่อชิ้น

เมื่อพิจารณาจากจำนวนชิ้นของเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์แนวหน้าพบว่าเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคมีปริมาณมากที่สุดจำนวน 12 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 35.29 รองลงมา คือ เรื่องเกี่ยวกับอาหารโภชนาการ การบริโภค มีจำนวน 7 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 16.43 และ

เรื่องเกี่ยวกับอนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร มีจำนวนชิ้นเท่ากันกับเรื่องสุขภาพทั่วไป คือ 4 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 11.76 สำหรับเรื่องที่ได้รับการนำเสนอน้อยที่สุด ได้แก่ นโยบายเกี่ยวกับประกันสังคม ได้รับการนำเสนอเพียง 1 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 2.94

แต่เมื่อพิจารณาจากพื้นที่พบว่า เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคได้รับการนำเสนอด้วยขนาดพื้นที่มากที่สุด คือ 803 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 33.41 รองลงมา คือ เรื่องอาหารโภชนาการ การบริโภค มีขนาดพื้นที่ 395.25 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 16.44 และเรื่องอนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร มีขนาดพื้นที่ 345 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 14.35 สำหรับเรื่องสุขภาพที่นำเสนอในพื้นที่น้อยที่สุด คือ นโยบายเกี่ยวกับประกันสังคม คือ 24 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 1.00

จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาทั้งจากจำนวนชิ้นและขนาดพื้นที่พบว่า เรื่องที่ได้รับการนำเสนอมาก 3 อันดับแรกเหมือนกัน เรียงลำดับ คือ เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค เรื่องอาหารโภชนาการ การบริโภค และ เรื่องอนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร แต่เรื่องชีวจิต ธรรมชาติบำบัด แม้ว่าจะได้รับการนำเสนอเพียงชิ้นเดียวแต่มีขนาดพื้นที่มากเป็นอันดับที่ 4 คือ 300 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 12.48

ตารางที่ 4.9 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์แนวหน้า แยกตามสาระ (Theme) เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอ

สาระเนื้อหาสุขภาพ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
การป้องกันโรค	21 (61.76%)	1,522.75 (63.36%)
การสร้างเสริมสุขภาพ	7 (20.59%)	612 (25.46%)
การรักษาพยาบาล	6 (17.65%)	268.75 (11.18%)
การฟื้นฟูสภาพ	-	-
รวม	34 (100.00%)	2,403.5 (100.00%)

จากตารางที่ 4.9 พบว่าในจำนวนเนื้อหาสุขภาพรวม 34 ชิ้นที่ได้รับการนำเสนอ ในหนังสือพิมพ์แนวหน้า มีจำนวนเกินครึ่งเป็นสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรค ซึ่งมีขนาดพื้นที่ 1,522.75ตารางนิ้ว ซึ่งเป็นจำนวนชิ้นและขนาดพื้นที่มากที่สุด สำหรับสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพไม่ได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์แนวหน้า

ตารางที่ 4.10 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์แนวหน้า แยกตามรูปแบบการนำเสนอ

รูปแบบการนำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
คอลัมน์	16 (47.06%)	1,283.25 (53.39%)
ข่าว	14 (41.18%)	600.25 (24.97%)
บทบรรณาธิการ	2 (5.88%)	70 (2.91%)
บทความปริทัศน์	1 (2.94%)	300 (12.48%)
สัมภาษณ์	1 (2.94%)	150 (6.24%)
บทวิจารณ์	-	-
รวม	34 (100.00%)	2,403.5 (100.00%)

จากตารางที่ 4.10 พบว่า เนื้อหาสุขภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์แนวหน้าในรูปแบบของคอลัมน์และข่าวมากที่สุดในจำนวนชิ้นพอ ๆ กัน คือ 16 และ 14 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 47.06 และ 41.18 ตามลำดับ แต่มีความแตกต่างกันในด้านขนาดพื้นที่ค่อนข้างมาก กล่าวคือ ในรูปแบบคอลัมน์มีขนาดพื้นที่ 1,283.25 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 53.39 มากกว่ารูปแบบข่าวซึ่งมีขนาดพื้นที่ 600.25 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 24.97

ส่วนมีรูปแบบการนำเสนออื่น ๆ มีจำนวนเล็กน้อย ได้แก่ บทบรรณาธิการ บทความปริทัศน์ และสัมภาษณ์ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 : ตำแหน่งที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์แนวหน้า

ตำแหน่งที่ปรากฏ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
ขวาล่าง	12	35.29%
กลาง	10	29.41%
ซ้ายบน	6	17.65%
ขวาบน	4	11.76%
ซ้ายล่าง	2	5.88%
รวม	34	100.00%

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ตำแหน่งที่ปรากฏของเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์แนวหน้า มีจำนวนมากที่สุด คือ ขวาล่าง จำนวน 12 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 35.29 รองลงมา คือ ตำแหน่งกลาง จำนวน 10 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 29.41 และตำแหน่งซ้ายบน จำนวน 6 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 17.65 สำหรับตำแหน่งที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ ซ้ายล่าง มีจำนวน 2 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 5.88

ตารางที่ 4.12 : ตำแหน่งการพิมพ์เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์แนวหน้า

การพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
ขาวดำ	31	91.18%
สี	3	8.82%
รวม	34	100.00%

จากตารางที่ 4.12 พบว่าเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์แนวหน้าจัดพิมพ์ขาวดำส่วนใหญ่ มีจำนวน 31 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 91.18

ตารางที่ 4.13 : การพิมพ์ภาพประกอบเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์แนวหน้า

การพิมพ์ภาพประกอบ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ	จำนวนภาพ	จำนวนภาพ/ชิ้น
ไม่มี	23	67.65%	-	-
มี	11	32.35%	28	2.55
รวม	34	100.00%		

จากตารางที่ 4.13 พบว่า เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์แนวหน้ามีการพิมพ์ภาพประกอบคิดเป็นร้อยละ 32.35 จากจำนวนเนื้อหาทั้งหมด และมีจำนวนภาพเฉลี่ย 2.55 ภาพต่อเรื่องที่มีการพิมพ์ภาพประกอบ

ตารางที่ 4.14 : ประเภทหน้าที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์แนวหน้า

ประเภทหน้าหนังสือพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
1. ส่วนย่อยแยกจากฉบับหลัก		
หน้าสตรี (เลขหน้า 13,15)	8	23.53%
หน้าบันเทิง (เลขหน้า17)	2	5.88%
หน้าเกษตร - สิ่งแวดล้อม (เลขหน้า 14)	2	5.88%
หน้าข่าวกรุงเทพมหานคร (เลขหน้า 19)	2	5.88%
หน้าภูมิภาค (เลขหน้า 18)	1	2.94%
รวม	15	44.12%
2. เนื้อในของฉบับหลัก		
หน้าสกู๊ปและบทความ (เลขหน้า 3,5,10)	6	17.65%
หน้าเยาวชน (เลขหน้า 12)	3	8.82%
หน้าการเมือง (เลขหน้า 2)	2	5.88%
หน้าทั่วไป (เลขหน้า 7)	1	2.94%
รวม	12	35.29%
3. ข่าวหน้า 1 ของฉบับหลัก	7	20.59%
รวมทั้งสิ้น	34	100.00%

จากตารางที่ 4.14 พบว่าเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์แนวหน้า จะปรากฏในส่วนย่อยแยกจากฉบับหลักมากที่สุด จำนวน 15 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 44.12 รองลงมาคือ เนื้อในของฉบับหลัก จำนวน 12 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 35.29 และข่าวหน้าหนึ่งของฉบับหลัก จำนวน 7 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 20.59

นอกจากนี้พบว่าเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในส่วนย่อยแยกออกจากฉบับ จะอยู่ในหน้าสตรีมากที่สุด มีจำนวน 8 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 23.53 และเนื้อหาที่ปรากฏในส่วนเนื้อในของฉบับหลักจะอยู่ในหน้า สกู๊ป และบทความมากที่สุด จำนวน 6 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 17.65

4.1.3 หนังสือพิมพ์มติชน

ตารางที่ 4.15 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชน แยกตามเรื่องสุขภาพที่นำเสนอ

เรื่องสุขภาพที่นำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
ความรู้เกี่ยวกับโรค	4 (14.81%)	209.98 (21.24%)
ความงาม	4 (14.81%)	153.06 (15.48%)
อาหาร โภชนาการ การบริโภค	4 (14.81%)	130.87 (13.24%)
การออกกำลังกาย	2 (7.41%)	81.81 (8.27%)
อนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร	2 (7.41%)	75.79 (7.67%)
การดูแลตนเองเมื่อป่วย	2 (7.41%)	59.63 (6.03%)
ชีวจิต ธรรมชาติบำบัด	2 (7.41%)	57.2 (5.79%)
สุขภาพทั่วไป	2 (7.41%)	56.43 (5.71%)
การใช้ยา	2 (7.41%)	41.3 (4.18%)
ตรวจมะเร็งเต้านม	1 (3.70%)	72.00 (7.28%)
เพศศึกษา	1 (3.70%)	25.42 (2.75%)
การลดน้ำหนัก	1 (3.70%)	25.20 (2.55%)
รวม	27 (100.00%)	988.69 (100.00%)

จากตารางที่ 4.15 พบว่า เนื้อหาสุขภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชน จำนวนรวม 27 ชิ้น มีขนาดพื้นที่รวม 988.69 ตารางนิ้ว คิดเป็นขนาดพื้นที่เฉลี่ย 36.62 ตารางนิ้วต่อชิ้น

เมื่อพิจารณาจากจำนวนชิ้นของเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า เรื่องที่ได้รับการนำเสนอในจำนวนชิ้นมากที่สุดซึ่งเป็นจำนวน 4 ชิ้นเท่ากัน คือ เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค เรื่องความงาม และเรื่องอาหารโภชนาการ การบริโภค คิดเป็นร้อยละ 14.81 สำหรับเรื่องที่ได้รับการนำเสนอน้อยที่สุด ได้แก่ เรื่องเพศศึกษา และ การลดจำหนัก ซึ่งมีจำนวน 1 ชิ้นเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.70

แต่เมื่อพิจารณาจากพื้นที่พบว่า เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคได้รับการนำเสนอด้วยขนาดพื้นที่มากที่สุด คือ 209.98 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 21.24 รองลงมา คือ เรื่องความงาม มีขนาด พื้นที่ 153.06 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 15.48 และเรื่องอาหารโภชนาการ การบริโภค มีขนาด พื้นที่ 130.87 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 13.24 สำหรับเรื่องสุขภาพที่นำเสนอในพื้นที่น้อยที่สุด คือ เรื่องการลดน้ำหนัก และเรื่องเพศศึกษา และมีขนาดพื้นที่ 25.20 ตารางนิ้ว และ 25.42 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 2.55 และ 2.75 ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาทั้งจากจำนวนชิ้นและขนาดพื้นที่พบว่า เรื่องที่ได้รับการนำเสนอมาก 3 อันดับแรกเหมือนกัน และสามารถเรียงลำดับตามขนาดพื้นที่ คือ เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค เรื่องความงาม และเรื่องอาหารโภชนาการ การบริโภค

ตารางที่ 4.16 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชน แยกตามสาระ (Theme) เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอ

สาระเนื้อหาสุขภาพ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
การสร้างเสริมสุขภาพ	10 (37.04%)	421.74 (40.26%)
การป้องกันโรค	9 (33.33%)	313.19 (35.51%)
การรักษาพยาบาล	6 (22.22%)	204.12 (19.49%)
การฟื้นฟูสภาพ	2 (7.41%)	49.64 (4.74%)
รวม	27 (100.00%)	988.69 (100.00%)

จากตารางที่ 4.16 พบว่าในจำนวนเนื้อหาสุขภาพรวม 27 ชิ้นที่ได้รับการนำเสนอ ในหนังสือพิมพ์มติชน เป็นสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพมากที่สุดมีจำนวน 10 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 37.04 มีขนาดพื้นที่ 421.74 ตารางนิ้ว รองลงมา คือ สาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรค มีจำนวน 9 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีขนาดพื้นที่ 313.19 ตารางนิ้ว สำหรับสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชนน้อยที่สุดเพียง 2 ชิ้น มีขนาดพื้นที่ 49.64 ตารางนิ้ว

ตารางที่ 4.17: เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชนแยกตามรูปแบบการนำเสนอ

รูปแบบการนำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
ข่าว	10 (37.04%)	248.15 (25.10%)
คอลัมน์	8 (29.63%)	308.22 (31.17%)
บทความปริทัศน์	6 (22.22%)	290.84 (29.24%)
บทวิจารณ์	2 (7.41%)	118.68 (12.00%)
สัมภาษณ์	1 (3.70%)	22.80 (2.31%)
บทบรรณาธิการ	-	-
รวม	27 (100.00%)	988.69 (100.00%)

จากตารางที่ 4.17 พบว่า เมื่อพิจารณาจากจำนวนชิ้นพบว่า เนื้อหาสุขภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชนในรูปแบบของข่าวมากที่สุดในจำนวน 10 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 37.04 รองลงมา คือ รูปแบบคอลัมน์มีจำนวน 8 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 29.63 และได้รับการนำเสนอในรูปแบบการสัมภาษณ์น้อยที่สุด มีจำนวน 1 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 3.70

แต่เมื่อพิจารณาจากขนาดพื้นที่พบว่า เนื้อหาสุขภาพที่ได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชนในรูปแบบคอลัมน์มากที่สุด มีขนาดพื้นที่ 308.22 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 31.17 รองลงมา คือ รูปแบบบทความปริทัศน์มีขนาดพื้นที่ 290.84 คิดเป็นร้อยละ 29.24 สำหรับรูปแบบข่าวมีพื้นที่เป็นอันดับสาม คือ 248.15 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 25.10 และได้รับการนำเสนอในรูปแบบการสัมภาษณ์มีขนาดพื้นที่น้อยที่สุดเช่นกันคือ 22.8 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 2.31

ตารางที่ 4.18 : ตำแหน่งที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชน

ตำแหน่งที่ปรากฏ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
ซ้ายบน	7	25.93%
ซ้ายล่าง	7	25.93%
กลาง	6	22.22%
ขวาบน	4	14.81%
ขวาล่าง	3	11.11%
รวม	27	100.00%

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ตำแหน่งที่ปรากฏของเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์มติชน มีจำนวนมากที่สุด คือ ซ้ายบน และซ้ายล่าง จำนวน 7 ชิ้น เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 25.93 รองลงมา คือ ตำแหน่งกลาง จำนวน 6 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 22.22 สำหรับตำแหน่งที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ ขวาล่าง มีจำนวน 3 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 11.11

ตารางที่ 4.19 : ตำแหน่งการพิมพ์เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชน

การพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
ขาวดำ	22	81.48%
สี	5	18.52%
รวม	27	100.00%

จากตารางที่ 4.19 พบว่าเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชนจัดพิมพ์ขาวดำส่วนใหญ่ มีจำนวน 22 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 81.48

ตารางที่ 4.20 : การพิมพ์ภาพประกอบเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชน

การพิมพ์ภาพประกอบ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ	จำนวนภาพ	จำนวนภาพ/ชิ้น
ไม่มี	19	70.37%	-	-
มี	8	29.63%	17	2.13
รวม	27	100.00%		

จากตารางที่ 4.20 พบว่า เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์มติชนมีการพิมพ์ภาพประกอบจำนวน 8 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 29.63 จากจำนวนเนื้อหาทั้งหมด และมีจำนวนภาพเฉลี่ย 2.13 ภาพต่อเรื่องที่มีการพิมพ์ภาพประกอบ

ตารางที่ 4.21 : ประเภทหน้าที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชน

ประเภทหน้าหนังสือพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
1. เนื้อในของฉบับหลัก		
หน้าสาธารณสุข - สิ่งแวดล้อม (เลขหน้า 10)	11	40.74%
หน้าบทความแสดงความเห็น (เลขหน้า 5)	5	18.52%
รวม	16	59.26%
2. ส่วนย่อยแยกจากฉบับหลัก		
หน้าเศรษฐกิจ (เลขหน้า 18)	2	7.41%
หน้ากีฬา (เลขหน้า22-23)	2	7.41%
หน้าสตรี (เลขหน้า 24)	2	7.41%
หน้าการศึกษา (เลขหน้า 31)	2	7.41%
หน้าความเห็นจากผู้อ่าน (เลขหน้า 20)	1	3.70%
หน้าเยาวชน (เลขหน้า 25)	1	3.70%
รวม	10	37.04%
3. ข่าวหน้า 1 ของฉบับหลัก	1	3.70%
รวมทั้งสิ้น	27	100.00%

จากตารางที่ 4.21 พบว่าเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์มติชน จะปรากฏในส่วนเนื้อในของฉบับหลักมากที่สุด จำนวน 16 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 59.26 รองลงมาคือ ส่วนย่อยแยกจากฉบับหลัก จำนวน 10 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 37.047 และข่าวหน้าหนึ่งของฉบับหลัก จำนวน 1 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 3.70

นอกจากนี้พบว่าเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในส่วนเนื้อในของฉบับหลัก จะอยู่ในหน้าสาธารณสุข - สิ่งแวดล้อมมากที่สุด มีจำนวน 11 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 40.74 และเนื้อหาที่ปรากฏในส่วนเนื้อย่อยแยกจากฉบับหลัก จะกระจายอยู่ในหน้าต่าง ๆ กัน ได้แก่ เศรษฐกิจ กีฬา สตรี การศึกษา ความเห็นจากผู้อ่าน เยาวชน

4.1.4 หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

ตารางที่ 4.22 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ แยกตามเรื่องสุขภาพที่นำเสนอ

เรื่องสุขภาพที่นำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
ความรู้เกี่ยวกับโรค	8 (44.44%)	538.09 (46.02%)
อาหาร โภชนาการ การบริโภค	2 (11.11%)	102.98 (8.81%)
ชีวจิต ธรรมชาติบำบัด	1 (5.56%)	141.24 (12.08%)
การดูแลตนเองเมื่อป่วย	1 (5.56%)	134.64 (11.52%)
อนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร	1 (5.56%)	81.76 (6.99%)
สุขภาพทั่วไป	1 (5.56%)	52.92 (4.53%)
สภาพแวดล้อม มลพิษ	1 (5.56%)	30.55 (2.61%)
ความงาม	1 (5.56%)	30.5 (2.61%)
การใช้ยา	1 (5.56%)	28.91 (2.47%)
สุขภาพตา	1 (5.56%)	27.65 (2.39%)
รวม	18 (100.00%)	1,169.24 (100.00%)

จากตารางที่ 4.22 พบว่า เนื้อหาสุขภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ มีจำนวนรวม 18 ชิ้น มีขนาดพื้นที่รวม 1,169.24 ตารางนิ้ว คิดเป็นขนาดพื้นที่เฉลี่ย 64.96 ตารางนิ้วต่อชิ้น

เมื่อพิจารณาจากจำนวนชิ้นของเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ พบว่า เรื่องที่ได้รับการนำเสนอในจำนวนชิ้น และขนาดพื้นที่มากที่สุด คือ เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค มีจำนวน 8 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 44.44 มีขนาดพื้นที่ 538.09 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 46.02 สำหรับเรื่องที่ได้รับการนำเสนอน้อยที่สุดทั้งจำนวนและขนาดพื้นที่ ได้แก่ เรื่องสุขภาพตา ซึ่งมีจำนวน 1 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 5.56 มีขนาดพื้นที่ 27.65 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 2.39

ตารางที่ 4.23 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ แยกตามสาระ (Theme) เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอ

สาระเนื้อหาสุขภาพ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
การป้องกันโรค	8 (44.44%)	541.40 (46.30%)
การรักษาพยาบาล	5 (27.78%)	411.21 (35.17%)
การสร้างเสริมสุขภาพ	4 (22.22%)	188.98 (16.16%)
การฟื้นฟูสภาพ	1 (5.56%)	27.65 (2.37%)
รวม	18 (100.00%)	1169.24 (100.00%)

จากตารางที่ 4.23 พบว่าในจำนวนเนื้อหาสุขภาพรวม 18 ชิ้นที่ได้รับการนำเสนอ ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ เป็นสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรคมากที่สุดมีจำนวน 8 ชิ้น คิดเป็น ร้อยละ 44.44 มีขนาดพื้นที่ 541.40 ตารางนิ้ว รองลงมา คือ สาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรค มีจำนวน 9 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีขนาดพื้นที่ 313.19 ตารางนิ้ว สำหรับสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชนน้อยที่สุดเพียง 2 ชิ้น มีขนาดพื้นที่ 49.64 ตารางนิ้ว

ตารางที่ 4.24 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจแยกตามรูปแบบการนำเสนอ

รูปแบบการนำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
คอลัมน์	7 (38.89%)	307.26 (26.28%)
ข่าว	5 (27.78%)	277.68 (23.75%)
บทความปริทัศน์	3 (16.67%)	430.88 (36.85%)
สัมภาษณ์	3 (16.67%)	153.42 (13.12%)
บทบรรณาธิการ	-	-
บทวิจารณ์	-	-
รวม	18 (100.00%)	1169.24 (100.00%)

จากตารางที่ 4.24 พบว่า เมื่อพิจารณาจากจำนวนชิ้นพบว่า เนื้อหาสุขภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจในรูปแบบของข่าวมากที่สุดในจำนวน 7 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 38.89 รองลงมา คือ รูปแบบข่าวมีจำนวน 5 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 27.78 และได้รับการนำเสนอในรูปแบบการสัมภาษณ์น้อยที่สุด มีจำนวน 3 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 16.67

แต่เมื่อพิจารณาจากขนาดพื้นที่พบว่า เนื้อหาสุขภาพที่ได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจในรูปแบบบทความปริทัศน์มากที่สุด มีขนาดพื้นที่ 430.88 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 36.85 รองลงมา คือ รูปแบบคอลัมน์มีขนาดพื้นที่ 307.26 คิดเป็นร้อยละ 26.28 สำหรับรูปแบบข่าวมีพื้นที่เป็นอันดับสาม คือ 277.68 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 23.75 และได้รับการนำเสนอในรูปแบบการสัมภาษณ์มีขนาดพื้นที่น้อยที่สุดเช่นกัน คือ 153.42 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 13.12

ตารางที่ 4.25 : ตำแหน่งที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

ตำแหน่งที่ปรากฏ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
กลาง	6	33.33%
ซ้ายบน	3	16.67%
ซ้ายล่าง	3	16.67%
ขวาบน	3	16.67%
ขวาล่าง	3	16.67%
รวม	21	100.00%

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ตำแหน่งที่ปรากฏของเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจมีจำนวนมากที่สุด คือ ตำแหน่งกลางหน้า มีจำนวน 6 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 33.33 สำหรับตำแหน่งที่ปรากฏอื่น ๆ มีจำนวนเท่ากัน คือ 3 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 16.67

ตารางที่ 4.26 : ตำแหน่งการพิมพ์เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

การพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
สี	12	66.67%
ขาวดำ	6	33.33%
รวม	18	100.00%

จากตารางที่ 4.26 พบว่าเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจมากกว่าครึ่งจัดพิมพ์สี มีจำนวน 12 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 66.67

ตารางที่ 4.27 : การพิมพ์ภาพประกอบเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

การพิมพ์ภาพประกอบ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ	จำนวนภาพ	จำนวนภาพ/ชิ้น
ไม่มี	10	55.56%		
มี	8	44.44%	11	1.38
รวม	18	100.00%		

จากตารางที่ 4.27 พบว่า เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจมีการพิมพ์ภาพประกอบจำนวน 8 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 44.44 จากจำนวนเนื้อหาทั้งหมด และมีจำนวนภาพเฉลี่ย 1.38 ภาพต่อเรื่องที่มีการพิมพ์ภาพประกอบ

ตารางที่ 4.28 : ประเภทหน้าที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

ประเภทหน้าหนังสือพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
1. ส่วนย่อยแยกจากฉบับหลัก		
หน้าสุขภาพ (เลขหน้า 6 หน้า 13)	6	33.33%
หน้าคอลัมน์ (เลขหน้า 3)	2	11.11%
รวม	8	44.44 %
2. เนื้อในของฉบับหลัก		
หน้าวิทยาศาสตร์ (เลขหน้า10)	3	16.67%
หน้าทั่วไป-คอลัมน์ (เลขหน้า 2)	2	11.11%
หน้ากรุงเทพมหานคร (เลขหน้า 18)	1	5.55%
รวม	6	33.33 %
3. ข่าวหน้า 1 ของฉบับหลัก	4	22.22 %
รวมทั้งสิ้น	18	100.00%

จากตารางที่ 4.28 พบว่าเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ จะปรากฏในส่วนย่อยแยกจากฉบับหลักมากที่สุด จำนวน 8 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 44.44 ใกล้เคียงกับส่วนเนื้อในของฉบับหลัก ซึ่งมีจำนวน 6 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งของฉบับหลักน้อยที่สุด จำนวน 4 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 22.22

นอกจากนี้พบว่าในจำนวนเนื้อหาสุขภาพในส่วนย่อยแยกจากฉบับหลัก จะปรากฏในหน้าสุขภาพ มากที่สุด จำนวน 6 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีปรากฏในหน้าวิทยาศาสตร์ในส่วนของเนื้อในของฉบับหลัก จำนวน 3 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 16.67

4.1.5 หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

ตารางที่ 4.29 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน แยกตามเรื่องสุขภาพที่นำเสนอ

เรื่องสุขภาพที่นำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
ความรู้เกี่ยวกับโรค	12 (24.49%)	765.82 (22.09%)
อาหาร โภชนาการ การบริโภค	8 (16.33%)	521.29 (15.04%)
สุขภาพทั่วไป	8 (16.33%)	421.9 (12.17%)
แพทย์ทางเลือก	5 (10.20%)	749.67 (21.63%)
การใช้ยา	3 (6.12%)	146.46 (4.23%)
อนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร	3 (6.12%)	178.05 (5.14%)
วิทยาการทางการแพทย์	3 (6.12%)	64.54 (1.86%)
การลดน้ำหนัก	2 (4.08%)	158.26 (4.57%)
ความงาม	2 (4.08%)	270 (7.79%)
สุขภาพผู้สูงอายุ	1 (2.04%)	90.00 (2.60%)
การดูแลตนเองเมื่อป่วย	1 (2.04%)	74.00 (2.13%)
การออกกำลังกาย	1 (2.04%)	26.25 (0.76%)
รวม	49 (100.00%)	3,466.24 (100.00%)

จากตารางที่ 4.29 พบว่า เนื้อหาสุขภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน จำนวนรวม 49 ชิ้น มีขนาดพื้นที่รวม 3,466.24 ตารางนิ้ว คิดเป็นขนาดพื้นที่เฉลี่ย 70.74 ตารางนิ้วต่อชิ้น

เมื่อพิจารณาจากจำนวนชิ้นของเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน พบว่า เรื่องที่ได้รับการนำเสนอในจำนวนชิ้นมากที่สุด คือ เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค มีจำนวน 12 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 22.49 รองลงมา คือ เรื่องอาหารโภชนาการ การบริโภค และเรื่องสุขภาพทั่วไป มีจำนวนเท่ากัน คือ จำนวน 8 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 16.33 และสำหรับเรื่องที่ได้รับการนำเสนอน้อยที่สุด ได้แก่ เรื่องการออกกำลังกาย เรื่องการดูแลตนเอง และเรื่องสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งมีจำนวน 1 เรื่องเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 2.04

แต่เมื่อพิจารณาจากพื้นที่พบว่า เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคได้รับการนำเสนอด้วยขนาดพื้นที่มากที่สุด คือ 765.82 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 22.09 รองลงมา คือ เรื่องแพทย์ทางเลือกมีขนาดพื้นที่ 749.67 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 21.63 และเรื่องอาหารโภชนาการ การบริโภค มีขนาดพื้นที่ 521.29 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 15.04 สำหรับเรื่องสุขภาพที่นำเสนอในพื้นที่น้อยที่สุด คือ เรื่องการออกกำลังกาย มีขนาดพื้นที่ 26.25 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 0.76

จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาทั้งจากจำนวนชิ้นและขนาดพื้นที่พบว่า เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคได้รับการนำเสนอมากที่สุดอันดับแรกเหมือนกัน แต่เมื่อพิจารณาจากขนาดพื้นที่เรื่องแพทย์ทางเลือกมีขนาดพื้นที่มากเป็นอันดับสอง แต่มีจำนวนชิ้นเป็นอันดับที่ 4

ตารางที่ 4.30 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน แยกตามสาระ (Theme) เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอ

สาระเนื้อหาสุขภาพ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
การป้องกันโรค	19 (38.78%)	1,019.35 (29.41%)
การสร้างเสริมสุขภาพ	16 (32.65%)	1,410.56 (40.69%)
การรักษาพยาบาล	12 (24.49%)	679.02 (19.59%)
การฟื้นฟูสภาพ	2 (4.08%)	357.31 (10.31%)
รวม	49 (100.00%)	3,466.24 (100.00%)

จากตารางที่ 4.30 พบว่าในจำนวนเนื้อหาสุขภาพรวม 49 ชิ้นที่ได้รับการนำเสนอ ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน เป็นสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรคมากที่สุดมีจำนวน 19 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 38.78 รองลงมา คือ สาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพมีจำนวน 16 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 32.65 และเรื่องการรักษาพยาบาลมีจำนวน 12 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 24.49 สำหรับสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันน้อยที่สุดเพียง 2 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 4.08

แต่เมื่อพิจารณาจากขนาดพื้นที่พบว่า สาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพมีขนาดพื้นที่มากที่สุด คือ 1,410.56 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 40.69 รองลงมา คือ สาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรค มีขนาดพื้นที่ 1,019.35 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 29.41

ตารางที่ 4.31 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน แยกตามรูปแบบการนำเสนอ

รูปแบบการนำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
บทความปริทัศน์	22	1,817.46
	(44.90%)	(52.43%)
ข่าว	13	511.76
	(26.53%)	(14.76%)
คอลัมน์	12	1,081.27
	(24.49%)	(31.19%)
สัมภาษณ์	2	55.75
	(4.08%)	(1.61%)
บทบรรณาธิการ	-	-
บทวิจารณ์	-	-
รวม	49	3,466.24
	(100.00%)	(100.00%)

จากตารางที่ 4.31 พบว่า เนื้อหาสุขภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ในรูปแบบของบทความปริทัศน์มากที่สุด มีจำนวน 22 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 44.90 มีขนาดพื้นที่ 1,817.46 ตารางนิ้ว รองลงมา คือ รูปแบบข่าวมีจำนวน 13 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 26.53 และได้รับการนำเสนอในรูปแบบการสัมภาษณ์น้อยที่สุด มีจำนวน 2 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 4.08 มีขนาดพื้นที่ 55.75 ตารางนิ้ว

เมื่อพิจารณาจากขนาดพื้นที่พบว่า บทความปริทัศน์ยังคงได้รับการนำเสนอมากที่สุด มีขนาดพื้นที่ 1,817.46 คิดเป็นร้อยละ 52.43 อันดับรองลงมา คือ รูปแบบคอลัมน์ ซึ่งมีขนาดพื้นที่ 1,081.27 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 31.19 ซึ่งเป็นอันดับสาม เมื่อพิจารณาจากจำนวนชิ้นรองจากรูปแบบข่าว

ตารางที่ 4.32 : ตำแหน่งที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

ตำแหน่งที่ปรากฏ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
ซ้ายบน	12	24.49%
กลาง	11	22.45%
ขวาบน	8	16.33%
ซ้าย-ขวาบน	8	16.33%
ซ้ายล่าง	5	10.20%
ซ้าย-ขวาล่าง	3	6.12%
ขวาล่าง	2	4.08%
รวม	49	100.00%

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ตำแหน่งที่ปรากฏของเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันมีจำนวนมากที่สุด คือ ซ้ายบน จำนวน 12 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 24.49 รองลงมา คือ ตำแหน่งกลาง จำนวน 11 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 22.45 และตำแหน่งขวาบน และซ้าย-ขวาบนมีจำนวน 6 ชิ้นเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 16.33 สำหรับตำแหน่งที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ ขวาล่างมีจำนวน 2 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 4.08

ตารางที่ 4.33 : ตำแหน่งการพิมพ์เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

การพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
สี	31	63.27%
ขาวดำ	18	36.73%
รวม	49	100.00%

จากตารางที่ 4.33 พบว่าเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันกว่าครึ่งหนึ่งจัดพิมพ์สี มีจำนวน 31 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 63.27

ตารางที่ 4.34 : การพิมพ์ภาพประกอบเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

การพิมพ์ภาพประกอบ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ	จำนวนภาพ	จำนวนภาพ/ชิ้น
ไม่มี	13	26.53%	-	-
มี	36	73.47%	76	1.56
รวม	49	100.00%		

จากตารางที่ 4.34 พบว่า เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันส่วนใหญ่มีการพิมพ์ภาพประกอบจำนวน 36 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 73.47 จากจำนวนเนื้อหาทั้งหมด และมีจำนวนภาพเฉลี่ย 1.56 ภาพต่อเรื่องที่มีการพิมพ์ภาพประกอบ

ตารางที่ 4.35 : ประเภทหน้าที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

ประเภทหน้าหนังสือพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
1. ส่วนย่อยแยกจากฉบับหลัก		
หน้าสุขภาพ - คุณภาพชีวิต (เลขหน้า 42-43)	17	34.70%
หน้าเรื่องจากต่างประเทศ (เลขหน้า 35-36)	8	16.33%
หน้าสตรี (เลขหน้า 38-39)	4	8.16%
หน้าท่องเที่ยว – อาหาร (เลขหน้า 33-34)	4	8.16%
รวม	33	67.35%
2. เนื้อในของฉบับหลัก		
หน้าต่างประเทศ (เลขหน้า 8,9,12)	7	14.29%
หน้าทั่วไป ทัศนะ (เลขหน้า 3,5,9,11,15)	5	10.20%
รวม	12	24.49%
3. ข่าวหน้า 1 ของฉบับหลัก	4	8.16%
รวมทั้งสิ้น	49	100.00%

จากตารางที่ 4.35 พบว่าเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน จะปรากฏในส่วนย่อยแยกจากฉบับหลักมากที่สุด จำนวน 33 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 67.35 รองลงมา คือ ส่วนเนื้อในของฉบับหลัก ซึ่งมีจำนวน 12 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 24.49 และมีปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งของฉบับหลักน้อยที่สุด จำนวน 4 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 8.16

นอกจากนี้พบว่าในจำนวนเนื้อหาสุขภาพในส่วนย่อยแยกจากฉบับหลัก จะปรากฏในหน้าสุขภาพ – คุณภาพชีวิต มากที่สุด จำนวน 17 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 34.70 รองลงมา คือ หน้าเรื่องจากต่างประเทศ จำนวน 8 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 16.33 และในส่วนของเนื้อในของฉบับหลัก จะปรากฏในหน้าข่าวต่างประเทศมากที่สุด จำนวน 7 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 14.29

4.1.6 หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

ตารางที่ 4.36: เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ แยกตามเรื่องสุขภาพที่นำเสนอ

เรื่องสุขภาพที่นำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
ความรู้เกี่ยวกับโรค	16 (28.57%)	968.75 (28.17%)
สุขภาพทั่วไป	10 (17.86%)	267 (7.76%)
อาหาร โภชนาการ การบริโภค	6 (10.71%)	736 (21.40%)
ชีวจิต ธรรมชาติบำบัด	4 (7.14%)	320.25 (9.31%)
ความงาม	4 (7.14%)	271.75 (7.90%)
สุขภาพจิต	4 (7.14%)	181.5 (5.28%)
การใช้ยา	3 (5.36%)	104.75 (3.05%)
การออกกำลังกาย	2 (3.57%)	189.5 (5.51%)
การดูแลตนเองเมื่อป่วย	2 (3.57%)	60.75 (1.77%)
สุขภาพผู้สูงอายุ	1 (1.79%)	145 (4.22%)
อนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร	1 (1.79%)	103.5 (3.01%)
เพศศึกษา	1 (1.79%)	42.75 (1.24%)
สภาพแวดล้อม มลพิษ	1 (1.79%)	31.5 (0.92%)
แพทย์ทางเลือก	1 (1.79%)	16.5 (0.48%)
รวม	56 (100.00%)	3,439.5 (100.00%)

จากตารางที่ 4.36 พบว่า เนื้อหาสุขภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ จำนวนรวม 56 ชิ้น มีขนาดพื้นที่รวม 3,439.5 ตารางนิ้ว คิดเป็นขนาดพื้นที่เฉลี่ย 61.42 ตารางนิ้วต่อชิ้น

เมื่อพิจารณาจากจำนวนชิ้นของเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์พบว่า เรื่องที่ได้รับการนำเสนอในจำนวนชิ้นมากที่สุด คือ เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค มีจำนวน 16 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 28.57 รองลงมา คือ เรื่องสุขภาพทั่วไป มีจำนวน 10 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 17.86 และเรื่องอาหารโภชนาการ การบริโภค มีจำนวน 6 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 10.71 สำหรับเรื่องที่ได้รับการนำเสนอน้อยที่สุด ได้แก่ เรื่องแพทย์ทางเลือก เรื่องเพศศึกษา เรื่องสภาพแวดล้อม มลพิษ เรื่องอนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร และเรื่องสุขภาพผู้สูงอายุ และ การลดน้ำหนัก ซึ่งมีจำนวน 1 เรื่องเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.79

แต่เมื่อพิจารณาจากพื้นที่พบว่า เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคได้รับการนำเสนอด้วยขนาดพื้นที่มากที่สุด คือ 968.75 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 28.17 รองลงมา คือ เรื่องอาหารโภชนาการ การบริโภค มีขนาดพื้นที่ 736 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 21.40 และเรื่องชีวจิต ธรรมชาติบำบัด มีขนาดพื้นที่ 320.25 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 9.31 สำหรับเรื่องสุขภาพที่นำเสนอในพื้นที่น้อยที่สุด คือ เรื่องแพทย์ทางเลือก มีขนาดพื้นที่ 31.5 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 0.92

จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาทั้งจากจำนวนชิ้นและขนาดพื้นที่พบว่า เรื่องที่ได้รับการนำเสนอมากที่สุดอันดับแรกเหมือนกัน คือ เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค แต่เรื่องอาหารโภชนาการ การบริโภค มีขนาดพื้นที่เป็นอันดับสามในขณะที่มีจำนวนชิ้นเป็นอันดับสอง และเรื่องชีวจิต ธรรมชาติบำบัด มีขนาดพื้นที่เป็นอันดับสาม แต่มีจำนวนชิ้นเป็นอันดับสี่

ตารางที่ 4.37 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์
แยกตามสาระ (Theme) เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอ

สาระเนื้อหาสุขภาพ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
การป้องกันโรค	29 (51.79%)	1,729.75 (50.29%)
การสร้างเสริมสุขภาพ	17 (30.36%)	1,427.25 (41.50%)
การรักษาพยาบาล	10 (17.86%)	282.5 (8.21%)
การฟื้นฟูสภาพ	-	-
รวม	56 (100.00%)	3,439.5 (100.00%)

จากตารางที่ 4.37 พบว่าในจำนวนเนื้อหาสุขภาพรวม 56 ชิ้นที่ได้รับการนำเสนอ ในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ เป็นสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรคมากที่สุดมีจำนวน 29 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 51.79 มีขนาดพื้นที่ 1,729.75 ตารางนิ้ว รองลงมา คือ สาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพมีจำนวน 17 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 30.36 มีขนาดพื้นที่ 1,427.25 ตารางนิ้ว และสาระเนื้อหาสุขภาพเรื่องการรักษาพยาบาลมีจำนวน 10 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 17.86 มีขนาดพื้นที่ 282.5 ตารางนิ้ว สำหรับสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพไม่ได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

ตารางที่ 4.38 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ แยกตามรูปแบบการนำเสนอ

รูปแบบการนำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
คอลัมน์	40 (71.43%)	2,654 (77.16%)
ข่าว	14 (25.00%)	627.5 (18.24%)
บทความปริทัศน์	1 (1.79%)	114 (3.31%)
บทบรรณาธิการ	1 (1.79%)	44 (1.28%)
บทวิจารณ์	-	-
สัมภาษณ์	-	-
รวม	56 (100.00%)	3439.5 (100.00%)

จากตารางที่ 4.38 พบว่า เนื้อหาสุขภาพส่วนใหญ่ได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ในรูปแบบของคอลัมน์ มีจำนวน 40 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 71.43 มีขนาดพื้นที่ 2,654 ตารางนิ้ว รองลงมา คือ รูปแบบข่าวมีจำนวน 14 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 25.00 มีขนาดพื้นที่ 627.5 ตารางนิ้ว และได้รับการนำเสนอในรูปแบบบทความปริทัศน์และบทบรรณาธิการน้อยที่สุด มีจำนวน 1 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 1.79 มีขนาดพื้นที่ 114 ตารางนิ้ว และ 44 ตารางนิ้ว ตามลำดับ

ตารางที่ 4.39 : ตำแหน่งที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

ตำแหน่งที่ปรากฏ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
ซ้ายบน	16	28.57%
ขวาล่าง	14	25.00%
ขวาบน	12	21.43%
ซ้ายล่าง	8	14.29%
กลาง	6	10.71%
รวม	56	100.00%

จากตารางที่ 4.39 พบว่า ตำแหน่งที่ปรากฏของเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ มีจำนวนมากที่สุด คือ ซ้ายบน จำนวน 16 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 28.57 รองลงมา คือ ตำแหน่งขวาล่าง จำนวน 14 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 25.00 และตำแหน่งขวาบน จำนวน 12 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 21.43 สำหรับตำแหน่งที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ ตำแหน่งกลางหน้า มีจำนวน 6 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 10.71

ตารางที่ 4.40 : ตำแหน่งการพิมพ์เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

การพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
สี	39	69.64%
ขาวดำ	17	30.36%
รวม	56	100.00%

จากตารางที่ 4.40 พบว่ามากกว่าครึ่งของเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์จัดพิมพ์สี มีจำนวน 39 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 69.64

ตารางที่ 4.41 : การพิมพ์ภาพประกอบเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

การพิมพ์ภาพประกอบ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ	จำนวนภาพ	จำนวนภาพ/ชิ้น
ไม่มี	28	50.00%	-	-
มี	28	50.00%	62	2.21
รวม	56	100.00 %		

จากตารางที่ 4.41 พบว่า เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์มีการพิมพ์ภาพประกอบจำนวน 28 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 50.00 จากจำนวนเนื้อหาทั้งหมด และมีจำนวนภาพเฉลี่ย 2.21 ภาพต่อเรื่องที่มีการพิมพ์ภาพประกอบ

ตารางที่ 4.42 : ประเภทหน้าที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

ประเภทหน้าหนังสือพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
1. ส่วนย่อยแยกจากฉบับหลัก		
หน้าสตรี (เลขหน้า C4, C5)	20	35.57%
หน้าสปา – ท่องเที่ยว (เลขหน้า C1, C3)	5	8.93 %
หน้าสุขภาพ (เลขหน้า C2)	2	3.57%
หน้าไลฟ์ไสตล์ (เลขหน้า D1, D4)	2	3.57%
หน้าสัตว์เลี้ยง (เลขหน้า C6)	1	1.79%
หน้าเยาวชน (เลขหน้า C8)	1	1.79%
รวม	31	55.36%
2. เนื้อในของฉบับหลัก		
หน้าทั่วไป-สกู๊ป (เลขหน้า A3, A8, A9, A10)	11	19.64%
หน้าต่างประเทศ (เลขหน้า A12)	6	10.71%
หน้าสังคม (เลขหน้า A4)	1	1.79%
หน้าเศรษฐกิจ (เลขหน้า B3)	1	1.79%
รวม	19	33.93%
3. ข่าวหน้า 1 ของฉบับหลัก	6	10.71%
รวมทั้งสิ้น	56	100.00%

จากตารางที่ 4.42 พบว่าเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ จะปรากฏในส่วนย่อยแยกจากฉบับหลักมากที่สุด จำนวน 31 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 55.36 รองลงมาคือส่วนเนื้อในของฉบับหลัก ซึ่งมีจำนวน 19 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 33.93 และปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งของฉบับหลัก น้อยที่สุด จำนวน 6 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 10.71

นอกจากนี้พบว่าในจำนวนเนื้อหาสุขภาพในส่วนย่อยแยกจากฉบับหลัก จะปรากฏในหน้าสตรี มากที่สุด จำนวน 20 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 35.57 และในส่วนของเนื้อในของฉบับหลัก ปรากฏในหน้าข่าวในประเทศ – สกู๊ป มากที่สุด จำนวน 11 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 19.64

4.2 การวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน รวมทุกฉบับ

นำเสนอเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวันรวมทุกฉบับเรียงลำดับประเด็นดังต่อไปนี้

- เรื่องสุขภาพที่นำเสนอ
- สาระ (Theme) เนื้อหาสุขภาพ ที่นำเสนอ
- รูปแบบการนำเสนอ
- ตำแหน่งที่ปรากฏ
- การพิมพ์สีและขาวดำ
- การพิมพ์ภาพประกอบ
- ประเภทหน้าที่ปรากฏ

ตารางที่ 4.43 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันรวมทุกฉบับ แยกตามเรื่องสุขภาพที่นำเสนอ

เรื่องสุขภาพที่นำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
ความรู้เกี่ยวกับโรค	60 (26.79%)	3,709.39 (28.59%)
สุขภาพทั่วไป	33 (14.73%)	1,092.25 (8.42%)
อาหาร โภชนาการ การบริโภค	33 (14.73%)	2,083.89 (16.06%)
การใช้ยา	14 (6.25%)	724.17 (5.58%)
ความงาม	13 (5.80%)	800.31 (6.17%)
ชีวจิต ธรรมชาติบำบัด	12 (5.36%)	929.69 (7.17%)
อนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร	11 (4.91%)	784.10 (6.04%)
แพทย์ทางเลือก	7 (3.13%)	789.67 (6.09%)
การออกกำลังกาย	7 (3.13%)	392.06 (3.02%)
วิทยาการทางการแพทย์	7 (3.13%)	138.79 (1.07%)
การดูแลตนเองเมื่อป่วย	6 (2.68%)	329.02 (2.54%)
สุขภาพจิต	5 (2.23%)	202.5 (1.56%)

ตารางที่ 4.43 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันรวมทุกฉบับ แยกตามเรื่องสุขภาพที่นำเสนอ (ต่อ)

เรื่องสุขภาพที่นำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
เพศศึกษา	4 (1.79%)	226.17 (1.74%)
การลดน้ำหนัก	3 (1.34%)	183.46 (1.41%)
ผู้สูงอายุ	2 (0.89%)	235 (1.81%)
30 บาทรักษาทุกโรค	2 (0.89%)	169 (1.30%)
สภาพแวดล้อม มลพิษ	2 (0.89%)	62.05 (0.48%)
ตรวจมะเร็งเต้านม	1 (0.45%)	72 (0.55%)
สุขภาพตา	1 0.45%)	27.65 (0.21%)
นโยบายเกี่ยวกับประกันสังคม	1 (0.45%)	24 (0.18%)
รวม	224 (100.00%)	12,975.17 (100.00%)

จากตารางที่ 4.43 พบว่า เนื้อหาสุขภาพได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันโดยรวมมีจำนวนทั้งสิ้น 224 ชิ้น มีขนาดพื้นที่รวม 12,975.17 ตารางนิ้ว คิดเป็นขนาดพื้นที่เฉลี่ย 57.92 ตารางนิ้วต่อชิ้น

เมื่อพิจารณาจากจำนวนชิ้นของเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏพบว่า เรื่องที่ได้รับการนำเสนอในจำนวนชิ้นมากเรียง 5 อันดับแรก คือ เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค มีจำนวน 60 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 26.79 รองลงมา คือ เรื่องสุขภาพทั่วไป และเรื่องอาหารโภชนาการ การบริโภคมีจำนวน 33 ชิ้นเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 14.73 รองลงมา คือ เรื่องการใช้ยา มีจำนวน 14 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 6.25 และเรื่องความงามมีจำนวน 13 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 5.80 สำหรับเรื่องที่ได้รับการนำเสนอน้อยที่สุด

ได้แก่ เรื่องตรวจมะเร็งเต้านม เรื่องนโยบายเกี่ยวกับประกันสังคม และเรื่องสุขภาพตา ซึ่งมีจำนวน 1 เรื่องเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.45

เมื่อพิจารณาจากขนาดพื้นที่พบว่า เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคได้รับการนำเสนอด้วยขนาดพื้นที่มากเรียงลำดับ 5 อันดับแรก คือ เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค มีขนาดพื้นที่ 3,709.39 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 28.59 รองลงมา คือ เรื่องอาหารโภชนาการ การบริโภค มีขนาดพื้นที่ 2,083.89 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 16.06 เรื่องสุขภาพทั่วไปมีขนาดพื้นที่ 1,092.25 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 8.42 เรื่องชีวจิต ธรรมชาติบำบัด มีขนาดพื้นที่ 929.69 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 7.17 และเรื่องความงาม มีขนาดพื้นที่ 800.31 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 6.17 สำหรับเรื่องสุขภาพที่นำเสนอในพื้นที่น้อยที่สุด คือ เรื่องนโยบายเกี่ยวกับประกันสังคม มีขนาดพื้นที่ 24 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 0.18

จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาทั้งจากจำนวนชิ้นและขนาดพื้นที่พบว่า เรื่องที่ได้รับการนำเสนอมากที่สุดอันดับแรกเหมือนกัน คือ เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค แต่เรื่องสุขภาพทั่วไป มีขนาดพื้นที่เป็นอันดับสามในขณะที่มีจำนวนชิ้นเป็นอันดับสอง และอาหารโภชนาการ การบริโภค มีขนาดพื้นที่เป็นอันดับสอง แต่มีจำนวนชิ้นเป็นอันดับสาม เรื่องชีวจิต ธรรมชาติบำบัด มีขนาดพื้นที่เป็นอันดับสี่ แต่มีจำนวนชิ้นเป็นอันดับหก

ตารางที่ 4.44 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันรวมทุกฉบับ
แยกตามสาระ (Theme) เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอ

สาระเนื้อหาสุขภาพ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
การป้องกันโรค	108 (48.21%)	6,062.69 (46.73%)
การสร้างเสริมสุขภาพ	61 (27.23%)	4,245.53 (32.72%)
การรักษาพยาบาล	50 (22.32%)	2,232.35 (17.20%)
การฟื้นฟูสภาพ	5 (2.23%)	434.60 (3.35%)
รวม	224 (100.00%)	12,975.17 (100.00%)

จากตารางที่ 4.44 พบว่าในจำนวนเนื้อหาสุขภาพรวม 224 ชิ้นที่ได้รับการนำเสนอ ในหนังสือพิมพ์รายวันรวมทุกฉบับ เกือบครึ่งหนึ่งเป็นสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรค โดย มีจำนวน 108 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 48.21 มีขนาดพื้นที่ 6,062.69 ตารางนิ้ว รองลงมา คือ สาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพมีจำนวน 61 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 27.23 มีขนาดพื้นที่ 4,245.53 ตารางนิ้ว และ สาระเนื้อหาสุขภาพเรื่องการรักษาพยาบาลมีจำนวน 50 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 22.32 มีขนาดพื้นที่ 2,232.35 ตารางนิ้ว และที่ได้รับการนำเสนอน้อยที่สุด คือ สาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพ มีจำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.23 มีขนาดพื้นที่ 434.60 ตารางนิ้ว

ตารางที่ 4.45 : เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันรวมทุกฉบับ แยกตามรูปแบบการนำเสนอ

รูปแบบการนำเสนอ	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
คอลัมน์	113 50.45%	6,675.75 51.45%
ข่าว	63 28.13%	2,537.59 19.56%
บทความปริทัศน์	33 14.73%	3,016.68 23.25%
สัมภาษณ์	7 3.13%	381.97 2.94%
บทวิจารณ์	3 1.34%	249.18 1.92%
บทบรรณาธิการ	3 1.34%	114 0.88%
รวม	224 100.00%	12,975.17 100.00%

จากตารางที่ 4.45 เมื่อพิจารณาจากจำนวนชิ้นพบว่า เนื้อหาสุขภาพที่ได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์โดยรวมเป็นรูปแบบของคอลัมน์มากที่สุด มีจำนวน 113 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 50.45 มีขนาดพื้นที่ 6,675.75ตารางนิ้ว รองลงมา คือ รูปแบบข่าวมีจำนวน 63 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 28.13 มีขนาดพื้นที่ 2,569.05 ตารางนิ้ว และรูปแบบบทความปริทัศน์จำนวน 33 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 14.73 มีขนาดพื้นที่ 2,886.03 รูปแบบที่มีการนำเสนอน้อยที่สุด คือ บทบรรณาธิการ มีจำนวน 3 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 1.34 มีขนาดพื้นที่ 114 ตารางนิ้ว

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากขนาดพื้นที่พบว่า รูปแบบที่นำเสนอมากที่สุดยังคงเป็นรูปแบบคอลัมน์ แต่อันดับรองลงมา คือ รูปแบบบทความปริทัศน์ ซึ่งมีขนาดพื้นที่ 3,016.68 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 23.25 มากกว่ารูปแบบข่าวซึ่งอยู่อันดับสองเมื่อพิจารณาจากจำนวนชิ้น ซึ่งมีขนาดพื้นที่ 2,537.59 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 19.56

ตารางที่ 4.46 : ตำแหน่งที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน รวมทุกฉบับ

ตำแหน่งที่ปรากฏ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
ซ้ายบน	57	25.45%
กลาง	48	21.43%
ขวาบน	41	18.30%
ขวาล่าง	36	16.07%
ซ้ายล่าง	34	15.18%
บนซ้าย-ขวา	8	3.57%
ล่างซ้าย-ขวา	3	1.34%
รวม	224	100.00%

จากตารางที่ 4.46 พบว่า ตำแหน่งที่ปรากฏของเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รวมทุกฉบับ มีจำนวนมากที่สุด คือ ซ้ายบน จำนวน 57 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 25.45 รองลงมา คือ ตำแหน่งกลางหน้า จำนวน 48 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 21.43 ขวาบน จำนวน 41 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 18.30 สำหรับตำแหน่งที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ ตำแหน่งล่างซ้าย-ขวา จำนวน 3 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 1.34

ตารางที่ 4.47 : ตำแหน่งการพิมพ์เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน รวมทุกฉบับ

การพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
สี	116	51.79%
ขาวดำ	108	48.21%
รวม	224	100.00%

จากตารางที่ 4.47 พบว่าครึ่งของเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รวมทุกฉบับจัดพิมพ์สี มีจำนวน 116 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 51.79

ตารางที่ 4.48 : การพิมพ์ภาพประกอบเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน รวมทุกฉบับ

การพิมพ์ภาพประกอบ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ	จำนวนภาพ	จำนวนภาพ/ชิ้น
ไม่มี	119	53.13%	-	-
มี	105	46.88%	150	1.43
รวม	56	100.00 %		

จากตารางที่ 4.48 พบว่า เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รวมทุกฉบับมีการพิมพ์ภาพประกอบจำนวน 105 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 46.88 จากจำนวนเนื้อหาทั้งหมด และมีจำนวนภาพเฉลี่ย 1.43 ภาพต่อเรื่องที่มีการพิมพ์ภาพประกอบ

ตารางที่ 4.49 : ส่วนของหน้าที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน รวมทุกฉบับ

ประเภทหน้าหนังสือพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
ส่วนย่อยแยกจากฉบับหลัก	100	44.64%
เนื้อในของฉบับหลัก	95	42.41%
ข่าวหน้า 1 ของฉบับหลัก	29	12.95%
รวม	224	100.00%

จากตารางที่ 4.49 พบว่าเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวันรวมทุกฉบับ ปรากฏในส่วนย่อยแยกจากฉบับหลักมากที่สุด จำนวน 100 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 44.64 ใกล้เคียงกับส่วนเนื้อในของฉบับหลัก มีจำนวน 95 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 42.14 และข่าวหน้าหนึ่งของฉบับหลักมีจำนวนน้อยที่สุด มี 29 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 12.95

ตารางที่ 4.50 : เปรียบเทียบส่วนของหน้าที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันรวมทุกฉบับ

ประเภทหน้าหนังสือพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
หน้าสตรี	36	16.07
หน้าวิทยาการ- เกษตร	28	12.50
ข่าวหน้า 1 ฉบับหลัก	26	11.61
หน้าทั่วไป-คอลัมน์	26	11.61
หน้าชีวิต - สุขภาพ	25	11.16
หน้าต่างประเทศ	22	9.82
หน้าสกู๊ปและบทความแสดงความเห็น	12	5.36
หน้าสาธารณสุข	11	4.91
หน้า ท่องเที่ยว –อาหาร	9	4.02
หน้าการศึกษา	6	2.68
หน้าเยาวชน	5	2.23
หน้าเศรษฐกิจ	4	1.79
หน้าภูมิภาค	4	1.79
หน้าไลฟ์สไตล์ – สัตว์เลี้ยง	3	1.34
หน้าการเมือง	2	0.89
หน้ากีฬา	2	0.89
หน้าบันเทิง	2	0.89
หน้าสังคม	1	0.45
รวม	224	100.00

จากตารางที่ 4.50 พบว่า เนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันโดยรวม จะกระจายอยู่หน้าต่าง ๆ ในส่วนเนื้อในของหนังสือพิมพ์ โดยปรากฏในหน้าสตรีมากที่สุด จำนวน 36 ชิ้น คิดเป็นร้อย 16.07 รองลงมาคือ หน้าวิทยากร-เกษตร จำนวน 28 ชิ้น คิดเป็น 12.50 หน้าทั่วไป-คอลัมน์ จำนวน 26 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 11.61 เท่ากับข่าวหน้า 1 และหน้าชีวิต-สุขภาพ จำนวน 25 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 11.16

ตารางที่ 4.51 : เปรียบเทียบปริมาณเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน

หนังสือพิมพ์	จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	พื้นที่ตารางนิ้ว (ร้อยละ)	พื้นที่เฉลี่ยต่อชิ้น
โพสต์ทูเดย์	56 (25.00%)	3,439.50 (26.51%)	61.42
ผู้จัดการรายวัน	49 (21.88%)	3,466.24 (26.71%)	70.74
ไทยรัฐ	40 (17.86%)	1,508.00 (11.62%)	37.70
แนวหน้า	34 (15.18%)	2,403.50 (18.52%)	70.69
มติชน	27 (12.05%)	988.69 (7.62%)	36.62
กรุงเทพธุรกิจ	18 (8.04%)	1,169.24 (9.01%)	64.96
รวม	224 (100.00%)	12,975.17 (100.00%)	57.92

จากตารางที่ 4.51 เมื่อเปรียบเทียบจำนวนชิ้นของเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันแต่ละฉบับพบว่า หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์มีจำนวนชิ้นมากที่สุด จำนวน 56 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมา คือ ผู้จัดการรายวัน มีจำนวน 49 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 21.88 และไทยรัฐ มีจำนวน 40 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 17.86 หนังสือพิมพ์ที่มีจำนวนชิ้นของเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอน้อยที่สุด คือ กรุงเทพธุรกิจ มีจำนวนชิ้น 18 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 8.04

เมื่อเปรียบเทียบขนาดพื้นที่ของเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันแต่ละฉบับพบว่า หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันมีขนาดพื้นที่มากที่สุด 3,466.24 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 26.71 รองลงมาซึ่งมีขนาดพื้นที่ใกล้เคียงกัน คือ โพสต์ทูเดย์ มีขนาดพื้นที่ 3,439.50 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 26.51 และแนวหน้า มีขนาดพื้นที่ 2,403.50 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 18.52 หนังสือพิมพ์ที่มีขนาดพื้นที่ของเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอน้อยที่สุด คือ หนังสือพิมพ์มติชน มีขนาดพื้นที่ 988.69 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 7.62 และกรุงเทพธุรกิจ มีพื้นที่เฉลี่ย 64.96 ตารางนิ้วต่อชิ้น หนังสือพิมพ์ที่มีพื้นที่เฉลี่ยต่อชิ้นน้อยที่สุดคือ มติชน มีพื้นที่เฉลี่ย 36.62 ตารางนิ้วต่อชิ้น

เมื่อเปรียบเทียบขนาดพื้นที่เฉลี่ยต่อเนื้อหาสุขภาพหนึ่งชิ้นพบว่า หนังสือพิมพ์ผู้จัดการมีพื้นที่เฉลี่ยต่อชิ้นมากที่สุด คือ 70.74 ตารางนิ้วต่อชิ้น รองลงมาซึ่งมีพื้นที่เฉลี่ยต่อชิ้นใกล้เคียงกัน คือ แนวหน้า มีพื้นที่เฉลี่ย 70.69 ตารางนิ้วต่อชิ้น

ตารางที่ 4.52 : เปรียบเทียบเรื่อง สาระ และรูปแบบของเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน ตามจำนวนชิ้นที่มากที่สุด

หนังสือพิมพ์	เรื่อง จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	สาระ จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	รูปแบบ จำนวนชิ้น (ร้อยละ)
ไทยรัฐ	ความรู้เกี่ยวกับโรค สุขภาพทั่วไป 8 (3.75%)	การป้องกันโรค 22 (9.82%)	คอลัมน์ 30 (13.39%)
แนวหน้า	ความรู้เกี่ยวกับโรค 12 (5.36%)	การป้องกันโรค 21 (9.38%)	คอลัมน์ 16 (7.14%)
มติชน	ความรู้เกี่ยวกับโรค อาหารโภชนาการ ความงาม 4 (1.79%)	การสร้างเสริม สุขภาพ 10 (4.46%)	ข่าว 10 (4.46%)
กรุงเทพธุรกิจ	ความรู้เกี่ยวกับโรค 8 (3.57%)	การป้องกันโรค 8 (3.57%)	คอลัมน์ 7 (3.13%)
ผู้จัดการรายวัน	ความรู้เกี่ยวกับโรค 12 (5.36%)	การป้องกันโรค 19 (8.48%)	บทความปริทัศน์ 22 (9.82%)
โพสต์ทูเดย์	ความรู้เกี่ยวกับโรค 16 (7.14%)	การป้องกันโรค 29 (12.95%)	คอลัมน์ 40 (17.86%)

จากตารางที่ 4.52 เมื่อพิจารณาตามจำนวนชิ้นที่นำเสนอมากที่สุดพบว่า เนื้อหาสุขภาพเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค ได้รับการนำเสนอเป็นในหนังสือพิมพ์รายวันมากที่สุดทุกฉบับ และเรื่องสุขภาพทั่วไป ได้รับการนำเสนอมากที่สุดเช่นกันในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นอกจากนี้ เรื่องอาหารโภชนาการ และเรื่องความงามยังได้รับการนำเสนอมากที่สุดเช่นกันในหนังสือพิมพ์มติชน

สำหรับสาระของเนื้อหาสุขภาพพบว่า สาระเกี่ยวกับการป้องกันโรคได้รับการนำเสนอมากที่สุดเกือบทุกฉบับ ยกเว้นหนังสือพิมพ์มติชนที่นำเสนอสาระเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพมากที่สุด

นอกจากนี้ในด้านรูปแบบการนำเสนอพบว่า หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบคอลัมน์มากที่สุด ยกเว้นมติชนนำเสนอในรูปแบบข่าว และผู้จัดการรายวันนำเสนอในรูปแบบบทความปริทัศน์มากที่สุด

ตารางที่ 4.53 : เปรียบเทียบเรื่อง สาระ และรูปแบบของเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน ตามขนาดพื้นที่ที่มีปริมาณมากที่สุด

หนังสือพิมพ์	เรื่อง ตารางนิ้ว (ร้อยละ)	สาระ ตารางนิ้ว (ร้อยละ)	รูปแบบ ตารางนิ้ว (ร้อยละ)
ไทยรัฐ	ความรู้เกี่ยวกับโรค 423 (3.27%)	การป้องกันโรค 936.25 (7.22%)	คอลัมน์ 1,041.75 (8.03%)
แนวหน้า	ความรู้เกี่ยวกับโรค 803 (6.19%)	การป้องกันโรค 1,522.75 (11.74%)	คอลัมน์ 1,283.25 (9.89%)
มติชน	ความรู้เกี่ยวกับโรค 209 (1.62%)	การสร้างเสริมสุขภาพ 421.74 (3.25%)	คอลัมน์ 308.22 (2.38%)
กรุงเทพธุรกิจ	ความรู้เกี่ยวกับโรค 538.09 (4.15%)	การป้องกันโรค 541.4 (4.17%)	บทความปริทัศน์ 430.88 (3.32%)
ผู้จัดการรายวัน	ความรู้เกี่ยวกับโรค 765.82 (5.90%)	การสร้างเสริมสุขภาพ 1,410.56 (10.87%)	บทความปริทัศน์ 1,817.46 (14.01%)
โพสต์ทูเดย์	ความรู้เกี่ยวกับโรค 968.75 (7.47%)	การป้องกันโรค 1,729.75 (13.33%)	คอลัมน์ 2,654 (20.45%)

จากตารางที่ 4.53 เมื่อพิจารณาตามขนาดพื้นที่ที่นำเสนอมากที่สุดพบว่า เนื้อหาสุขภาพเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค ได้รับการนำเสนอเป็นในหนังสือพิมพ์รายวันมากที่สุดทุกฉบับ

สำหรับสาระของเนื้อหาสุขภาพพบว่า มากกว่าครึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันนำเสนอสาระเกี่ยวกับการป้องกันโรคมากที่สุด ยกเว้นหนังสือพิมพ์มติชนและผู้จัดการรายวันที่นำเสนอสาระเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพมากที่สุด

นอกจากนี้ในด้านรูปแบบการนำเสนอพบว่า มากกว่าครึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบคอลัมน์มากที่สุด ยกเว้นหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจและผู้จัดการรายวันนำเสนอในรูปแบบบทความปริทัศน์มากที่สุด

ตารางที่ 4.54 : เปรียบเทียบตำแหน่งที่ปรากฏ การพิมพ์และการพิมพ์ภาพประกอบของเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน ตามจำนวนชิ้นที่มากที่สุด

หนังสือพิมพ์	ตำแหน่งที่ปรากฏ จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	การพิมพ์ จำนวนชิ้น (ร้อยละ)	ภาพประกอบ จำนวนชิ้น (ร้อยละ)
ไทยรัฐ	ซ้ายบน 12 (5.36%)	สี 26 (11.61%)	ไม่มี 26 (11.61%)
แนวหน้า	ขวาล่าง 12 (5.36%)	ขาวดำ 31 (13.84%)	ไม่มี 23 (10.27%)
มติชน	ซ้ายบน ซ้ายล่าง 7 (3.13%)	ขาวดำ 22 (9.82%)	ไม่มี 19 (8.48%)
กรุงเทพธุรกิจ	กลาง 6 (2.68%)	สี 12 (5.36%)	ไม่มี 10 (4.46%)
ผู้จัดการรายวัน	ซ้ายบน 12 (5.36%)	สี 31 (13.84%)	มี 36 (16.07%)
โพสต์ทูเดย์	ซ้ายบน 16 (7.14%)	สี 39 (17.41%)	มี และ ไม่มี เท่ากัน 28 (12.50%)

จากตารางที่ 4.54 เมื่อเปรียบเทียบหนังสือพิมพ์รายวันแต่ละฉบับพบว่า มากกว่าครึ่งหนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาสุขภาพในตำแหน่งซ้ายบนมากที่สุด และมีตำแหน่งอื่น ๆ บ้าง คือ ขวาล่าง ในหนังสือพิมพ์แนวหน้า ซ้ายบนและซ้ายล่างในหนังสือพิมพ์มติชน กลางหน้าในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

สำหรับการพิมพ์พบว่ามากกว่าครึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันนำเสนอเนื้อหาสุขภาพด้วยการพิมพ์สีมากที่สุด ยกเว้นหนังสือพิมพ์แนวหน้าและมติชนที่พิมพ์ขาวดำมากที่สุด

ในด้านการพิมพ์ภาพประกอบพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีภาพประกอบมากที่สุด ยกเว้นหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันที่มีการพิมพ์ภาพประกอบมากที่สุด

บทที่ 5
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน

การวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน จำนวน 6 ฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ แนวหน้า มติชน กรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการรายวัน และโพสต์ทูเดย์ ในช่วงเดือนกันยายน 2547 ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอ ผู้สื่อสาร และแหล่งข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสุขภาพ ในหนังสือพิมพ์ดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอให้เห็นว่านักสื่อสารสุขภาพประกอบไปด้วยบุคคลใดบ้าง และแต่ละบุคคลมีบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอย่างไร ซึ่งข้อมูลที่ได้คณะผู้วิจัยจะได้นำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดบุคคลที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เจาะลึกต่อไป

5.1 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ 4 แบบ ได้แก่ ข่าว คอลัมน์ บทวิจารณ์ และบทความปริทัศน์ ในแต่ละแบบมีผู้สื่อสารและแหล่งข้อมูล ดังนี้

5.1.1 ข่าว

พบว่ามีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสุขภาพในหน้า 1 หน้า 15 (การศึกษา ศาสนา และสาธารณสุข) และหน้า 19 (ข่าวสั้นทันโลก) ผู้สื่อสาร คือ บุคคลในกองบรรณาธิการที่รับผิดชอบหน้าดังกล่าว มีแหล่งข้อมูลจากสำนักข่าวต่างประเทศ ได้แก่ สำนักข่าวเอพี และสำนักข่าวเอเอฟพี

5.1.2 คอลัมน์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในคอลัมน์ต่าง ๆ โดยมีทั้งที่ไม่ระบุผู้เขียน ระบุผู้เขียนเป็นนามแฝง และระบุชื่อจริงของผู้เขียน ตามรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5.1 : ชื่อคอลัมน์ ผู้เขียน และแหล่งข้อมูล เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ชื่อคอลัมน์	เลขหน้า	ผู้เขียน	แหล่งข้อมูล
หน้าต่างโลก	2	บวร โทศรีแก้ว	นิตยสารไทม์
สกู๊ปหน้า 1	1 และ 5	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
เหหะพาที	5	ซูม	มูลนิธิโรคกระดูกพรุนแห่งประเทศไทย
ชื่นชีวิต	7	ไม่ระบุ	งานวิจัยทางการแพทย์ในประเทศและต่างประเทศจากวารสารต่างประเทศ และสื่ออื่น ๆ
โลกโศภิน	7	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน	7	ดอกสะแบง	ไม่ระบุ
ทันโลก	7	ไม่ระบุ	งานวิจัยต่างประเทศ
มันมากับอาหาร	7	ไม่ระบุ	โครงการอาหารปลอดภัย
เกษตรบนแผ่นกระดาษ	7	นายเกษตร	ไม่ระบุ
รู้ไว้ไขชีวิต	7		
ปั้นชีวิตใหม่ด้วยชีวจิต	16	สาทิส อินทรกำแหง	ไม่ระบุ
กระจก 8 หน้า		แว่นทิพย์	องค์การเภสัชกรรม
เลขที่ 1 วิภาวดี	19	เพลิงมรกต	ไม่ระบุ

5.1.3 บทวิจารณ์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพรูปแบบบทวิจารณ์ในหน้า 15 (การศึกษา ศาสนา และสาธารณสุข) ซึ่งทีมผู้สื่อข่าวสาธารณสุขเป็นผู้เขียน มีแหล่งข้อมูลจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

5.1.4 บทความปริทัศน์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพรูปแบบบทความปริทัศน์ในหน้า 24 (สังคม สตรี) โดยผู้สื่อข่าวในหน้าสังคมและสตรี มีแหล่งข้อมูล คือ กระทรวงสาธารณสุข

5.2 หนังสือพิมพ์แนวหน้า

มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ 4 แบบ ได้แก่ ข่าว คอลัมน์ บทความปริทัศน์ และสัมภาษณ์ แต่ละแบบมีผู้สื่อสารและแหล่งข้อมูล ดังนี้

5.2.1 ข่าว

พบว่ามีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสุขภาพในหน้า 1 หน้า 2 หน้า 12 หน้า 15 หน้า 17 หน้า 18 หน้า 19 ผู้สื่อสาร คือ บุคคลในกองบรรณาธิการที่รับผิดชอบหน้าดังกล่าวมี แหล่งข้อมูล ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กรมปศุสัตว์ สำนักงานประกันสังคม รองปลัดกรุงเทพมหานคร สำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร มูลนิธิหัวใจแห่งประเทศไทย สำนักระบาดวิทยา

5.2.2 คอลัมน์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในคอลัมน์ต่าง ๆ โดยมีทั้งที่ไม่ระบุผู้เขียน ระบุผู้เขียนเป็นนามแฝง และระบุชื่อจริงของผู้เขียน ตามรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5.2 : ชื่อคอลัมน์ ผู้เขียน แหล่งข้อมูล เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์แนวหน้า

ชื่อคอลัมน์	เลขหน้า	ผู้เขียน	แหล่งข้อมูล
สกู๊ปแนวหน้า	5	ไม่ระบุ	
รอบโลก	12	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
	3	ไม่ระบุ	
	15	ไม่ระบุ	กระทรวงสาธารณสุข
	17		นิตยสารบันทึกคุณแม่
	10	นายแพทย์พินิจ กุลละวณิชย์	ไม่ระบุ
วิทยาศาสตร์สำหรับเยาวชน	14	พรภัทรา ศรีนรคุตร	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
พัฒนาสังคมไทยกับงานวิจัย วช.	14	ไม่ระบุ	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
สไตล์สบายเรื่องหมอ ๆ	13	แพทย์หญิงเจรียง จันทรกมล	ไม่ระบุ
โลกเยาวชน	12	ชนิตร ภู่กาญจน์	ไม่ระบุ
ผ่าประเด็นร้อน	3	ทีมข่าวการเมือง	ไม่ระบุ
		นายแพทย์พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์ /วชิรพยาบาล	

5.2.3 บทความปริทัศน์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในรูปแบบบทความปริทัศน์ในหน้า 7 มีแหล่งข้อมูลจากกรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข

5.2.4 สัมภาษณ์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพรูปแบบสัมภาษณ์ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในหน้า 17

5.3 หนังสือพิมพ์มติชน

มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ 5 แบบ ได้แก่ ข่าว คอลัมน์ บทความปริทัศน์ บทวิจารณ์ และสัมภาษณ์ แต่ละแบบมีผู้สื่อสารและแหล่งข้อมูล ดังนี้

5.3.1 ข่าว

พบว่ามีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสุขภาพในหน้า 5 หน้า 10 หน้า 14 และหน้า 31 ผู้สื่อสาร คือ บุคคลในกองบรรณาธิการที่รับผิดชอบหน้าดังกล่าว มีแหล่งข้อมูล ได้แก่ สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติ องค์กรเภสัชกรรม โรงพยาบาลรามาธิบดี กระทรวงสาธารณสุข สำนักข่าวเอพี สมาคมคุ้มครองผู้บริโภค คณะกรรมการอาหารและยา กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

5.3.2 คอลัมน์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในคอลัมน์ “ส่องโรค ไขสุขภาพ” ไม่ระบุผู้เขียนมีแหล่งข้อมูลจาก ศาสตราจารย์กิตติคุณ แพทย์หญิงคุณหญิงกอบจิตต์ ลิปพยอม มูลนิธิกระดูกพรุนแห่งประเทศไทย

5.3.3 บทความปริทัศน์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในรูปแบบบทวิจารณ์ ได้แก่ “ส่องโลกส่องสุขภาพ” มีผู้เขียน คือ นายแพทย์พินิจ กุลละวณิชย์ เลขาธิการแพทยสภา และ “โฟกัสสุขภาพ” ไม่ระบุผู้เขียน มีแหล่งข้อมูลจากสถาบันโรคเบาหวาน ประเทศสหรัฐอเมริกา

5.3.4 บทวิจารณ์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพรูปแบบบทวิจารณ์ ไม่ระบุผู้เขียน โดยมีแหล่งข้อมูลได้แก่ ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันมะเร็งแห่งชาติ

5.3.5 สัมภาษณ์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพรูปแบบสัมภาษณ์ ไม่ระบุผู้เขียน โดยมีแหล่งข้อมูลจากหลายแห่งประกอบกัน เช่น กรมอนามัย ประชาชนผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น

5.4 หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ 4 แบบ ได้แก่ ข่าว คอลัมน์ บทความปริทัศน์ และสัมภาษณ์ แต่ละแบบมีผู้สื่อสารและแหล่งข้อมูล ดังนี้

5.4.1 ข่าว

พบว่ามีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสุขภาพในหน้า 1 หน้า และหน้า 10 ผู้สื่อสาร คือ บุคคลในกองบรรณาธิการที่รับผิดชอบหน้าดังกล่าว มีแหล่งข้อมูลได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข องค์กรอนามัยโลก งานวิจัยจากวารสารการแพทย์นิวอิงแลนด์

5.4.2 คอลัมน์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในคอลัมน์ต่าง ๆ โดยมีทั้งที่ไม่ระบุผู้เขียน ระบุผู้เขียนเป็นนามแฝง และระบุชื่อจริงของผู้เขียน ตามรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5.3 : ชื่อคอลัมน์ ผู้เขียน แหล่งข้อมูล เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

ชื่อคอลัมน์	ผู้เขียน	แหล่งข้อมูล
สายตรง Direct Line	คุณสะอาด	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
Innovation Invention	ไม่ระบุ	คณะอุตสาหกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
SCI Watch	ไม่ระบุ	แพทย์หญิงสุภาภรณ์ ปิติพร โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์
จอดป้ายบางนา	ธวัชชัย อินทรประดิษฐ์	คณะกรรมการปฏิรูประบบสุขภาพ แห่งชาติ
ชีวิตและสุขภาพ	ปฏิมา พรพจมาน	แพทย์หญิงสรินทร์ ฉันศิริกาญจน์
เฮลท์ คลับ	จุฑารัตน์ ทิพย์นำภา	สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติ โรงพยาบาลรามาธิบดี
	อัจฉรา สาสุข	คณะสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล
กาแฟดำ	สุทธิชัย หยุ่น	องค์การอนามัยโลก

5.4.3 บทความปริทัศน์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในรูปแบบบทความปริทัศน์ โดยมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ สำนักงานคุ้มครองสิ่งแวดล้อมแห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

5.4.4 สัมภาษณ์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพรูปแบบสัมภาษณ์ นายแพทย์ภาสกร ถาวรนันท์ แพทย์หญิงรุจิรัตน์ วงศ์ทองศรี ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ ผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษาองค์กรอนามัยโรคว่าด้วยโรคติดเชื้อไวรัส แพทย์หญิงลิลลี่ ชัยสมพงษ์

5.5 หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ 4 แบบ ได้แก่ ข่าว คอลัมน์ บทความปริทัศน์ และสัมภาษณ์ แต่ละแบบมีผู้สื่อสารและแหล่งข้อมูล ดังนี้

5.5.1 ข่าว

พบว่ามีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสุขภาพในหน้าข่าวในประเทศหน้า 1 หน้า 7 หน้า 15 และหน้าข่าวข่าวต่างประเทศ หน้า 8 หน้า 9 และหน้า 12 ผู้สื่อสาร คือ บุคคลในกองบรรณาธิการที่รับผิดชอบหน้าดังกล่าว หน้าข่าวในประเทศมีแหล่งข้อมูล ได้แก่ นายจาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรี สำนักระบาดวิทยา สมาคมสัตวแพทยสภา สำนักงานพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต สภาพัฒน์ อธิบดีกรมควบคุมโรค ปลัดกระทรวงสาธารณสุข หน้าต่างประเทศมีแหล่งข้อมูลได้แก่ สำนักข่าวรอยเตอร์ บีบีซีนิวส์ ซึ่งนำเสนอรายงานวิจัยจากต่างประเทศ

5.5.2 คอลัมน์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในคอลัมน์ต่าง ๆ โดยมีทั้งที่ไม่ระบุผู้เขียน ระบุผู้เขียนเป็นนามแฝง และระบุชื่อจริงของผู้เขียน ตามรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5.4 : ชื่อคอลัมน์ ผู้เขียน แหล่งข้อมูล เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

ชื่อคอลัมน์	เลขหน้า	ผู้เขียน	แหล่งข้อมูล
108 เคล็ดกิน	36	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
สภาพสุข สุขภาพ	43	เอมอร คชเสนี	ไม่ระบุ
ข้างประชาราษฎร์	9	สิริอัญญา	งานวิจัยจากกระทรวงสาธารณสุข และต่างประเทศ
คารวะบรรพบุรุษ	43	สายัณห์ เล็กอุทัย	ไม่ระบุ
Make Money ชี้ทางรวย	5	รัตนา	เสงี่ยม ไม้แป้น
Health + Beauty	39	ไม่ระบุ	หนังสือ Health Mind
วาไรตี้ท่องเที่ยว	36	ไม่ระบุ	บริษัท ภูโคลน คันทรีคลับ

5.5.3 บทความปริทัศน์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ ในรูปแบบบทความปริทัศน์ในส่วน (Section) ปริทัศน์ ซึ่งจะมาการนำเสนอบทความปริทัศน์ในหน้า 34 หน้า 35 หน้า 42 โดยระบุ และไม่ระบุผู้เขียน รวมทั้งใช้นามปากกา มีการอ้างแหล่งข้อมูลจากต่างประเทศ ได้แก่ งานวิจัยจากประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น และแหล่งข้อมูลในประเทศ ได้แก่ คณะสหเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สมาชิกกลุ่มนมแม่ องค์การเภสัชกรรม แพทย์หญิงอัจจิมา สุวรรณจินดา แพทย์เชี่ยวชาญด้านเลเซอร์และผิวหนัง นักอโรมาเทอราปีแห่งสถาบันชีวาศรม ไกรวุฒิ มักพิมล ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษาบำบัด กรมสุขภาพจิต แพทยสมาคมแห่งประเทศไทย โฆษกกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งองค์กรเอกชน เช่น รอยัลเรนโบว์ และ อโรคา เมดิคอลสปา เป็นต้น

5.5.4 สัมภาษณ์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพรูปแบบสัมภาษณ์ ดร.ปัญญา โชติเทวัญ ประธานกรรมการบริษัทสหฟาร์ม จำกัด

5.6 หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ 4 แบบ ได้แก่ ข่าว คอลัมน์ บทความปริทัศน์ และบทบรรณาธิการ แต่ละแบบมีผู้สื่อสารและแหล่งข้อมูล ดังนี้

5.6.1 ข่าว

พบว่ามีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสุขภาพในหน้าข่าวหน้า 1 หน้า 18 หน้า A2 หน้า A3 หน้า A4 หน้า A8 หน้า A12 หน้า A13 และหน้า A15 ผู้สื่อสาร คือ บุคคลในกองบรรณาธิการที่รับผิดชอบหน้าดังกล่าว มีแหล่งข้อมูลจากต่างประเทศ ได้แก่ สำนักข่าวเอเอฟพี แหล่งข้อมูลในประเทศ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมควบคุมโรค

5.6.2 คอลัมน์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในคอลัมน์ต่าง ๆ โดยมีทั้งที่ไม่ระบุผู้เขียน ระบุผู้เขียนเป็นนามแฝง และระบุชื่อจริงของผู้เขียน ตามรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5.5 : ชื่อคอลัมน์ ผู้เขียน แหล่งข้อมูล เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

ชื่อคอลัมน์	ผู้เขียน	แหล่งข้อมูล
วาไรตี้ทูเดย์	สรียา อัศวปรีชา	สำนักข่าวเอเอฟพี
เทคโนภิวัฒน์	ดร.เจษฎ์ โทณะวนิก	ไม่ระบุ
โยคะง่าย ๆ	วงศ์จันทร์ อินทรำพรรณ	ไม่ระบุ
สปาสบาย	อนุสรา ทองอุไร	ซีทีสปา
คลินิกสุขภาพ	อริศรา	ไม่ระบุ
คลินิกสัตว์ลี้ยง	สพ.ญ.ขวัญหทัย โรจนโกเมศ	โรงพยาบาลสัตว์ลาดพร้าว
ความสวยความงาม	แนธ	ไม่ระบุ
ข่าวผู้ชาย	ไอทีแมน	นิตยสารนิวไซแอนทิส
ชาย 360 องศา	กุมภ์ / ซานติอาโก	ไม่ระบุ
สูตรค็อกเทล	เจฟฟ์ แบร์รี่	ไม่ระบ
แมกกาซีน สบายสบาย	นัธพร ศิริรังษี	กรมการแพทย์
ระเบียงสบาย	กุมภ์	ไม่ระบุ
มุมเด็ก	พี่โย	ศูนย์พัฒนาทักษะเด็กนีโอคิดส์

5.6.3 บทความปริทัศน์

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในรูปแบบบทความปริทัศน์ในหน้า โดยมีผู้เขียนคือ ธีรวุฒิ สถิตภัทรกุล ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

5.6.4 บทบรรณาธิการ

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพรูปแบบบทบรรณาธิการ หน้า A10

จากข้อมูลที่รวบรวมได้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้เกี่ยวข้องกับการสื่อสารสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน ประกอบด้วยบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมีบทบาทในการสื่อสารเนื้อหาสุขภาพแตกต่างกันดังต่อไปนี้

1. **บรรณาธิการข่าวของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น**

เป็นผู้มีบทบาทเป็นผู้พิจารณาคัดเลือก และจัดลำดับความสำคัญเนื้อหาสุขภาพเพื่อนำเสนอในหนังสือพิมพ์

2. **หัวหน้าข่าว**

พบว่ามีทั้งหัวหน้าข่าวสาธารณสุข และหัวหน้าข่าวอื่น ๆ ในกรณีที่หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นไม่มีหน้าสาธารณสุขโดยเฉพาะ หรือจัดเนื้อหาสุขภาพไว้ในหน้าปริทัศน์ หน้าสังคม หน้าต่างประเทศ เป็นต้น บุคคลกลุ่มนี้มีบทบาทในการพิจารณาคัดเลือก กำหนดเรื่องของเนื้อหาสุขภาพที่จะนำเสนอในหน้าของตน รวมทั้งเป็นผู้เขียนเนื้อหาสุขภาพด้วย

3. **ผู้สื่อข่าว**

พบว่ามีทั้งผู้สื่อข่าวสาธารณสุข หรือผู้สื่อข่าวสายอื่น ๆ ในกรณีที่ไม่มีสายข่าวสาธารณสุข พบว่ามีทั้งผู้สื่อข่าวสายการเมือง (โพสต์ทูเดย์) สายอาชญากรรม (แนวหน้า) ต่างประเทศ บทบาทของกลุ่มนี้จะเป็นผู้รายงานข่าว เขียนบทความปริทัศน์ รายงานพิเศษเป็นผู้ใกล้ชิดแหล่งข่าวและใช้ข้อมูลจากแหล่งข่าวในการเขียนเนื้อหาสุขภาพ

4. **เจ้าของหรือผู้เขียนคอลัมน์**

พบว่ามี 2 ลักษณะ คือ เป็นบุคคลภายในหนังสือพิมพ์ และเป็นบุคคลภายนอกองค์กรหนังสือพิมพ์ มีบทบาทเป็นผู้เขียนเนื้อหาสุขภาพที่จะนำเสนอในหนังสือพิมพ์

เจ้าของคอลัมน์ที่เป็นบุคคลภายในหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยบุคคลระดับหัวหน้าข่าวและผู้สื่อข่าว ซึ่งอาจจะตรงสายข่าวสาธารณสุขหรือไม่ตรงก็ได้

เจ้าของคอลัมน์ที่เป็นบุคคลภายนอกหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยบุคคลที่เขียนเรื่องในนามของตนเองซึ่งมักจะเป็นนายแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ และบุคคลที่เขียนเรื่องในนามของสถาบันหรือองค์กรด้านสุขภาพซึ่งเป็นนายแพทย์ และยังพบอีกว่าผู้เขียนที่เขียนในนามองค์กรจะมีการ

หมุนเวียนสับเปลี่ยนกันเขียนอีกด้วยโดยมีเจ้าหน้าที่องค์กรเป็นผู้ประสานงานในการเสนอเนื้อหาสุขภาพระหว่างผู้เขียนกับหนังสือพิมพ์

5. **แหล่งข้อมูล**

เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้เขียนเนื้อหาสุขภาพใช้ในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ พบว่ามีแหล่งข้อมูล 2 ลักษณะ คือ แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล และแหล่งข้อมูลที่ไม่ใช่บุคคล แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคลพบว่า เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพในหน่วยงานด้านสุขภาพของราชการระดับกระทรวง กรม สำนักงาน เป็นนักการเมือง เป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัย รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญจากบริษัทเอกชน สำหรับแหล่งข้อมูลที่ไม่ใช่บุคคล ได้แก่ สำนักข่าวต่างประเทศ วารสารด้านสุขภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ เว็บไซต์

นอกจากนี้ยังพบว่า แหล่งข้อมูลมี 2 ระดับ คือ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งเป็นต้นตอของข้อมูลที่ผู้เขียนเนื้อหาสุขภาพสามารถเข้าถึงได้ พบว่ามักจะเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญด้านสุขภาพ การแพทย์ และวิทยาศาสตร์ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิเป็นแหล่งข้อมูลที่ไม่ใช่บุคคลแต่เป็นเอกสาร วารสาร รายงานวิจัย สำนักข่าวต่างประเทศ หนังสือพิมพ์และวารสารต่างประเทศ เว็บไซต์ ซึ่งได้นำเสนอเนื้อหาสุขภาพและผู้เขียนมาข้อมูลนั้นมาเสนอในหนังสือพิมพ์อีกครั้งหนึ่ง หรือมีการกล่าวอ้างถึงข้อมูลนั้น

ผู้เกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวันดังกล่าวข้างต้นนี้ จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก ในการวิจัยขั้นต่อไป

บทที่ 6
รายงานผลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพ ในหนังสือพิมพ์รายวัน

จากการวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์รายวัน ประกอบการสัมภาษณ์ผู้ให้ ข้อมูลหลักพบว่าผู้เกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน 5 กลุ่มหลักดังนี้

6.1 บรรณาธิการข่าว

เป็นผู้ที่สังกัดหนังสือพิมพ์ เป็นผู้พิจารณาคัดเลือกนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในภาพรวมทั้งในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ และเนื้อหาด้านในของหนังสือพิมพ์

6.2 หัวหน้าข่าว

เป็นผู้สังกัดหนังสือพิมพ์ เป็นผู้พิจารณาคัดเลือก และกำหนดเนื้อหาสุขภาพในเนื้อหาด้านในของหนังสือพิมพ์ หรือส่วนของเนื้อที่ข่าวด้านในหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ยังเป็นผู้กำหนดคอลัมน์สุขภาพ และเป็นผู้เขียนคอลัมน์สุขภาพ

6.3 ผู้สื่อข่าว

เป็นผู้สังกัดหนังสือพิมพ์ เป็นผู้รายงานข่าว เหตุการณ์ เขียนบทความวิเคราะห์ข่าว (สกู๊ปข่าว) และเขียนคอลัมน์สุขภาพ

6.4 ผู้เขียนคอลัมน์

มีทั้งผู้ที่สังกัดหนังสือพิมพ์ และไม่สังกัดหนังสือพิมพ์ เป็นบุคคลภายนอกกองบรรณาธิการที่กองบรรณาธิการมอบหมายให้เขียน รวมทั้งเป็นบุคคลหรือหน่วยงานที่ส่งเนื้อหาสุขภาพมาให้แก่กองบรรณาธิการเพื่อจัดพิมพ์ กลุ่มนี้เป็นทั้งผู้คัดเลือกเนื้อหาและเรียบเรียงเนื้อหา

6.5 แหล่งข้อมูล

มีทั้งที่เป็นบุคคล และไม่ใช่บุคคล ได้แก่ เว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ สำนักข่าวต่างประเทศ วารสาร นิตยสาร

ในส่วนของแหล่งข้อมูลบุคคลเป็นผู้ให้ข้อมูลในการเขียนข่าว คอลัมน์ บทความวิเคราะห์ข่าว และเขียนคอลัมน์

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์รายวัน สามารถสรุปบทบาท การให้ความสำคัญต่อเนื้อหาสุขภาพ แหล่งข้อมูลที่ใช้และการตรวจสอบความถูกต้องความต้องการเนื้อหาสุขภาพ อุปสรรค และความต้องการการสนับสนุน ของทั้ง 5 กลุ่มได้ดังนี้

6.1 บรรณาธิการข่าว

6.1.1 บทบาทในการนำเสนอ

ตามภาระหน้าที่ของบรรณาธิการ บรรณาธิการข่าวเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกการนำเสนอข่าวและเนื้อหาสุขภาพ พบว่าบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์รายวันมีการแสดงบทบาทการนำเสนอดังนี้

6.1.1.1 ทำหน้าที่คัดเลือกข่าวเพื่อนำเสนอ โดยใช้เกณฑ์คุณค่าของข่าว องค์ประกอบของข่าวที่สอดคล้องกับแนวนโยบายของหนังสือพิมพ์

บรรณาธิการข่าวจะแสดงบทบาทที่สำคัญในการคัดเลือกข่าวเพื่อตีพิมพ์ในหน้าหนึ่ง กรณีของข่าวสาธารณสุขหรือข่าวสุขภาพ บรรณาธิการข่าวเห็นว่า หนังสือพิมพ์ควรนำเสนอให้ครอบคลุมทั้งเรื่องของการให้ความรู้ และนำเสนอความจริงทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏ ดังนี้

> “ในฐานะสื่อมวลชน ข่าวสารสาธารณสุขมันมีหลาย ๆ ด้าน ก็ควรจะเสนอให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านให้ความรู้ ให้ความจริง…คือนำเสนอความจริงโดยไม่ชักช้า…”
>
> (สัมภาษณ์ ธงชัย ณ นคร, 30 ตุลาคม 2547)

> “อย่างแรกเราต้องรายงานสิ่งที่เกิดขึ้น อย่างที่สองที่เรากำหนดก็คือ นอกจากรายงานสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วก็ต้องรายงานสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นในหน้าหนังสือพิมพ์ แต่มันเกิดขึ้นในปรากฏการณ์ที่เป็นจริงของกระทรวง สำนักงานต่าง ๆ …”
>
> (สัมภาษณ์ ณ กาฬ เลาหะวิไลย, 18 ตุลาคม 2547)

> "... ถ้าเป็นข่าวในลักษณะที่ว่าเป็นข่าวใหญ่ก็เสนอทุกแง่มุม อย่างเช่น ไข้หวัดนก จะพูดถึงตั้งแต่ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ การระบาด ความเป็นไปได้ การป้องกัน ทุกด้านจะให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพและความรู้เกี่ยวกับผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ไม่ใช่เฉพาะเศรษฐกิจอย่างเดียวแต่ก็จะมีความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ที่เราเสนอไปควบคู่กัน..."
>
> (สัมภาษณ์ทศพร โชคชัยพล , 22 ตุลาคม 2547)

แนวนโยบายของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับจะมีผลต่อบทบาทการนำเสนอเนื้อหา เช่น แนวนโยบายของหนังสือพิมพ์ที่ให้ความสำคัญแก่ข่าวธุรกิจ แนวของหนังสือพิมพ์ที่ให้ความสำคัญแก่ข่าวการเมือง ไม่ว่าแนวของหนังสือพิมพ์จะเป็นเช่นไร การหยิบเรื่องสาธารณสุขหรือสุขภาพมานำเสนอในข่าวหน้าหนึ่งก็ต้องมีทิศทางที่สอดคล้องกับแนวนโยบายหลักของหนังสือพิมพ์ด้วย ตามความคิดของบรรณาธิการข่าวที่กล่าวว่า

> "หนังสือพิมพ์เราเป็นหนังสือพิมพ์ธุรกิจ เพราะฉะนั้นข่าวที่จะมาอันดับแรกคือ ธุรกิจอันนี้แน่นอน อันที่สองคือข่าวเกี่ยวกับเรื่องการเมือง ซึ่งก็เป็นสิ่งที่แน่นอนเหมือนกัน เพราะธุรกิจกับการเมืองมันเป็นสิ่งคู่แฝดกัน อย่างที่สามคือข่าวทั่วไปที่เกี่ยวพันกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนแต่ถ้าให้ criteria ที่ผ่านมาปรากฏว่า ข่าวที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุขมันมีความสำคัญพอ ๆ กับข่าวการเมือง ... เราจะรายงานข่าวที่เกี่ยวพันกับคนทั้งเรื่องของธุรกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของเขา นี่คือทิศทางสาธารณสุขที่เราวางเอาไว้..."
>
> (สัมภาษณ์ ณ กาฬ เลาหะวิไลย, 18 ตุลาคม 2547)

6.1.1.2 <u>บทบาทในการเสนอความเคลื่อนไหวในแวดวงสาธารณสุขและแนวนโยบายของรัฐ</u>

บทบาทในการนำเสนอความเคลื่อนไหวในกระทรวงสาธารณสุขหรือในวงการสุขภาพ ทั้งในแง่ของการเสนอเชิงนโยบายของรัฐ การเสนอปมขัดแย้ง หรือการแสวงหาผลประโยชน์ในด้านสาธารณสุข ก็จัดว่าเป็นบทบาทหนึ่งที่บรรณาธิการข่าวตระหนักและทำหน้าที่ ดังกล่าว ซึ่งบรรณาธิการข่าวเห็นว่า เรื่องดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและเป็นการจุดประเด็นให้คนสนใจได้ ดังนี้

> "อันดับแรก คือ หนึ่งความเคลื่อนไหวในวงการสุขภาพ ซึ่งก็จะมีรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข นโยบายของรัฐบาลในส่วนหนึ่ง ส่วนที่สองก็คงเป็นในแง่ความรู้ที่ผู้อ่านจะได้ความรู้จากหนังสือพิมพ์ของเรา วิทยาการใหม่ ความเคลื่อนไหวในวงการสาธารณสุข... อะไรที่น่าสนใจเป็นประโยชน์ต่อประชาชนก็พร้อมที่จะหยิบยกมานำเสนอ...บางทีจุดประเด็นให้คนสนใจในประเด็นทางด้านสาธารณสุข ..."
>
> (สัมภาษณ์ สุวพงศ์ จั่นฝังเพ็ชร, 22 ตุลาคม 2547)
>
> "จับจ้องในความเป็นไปในแวดวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการแสวงหาผลประโยชน์ การใช้เรื่องราวในการแก้ปัญหาสาธารณสุข ก็ควรติดตามด้วย แต่ไม่ได้หมายความว่าจ้องจับผิด... ความคิดเห็นที่ขัดแย้งก็ควรนำเสนอทั้งสองด้าน..."
>
> (สัมภาษณ์ ธงชัย ณ นคร, 30 ตุลาคม 2547)

6.1.2 **การให้ความสำคัญ**

6.1.2.1 เนื้อหาสุขภาพได้รับความสำคัญ พิจารณาคัดเลือกเพื่อเสนอในหน้าหนึ่งจากบรรณาธิการข่าว ในกรณีข่าวที่กระทบต่อสังคมในวงกว้าง ความขัดแย้ง ความรุนแรงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงการรณรงค์ ข่าวที่เกี่ยวกับนโยบายของรัฐ

บรรณาธิการข่าวจะให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพสำหรับการนำเสนอเป็นข่าวหน้าหนึ่ง กรณีเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อสังคมและส่วนรวม ความแปลกของเรื่อง การใช้เกณฑ์ดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับแนวเนื้อหาของหนังสือฉบับนั้น หากหนังสือพิมพ์ชื่อฉบับนั้น ๆ เน้นเนื้อหาข่าวเบา เรื่องแปลกจะได้รับความสำคัญให้เป็นข่าวหน้าหนึ่ง

อย่างไรก็ตามบรรณาธิการข่าวยังคงเห็นว่าเนื้อหาสุขภาพยังมีความจำเป็นในการนำเสนอ และส่วนใหญ่จะได้รับการนำเสนอในพื้นที่ด้านในฉบับ ดังนั้นจึงได้จัดพื้นที่สำหรับนักวิชาการเขียนเรื่องสุขภาพโดยเฉพาะในส่วนเนื้อในของหนังสือพิมพ์

> "... ให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใดก็อยู่ที่เหตุการณ์ธรรมดาอยู่เฉย ๆ ไม่มีอะไร อาจจะต้องน้อยกว่าอื่น ๆ แต่เมื่อเหตุการณ์ด้านสาธารณสุขมันเกิดวิกฤตรุนแรง ก็หันกลับมาให้ความสำคัญสูงสุดเป็นครั้ง ๆ ไป ...ถ้าหากว่ามันมีอะไรกระทบต่อสังคม ต่อส่วนรวม กระทบต่อประชาชน ก็ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญจะนำเสนอ...."
>
> (สัมภาษณ์ ธงชัย ณ นคร, 30 ตุลาคม 2547)

ความสอดคล้องยังเห็นได้จากมุมมองของบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ คุณทศพร โชคชัยพล ที่ได้แสดงความเห็นไว้ว่า

> " ...ส่วนใหญ่ก็เป็นข่าวที่กระทบต่อประชาชนในวงกว้าง อย่างเช่น ไข้หวัดนก โรคซาร์ส คือ ถ้าเรื่องมันใหญ่จะได้รับความสนใจอยู่ในข่าวที่หน้าหนึ่งเลย ... ต้องกระทบถึงคนส่วนใหญ่เลย ยิ่งถ้ามีผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมด้วยก็จะได้รับความสนใจจากข่าวหน้าหนึ่งของที่นี่..."
>
> (สัมภาษณ์ ทศพร โชคชัยพล, 20 ตุลาคม 2547)

เช่นเดียวกับบรรณาธิการข่าวมติชน ที่เน้นถึงการให้ความสำคัญต่อข่าวสารสุขภาพที่จะคัดเลือกเสนอหน้าหนึ่ง คือ เลือกกรณีเป็นข่าวที่มีกระแสแรง กระทบกับคนมาก ๆ กระทบต่อสังคม ตลอดจนเป็นเรื่องที่น่าสนใจนำเสนอแล้วได้รับการตอบรับ

6.1.2.2 <u>เนื้อหาสุขภาพได้รับความสำคัญโดยพบว่านำเสนอในเนื้อในของหนังสือพิมพ์หรือมีการจัดพื้นที่แก่ข้อมูลสุขภาพไว้อย่างชัดเจน</u>

กรณีข้อมูลข่าวสารสุขภาพที่ไม่ได้เป็นกระแสหรือเป็นเรื่องที่มีผลกระทบ เช่น การเสริมสร้างสุขภาพ การป้องกันโรค อาจไม่เป็นข่าวที่ได้รับการนำเสนอในหน้าหนึ่ง ดังนั้นในมุมมองของบรรณาธิการข่าวเห็นว่า การให้ความสำคัญอาจดูได้จากการให้พื้นที่นำเสนอด้านในของหนังสือพิมพ์ ไม่ใช่เพียงนำเสนอในรูปของข่าวเพียงประการเดียว

"ตอบตามความจริงนะว่าเนื้อหาสุขภาพ การส่งเสริม มันไม่เป็นข่าว ที่เป็นการทำลาย หรือความขัดแย้ง หรืออะไรที่เกิดผลกระทบ ซึ่งมันเป็นข่าวได้มากกว่า มันน่าติดตามมากกว่า ... นั่นคือเรื่องสุขภาพที่คนสนใจก็ต้องมีการนำเสนอในแบบนั้นแหละ คือให้ความรู้ด้วยแล้วก็มีเหตุผลตามมา ซึ่งจะเป็นพวกคอลัมน์ มีการแสดงความคิดเห็นลงไป ไม่ใช่ออกมาในรูปของข่าว..."

(สัมภาษณ์ ธงชัย ณ นคร, 30 ตุลาคม 2547)

"ผู้จัดการจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับข่าวสาธารณสุข คุณภาพชีวิตค่อนข้างมากในแต่ละวันเราจะมีหน้าคุณภาพชีวิตอยู่วันละ 2 หน้า ก็จะมีเรื่องสาธารณสุข เรื่องการศึกษา คุณภาพชีวิต เรื่องสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ แล้วแต่ว่ามีประเด็นอะไรที่น่าสนใจ... โดยปกติเรามีทั้งหมด 44 หน้า เราเน้นทางด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจ แต่ว่าทางด้านสังคม เราให้ความสนใจถึง 2 หน้า ในแต่ละวันก็ถือว่าเยอะเหมือนกัน..."

(สัมภาษณ์ วสันต์ ภัยหลีกลี้, 11 พฤศจิกายน 2547)

ทางด้านโพสต์ทูเดย์ ได้ให้ความสำคัญกับสารสุขภาพใน 3 ลักษณะ ดังนี้

"ข่าวที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง, เป็นบทความประเภท hard ซึ่งจะมีแพทย์ นักวิชาการเขียนเรื่องราวต่าง ๆ หรือแนะนำในประเด็นต่าง ๆ ส่วนบทความประเภท soft คือ ในส่วนแมกกาซีนเน้นนำเสนอในลักษณะ how to"

(สัมภาษณ์ ณ กาฬ เลาหะวิไลย, 18 ตุลาคม 2547)

การให้พื้นที่ของมติชนก็เช่นเดียวกันมีการจัดหน้าคุณภาพชีวิตเสนอเรื่องเชิงสังคม ซึ่งมีเรื่องสาธารณสุขรวมอยู่ด้วย สุวพงศ์ จั่นฝังเพ็ชร แสดงความเห็นไว้ว่า

> "เรามีหน้าคุณภาพชีวิตทุกวัน ยกเว้น เสาร์-อาทิตย์ มีโต๊ะเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ เรื่องสาธารณสุขโดยเฉพาะ 1 โต๊ะ ก็ถือว่าเป็นงานหนึ่งที่เราให้ความสำคัญ นอกเหนือจากหน้าหนึ่งยังสามารถมีบทความ ซึ่งเราค่อนข้างเปิด ทั้งคนของเราเอง นักวิชาการในมหาวิทยาลัย นักวิชาการสาธารณสุข หมอจะเขียนเข้ามา เราก็พร้อมที่จะเป็นเวทีให้นำเสนอผ่านทางด้านหนังสือพิมพ์..."
>
> (สัมภาษณ์ สุวพงศ์ จั่นฝังเพ็ชร, 22 ตุลาคม 2547)

6.1.3 <u>แหล่งข้อมูลที่ใช้และการตรวจสอบข้อมูล</u>

6.1.3.1 <u>บรรณาธิการข่าวมีแหล่งข้อมูลที่เป็นตัวบุคคล ทั้งสังกัดหน่วยงานและไม่สังกัดหน่วยงาน</u>

บรรณาธิการข่าวใช้แหล่งข้อมูลบุคคลที่หลากหลายทั้งบุคคลที่สังกัดหน่วยงาน เช่น ข้าราชการระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุข แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ และเอกชน นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญในสถาบันการศึกษา นักการเมือง นักวิจัย

บุคคลต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งข้อมูลมีหลายลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นผู้ให้ข้อมูลในฐานะเป็นแหล่งของข่าว โดยเฉพาะบุคคลที่มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับหน่วยงานด้านสาธารณสุข ในทางปฏิบัติข้อมูลที่มาจากหน่วยงานราชการอาจพบปัญหา คือ ไม่ได้เปิดเผยข้อมูลครบถ้วน ดังนั้นบรรณาธิการข่าวอาจมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ตรวจสอบย้อนกลับไปตามลำดับขั้นของการปฏิบัติงาน หรือ สอบถามข้อมูลให้รอบด้านมากที่สุด ตามที่บรรณาธิการข่าวได้แสดงให้เห็นดังนี้

> "ก็ใช้หลักการ Balance อย่างที่เข้าใจว่ารัฐบาลไม่ได้เปิดเผยข้อมูลอย่างเต็มที่ มันก็จะมีบางองค์กรที่สามารถพูดได้มากขึ้นอย่างเช่น อนามัยโลก อนามัยโลกยังให้ข้อมูลไม่เต็มที่ ก็ต้องไปหานักวิชาการที่อิสระที่เขาสามารถจะพูดในแง่ที่แตกต่างจากรัฐบาล หรือแม้จะไปสัมผัสกับชาวบ้านเอง ซึ่งก็จะได้ข้อมูลซึ่งพอเราเอาข้อมูลมารวมกันมันก็จะขั้นที่ balance ของเรา..."
>
> (สัมภาษณ์ สุวพงศ์ จั่นฝังเพ็ชร, 22 ตุลาคม 2547)

จากการศึกษาพบว่า แหล่งข้อมูลของบรรณาธิการข่าว อาจหมายถึงตัวบุคคลที่ไม่เปิดเผยนาม ซึ่งในอีกความหมายหนึ่ง คือ เป็นแหล่งข่าว และการที่จะพิจารณาว่าแหล่งข่าวนั้น ๆ มีข้อมูลที่น่าเชื่อถือหรือนำเสนอได้มากน้อยเพียงใด บรรณาธิการข่าวหลายท่านพิจารณาจาก การติดต่อคบหาสมาคมกันมาเป็นเวลานานจนเกิดความไว้เนื้อเชื่อใจ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ลักษณะที่สองแหล่งข้อมูลของบรรณาธิการข่าว พบว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยคาดหวังข้อมูลที่เป็นความรู้ การแสดงความคิดเห็นทางวิชาการที่ตรงไปตรงมา ต่างจากข้อมูลของรัฐ ดังนี้

> “แหล่งข้อมูลในเชิงความรู้ ส่วนใหญ่จะถามจากผู้เชี่ยวชาญโดยตรง พวกหมอ นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ พวกแพทย์โดยตรงเลย คือไม่ใช่ลักษณะ comment ทั่ว ๆ ไปนะ แต่จะเป็นความรู้ที่เฉพาะ …” และ “เราจะมีวิธีการไปหาคนอื่นมากกว่าจะพึ่งพาแหล่งข่าวจากรัฐบาลอย่างเดียว… ที่มาเป็นประเด็นข่าวที่คนสนใจนี่ได้มาจากข้างนอก ผู้เชี่ยวชาญ พวกนั้นเขาจะพูดตรงไปตรงมา…”
>
> (สัมภาษณ์ ทศพร โชคชัยพล, 20 ตุลาคม 2547)

แพทย์จากโรงพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนก็จัดเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญของบรรณาธิการข่าว โดยชื่อเสียงของโรงพยาบาลก็เป็นปัจจัยหนึ่งในการเลือก

> “แพทย์โรงพยาบาลของรัฐค่อนข้างจะได้รับความน่าเชื่อถือเพราะว่าเขาเป็นสถาบันการศึกษาด้วย เพราะฉะนั้นโรงพยาบาลของรัฐเขาเขียนหมดทั้งทางการแพทย์ ทั้งอาการ ทั้งวิชาการ การที่เขาจะนำเสนอ นี่ค่อนข้างจะได้รับความน่าเชื่อถือ ถ้าโรงพยาบาลเอกชน ถ้าเป็น fact เกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ค่อนข้างจะ O.K. แต่อะไรที่มันจะไปกระทบกับสิ่งที่เรียกว่าธุรกิจแล้วนี่… ความน่าเชื่อถือเขาก็จะลดลง …”
>
> (สัมภาษณ์ ณ กาฬ เลาหะวิไลย, 18 ตุลาคม 2547)

6.1.3.2 <u>บรรณาธิการข่าวใช้แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร งานวิจัยจากสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานด้านสาธารณสุขในประเทศ หนังสือ วารสาร ข่าวต่างประเทศ ข้อมูลจากองค์กรสาธารณสุขระดับโลก เช่น องค์การสหประชาชาติ องค์การอนามัยโลก ข้อมูลจากเว็บไซต์ทั้งในและต่างประเทศ</u>

การนำเสนอของบรรณาธิการข่าว มีการใช้แหล่งข้อมูลเอกสารในหลายๆ รูปแบบ โดยนำมาเสนอในลักษณะบทความ นำมาประกอบการเขียนบทความวิเคราะห์ข่าว หากเป็นข้อมูลเอกสารต้องมีแหล่งอ้างอิงได้ มีความทันสมัย หากเป็นข้อมูลจากเว็บไซต์ ต้องเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

> "งานของ สกว, สสส. อะไรพวกนี้เขาจะมี paper ออกมา เขาก็นำเรื่องบางเรื่องที่เราสามารถนำมาใช้... เว็บไซต์ก็คงจะต้องเป็นทางการหน่อย เป็นแหล่งที่มาของสุขภาพได้ เพราะถ้าเราพูดไม่เคลียร์หรือที่ไม่ชัดเจนอาจนำไปสู่ความเข้าผิดได้...."
>
> (สัมภาษณ์ สุวพงศ์ จั่นฝังเพ็ชร, 22 ตุลาคม 2547)

เช่นเดียวกับบรรณาธิการข่าว โพสต์ทูเดย์ ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลวิชาการไว้ดังนี้

> "ข้อมูลทางวิชาการที่เราสามารถเข้าไปหาได้ ตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของต่างประเทศเองหรือในประเทศเอง ... ข้อมูลทางวิชาการต่าง ๆ พวกนี้ เราก็ค่อนข้างจะใช้ด้วย นำมาประกอบการเขียนบทความ มาประกอบการทำข่าว..."
>
> (สัมภาษณ์ ณ กาฬ เลาหะวิไลย, 18 ตุลาคม 2547)

กรณีที่เป็นแหล่งข้อมูลวิชาการในรูปบทความ บรรณาธิการข่าวอาจนำมาเสนอได้แต่ก็ต้องมีวิธีการตรวจสอบ เช่น เป็นความรู้ทางวิชาการที่ถูกต้อง เป็นบุคคลที่รู้จักมีชื่อเสียง หากนำเสนอในนามสถาบันก็จะได้รับความเชื่อถือค่อนข้างมาก และเมื่อได้รับบทความวิชาการมาก็ต้องมีการตรวจสอบเนื้อหาหรือมีการสอบถามเพิ่มเติมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือหากเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนก็ต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อน ดังนี้

> "ปกติเราก็ดู เขาเขียนเรื่องอะไร มันเป็นอะไรไหม ถ้าปกติไม่มีอะไรเราก็ส่งไป มันเป็นเรื่องที่ sensitive ไหม ถ้ามันเป็นเรื่องปัญหา ข้อเท็จจริงต่าง ๆ อันนี้เราต้องเข้าไปดูค่อนข้างละเอียด..."
>
> (สัมภาษณ์ ณ กาฬ เลาหะวิไลย, 18 ตุลาคม 2547)

6.1.4 **ความต้องการเนื้อหา**

6.1.4.1 บรรณาธิการข่าวต่างก็ต้องการเนื้อหาที่มีผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง นำไปใช้ประโยชน์ได้ และต้องการข้อมูลที่ใกล้เคียงกับแนวของหนังสือพิมพ์

ในเรื่องดังกล่าวสะท้อนจากมุมมองของบรรณาธิการข่าวโพสต์ทูเดย์ กล่าวคือ

> "สิ่งที่อยากจะได้เป็นแนวหนังสือพิมพ์เรา คือ หนึ่งมันใกล้กับประชาชนเหมือนกับข่าวเศรษฐกิจที่เราลงเป็นข่าวเศรษฐกิจที่มันใกล้กับประชาชน แล้วก็ไม่ใช้ศัพท์แสงที่มันยาก แต่ให้เขารู้ว่าคืออะไรแล้วเขาเอาไปใช้ประโยชน์ได้ยังไง ... สุขภาพมันใกล้กับชาวบ้านใกล้กับชีวิตความเป็นอยู่ ใกล้กับชีวิตของประชาชน มันเป็นความเป็นความตายของเขาหรือแม้กระทั่งสิ่งที่กระทบกับจิตใจของเขา พวกนี้คือมันใกล้คนมากกว่าคือ แนวข่าวของเรา..."
>
> (สัมภาษณ์ ณ กาฬ เลาหะวิไลย, 18 ตุลาคม 2547)

6.1.4.2 ต้องการเนื้อหาที่ถูกต้องมีประเด็นที่เป็นข่าวได้ รวมทั้งความรู้ข้อมูลจากงานวิจัยที่เสนอเรื่องใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับสาธารณสุขพื้นฐาน หากเป็นข้อมูลจากเว็บไซต์ทางราชการก็ต้องการข้อมูลที่เป็นความจริงไม่คลาดเคลื่อน

กรณีของการรายงานข่าว สิ่งที่บรรณาธิการต้องการคือ การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องไม่ปิดบังอำพรางข้อมูลในกรณีที่เป็นเรื่องร้ายแรงเพราะหลายท่านเห็นว่า การเปิดเผยข้อเท็จจริงอย่างโปร่งใสน่าจะเป็นผลดีในระยะยาวมากกว่า ดังนี้

> "เราอยากได้ข้อมูลจากหน่วยงาน ที่มันเป็นประเด็นข่าวจริง ๆ นั่นแหละ แต่ว่าคนส่วนใหญ่ก็ไม่แน่ใจความถูกต้องเท่าไร แต่ทางที่ดีเปิดเผยมาเลยดีกว่า ไม่ว่าจะผ่านช่องไหน แต่เนื่องจากข่าวมันมีข้อจำกัดในการนำเสนอ ถ้าไม่เป็นเรื่องใหญ่ น่าสนใจ เขาก็ไม่เสนอ... เขาเสนอข่าวต้องการความรวดเร็วด้วย ยุคนี้อะไรมันเร็ว กรณีโรคซาร์สหรือไข้หวัดนกเป็นตัวอย่าง ยิ่งชี้แจงช้า คนยิ่งตื่น ไม่มีประโยชน์ ซึ่งถ้าชี้แจงตั้งแต่ตอนแรกก็จบยิ่งปิดคนยิ่งไม่เชื่อ..."
>
> (สัมภาษณ์ ทศพร โชคชัยพล, 20 ตุลาคม 2547)

ในประเด็นความต้องการเนื้อหางานวิจัย บรรณาธิการข่าวต่าง ๆ ก็เห็นว่า หากงานวิจัยนั้นน่าสนใจก็น่าจะนำมาเสนอผ่านสื่อได้ ถ้างานวิจัยนั้นมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การเผยแพร่ข่าวหน้าหนึ่งอาจเป็นแนวทางให้ความช่วยเหลือต่อไปไปอีก

> "สถาบันทำการสำรวจหรือว่าทำวิจัยพบอะไรตามที่มันประทับใจที่อยากจะช่วยเขาจริง ๆ ก็มาคุยกัน มาหาความร่วมมือกันโดยเอาข้อมูลมาไม่จำเป็นต้องทั้งประเทศหรอกนะ เราช่วยเขาได้แต่คนเดียวหรือว่าแค่หมู่บ้านเดียวก็มันก็เป็นบุญพอแล้ว มันก็เป็นแนวทางในการขยายการช่วยเหลือต่อ ๆ ไป ... หนังสือพิมพ์รายวันมันเป็นสื่อที่ก็ต้องเอาเรื่องของเหตุการณ์ปัจจุบันทันด่วนเป็นเหตุการณ์หลัก ... แต่ถ้าเรารู้จักจัดสรรข้อมูล จัดสรรเนื้อหานะ บางทีเรื่องพวกนี้มันก็แซงข่าวอื่นได้ ... สถาบันวิจัยมีอะไรเด็ด ๆ นี้ถ้ามันใหญ่ เราก็พร้อมที่จะเอาขึ้นไปเลย..."
>
> (สัมภาษณ์ ธงชัย ณ นคร, 30 ตุลาคม 2547)

นอกจากนี้ลักษณะงานวิจัยที่ต้องการคือ เป็นข้อมูลจริง เสนอสิ่งใหม่ เรื่องบริการสาธารณสุขกับประชาชน

> "ที่อยากได้ที่สุด คือ ลักษณะบทวิจัยที่เป็นข้อมูลจริงมากกว่า ซึ่งเราให้ความสนใจเป็นพิเศษ งานวิจัยที่เสนออะไรใหม่ ๆ นะไม่ใช่แบบเสนอประเด็นซ้ำซากอย่างเรื่องปัญหาสังคมที่เขาทำกัน ... ทางสาธารณสุขนี่ งานวิจัยที่อยากได้ตอนนี้คืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของบริการสาธารณสุขกับประชาชนทั่วไป ... เรื่องสาธารณสุขพื้นฐาน โครงการบริการขั้นพื้นเจ็บป่วยธรรมดา ปัญหามันแก้ไขถึงไหนแล้วหรือว่างานวิจัยที่ออกมาสนับสนุนว่า ปัญหาและการบริการมันดีขนาดไหนควรปรับปรุงอะไร ..."
>
> (สัมภาษณ์ ทศพร โชคชัยพล, 20 ตุลาคม 2547)

> รวมทั้งเนื้อหาที่เป็นเรื่องขององค์ความรู้ หรือการป้องกันโรค บรรณาธิการข่าวเห็นว่า ยังเป็นข้อมูลที่จำเป็น เนื่องจากข้อจำกัดในการอธิบายให้เกิดความเข้าใจของผู้สื่อข่าว ทั้งนี้มีความต้องการเนื้อหาที่เป็นความรู้ ทั้งเชิงพื้นฐานและข้อมูลเชิงลึกในบางเรื่องที่มีความสำคัญ
>
> (สัมภาษณ์ สุวพงศ์ จั่นฝังเพ็ชร, 22 ตุลาคม 2547)

6.1.4.3 <u>ต้องการข้อมูลเชิงนโยบาย ปฏิรูประบบ ความเคลื่อนไหวของบุคคลระดับสูงด้านสาธารณสุข</u>

บรรณาธิการข่าวยังแสดงให้เห็นถึงความต้องการเนื้อหาด้านนโยบาย และการปฏิรูปด้านสาธารณสุข ดังนี้

> “คือในเรื่องนโยบาย เรื่องในเชิงการปฏิรูประบบ ก็คิดว่าน่าสนใจเรื่องความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับบุคลากรหลัก ๆ กระทรวงสาธารณสุข หรือว่าเรื่องที่สำคัญก็ควรจะรู้ ก็น่าสนใจเช่น เรื่องนโยบาย 30 บาท อย่างเรื่องการออกกำลังกาย หรือว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับยา...”
>
> (สัมภาษณ์ ทศพร โชคชัยพล, 20 ตุลาคม 2547)

6.1.5 **<u>อุปสรรคและข้อจำกัด</u>**

6.1.5.1 <u>อุปสรรคด้านเนื้อหาที่เน้นเฉพาะแพทย์กระแสหลักมากกว่าแพทย์ทางเลือก เนื้อหาสาธารณสุขมีประเด็นซ้ำเดิมไม่มีประเด็นสำหรับนำไปทำข่าว รวมทั้งเนื้อหาสุขภาพที่มีศัพท์เฉพาะทางที่เข้าใจยาก</u>

ในสถานการณ์ปัจจุบันบรรณาธิการข่าวมีความคิดเห็นว่า การนำเสนอเนื้อหา สุขภาพบางครั้งยึดติดกับแพทย์กระแสหลักหรือกระทรวงสาธารณสุขค่อนข้างมากทำให้การนำเสนอทำได้ไม่หลากหลายเท่าที่ควร

"แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพมันหลากหลาย การรักษามันไม่จำเป็นต้องอยู่ที่คุณหมอคนเดียว มันจะมีการรักษาแบบทางเลือก แต่ตอนนี้ข่าวในแวดวงที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ก็จะขึ้นอยู่กับกระทรวงสาธารณสุขเป็นหลัก ...เวลาพูดถึงข่าวสาธารณสุขก็จะคิดถึงเฉพาะกระทรวงสาธารณสุข ทั้ง ๆ ที่สังคมมันไปไกล ... อย่างนี้บางทีมันกระแสหลัก โอเค ทุกอย่างมันต้องอยู่ที่หมอหมอ กลับกลายว่าเป็นภาระของกระทรวงสาธารณสุข บางทีในเรื่องบางเรื่องมันสามารถจัดการด้วยตนเองได้ ถ้ามีข้อมูลที่ถูกต้อง..."

(สัมภาษณ์ สุวพงศ์ จั่นฝังเพ็ชร, 22 ตุลาคม 2547)

เนื้อหาสุขภาพมีประเด็นที่ซ้ำเดิม และเป็นเรื่องพื้น ๆ ดังที่คุณธงชัย ณ นคร ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

"อุปสรรคก็คือมันไม่โดดเด่น เนื้อสุขภาพมันไม่เด่นพอที่จะไปเล่น มันต้องหาประเด็นหาเนื้อหาหรืออะไร... อุปสรรคการนำเสนอคือ เนื้อหามันพื้นเพเกินไปจนไม่สามารถหยิบอะไรมาช่วยได้ จริง ๆ แล้วก็อยากช่วยนะ..."

(สัมภาษณ์ ธงชัย ณ นคร, 30 ตุลาคม 2547)

ในส่วนของงานวิจัย คุณธงชัย ณ นคร แสดงทรรศนะไว้ว่า

"งานวิจัยมันอ่าน ๆ แล้วมันก็หลับ มันไม่ชวนอ่าน มันไม่สนุก... เมื่อมีการรายงานวิจัยออกมามันควรมีรายละเอียดให้เห็นตัวอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรม ...แต่ถ้าเราอ่านแล้วเราไปสะดุดอะไรสักอย่างตรงไหนแล้วก็สามารถไปเจาะตรงนั้นได้..."

(สัมภาษณ์ ธงชัย ณ นคร, 30 ตุลาคม 2547)

ด้านเนื้อหาที่เป็นอุปสรรคกล่าวคือ เรื่องสุขภาพบางประเด็นเรื่องที่เข้าใจยาก และเป็นปัญหาต่อผู้สื่อข่าวในการนำเสนอ บรรณาธิการข่าวให้ความเห็นว่า

> "สุขภาพมันเหมือนกับเศรษฐกิจนะ มันมี technical term อันนี้น่าจะเป็นพรมแดนที่ทำให้ข่าวสารด้านสุขภาพที่ไม่สามารถ flow ไปสู่ pubilc ได้ ทำอย่างไรที่จะให้เรื่อง technical term มันลดน้อยลงหรือว่ามีบ้างแต่ไม่ใช่สาระสำคัญ ...ถ้าหากเราทำให้ข่าวสุขภาพข้ามพรมแดนตรงนี้ได้ หรือว่านักข่าวไปทำสายสาธารณสุขก็ต้องเรียนรู้เข้าใจพวกนี้คนอ่านก็ต้องไปเรียนรู้เหมือนกัน นี่คือปัญหาที่เกิดขึ้น..."
>
> (สัมภาษณ์ ณ กาฟ เลาหะวิไลย, 18 ตุลาคม 2547)

6.1.5.2 <u>อุปสรรคด้านบุคคล บุคคลที่เสนอข้อมูล ให้ข้อมูลที่ไม่สอดคล้องความต้องการของหนังสือพิมพ์ แหล่งข้อมูลขาดอิสระในการให้ข้อมูล</u>

ในเรื่องของการเสนอข้อมูลสุขภาพ ปัญหาประการหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ ความเข้าใจระหว่างบุคคลที่มีหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลกับการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ยังไม่ตรงกัน คือ ผู้รายงานข้อมูลที่สังกัดหน่วยงานของรัฐมุ่งเสนอผลงานของตนเอง แต่นั่นอาจจะไม่ใช่สิ่งกับประชาชนควรทราบ ในมุมมองของหนังสือพิมพ์ ตามที่บรรณาธิการข่าวได้กล่าวถึงอุปสรรคดังนี้

> "อุปสรรคก็คือ ความเข้าใจระหว่างคนที่มีหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลกับคนที่มีหน้าที่รายงานข่าวไม่เจอกัน เขาต้องการจะบอกในสิ่งที่เขาอยากจะบอก แต่ว่าเขาควรจะบอกในสิ่งที่ประชาชนอยากจะรู้มากกว่า..."
>
> (สัมภาษณ์ ณ กาฟ เลาหะวิไลย, 18 ตุลาคม 2547)

กรณีแหล่งข้อมูลขาดอิสระในการให้ข้อมูล เนื่องจากติดขัดระบบราชการหรือสายการบังคับบัญชา เป็นข้อจำกัดข้อหนึ่งในการนำเสนอข่าว ในมุมมองของบรรณาธิการข่าวคือ

> “พวก source หมายถึงคนที่จะพูดให้ข้อมูล เข้าใจว่ามันก็ยังมีปัญหาอยู่ ก็เคยทำอยู่ เราก็เข้าใจ ข้าราชการน่ะนะ ต้องระดับไหนพูดไม่ได้ ซีไหนพูดได้ ไม่ได้ ต้องให้ผู้ใหญ่พูด แต่บางทีมันรอไม่ได้ ผู้ใหญ่ก็ต้องไปฟังการเมืองอีก ว่าเรื่องนี้การเมืองจะให้พูดไหม บางทีก็ไม่ทันเราก็ต้องเสนอ… บางทีที่ชี้แจงช้าไม่ใช่ว่าช้าเพราะว่าเขาไม่รู้นะแต่ช้าเพราะรออนุญาต…”
>
> (สัมภาษณ์ ทศพร โชคชัยพล, 20 ตุลาคม 2547)

6.1.5.3 <u>อุปสรรคด้านการนำเสนอ การนำเสนอเนื้อเรื่องสุขภาพที่คาบเกี่ยวกับธุรกิจ อาจขัดกับกฎระเบียบของทางราชการ</u>

ความเห็นของบรรณาธิการข่าวบางท่าน มองว่าเรื่องธุรกิจบางครั้งมีความเกี่ยวพันกับเรื่องสุขภาพ การนำเสนอที่มีความเกี่ยวข้องเรื่องดังกล่าวค่อนข้างสร้างความลำบากใจในการทำงาน เพราะทางราชการได้นำกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เข้มงวดมาบังคับใช้

> “การนำเสนอข่าวหรือบทความที่ติดพันกับกฎของทางราชการ ผลิตภัณฑ์ ทา กิน ทั้งหลาย จะมาแล้ว อย.จะมาแล้ว คุณลงได้ยังไง สินค้าบางอย่างที่เราลงมันได้ตราอย. แล้ว ปรากฏพอเราลงไป อย. บอกว่าคุณลงผิด ผิดได้ยังไงได้ตราอย. แล้ว”
>
> “มันถึงเวลา …ไหมที่เราจะต้องมาพิจารณาเรื่องกฎระเบียบที่เกี่ยวกับเรื่องอาหารและยานี้ เราควรจะแบ่งไหม กลุ่มไหนที่เป็น flow ของมัน กลุ่มไหนไม่ควร… “
>
> (สัมภาษณ์ ณ กาฬ เลาหะวิไลย, 18 ตุลาคม 2547)

6.1.6 **ความต้องการการสนับสนุน**

บรรณาธิการข่าวกล่าวถึงความต้องการการสนับสนุน เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนดังนี้

6.1.6.1 ให้มีหน่วยงานสนับสนุนข้อมูลสุขภาพขึ้นโดยเฉพาะ

ในภาพรวมความต้องการประการแรก คือ มีหน่วยงานที่จัดทำข้อมูลให้ความรู้ทางด้านสุขภาพและสามารถเปิดกว้างให้สื่อมวลชนนำข้อมูลไปใช้เผยแพร่ ซึ่งข้อมูลที่เผยแพร่นี้อาจเผยแพร่ทางเว็บไซต์หรืออื่น ๆ โดยเสนอความรู้พื้นฐานในการเสนอข่าว

> "สื่อมวลชนเข้าไปใช้ได้เวลาเกิดเรื่องขึ้น มีเว็บเปิดเข้าไปดู อย่างเช่น ไข้หวัดนก เรื่องข้อมูลพื้นฐาน ว่าจุดกำเนิดมาจากไหน เชื้อตัวนี้เป็นอย่างไร ป่วยจะมีลักษณะอย่างไร อะไรที่เป็นข้อมูลสาธารณะจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม..."
>
> (สัมภาษณ์ สุวพงศ์ จั่นฝังเพ็ชร, 22 ตุลาคม 2547)

6.1.6.2 ให้มีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ให้ข้อมูลสุขภาพที่พร้อม ให้เนื้อหาชัดเจนเชิงลึกและเป็นข้อมูลพื้นฐาน ควรพิจารณากรอบการเสนอเรื่องธุรกิจสุขภาพ

ประการที่สอง สื่อหนังสือพิมพ์ต้องการความสัมพันธ์ที่ดีกับสถาบันหรือองค์กรสุขภาพต่าง ๆ และหากต้องการส่งข้อมูลให้ทางหนังสือพิมพ์ก็ควรจะมีเจ้าหน้าที่ที่จะสื่อสารกันด้วยความเข้าใจ เป็นแหล่งข่าวให้สื่อทั้งในรูปแถลงข่าว การให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนได้ คือเป็นทั้งผู้ให้ข่าวและเป็นแหล่งข่าว

บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ที่เน้นเนื้อหาเศรษฐกิจมีความเห็นว่า สิ่งสำคัญคือ ต้องพยายามทำให้คนสนใจข่าวสารสุขภาพ หรือ มีสื่อด้านสุขภาพที่หลากหลาย ซึ่งเรื่องดังกล่าวก็ต้องการสนับสนุนจากรัฐ กล่าวคือ กฎระเบียบของรัฐอาจต้องมีการปรับให้เหมาะสม กฎเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคก็ยังต้องคงอยู่ แต่ในอีกแง่หนึ่งก็ต้องส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนด้วย

> "ในการให้เกิด flow ของสุขภาพ คนที่จะทำควรจะคิดว่าทำยังไงให้คนตื่นขึ้นมาแล้วอ่านข่าวสุขภาพ ถ้าทำได้ก็ประสบความสำเร็จ อย่างที่สองทำยังไงให้มีสิ่งพิมพ์หรือด้านสุขภาพเยอะ ๆ

ในเมืองไทย ... ธุรกิจมันต้องมาพร้อม ๆ กับเนื้อหาต้องยอมรับว่า ไม่ว่าจะทำอะไรเวลานี้ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ รวมทั้งอินเตอร์เน็ต มันต้องใช้ทุน ... เพราะฉะนั้น ถ้าเขาจะนำเสนอในเรื่องนี้มันต้องอยู่ได้ในเชิงธุรกิจ แต่ไม่ใช่ไปแสวงหาผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจทั้งหมด มันก็เป็นไปไม่ได้อีก..."

"ผมมองในแง่นักข่าวเศรษฐกิจ ตราบใดที่ธุรกิจมันยังไม่มา Support เรื่องสุขภาพ ตราบนั้นนี่จะใช้พลังของรัฐ หรือองค์กรของรัฐ มันก็ยังไม่เจอหรอก มันไม่พอที่จะให้สังคมได้รับการกระจายข่าวสาร..."

(สัมภาษณ์ ณ กาฟ เลาหะวิไลย, 18 ตุลาคม 2547)

6.2 หัวหน้าข่าว

6.2.1 บทบาทในการนำเสนอ

ตามภาระหน้าที่ในกองบรรณาธิการ หัวหน้าข่าวเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกการนำเสนอเนื้อหาในพื้นที่ด้านในของหนังสือพิมพ์ที่ตนรับผิดชอบ เช่น หน้าข่าวสาธารณสุข ในไทยรัฐ หน้ากาย-ใจ ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ หน้าปริทัศน์ ในผู้จัดการ หน้าคุณภาพชีวิตในมติชน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังเป็นผู้เสนอเนื้อหาสุขภาพให้แก่บรรณาธิการข่าวเพื่อพิจารณานำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ หัวหน้าข่าวได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพของตนเอง ดังนี้

6.2.1.1 บทบาทในการให้ความรู้ทั้งการรักษาสุขภาพ การป้องกันโรค เสนอความรู้ที่เป็นความก้าวหน้าทางการแพทย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตอบสนองต่อความรู้การเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ด้านสาธารณสุข

ในภาพรวมหัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับได้แสดงบทบาทของตนในการนำเสนอในเชิงการให้ความรู้ ทั้งการรักษาสุขภาพ การป้องกันโรค เสนอความเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุข ความก้าวหน้าทางการแพทย์ ทั้งนี้แนวของหนังสือพิมพ์จะมีผลต่อการนำเสนอด้วย เช่น กรุงเทพธุรกิจเน้นความที่รู้เป็นงานวิจัยต่างประทศ เน้นพูดถึงสภาวะทางจิต จาก section กาย-ใจ โพสต์ทูเดย์ มี section magazine ที่เน้นสุขภาพในลักษณะ how-to หรือ ผู้จัดการเป็นการเสนอเชิงบทความวิเคราะห์ข่าวสุขภาพ โดยเน้นศาสตร์ทางด้านตะวันออก เป็นต้น โดยเป็นที่น่าสังเกตว่า บทบาทข้างต้นนี้ถูกนำเสนอในลักษณะคอลัมน์ สกู๊ป ส่วนในของหนังสือพิมพ์เป็นหลัก

> “ในส่วนของกรุงเทพธุรกิจ เราจะเป็น life style Technology ที่อ้างอิงงานวิจัยต่างประเทศ … พูดถึงความก้าวหน้าทางการแพทย์”
>
> “ส่วนที่เป็นเชิงสกู๊ปก็จะเป็นหัวข้อที่เป็นประโยชน์กับคนอ่านมากที่สุด… เช่น เรื่องเบาหวาน โรคหัวใจ หรือว่าใช้สมุนไพรในการดูแลตนเอง ก็เป็นนโยบายของเราที่จะส่งเสริมภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลตนเอง…”
>
> (สัมภาษณ์ พีระยุ ดีประเสริฐ, 22 ตุลาคม 2547)

6.2.1.2 <u>บทบาทในการเสนอความไม่เป็นธรรมทางการแพทย์และสาธารณสุขตรวจสอบนโยบายของรัฐ</u>

หัวหน้าข่าวต้องทำหน้าที่คัดเลือกข่าวสาธารณสุขที่น่าสนใจเพื่อนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ดังนั้นอาจจะเห็นอีกบทบาทหนึ่งในด้านการตรวจสอบนโยบายของรัฐ เสนอความไม่เป็นธรรมทางการแพทย์และสาธารณสุขควบคู่ไปกับบทบาทการให้ความรู้ด้วย

> "ให้ความรู้ก็ให้ ให้ในลักษณะเชิงเป็นข่าวก็ให้แล้วก็ตรวจสอบก็ทำควบคู่ทำ บางทีเราก็เป็นคนตรวจสอบ ตรวจสอบว่ามันถูกต้องไหม มีการปกปิดข้อมูลข่าวสารไหม ประชาชนควรจะรู้อะไรบ้าง ประชาชนควรจะป้องกันอะไรบ้าง..."
>
> (สัมภาษณ์ ภัทระ คำพิทักษ์, 18 ตุลาคม 2547)

ทางด้านมติชน คุณสุรณีย์ แสงเพ็ญ มองบทบาทของตนเองในด้านการรายงานเชิงวิเคราะห์ และสะท้อนความเห็นต่อนโยบายของรัฐ ดังนี้

> "ส่วนใหญ่ก็จะเป็นรายงานในเชิงวิเคราะห์เมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญในแวดวงการแพทย์..."
>
> "ส่วนใหญ่ก็เสนอเรื่อง 30 บาทนะคะ หรือเรื่องประกันสังคมในการรักษาสุขภาพตัวเอง ว่าเขามีสิทธิได้อะไรเพิ่มหรือสิทธิอะไรของเขาที่จะถูกกระทบกระเทือน... เราก็จะไปสัมภาษณ์ผู้รู้หรือภาคเอกชน องค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะให้เขาแสดงความคิดเห็นในเรื่องเหล่านี้ออกมา เพื่อให้ก่อกระแสในสังคมว่าสิ่งที่รัฐบาลจะทำในแต่ละเรื่องมันถูกต้องหรือไม่ถูกต้องอะไรยังไง..."
>
> (สัมภาษณ์ สุรณีย์ แสงเพ็ญ, 22 ตุลาคม 2547)

สอดคล้องกับการแสดงบทบาทของหัวหน้าข่าวไทยรัฐที่ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า

> "ต้องบอกว่าหน้าที่เราตระหนักดี ในการที่จะทำหน้าที่เป็นสื่อเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้อ่านหรือกับประชาชนโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการรักษาสุขภาพ การป้องกัน การดูแล หรือในเรื่องการมองไปข้างหน้า อย่างเช่นในเรื่องของโรคอุบัติซ้ำ... ในขณะเดียวกันเราก็นำเสนอในสิ่งที่จะเรียกว่าความขัดแย้ง ความเห็นไม่ตรงกันหรือแม้แต่กระทั่ง การไม่ได้รับความเป็นธรรมของชาวบ้านต่อการแพทย์..."
>
> (สัมภาษณ์ ฐิติวรรณ ไสวแสนยากร, 30 ตุลาคม 2547)

6.2.2 <u>การให้ความสำคัญ</u>

หัวหน้าข่าวได้กล่าวถึงเกณฑ์ที่ตนเองใช้ในการพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาสุขภาพว่าจะให้ความสำคัญในเรื่องที่ประชาชนสนใจเข้าใจได้ง่าย และมีผลกระทบต่อประชาชน ตามความเห็นของหัวหน้าข่าวดังนี้

> "ประเด็นแรกคือข่าวที่มีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่แล้วสังคมมีผลได้ผลเสีย..."
>
> (สัมภาษณ์ ฐิติวรรณ ไสวแสนยากร, 30 ตุลาคม 2547)

การให้ความสำคัญแก่ข้อมูลสุขภาพหากเป็นประเด็นข่าวหัวหน้าข่าวให้ความสำคัญในเรื่องที่ประชาชนสนใจและมีผลกระทบต่อประชาชน หากเรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของกองบรรณาธิการข่าวดังกล่าวอาจได้รับการพิจารณาให้เสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์

> "ถ้าประเด็นใดแรง ๆ ก็จะเป็นหน้าหนึ่ง ไปเลย ส่วนข่าวหวัดนกก็จะเป็นหน้าหนึ่งไปเลย หลัก ๆ เราจะเน้นไปที่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ คือมันแยกเป็นสองส่วน ส่วนที่เป็นข่าวที่คนสนใจเราก็จะลงอยู่แล้ว ว่าจะส่งผลกระทบกับคนมากน้อยเท่าไหน ส่วนที่เป็นเชิงสกู๊ปก็จะเป็นหัวข้อที่เป็นประโยชน์กับประชาชนคนอ่านมากที่สุด..."
>
> (สัมภาษณ์ พีระยุ ดีประเสริฐ, 22 ตุลาคม 2547)

อย่างไรก็ตามพบว่าหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพ โดยปรากฏการจัดพื้นที่ด้านในไว้ ส่วนจะเน้นเรื่องสุขภาพมากน้อยขึ้นอยู่กับแนวนโยบายของหนังสือพิมพ์ บางฉบับให้ความสำคัญโดยมีเนื้อหาสุขภาพเสนออย่างชัดเจน บางฉบับเสนอเรื่องสุขภาพรวมกับเนื้อหาอื่น ๆ

จากการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจเสนอเนื้อในสุขภาพในส่วน Life Style Technology และ section กาย-ใจ ประจำวันอาทิตย์ มติชนจัดหน้าสิบเป็นหน้าชีวิตคุณภาพ เสนอเรื่องสุขภาพร่วมกับข่าวของเรื่องสิ่งแวดล้อม-วิทยาศาสตร์-แรงงาน-กรุงเทพมหานคร ไทยรัฐ หน้าประจำของสุขภาพคือหน้าสิบห้า (เนื้อหาครอบคลุม 7 กระทรวงสายสังคม) โพสต์ทูเดย์ มี section magazine ที่มีเนื้อหาสุขภาพ ผู้จัดการมีพื้นที่เสนอใน section 3 เน้นเรื่องสุขภาพวันพฤหัสบดี ใช้ชื่อว่า ผู้จัดการสุขภาพ

นอกจากนี้ยังพบว่ามีการให้พื้นที่ในลักษณะคอลัมน์ประจำแก่ผู้ที่มีความรู้ แพทย์ ในการนำเสนอเนื้อหาเฉพาะ เช่น มติชนให้พื้นที่แก่แพทยสภาเสนอความรู้ในชื่อ “ส่องโลกไขสุขภาพ” ผู้จัดการจัดคอลัมน์ ถาม-ตอบปัญหาสุขภาพโดยมีผู้เชี่ยวชาญจากโรงพยาบาล BNH มาให้ความรู้ ไทยรัฐมีคอลัมน์ที่เขียนโดยอาจารย์สาทิส อินทรกำแหง เสนอความรู้เรื่องแพทย์ทางเลือก ประจำทุกวันอาทิตย์ เป็นต้น

หัวหน้าข่าวแนวหน้าเห็นว่าบางครั้งการเสนอในรูปของสกู๊ปอาจให้รายละเอียดและความรู้แก่ประชาชนได้ดีกว่า

> “ข่าวสุขภาพที่มันมีประเด็นเทคนิคมาก ๆ ถ้าเป็นสกู๊ปมันจะดีกว่าเพราะว่าด้านเนื้อที่หรือว่าอะไรแล้ว มันจะได้เยอะกว่า ทำให้คนอ่านได้รายละเอียดมากกว่า”
>
> (สัมภาษณ์ คเนศ จิรัษฐิติพงศ์, 28 ตุลาคม 2547)

เช่นเดียวกับหัวหน้าข่าวไทยรัฐที่ได้แสดงความสอดคล้องในการเสนอองค์ความรู้ ความคิดเห็นในรูปของสกู๊ปหรือคอลัมน์ไว้อย่างน่าสนใจว่า

> “รายละเอียดคอลัมน์มันจะแตกต่างจากข่าวตรงที่ว่าเราสามารถที่จะมองเข้าไปในสิ่งที่เกิดขึ้นมาได้ ข่าวมันจะเป็นอะไรที่ตรงไปตรงมามีการสัมภาษณ์เราก็ลงตามผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวนั้น คือข่าวตรงไปตรงมาตามความเห็นจะมีอยู่ในข่าวไม่ได้แต่ถ้าเป็นคอลัมน์มันจะมีการลงความเห็นได้...”
>
> (สัมภาษณ์ ฐิติวรรณ ไสวแสนยากร, 30 ตุลาคม 2547)

นอกจากนี้ เนื้อหาสุขภาพยังมีความจำเป็นนำเสนอในพื้นที่เนื้อในของหนังสือพิมพ์ในรูปแบบรายงานพิเศษ บทความ คอลัมน์ประจำ โดยมีพื้นที่ที่ชัดเจนในหน้าหนังสือพิมพ์ที่จะสามารถเสนอเรื่องหลากหลายที่เน้นการป้องกันหรือให้ความรู้เกี่ยวกับแพทย์ทางเลือก

6.2.3 **แหล่งข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล**

หัวหน้าข่าวมีแหล่งข้อมูลหลากหลายทั้งแหล่งข้อมูล บุคคล แหล่งข้อมูลที่เป็นหน่วยงาน แหล่งข้อมูลเอกสารและแหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์

6.2.3.1 แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

หัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์มีการใช้แหล่งข้อมูลประเภท แหล่งข้อมูลบุคคล เช่น รัฐมนตรี เจ้าหน้าที่ระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุขนักข่าวประจำในพื้นที่ ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข รวมทั้งแพทย์เฉพาะทางทั้งโรงพยาบาลรัฐและเอกชน ในเรื่องที่มีความเกี่ยวข้อง

หัวหน้าข่าวได้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูล โดยเลือกบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นนั้น ๆ หากเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีตำแหน่งที่ชัดเจน หากข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานของรัฐยังไม่ยุติ อาจตรวจสอบเพิ่มในลักษณะของความคิดเห็นทัศนะจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งอาจเป็นแพทย์หรือนักวิชาการ ในขั้นตอนของการเสนอมีการตรวจสอบที่มาของข่าว โดยให้ผู้สื่อข่าวในพื้นที่ตรวจสอบในเบื้องต้นและในส่วนกลางมีการประชุมร่วมกันก่อนเสนอเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ที่สุด

> “ถ้ามีคุณหมอให้ข่าวมา...ถ้าได้มาอย่างนี้มันเป็นได้แค่ประเด็นจะต้องมีการไปนั่งคุยกับข้อมูลอื่นด้วย ต้องไปนั่งคุยกับคนอื่นด้วย ต้องไปเช็ค อย่างเช่น บอกว่ามันเกิดเหตุนี้ที่โรงพยาบาลนี้ต้องมีการให้คนไปเช็คว่าเกิดเหตุการณ์อย่างนั้นหรือเปล่า พอได้ข้อเท็จจริงมาก็ถือได้ว่าได้ส่วนหนึ่ง เราก็ต้องไปหาจากส่วนอื่นอีกนะ ต้องไปคุยกับนักวิชาการหรือคุณหมอคนอื่นเพื่อที่จะได้ข้อมูลหลาย ๆ ด้าน...”
>
> (สัมภาษณ์ คเนศ จิรัษฐิติพงศ์, 28 ตุลาคม 2547)

> "คนที่เราต้องไปสัมภาษณ์จะต้อง professional ในด้านนั้น ก็น่าจะมีข้อมูล อาจจะสัมภาษณ์ 1-2 คนขึ้นไป เพื่อเช็คข้อมูลด้วย แต่ส่วนใหญ่ก็จะไม่ค่อยแตกต่างกัน เพราะว่า school ของการแพทย์ไทยก็เหมือน ๆ กัน..."
>
> (สัมภาษณ์ สมสกุล เผ่าจินดามุข, 20 ตุลาคม 2547)

6.2.3.2 <u>แหล่งข้อมูลประเภทหน่วยงาน</u>

แหล่งข้อมูลประเภทในนามหน่วยงาน ได้แก่ การแถลงข่าวทุกระดับในกระทรวงสาธารณสุข สถาบันการศึกษา องค์กรอิสระ โรงเรียนแพทย์ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โรงพยาบาลของรัฐและเอกชน บริษัทที่ดำเนินธุรกิจด้านสุขภาพ

ทั้งนี้ข้อมูลที่มาจากหน่วยงานมักจะได้รับความเชื่อถือในระดับหนึ่ง โดยข้อมูลที่นำมาใช้อาจเป็นลักษณะเอกสารการวิจัย การแถลงข่าว หรือการสัมภาษณ์บุคคลจากหน่วยงานนั้น เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้มา

6.2.3.3 <u>แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร และเว็บไซต์</u>

แหล่งข้อมูลข้อมูลเอกสารและเว็บไซต์ เช่น หมายข่าวด้านสุขภาพของหน่วยงาน ข่าวต่างประเทศ งานวิจัยจากต่างประเทศ ข่าวแจกจากองค์กรต่าง ๆ ส่วนข้อมูลจากเว็บไซต์ เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงานด้านสาธารณสุข สำนักข่าวไทย

> "แหล่งข้อมูลหลัก ๆ คือ 1) Worldwide service สำนักข่าวต่างประเทศ 2) สัมภาษณ์แพทย์โดยตรง 3) website อย่างสมมติแพทย์เขาพูดถึงศัพท์เฉพาะ ซึ่งบางคำอาจจะไม่รู้จักว่ามันคือ อะไร ก็อาจจะ search จาก website บางคำ..."
>
> (สัมภาษณ์ สมสกุล เผ่าจินดามุข, 20 ตุลาคม 2547)

> "ส่วนใหญ่แล้วข้อมูลในเรื่องของสุขภาพนั้นจะเป็นข้อมูลที่ได้มาเหมือนเป็นข่าวที่แจกจากองค์กรนั้น ๆ เรียบร้อย ในความรู้สึกเหมือนกับว่า ภายในองค์กรนั้นได้มีการตรวจสอบแล้ว จึงจะมีการปล่อยข่าวอย่างนั้น ออกมา..."
>
> (สัมภาษณ์ คเนศ จิรัษฐิติพงศ์, 28 ตุลาคม 2547)

6.2.4 **ความต้องการเนื้อหาสุขภาพ**

6.2.4.1 ต้องการเนื้อหาสุขภาพที่เข้าใจง่าย องค์ประกอบของข่าวมีความต่อเนื่องที่จะนำเสนอได้

การเสนอเนื้อหาสุขภาพกรณีที่เป็นข่าว หัวหน้าข่าวต่างต้องการเนื้อหาสุขภาพที่เข้าใจง่าย สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยมีลักษณะดังนี้

> "...จะบอกว่าไม่มีใครจะเข้าใจการเคลื่อนไหวของเรื่องสุขภาพได้ดีเท่ากับแพทย์หรือบุคลากรด้านสาธารณสุข ถ้าคิดว่าข้อมูลอะไรเป็นประโยชน์ก็นำเสนอมาเถอะ... ภาษาที่ใช้หรู ๆ มีการนำศัพท์ใหม่ ๆ ยิ่งจะทำให้น่าเบื่อ เพราะว่าความไม่เข้าใจไม่ต้องถึงชาวบ้าน แค่มาที่ตรงนี้ว่าอ่านแล้วยังไม่เข้าใจเลย ขนาดเรายังมีคำถามเลย แล้วทำไมชาวบ้านจะไม่มีล่ะ แล้วมันจะน่าสนใจตรงไหน..."
>
> (สัมภาษณ์ ฐิติวรรณ ไสวแสนยากร, 30 ตุลาคม 2547)

นอกเหนือไปกว่านั้นสิ่งที่ต้องการคือเนื้อหาสาระของข่าวและมีองค์ประกอบของความเป็นข่าว ดังนี้

> "ถ้าถามว่าเราอยากได้อะไรจากคุณ เราอยากได้ครีมมากกว่า เราอยากได้อะไรที่เป็นเนื้อจริง ๆ น้ำนะอาจจะมีได้เพื่อความเข้าใจ แต่เราอยากได้เป็นการเพิ่มเติมข้อมูล ถ้าอยากได้ข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อไปที่ใครให้มันครบองค์ประกอบของความเป็นข่าว คือ ใคร ที่ไหน อย่างไร เกิดผลอะไร..."
>
> (สัมภาษณ์ ฐิติวรรณ ไสวแสนยากร, 30 ตุลาคม 2547)

6.2.4.2 <u>เนื้อหาเกี่ยวกับความรู้เชิงพื้นฐานและความรู้เฉพาะทาง ความรู้ด้านงานวิจัยของแพทย์ไทยวิทยาการและเทคโนโลยี และกิจกรรมเชิงธุรกิจของหน่วยงานด้านสาธารณสุข</u>

การนำเสนอของหัวหน้าข่าวสาธารณสุข นำเสนอทั้งในรูปของข่าวและรูปแบบอื่นๆ เช่น สกู๊ป คอลัมน์ รายงานพิเศษ หรือบทความ ดังนั้นจากข้อมูลพบว่า หัวหน้าข่าวมีความต้องการเนื้อหาด้านความรู้พื้นฐานที่ชัดเจน ดังความเห็นของหัวหน้าข่าว กาย-ใจ ของกรุงเทพธุรกิจ ที่กล่าวไว้ว่า

> "โดยสถานะเป็นโต๊ะวิทยาศาสตร์อย่างที่บอกเรื่องสุขภาพ การออกกำลังกาย ต้องกินผัก กินอาหารให้ครบห้าหมู่นะ แต่ในทางวิทยาศาสตร์ เราจะลงลึกไปว่าอาหารในผักเนี่ยมีอะไรมีสารอะไรบ้าง เราก็อยาก educate คนด้วย เวลาคนอ่านไปเจออาหารก็จะได้รู้ ก็เลยต้องการข้อมูลที่ค่อนข้าง โอเคมี informative หน่อยนะ comprehensive หน่อยนะ มีข้อมูล back up"
>
> (สัมภาษณ์ สมสกุล เผ่าจินดามุข, 20 ตุลาคม 2547)

ในขณะเดียวกันความรู้ในลักษณะงานวิจัยเสนอผลงานของแพทย์ไทยข้อมูลในเชิงสถิติก็มีความต้องการเช่นกัน ซึ่งมองว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวคนไทยมากกว่า ดังนี้

> "งานวิจัยเราก็ต้องงานวิจัย แต่ว่างานวิจัยของไทยเราแทบจะไม่มีเลยน้อยมากจริงๆ เข้าใจว่าอาจจะมีแต่น้อยมาก เช่น โรคอ้วนในเด็ก เราก็อยากได้ข้อมูลแต่ต้องเป็นของประเทศไทยมันจะใกล้ตัวเรา..."
>
> (สัมภาษณ์ สมสกุล เผ่าจินดามุข,20 ตุลาคม 2547)

ด้านหัวหน้าข่าวชีวิต-คุณภาพของมติชน สะท้อนให้เห็นว่า

> "สมัยก่อนมีคนให้ความสำคัญกับการชี้แจงหรือแถลงข้อมูลข่าวสารน้อย นอกจากนั้นก็จะมีโรงเรียนแพทย์อีกนะคะ คือในตอนนี้โรงเรียนแพทย์ทั้งหลายจะนำเสนอผลงาน ในขณะที่ผ่านมาเขาอาจไม่ค่อยมีการนำเสนอ คล้ายๆ ว่า เป็นผลงานแต่ไม่มีการ

นำเสนอ ดังนั้น การนำเสนอความรู้ในลักษณะงานวิจัยโดยเฉพาะแพทย์ทางเลือกจึงเป็นสิ่งที่ อยากให้เพิ่มค่ะ คือการวิจัยของแพทย์ไทย อะไรที่มันเป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นแพทย์แผนไทยที่มีสมุนไพรออกมาแล้วช่วยรักษาโรคร้าย ทำให้คนได้ประโยชน์"

(สัมภาษณ์ สุรณีย์ แสงเพ็ญ, 22 ตุลาคม 2547)

ในขณะเดียวกันด้วย บทบาทในการนำเสนอเรื่องสุขภาพเชิงข่าว ทำให้หัวหน้าข่าวสาธารณสุข ยังมีความต้องการเนื้อหากิจกรรมเชิงรุกของหน่วยงานต่าง ๆ ด้วย เช่นกัน ทั้งการจัดเวที กิจกรรมรณรงค์ที่จะเป็นประโยชน์ในวงกว้าง ดังที่คุณภัทระ คำพิทักษ์ บรรณาธิการการเมืองที่ดูแลรับผิดชอบข่าวสาธารณสุขแสดงความคิดไว้ดังนี้

"... ผมว่าเราต้องการความรู้ ... คือข้อเสียของนักข่าวมันไม่มีเวลาที่จะไป Monitor อะไรเฉพาะด้านนาน ๆ ... ผมว่างานประจำปีศิริราช กระทรวงสาธารณสุขก็มี ไอ้นั่นก็มี ไอ้นี่ก็มี แต่ผมว่าเขาชอบจัดใหญ่โต แล้วส่วนใหญ่มันจะเป็นเวทีปิดที่อยู่เฉพาะในแวดวง แต่ว่ามันทำยังไงถึงจะ inform ต่อสาธารณชนได้ ... ผมคิดว่าอยากจะให้ ทำในลักษณะนั้นคือ มีการ round up อยู่เรื่อย ๆ ในประเด็นโน้นประเด็นนี้ พวกที่ communicate กับสื่อทั้งหลายก็ เรื่องนั้นมันน่าสนใจ เรื่องนี้มันน่าสนใจซึ่งอันนี้มันจะทำให้เกิดคนที่สนใจไปเรียนรู้ นั่นก็จะเป็นความรู้เฉพาะทางขึ้นมา..."

(สัมภาษณ์ ภัทระ คำพิทักษ์, 18 ตุลาคม 2547)

ทั้งนี้หากหน่วยงานราชการ แพทย์ทางเลือกนำเสนอกิจกรรมในลักษณะรณรงค์มีกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม หัวหน้าข่าวเห็นว่าจะนำเสนอได้ง่ายขึ้น หรือน่านำเสนอมากขึ้น

"ก่อนอื่นเลยคุณต้องคิดเลยว่าทำกิจกรรมยังไงคือมันต้องมีวิธี ไม่ใช่งาน routine ที่ทุกคนจะเข้าไปถึง มันต้องคิดต้องนำเชิงรุก ... เพราะว่าเขาไม่ค่อยมีกิจกรรมหรือมีก็แบบเรียบ ... มันดูไม่ตื่นเต้น..."

(สัมภาษณ์ สุรณีย์ แสงเพ็ญ, 22 ตุลาคม 2547)

6.2.5 <u>อุปสรรคและข้อจำกัดในการเสนอเนื้อหาสุขภาพ</u>

<u>อุปสรรคที่พบคือ อุปสรรคด้านเวลา, นโยบายของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อข่าวสารสุขภาพ, แหล่งข่าว, เนื้อหาสุขภาพและผู้สื่อข่าว</u>

<u>อุปสรรคด้านเวลา</u> การนำเสนอข่าวสารสุขภาพก็คงมีลักษณะคล้ายกับการนำเสนอข่าวประเภทอื่นๆ คือ มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา โดยเฉพาะในการปิดข่าวในขณะเดียวกันต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล อุปสรรคด้านเวลาสะท้อนให้เห็นจาก หัวหน้าข่าวสาธารณสุขของไทยรัฐ

> "การทำงานของสื่อนี้นะในชีวิตจริงมันมีเรื่องของการจำกัดเรื่องเวลา ช่วงเวลาของการปิดข่าว สมมติเราได้ข่าวมาตอนเย็นนี้นะ ช่วงเวลาของการเช็คเราก็มีไม่มากแล้ว บางทีโทรเช็คไปแหล่งข่าวท่านนั้นไม่อยู่ติดประชุม ติดภารกิจ ถ้าถามว่าข่าวนั้นจะต้องถูกนำเสนอออกไปไหม เพราะว่ามันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วมันจำเป็น เราพยายามที่จะตรวจสอบนะคะแต่บางที่มันก็ไม่ได้..."
>
> (สัมภาษณ์ ฐิติวรรณ ไสวแสนยากร, 30 ตุลาคม 2547)

<u>นโยบายของหนังสือพิมพ์มีต่อข่าวสารสุขภาพ</u> นโยบายของหนังสือพิมพ์อาจไม่ได้ให้ความสำคัญในการเสนอเนื้อหาสุขภาพเท่าที่ควร หนังสือฉบับเล็ก ๆ ที่มีเนื้อที่จำกัด ค่อนข้างประสบปัญหาในการเสนอข้อมูลข่าวสารสุขภาพ ซึ่งเมื่อจัดลำดับความสำคัญของข่าว ข่าวช่วงดังกล่าวไม่ได้เกิดวิกฤตการณ์ข่าวสุขภาพ มักจะอยู่ในอันดับท้าย ๆ ที่จะได้รับการคัดเลือกนำเสนอในหน้าหนึ่ง (สัมภาษณ์ คเนศ จิรัษฐิติพงศ์, 22 ตุลาคม 2547)

นอกจากนี้เมื่อผ่านการพิจารณาในระดับบรรณาธิการข่าว ถึงแม้หัวหน้าข่าวจะให้ความสำคัญกับข่าวสุขภาพแต่เมื่อเข้าที่ประชุม ข่าวสุขภาพอาจไม่ได้รับการพิจารณาเมื่อนำไปเทียบเนื้อหาที่น่าสนใจกว่าในช่วงเวลาเดียวกัน สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากเนื้อที่ในการเสนอข่าวสารสุขภาพถูกจัดรวมอยู่ในเนื้อหาอื่น ๆ เช่น การศึกษา สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

แนวของหนังสือพิมพ์ยังส่งผลต่อพื้นที่ประจำของเนื้อหาสุขภาพ กล่าวคือหนังสือพิมพ์ที่เน้นแนวการเมืองอาจมีประเด็นที่ต้องการนำเสนอ ต้องการพื้นที่นำเสนอเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ เช่น กรณีเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จะเห็นได้ว่าพื้นที่ประจำที่เคยเสนอข้อมูลข่าวสาร

สุขภาพ จำเป็นต้องยกให้เรื่องเฉพาะกิจดังกล่าว นอกจากนี้โฆษณายังมีผลต่อการดึงพื้นที่เสนอสารสุขภาพให้เหลือน้อยลงอีกด้วย (สัมภาษณ์ สุรณีย์ แสงเพ็ญ, 22 ตุลาคม 2547)

<u>อุปสรรคด้านแหล่งข่าว</u> กรณีที่เป็นข่าว พบว่า เรื่องที่เป็นปัญหาบางครั้งแหล่งข่าวไม่กล้าให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี ทั้งในด้านเกิดความตื่นตระหนก ความไม่เข้าใจ นอกจากนี้พบว่า แหล่งข่าวจะให้ข้อมูลหรือไม่ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล หรือให้ข้อมูลล่าช้าไม่ทันการ

> "จนถึงตอนนี้มันก็อยู่ที่นโยบายของรัฐบาลว่าเขาอยากจะให้พูดหรือไม่ให้พูด อย่างเช่นมาถึงตอนนี้ปัญหาไข้หวัดนกจะมีปัญหาเพราะว่าคุณหมอทุกคนก็จะปิดปาก... เพราะฉะนั้นทุกคนจะถูกสั่งว่าห้ามพูดนะ ห้ามให้สัมภาษณ์ให้รองจาตุรนต์ พูดคนเดียว... มีอะไรให้ถามท่านรองจาตุรนต์ พอมันไม่มีข้อมูลข่าวสารคนก็ยิ่งระแวงว่า เขากำลังปิดอะไรกันอยู่หรือเปล่า..."
>
> (สัมภาษณ์ สุรณีย์ แสงเพ็ญ, 22 ตุลาคม 2547)

เช่นเดียวกับหัวหน้าข่าวสาธารณสุขไทยรัฐ ที่กล่าวถึงเรื่องอุปสรรคจากแหล่งข่าวไว้ว่า

> "อุปสรรคจริง ๆ เลย คือ กลัวการที่จะพูดความจริงของแหล่งข่าวอาจจะเนื่องจากไม่ได้เป็นผู้ใหญ่หรือว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเพียงพอที่จะเป็นผู้ที่ให้ข่าวนั้นนะคะ ... ผู้ใหญ่บางท่านก็อาจจะคิดว่าไม่พูดซะดีกว่า หลบซะดีกว่า ดังนั้นนะคะยิ่งเป็นผลร้ายที่เกิดขึ้น เพราะว่ายิ่งทำให้เกิดความไม่เข้าใจ ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้น ณ องค์กรนั้น ณ ตรงนั้น ณ สถานการณ์นั้น..."
>
> (สัมภาษณ์ ฐิติวรรณ ไสวแสนยากร, 30 ตุลาคม 2547)

<u>อุปสรรคด้านเนื้อหาและผู้สื่อข่าว</u> เนื้อหาสุขภาพบางเรื่องอาจจะเข้าใจได้ยาก มีความซับซ้อนด้วยเหตุนี้จึงจัดเป็นอุปสรรค ประการหนึ่งของหัวหน้าข่าวด้วย ทั้งนี้เนื้อหาสุขภาพอาจมาจากตัวบุคคล หน่วยงาน จากการประชุมสัมมนาหรือแถลงข่าวก็ได้

> “บรรดาหมออะไรพูดเนี่ย คนสื่อสารกับคนมักจะเข้าใจยาก ก็อยากจะให้เวลาคุยกันให้เคลียร์นิดหนึ่ง เกี่ยวกับเรื่องศัพท์ต่าง ๆ บางทีเวลาสื่อสารออกไปอาจจะไม่รู้...”
>
> (สัมภาษณ์ พีระยุ ดีประเสริฐ, 22 ตุลาคม 2547)

อย่างไรก็ดี สิ่งที่อาจมีความสัมพันธ์ต่ออุปสรรคด้านเนื้อหา คือ ผู้สื่อข่าวขาดความรู้และประสบการณ์ทางด้านสาธารณสุข ประกอบกับเรื่องบางเรื่องต้องการคำอธิบายแต่บางครั้งแหล่งข้อมูลอาจไม่มีเวลาเพียงพอ หัวหน้าข่าวได้กล่าวถึงสิ่งที่เกิดขึ้นต่อมาดังนี้

> “เท่าที่ผมพบ แพทย์ส่วนใหญ่เขาไม่ค่อยจะมีเวลานะครับ และสองก็คือว่าเขาจะมีปัญหาในการอธิบาย มีไม่กี่คนที่สามารถจะสื่อสารให้กับสังคมเข้าใจได้ง่าย แล้วนักข่าวก็ต้องมีความรู้ ถ้าไม่มีความรู้หรือว่าอะไรอย่างนี้ก็จะรายงานไม่ถูก แล้วก็จะเป็นปัญหาว่าหมอก็กลัวว่าบอกมามันจะเขียนถูกหรือเปล่า อะไรอย่างนี้นะฮะ...”
>
> (สัมภาษณ์ ภัทระ คำพิทักษ์, 18 ตุลาคม 2547)

หัวหน้าข่าวกาย-ใจ ของกรุงเทพธุรกิจ แสดงความคิดเห็นไว้กรณีการเสนอความก้าวหน้าทางการแพทย์และวิทยาการ

> “ความรู้ของตัวเองมีน้อย เพราะเราไม่ได้จบมาทางด้าน science เราไม่มีพื้นฐานแทบจะเรียกว่าเราไม่มีข้อมูลทางด้านชีวภาพ ฟิสิกส์ ดังนั้นเวลาที่หมอ present มันอาจจะเป็นศัพท์เทคนิค เข้าถึงยากมาก เราจะไม่รู้ เขาจะ present ในแวดวงของเขาเพราะว่าการสัมมนาส่วนใหญ่จะเป็นของกลุ่มเขาเอง ดังนั้นนักข่าวจะไม่ค่อยรู้ในสิ่งที่เขาพูด ... ขณะที่คนที่เขาอธิบายเขาก็จะเสียเวลาในการอธิบายกว่าจะให้เราเข้าใจ เจอคนดีก็ดีไป เจอคนไม่ดีก็ลำบากไป...”
>
> (สัมภาษณ์ สมสกุล เผ่าจินดามุข, 20 ตุลาคม 2547)

6.2.6 **ความต้องการสนับสนุน**

หัวหน้าข่าวต้องการข้อมูลจากแหล่งข่าวที่ชัดเจน ถูกต้องและรวดเร็ว, มีผู้ประสานงานที่สามารถติดต่อขอข้อมูลได้ แวดวงสาธารณสุขควรริเริ่มจัดกิจกรรมเสริมความรู้ ความสนใจให้แก่บุคลากรของหนังสือพิมพ์ ควรมีการจัดทำคู่มือพื้นฐานสำหรับการรายงานข่าวสารสุขภาพ

ภาระหนักของหัวหน้าข่าวอาจดูแลรับผิดชอบในส่วนคือเนื้อหาที่เป็นข่าวและเนื้อหาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ข่าว เช่น สกู๊ป คอลัมน์ บทความ เป็นต้น สิ่งที่หัวหน้าข่าวต้องการการสนับสนุนคือ การให้ข่าวที่ชัดเจน ถูกต้องและรวดเร็ว

> "ก็ไม่ได้ต้องการเรียกร้องอะไรมากนะคะ เพียงแต่ว่าถ้ามันเกิดเหตุการณ์อะไรนักข่าวโทรไปถามก็บอกหน่อย ข้อเท็จจริงนี่ มันจะได้ไม่เสียหายไปก่อน เพราะส่วนใหญ่ที่โทรไปถามนี่มันมักจะมีเรื่องอยู่แล้วและการที่ปล่อยให้คนอื่นพูดฝ่ายเดียวนี่ เขาก็จะเสีย ดังนั้นเวลามีประเด็นอะไรที่นักข่าวมาสอบถามนี่ก็ช่วยเปิดเผยข้อมูลให้ทุกอย่างมันเคลียร์โปร่งใส..."
>
> (สัมภาษณ์ สุรณีย์ แสงเพ็ญ, 22 ตุลาคม 2547)

บางครั้งที่มีการขอข้อมูลจากหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชนสิ่งที่ประสบคือ การไม่มีข้อมูลหรือตัวบุคคลที่จะให้คำแนะนำได้ ซึ่งหัวหน้าข่าวได้กล่าวถึงดังนี้

> "ในเรื่องการเช็คข้อมูลที่เราอ่านไม่รู้เรื่อง อันนี้ข้ออ่อนของหลาย ๆ หน่วยงานเลย คือโทรกลับไปแล้วเขาไม่รู้เรื่องจริง ๆ ก็ว่าเขาไม่ได้เพราะส่วนใหญ่แล้วจะเป็นฝ่ายประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานซึ่งเขาก็ไม่รู้เรื่องจะให้ข้อมูลได้ไม่มาก แต่พอถามว่าแล้วจะติดต่อใครได้ จะขอเบอร์จากเขาก็ประมาณว่า เขาก็ไม่กล้าให้อะไรอย่างนี้..."
>
> (สัมภาษณ์ คเนศ จิรัษฐิติพงศ์, 28 ตุลาคม 2547)

ดังนั้นการมีตัวบุคคลที่เป็นผู้ประสานที่สามารถติดต่อสื่อสารได้เมื่อมีข้อสงสัยหรือมีคำถาม หรือเป็นผู้แนะนำ ผู้เชี่ยวชาญให้แก่สื่อหนังสือพิมพ์ จึงเป็นสิ่งหนึ่งที่อยากให้เกิดขึ้น เพื่อสนับสนุนการทำให้งานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นำเสนอความรู้ด้านสุขภาพได้แม่นยำไม่มีข้อผิดพลาด ดังข้อเสนอแนะจากหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจที่ว่า

> "ที่จริงสถาบันที่เกี่ยวกับสุขภาพของคนไทยและมูลนิธิเกี่ยวกับสุขภาพค่อนข้างเยอะแต่ว่า communication อาจจะน้อยในแง่ของ... ซึ่งผมก็ไม่รู้นะว่าการ communicate เรารู้สึกว่าไม่ถึงเขา ถามว่าสิ่งที่อยากได้คืออะไร คือ คนกลุ่มหนึ่งที่เป็น contact person หรือที่มีความรู้และติดต่อได้ตลอดเวลา ที่เรามีข้อสงสัยหรือมีคำถามตอบข้อสงสัยด้วยความยินดีหรือรับปากว่าจะค้นหาข้อมูลเพิ่มให้เราต่อไป..."
>
> (สัมภาษณ์ สมสกุล เผ่าจินดามุข, 20 ตุลาคม 2547)

เรื่องที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นเสียงสะท้อนจากหัวหน้าข่าวคือการสร้างองค์ความรู้โดยที่แวดวงสาธารณสุข ควรริเริ่มจัดกิจกรรมเสริมความรู้ความสนใจให้แก่บุคลากรของหนังสือพิมพ์ ตามความเห็นของหัวหน้าข่าวดังนี้

> "ผมคิดว่าอยากจะให้ทำในลักษณะนี้นะ คือ มีการ round up อยู่เรื่อย ๆ ในประเด็นโน้นประเด็นนี้ พวกที่ communicate กับพวกสื่อทั้งหลายก็เรื่องนั้นมันน่าสนใจ เรื่องนี้มันน่าสนใจ ซึ่งอันนี้มันจะทำให้เกิดคนที่สนใจจะไปเรียนรู้นั่นก็จะเป็นความรู้เฉพาะทางขึ้นมา ... ผมเห็นด้วยกับการสร้างนักสื่อสารทางด้านสุขภาพนะ แต่ว่าทำยังไงมันถึงจะมีความรู้ ทำยังไงถึงจะมีความเข้าใจ ทำยังไงถึงจะเอาไปเผยแพร่ได้ให้เกิดประโยชน์ ทำยังไงมันถึงจะขับเคลื่อนความรู้ภายในสังคมอันนี้สำคัญ..."
>
> (สัมภาษณ์ ภัทระ คำพิทักษ์, 18 ตุลาคม 2547)

และในขณะเดียวกันเพื่อลดปัญหาในการรายงานข่าวสารสุขภาพคุณภัทระ คำพิทักษ์ ได้แสดงความคิดเห็นไว้เกี่ยวกับการจัดทำคู่มือพื้นฐานสำหรับรายงานข่าวสารสุขภาพ

“ทุกวันนี้มัน learning by doing แล้วเราทำไปมั่วไป คนจบมาบางทีนักข่าวกระทรวงสาธารณสุข ก็เป็นเด็กจบใหม่ไม่รู้เรื่องราว เขียนถูกเขียนผิดอะไรอย่างนี้ แต่ถึงสร้างหลักสูตร ผมว่ามันต้องผ่านกระบวนการของการพัฒนาไปก่อน ผมก็เอาแบบ handbook guidebook อะไรอย่างนี้ ...บางอย่างมันควรจะมีออกมาด้วยให้มันมีความรู้พื้นฐานของแต่ละงานเป็นแนวปฏิบัติในการที่จะรายงานที่เป็นเรื่อง sensitive อย่างเรื่องเอดส์ มันมีอะไรเยอะแยะไปหมด ผมว่าน่าทำนะ”

6.3 ผู้สื่อข่าว

6.3.1 บทบาทในการนำเสนอ

ผู้สื่อข่าวเป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์ที่เป็นข่าวและเขียนรายงานส่งกลับมายังกองบรรณาธิการเพื่อพิจารณาคัดเลือกตีพิมพ์ นอกจากนี้พบว่าผู้สื่อข่าวยังแสดงบทบาทเพิ่มเติม คือ เป็นผู้เขียนบทความวิเคราะห์ข่าว หรือเขียนคอลัมน์ประจำด้านสุขภาพ

ผู้สื่อข่าวแสดงบทบาทในการเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างครอบคลุมให้ความรู้แก่ประชาชน สร้างความตระหนักแก่ประชาชนในการดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง ตลอดจนนำเสนอนโยบายทางด้านสาธารณสุขของรัฐให้ประชาชนทราบ

ผู้สื่อข่าวเห็นว่าบทบาทของตนคือรายงานเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นแล้วนำเสนอสู่ประชาชน ทั้งการให้ความรู้แก่ประชาชนให้ข้อมูลที่รอบด้านเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้อ่าน การสร้างความตระหนักในการดูแลสุขภาพของตนเอง ตลอดจนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชน ทั้งนี้การให้ความรู้สามารถทำควบคู่ไปด้วยกันกับการรายงานสิ่งที่เกิดขึ้นได้

> “สำหรับผม ผมพยายามนำเสนอเหตุการณ์ที่มันเกิดขึ้นเนี่ยว่ามันเป็นอย่างไรแต่ถามว่ามันจริงหรือไม่เนี่ยอีกเรื่องหนึ่ง ก็คือพยายามนำเสนอเหตุการณ์ให้มันครอบคลุมทั้งหมดว่ามันเกิดอะไรขึ้นบ้าง แล้วมันจริงหรือไม่จริงเนี่ยก็เป็นเรื่องที่ประชาชนอ่านแล้วก็พิจารณาเอง…”
>
> (สัมภาษณ์ วิทวัส อัศวนภาเทศ, 18 ตุลาคม 2547)

อย่างไรก็ตามเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ยังสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวนั้น ๆ ไปพร้อมกันได้ด้วย ผู้สื่อข่าวของกรุงเทพธุรกิจได้แสดงความคิดเห็นต่อบทบาทในการทำข่าวของตนไว้ว่า

> “ส่วนใหญ่จะรียกว่าเป็นเชิงแจ้งให้ทราบก็ได้ แต่ในกรณีของไข้หวัดนก เราก็จะมีการนำเสนอในเรื่องของการป้องกันตนเองมันก็เป็นการให้ความรู้ไปในตัว…”
>
> (สัมภาษณ์ ดวงกมล ศจิระวัฒนากุล, 29 ตุลาคม 2547)

โดยที่บทบาทของการให้ความรู้นี้ ธีรวุฒิ สถิตภัทรกุล ผู้สื่อข่าวของโพสต์ทูเดย์เห็นว่า

> "การให้ความรู้นี้ควรขยายไปถึงวิธีการป้องกันโรคด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนอีกทางหนึ่ง....."
>
> (สัมภาษณ์ ธีรวุฒิ สถิตภัทรกุล, 18 ตุลาคม 2547)

นอกจากนี้การนำเสนอข่าวในเชิงนโยบายที่จะมีผลต่อประชาชนก็ควรจะเป็นอีกบทบาทหนึ่ง ตามที่ผู้สื่อข่าวกล่าวถึงดังนี้

> "ข่าวในเชิงนโยบายที่เกี่ยวกับสุขภาพ เหมือนกับบางครั้งประชาชนอาจคิดว่าไกลตัวเขา เราจะต้องนำเสนอไปเพื่อให้เห็นภาพรวมก่อน ในเชิงนโยบาย เช่น โครงการ 30 บาท... เรื่องของการตามการทุจริต ถึงแม้อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องของประชาชนโดยตรงแต่มันก็เป็นผลทางอ้อมนะครับ..."
>
> (สัมภาษณ์ ธีรวุฒิ สถิตภัทรกุล, 18 ตุลาคม 2547)

6.3.2 <u>การให้ความสำคัญ</u>

ผู้สื่อข่าวให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพ โดยมีความเห็นว่า ต้องมีการจัดพื้นที่เนื้อหาสุขภาพที่ชัดเจน มีคอลัมน์ประจำด้านสุขภาพ และแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาสุขภาพที่ได้รับการพิจารณาควรมีลักษณะดังนี้

6.3.2.1 <u>เป็นเรื่องที่มีผลกระทบในวงกว้าง ทันเหตุการณ์ เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ตลอดจนเป็นเนื้อหาทางเลือกที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน</u>

การให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพประเด็นแรกที่พบคือ ถ้าเป็นข่าวจะให้ความสำคัญกับเรื่องที่มีผลกระทบในวงกว้าง ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์บางฉบับเห็นว่าอาจจะจำเป็นต้องแทรกเนื้อหาที่มีสีสันลงไป

> "ส่วนมากจะเน้นถึงปัญหาที่มีผลกระทบโดยส่วนรวม... แต่ว่าถ้าจะเป็นแนววิชาการอย่างเดียว มันก็น่าเบื่อนะต้องอาศัยความหวือหวาบ้างเป็นตัวชู ถ้าเกิดพลิกกลับมาให้คนสนใจลงในรายละเอียด..."
>
> (สัมภาษณ์ ไพรัช มิ่งขวัญ, 20 ตุลาคม 2547)

นอกจากนั้นยังพบว่าผู้สื่อข่าวได้ให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกระแสและรวมไปถึงแพทย์ทางเลือกด้วย

> "ผมคิดว่ามันขึ้นอยู่กับกระแสตรงนั้นด้วย เพราะว่าบางทีข่าวใหม่ที่เข้ามาใหม่ ๆ ที่คนไม่เคยรู้มาก่อนเนี่ย คนก็จะให้ความสนใจเยอะ เพราะว่ามันเป็นข่าวที่แบบทันกระแส ข่าวใหม่ที่ได้วิทยากรที่มีชื่อเสียง หรือนักวิจัยที่ออกมาให้ข้อมูลตรงนั้นเป็นที่ยอมรับของคนด้วย... ในขณะเดียวกันข่าวกระแสทางเลือก เช่น โยคะ สปา อะไรพวกนี้บางครั้งมันจะไม่มีกระแสของวิทยาการผู้ให้ข่าวแต่ว่าถ้าดูแล้ว มันเป็นเรื่องที่น่าสนใจแล้วให้ประโยชน์กับคนอ่าน บางทีเราก็เลือกมาลง..."
>
> (สัมภาษณ์ วิทวัส อัศวนภาเทศ, 18 ตุลาคม 2547)

6.3.2.2 <u>ให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพที่เชื่อมโยงทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิต การรณรงค์ นวัตกรรม เทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ๆ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข</u>

เนื้อหาที่ผู้สื่อข่าวให้ความสำคัญ ได้แก่ เนื้อหาที่มีความเชื่อมโยงทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิตและสภาพแวดล้อม ดังนี้

> ".....เพราะฉะนั้นในเรื่องของการนำเสนอข่าวสารสุขภาพรวมทั้งบทความสุขภาพของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เราจะเน้นครอบคลุมหมดนะคะ ทั้งในเรื่องของสุขภาพกาย สุขภาพกาย สุขภาพจิต สภาพแวดล้อม..."
>
> (สัมภาษณ์ วันวิสาข์ ชูชนม์, 22 ตุลาคม 2547)

นอกจากนี้เนื้อหาที่ยังคงให้ความสำคัญคือ การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เช่น เทคโนโลยีทางการแพทย์ โดยแนวของหนังสือพิมพ์อาจจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการให้ความสำคัญดังกล่าวด้วย เช่น กรุงเทพธุรกิจ

> "ก็จะมีในเรื่อง นวัตกรรมใหม่ ๆ ในเรื่องของเทคโนโลยีใหม่ ๆ การผ่าตัดที่เสริมเข้ามา อย่างโรงพยาบาลศิริราชหรือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บางทีจะมีนวัตกรรมการช่วยเหลือคนซึ่งตรงนี้มันค่อนข้างที่จะน่าสนใจ เพราะหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจก็จะ support ในเรื่องของนวัตกรรมใหม่ ๆ..."
>
> (สัมภาษณ์ ดวงกมล ศจิระวัฒนากุล, 29 ตุลาคม 2547)

6.3.3 **<u>แหล่งข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล</u>**

<u>ผู้สื่อข่าวใช้แหล่งข้อมูลหลายแหล่งทั้งบุคคล ข้อมูลเอกสาร ข่าวจากต่างประเทศ ข้อมูลจากเว็บไซต์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และมีวิธีการตรวจสอบแตกต่างกัน</u>

<u>แหล่งข้อมูลบุคคลมีทั้งแพทย์นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้โดยตรงในเรื่องสุขภาพตลอดจน ผู้บริหารของหน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุข</u> ข้อมูลที่มาจากบุคคลจะเป็นการสัมภาษณ์เพื่อขอข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาประกอบในข่าวหรือการรายงานรูปแบบอื่น ๆ แต่หากเป็นการเขียนในลักษณะบทความ สกู๊ป รายงานพิเศษ จะเน้นเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรค การป้องกันโรค ทั้งนี้เพราะข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ จะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า ตามที่กล่าวถึงดังนี้

> "ถ้าเป็นบุคคลนี่ก็เป็นข้าราชการในกระทรวงบ้างก็เป็นคุณหมอ ไม่ใช่จะอยู่เฉพาะที่กระทรวง อาจจะมีอยู่ที่ต่างจังหวัดบ้างก็เป็นพวกชมรม มูลนิธิต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับสาธารณสุขสุขภาพ ... บางครั้งเราจะไม่อ้างตัวเราเพราะว่าในความรู้สึกของคนอ่านแล้วการที่เราเขียนเองบางครั้งน้ำหนักอาจไม่เท่าแพทย์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง..."
>
> (สัมภาษณ์ ธีรวุฒิ สถิตภัทรกุล, 18 ตุลาคม 2547)

ผู้สื่อข่าวจะคัดเลือกบุคคลเพื่อสัมภาษณ์หรือขอข้อมูลโดยพิจารณาว่าเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ ความรู้ความชำนาญในเรื่องสาธารณสุขที่ต้องการข้อมูล รวมทั้งตำแหน่งหน้าที่และหน่วยงานที่สังกัดก็เป็นปัจจัยที่นำมาพิจารณาประกอบกัน ดังนี้

> "ถ้ามันเป็นข้อมูลวิชาการการคัดเลือกแหล่งบุคคลก็น่าจะเป็นการดูอันดับแรก ถ้าเป็นข้อมูลที่เจาะลึกไปในสายวิชาชีพคนที่น่าจะอธิบายได้ดี คือ แพทย์ ถ้าเป็นแพทย์แล้วก็น่าจะเป็นแพทย์เฉพาะทางกับข้อมูลที่เราต้องการค้นหา ... บางทีเราไม่ได้เสนอด้านเดียว บางทีหมอคนนี้พูดอย่าง แต่ในขณะเดียวกันมีหมออีกคนหนึ่งความเห็นไม่ตรงกัน บางทีเราก็ต้องเสนอข้อมูลตัวนั้นเพื่อที่จะเหมือนว่าเป็นจุดเริ่มต้น เพื่อจะศึกษาต่อไปว่าตรงนั้นมันเป็นยังไง..."
>
> (สัมภาษณ์ วิทวัส อัศวนภาเทศ, 18 ตุลาคม 2547)

ข้อมูลที่มาจากบุคคลอาจเป็นการขอความคิดเห็นในประเด็นที่ยังไม่ยุติ หรือกรณีหน่วยงานของรัฐให้ข้อมูลที่ขัดแย้งกัน ดังนั้นจึงมีวิธีที่ผู้สื่อข่าวดำเนินการดังนี้

> "วิธีที่เรานำเสนอให้ข่าวของเราสมบูรณ์คือเราต้องหาตัวบุคคลที่สามออกมาเป็นทางเลือก ส่วนใครจะคิดอย่างไรมันเป็นเรื่องการตัดสนใจของคนอ่าน..."
>
> (สัมภาษณ์ วันวิสาข์ ชูชนม์, 22 ตุลาคม 2547)

เป็นที่น่าสังเกตว่า นักข่าวบางฉบับอาจจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับแหล่งข้อมูลบุคคลแต่บางฉบับอาจมีปัญหาในการติดต่อแหล่งข้อมูลบุคคล และในขณะเดียวกันผู้สื่อข่าวบางท่านที่รู้จักแหล่งข้อมูลจำนวนมากอาจมีการช่วยเหลือหรือเอื้อเฟื้อข้อมูลให้เพื่อนร่วมกันได้อีกทางหนึ่ง

<u>แหล่งข้อมูลจากหน่วยงานหรือองค์กรอิสระด้านสุขภาพ สถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน เอกสารทางวิชาการ</u> เป็นอีกแหล่งข้อมูลหนึ่งที่ได้นำมาใช้ โดยอาจจะอยู่ในลักษณะของบทความ รายงานทางวิชาการที่น่าสนใจที่มีการตีพิมพ์ ซึ่งข้อมูลในลักษณะดังกล่าวจะนำมาใช้กับเขียนคอลัมน์มากกว่าข่าว เว้นแต่เป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจมากในขณะนั้นก็อาจจะได้ตีพิมพ์ในรูปของข่าว ทั้งในหน้าหนึ่งและหน้าในของฉบับ

ข้อมูลจากเว็บไซต์ เว็บไซต์ของหน่วยงานอาจจะได้รับการพิจารณาเป็นอันดับแรก แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องมีการตรวจสอบจากหลาย ๆ เว็บไซต์เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลด้วย ดังนี้

> "ถ้าเป็นเว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐ ก็อาจจะเทน้ำหนักความน่าเชื่อถือให้ หรือว่าทางมหาวิทยาลัย เราไม่ได้ดูเฉพาะแหล่งเดียวเราต้อง check หลาย ๆ เว็บไซต์ ให้ข้อมูลถูกต้องตรงกัน..."
>
> (สัมภาษณ์ อัจฉรา สาสุข, 20 ตุลาคม 2547)

6.3.4 **ความต้องการเนื้อหาสุขภาพ**

ความต้องการเนื้อหาสุขภาพ จากข้อมูลพบว่า แนวของหนังสือพิมพ์อาจเป็นตัวกำหนดทิศทางของเนื้อหาสุขภาพด้วย เช่น ผู้จัดการรายวันเน้นแพทย์ทางเลือก, โพสต์ทูเดย์เน้นข่าวสุขภาพที่โยงกับธุรกิจ, มติชนเน้นแนวการเมือง เป็นต้น บางครั้งเนื้อหาที่ต้องการกับเนื้อหาที่นำเสนออาจไม่ได้ไปในทิศทางเดียวกัน ขึ้นอยู่กับธรรมชาติและเอกลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ในภาพรวมผู้สื่อข่าวเสนอความเห็นเรื่องเนื้อหาสุขภาพที่ต้องการ ดังนี้

6.3.4.1 ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับโรค การป้องกัน ความรู้ข้อมูล ในด้านงานวิจัยของไทย

ข้อมูลเกี่ยวกับโรค การป้องกันโรคนี้สามารถนำไปใช้ได้ทั้งข่าวและบทความ สกู๊ป ซึ่งผู้สื่อข่าวเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีประโยชน์และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสุขภาพในปัจจุบัน

> "ผมว่าผมต้องการข้อมูลที่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ ส่วนหนึ่งเพื่อให้รู้ว่ามันเกิดขึ้นยังไง เป็นยังไง มันป้องกันยังไง ต้องการที่จะสื่อตรงนี้มากกว่า ต้องการข้อมูลด้านสุขภาพโดยให้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูล..."
>
> (สัมภาษณ์ ธีรวุฒิ สถิตภัทรกุล, 18 ตุลาคม 2547)

หนังสือพิมพ์ที่เน้นแพทย์ทางเลือก เช่น ผู้จัดการรายวัน ต้องการข้อมูลข่าวสารในแบบที่ตนต้องการ ในขณะเดียวกันเรื่องดังกล่าวอาจต้องการงานวิจัยหรือองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มารองรับ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล

> "ศาสตร์ที่ผู้จัดการนำเสนอหลาย ๆ ครั้งมันมีทั้งข้อดีและข้อเสียครับ อย่างที่ผมบอกว่า อย่างนี้เป็นศาสตร์ทางเลือกทางเลือกให้กับประชาชนนะ แต่ข้อเสียก็คือว่า อุปสรรคอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า สมมติเราไปเจอศาสตร์ของวิถีชาวบ้านอย่างสมุนไพร กวาวเครือสมุนไพรที่ตอนนั้นบอกว่ารักษาโรคเอดส์ได้ คือบางทีเนี่ยการเสนอศาสตร์ทางเลือก แบบนี้โดยไม่มีผลงานวิจัยรองรับเนี่ย บางทีไม่มีข้อมูลเพียงพอที่ให้เราเสนอต่อประชาชน…"
>
> (สัมภาษณ์ วิทวัส อัศวนภาเทศ, 18 ตุลาคม 2547)

การวิจัย รายงานวิจัยของแพทย์ไทย ผู้สื่อข่าวมติชนได้แสดงความเห็นว่า มีความน่าสนใจและต้องการนำมาเสนอในรูปแบบของคอลัมน์ค่อนข้างมาก

> "ที่ชอบที่สุดเลยคือ ข้อมูลที่เขาวิจัยนะ เพราะว่าเขาจะบอกวิธีศึกษา ศึกษายังไง … มันน่าจะดีกว่าเรามาพูดลอย ๆ เพราะว่ามันมีเอกสารบทวิจัยอะไรอย่างนี้ ซึ่งมีคนทำวิจัยแล้ว ค่อนข้างสนุกแล้วบางเรื่องก็ดี … เราอยากรู้แนวโน้ม บางทีโรคโดยหลักวิชาการมันก็มีวิธีป้องกัน วิธีการรักษายังไง มันมีอยู่แล้วเวลาเราเรียน เราอ่านหนังสือเราก็รู้อยู่แล้ว แต่เราอยากได้ตรงนี้มากกว่า…"
>
> (สัมภาษณ์ สุพรรณี สมนึก, 26 ตุลาคม 2547)

6.3.4.2 ต้องการข้อมูลที่เป็นกิจกรรมของหน่วยงานด้านสาธารณสุข

ผู้สื่อข่าวต้องการข้อมูลที่เป็นกิจกรรมของหน่วยงานด้านสุขภาพ เช่น การสัมมนา หรือข้อมูลสุขภาพที่มีการรวบรวมไว้เป็นรูปเล่มที่สามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ได้

> "อยากให้มีกิจกรรมสัมมนาเยอะ ๆ คิดว่ามันเป็นเรื่องสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพ นอกเหนือจากเรื่องอื่น เรื่องปากท้อง ความเป็นอยู่การเจ็บไข้ได้ป่วย ยิ่งมีการจัดงานมากขึ้น ก็ยิ่งมีการสะสมของแหล่งข่าว..."
>
> (สัมภาษณ์ ไพรัช มิ่งขวัญ, 20 ตุลาคม 2547)

6.3.5 อุปสรรคและข้อจำกัดในการเสนอเนื้อหาสุขภาพ

อุปสรรคและข้อจำกัดในการเสนอเนื้อหาสุขภาพของผู้สื่อข่าวพบว่ามี 3 ประเด็นหลัก คือ อุปสรรคที่เกิดจากนโยบายของหนังสือพิมพ์ อุปสรรคที่มาจากแหล่งข่าว และอุปสรรคที่มาจากเนื้อหา

6.3.5.1 อุปสรรคที่เกิดจากนโยบายของหนังสือพิมพ์ กล่าวคือหนังสือพิมพ์ไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องสาธารณสุขเท่าที่ควร ไม่มีพื้นที่ที่เป็นเอกเทศ บางครั้งพื้นที่ที่มีอยู่ถูกนำไปเสนอเนื้อหาอื่นแทน

นโยบายของหนังสือพิมพ์มีผลอย่างมากต่อการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ โดยเฉพาะข่าวประการแรกคือ หนังสือพิมพ์บางฉบับยังมิได้ให้ความสำคัญต่อการเสนอเรื่องสุขภาพเท่าที่ควร ข่าวสาธารณสุขที่ถูกหยิบยกไปเสนอ เป็นเรื่องสีสัน หวือหวา บางครั้งสร้างตระหนักมากกว่าจะให้ความรู้อย่างรอบด้าน ทั้งยังไม่ได้นำไปสู่การตื่นตัวเรื่องสุขภาพหรือจุดประกายสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน

> "หนังสือพิมพ์ที่เน้นประเด็นข่าวที่เป็นเรื่องเหลือเชื่อทำให้เนื้อหาสุขภาพไม่มีความเด่นชัดในการเสนอ ... เรื่องบางเรื่องนำเสนอได้ แต่ต้องมีข้อมูลรอบด้าน เช่น บอกว่าเขาได้มีสิ่งนี้นะ แต่ว่า สิ่งนี้ดีหรือไม่ดีก็ต้องให้ข้อมูลด้วย อย่างที่บอกไงมันต้องรอบด้าน เพราะฉะนั้นนำเสนอได้ ถ้าคุณไม่นำเสนอมันก็ไม่ใช่ความเป็นข่าว

> เพราะความเป็นข่าวคุณเห็นน่าสนใจ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่อง sex เรื่องอะไร มันเป็นลักษณะองค์ประกอบข่าว แต่นำเสนอแล้วมันต้องรอบด้านต้องมี knowledge base ต้องมีจุดมุ่งหมายแฝง มันนำไปได้เรื่องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม…"
>
> (สัมภาษณ์ วันวิสาข์ ชูชนม์, 22 ตุลาคม 2547)

สำหรับผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ที่เน้นข่าวเบากล่าวว่า การเข้าถึงแหล่งข้อมูลไม่ใช่ปัญหาในการทำงาน แต่ปัญหามาจากวิธีคิดขององค์กรโดยเฉพาะการนำเสนอเรื่องสุขภาพ

> "คิดว่าในเรื่องข้อมูลไม่ใช่ปัญหาสำหรับนักข่าว เพราะเรามีแหล่งข้อมูลที่จะเข้าถึงได้อย่างกว้างขวางมาก ข้อมูลไหลเลื่อนไปอย่างรวดเร็วมาก แต่ว่าวิธีการนำเสนอมากกว่าเป็นปัญหาสำหรับนักข่าว…"
>
> (สัมภาษณ์ วันวิสาข์ ชูชนม์, 22 ตุลาคม 2547)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ที่เน้นข่าวหนักก็ประสบปัญหาเช่นกันแต่เป็นปัญหาลักษณะที่ต่างกัน กล่าวคือ พื้นที่สำหรับเสนอเรื่องสุขภาพถูกนำไปใช้นำเสนอเรื่องอื่นๆ เช่น การเมือง การเลือกตั้ง หรือแม้กระทั่งนำพื้นที่บางส่วนไปใช้ในการลงโฆษณา ซึ่งผู้สื่อข่าวก็เข้าใจถึงอุปสรรคข้อนี้คอลัมน์ที่เขียนก็จะไม่ได้ลงเพราะไม่มีพื้นที่ แม้ว่าจะนำไปลงในภายหลังได้ แต่ความตั้งใจเสนอผลงานก็อาจถูกบั่นทอนได้ไม่มากก็น้อย

> "หน้าสิบ จะเป็นหน้าที่ ad (โฆษณา-ผู้วิจัย) เยอะเหลือเกิน ไม่รู้นะปกติจะครึ่งหน้าตัดแล้วจะเจอครึ่งหน้าประจำ แล้วจะมีน้อยมากที่จะได้ทั้งหน้า … พอเลือกตั้งผู้ว่าฯเราก็ไม่ทำอะไรเลย ไม่ได้พักผ่อนนะ วิ่งตามปวีณา วิ่งตามอภิรักษ์ … แล้วสักพักหนึ่งก็จะเลือกตั้งใหญ่ก็คงจะเป็นอีกรอบหนึ่ง … ถ้ามีอะไรมันก็จะไปขึ้นหน้าหนึ่งแทนคือ ถ้าไม่ดีจริงอันเล็กก็จะหายไป…"
>
> (สัมภาษณ์ สุพรรณี สมนึก, 26 ตุลาคม 2547)

อุปสรรคเรื่องดังกล่าวผู้สื่อข่าวก็เข้าใจดี ตามที่ได้มีการกล่าวถึงดังนี้

> "... ไม่มีปัญหาหรอกเรื่องทำงานในกอง แต่มีปัญหาตรงหน้านี่แหละ ... เพราะมติชนเขาให้ความสำคัญกับงานการเมืองมาก ๆ เพราะฉะนั้นนี่คุณจะไปแตะการเมืองไม่ได้ คุณต้องไหลมาทางนี้ แต่คุณจะไหลไปหาเขาไม่ได้ ต้องเป็นฝ่ายยอม ... ด้วยข้อจำกัด ตัวหนังสือพิมพ์ของเราเองซึ่งมันไม่ได้เน้นที่สุขภาพนะ มันเน้นไปที่การเมือง เน้นที่การเมือง ถ้าการเมืองมาเขาก็เอาไปได้.."
>
> (สัมภาษณ์ สุพรรณี สมนึก, 26 ตุลาคม 2547)

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่พบ คือ เนื้อหาสาธารณสุขขาดพื้นที่นำเสนอที่ชัดเจนเป็นเอกเทศ หรือบางครั้งเนื้อหาสุขภาพถูกนำไปเสนอรวมกับเนื้อหาอื่น ๆ ปรากฏการณ์นี้พบได้กับหนังสือพิมพ์เกือบทุกฉบับที่ศึกษา ทำให้เรื่องสุขภาพอาจลดความสำคัญลงเมื่อเทียบกับเนื้อหาอื่นๆ ที่อาจมีความน่าสนใจกว่าดังนี้

> "ก็ให้ความสำคัญนะคะ แต่มันจะไปแทรกซึมอยู่ในข่าวอื่น ๆ อย่างเช่น ในข่าวเศรษฐกิจมันก็จะมีประเด็นของข่าวสุขภาพเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เช่น ในเรื่องของโรงพยาบาลเอกชน ในเรื่องการรักษาพยาบาล หรือในเรื่องของการเมือง... เพราะฉะนั้นมันก็เข้าไปแทรกซึม การแทรกซึมมันทำให้การนำเสนอเราทำได้น้อย มีขีดจำกัดเยอะ คือแทรกซึมไปทุกส่วนแต่ไม่มีการแยกเฉพาะส่วน..."
>
> (สัมภาษณ์ วันวิสาข์ ชูชนม์, 22 ตุลาคม 2547)

6.3.5.2 <u>อุปสรรคที่มาจากแหล่งข่าว : แหล่งข่าวของรัฐไม่สามารถเสนอข้อมูลได้อย่างอิสระ ขั้นตอนย้ายในการนำเสนอทำให้ล่าช้า , ข่าวจากกระทรวงขาดข้อมูลที่รอบด้านและเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของรัฐยังไม่สามารถทำหน้าที่ได้ดีเพียงพอ แหล่งข่าวของเอกชนบางครั้งไม่ได้ประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง</u>

ประการแรก คือ แหล่งข่าวของรัฐไม่สามารถเสนอข้อมูลได้อย่างอิสระ ไม่กล้าเสนอข้อมูล ขั้นตอนของราชการทำให้ได้รับข้อมูลล่าช้า

> "ปัญหามากที่สุดในส่วนของระบบราชการที่จะต้องการให้ผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในหน่วยงานนั้นเป็นผู้กล่าวและในส่วนของระบบราชการคือ มันก็จะมีการเมืองเข้าคุมอีกทีหนึ่ง ...ทางราชการก็ไม่กล้าพูดเวลาจะขอข้อมูลอะไรก็ต้องทำเป็นขั้นเป็นตอนที่ละเอียดมาก ทำให้การขอข้อมูลบางครั้งซึ่งเป็นข้อมูลที่มันเป็นผลดี เป็นการให้ความรู้ แต่กลับเป็นว่า มันยากที่จะได้ข้อมูลนั้นมา..."
>
> (สัมภาษณ์ ธีรวุฒิ สถิตภัทรกุล, 18 ตุลาคม 2547)

ประการที่สอง อุปสรรคเกิดจาก ข่าวจากกระทรวงสาธารณสุขขาดความรอบด้าน และไม่ทันสมัย ในประเด็นนี้ผู้สื่อข่าวไทยรัฐคุณวิสาข์ ชูชนม์ วิเคราะห์ไว้ดังนี้

> "ข่าวสาธารณสุขในเวลานี้ถูกควบคุมด้วยนโยบายของรัฐบาล คือ มีการประชาสัมพันธ์มากเกินไปโดยขาดข้อมูล เช่น การรณรงค์ให้คนกินผักผลไม้ เขาก็จะเขียนข่าวว่าคน 27 ล้านคนทั่วโลกตาย เพราะไม่กินผัก มันไม่ใช่ คุณเอาข้อมูลมาจากไหน มันมีปัจจัยอื่นอีกตั้งเยอะ คุณเป็นมะเร็งลำไส้ แต่คุณกินผักตลอดเลย คุณมีพ่อแม่ที่เป็น คุณมียีนที่มันเป็นปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรค บางอย่างจะมาเหมารวมไม่ได้ ... มันไม่มีข้อมูลมา support ไม่มี knowledge base..."
>
> (สัมภาษณ์ วันวิสาข์ ชูชนม์, 22 ตุลาคม 2547)

นอกจากนี้อุปสรรคยังเกิดจาก บทบาทของเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานยังไม่เหมาะสม โดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุขโดยที่ยังไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานข้อมูลให้สื่อมวลชนเท่าที่ควร

ด้านแหล่งข่าวของเอกชนที่มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ การประชุมวิชาการต่างๆ ผู้สื่อข่าวมองว่าเป็นแหล่งที่มีประโยชน์แต่ปัญหาที่พบคือขาดการประชาสัมพันธ์ ดังนี้

> "ในส่วนของเอกชน บางครั้งอาจจะมีการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงทำให้เราไม่ทราบว่าเขามีจัดอะไรขึ้น ซึ่งบางทีเราก็ต้องการเหมือนกัน...ช่องทางของเรายังติดต่อกับเขาไม่ถึงเราก็เลยไม่ทราบว่าเขามีจัดอะไร บางครั้งอาจจะเป็นหัวข้อที่น่าสนใจเป็นประเด็นที่ดี..."
>
> (สัมภาษณ์ ธีรวุฒิ สถิตภัทรกุล, 18 ตุลาคม 2547)

6.3.5.3 อุปสรรคด้านเนื้อหา

อุปสรรคด้านเนื้อหาที่พบคือ การนำเสนอเนื้อหาแพทย์ทางเลือกที่ไม่มีการวิจัยยืนยันอาจนำเสนอได้ยาก และถูกมองว่าไม่น่าเชื่อถือ ทั้งที่เป็นทางเลือกหนึ่งของประชาชนในการรับทราบข้อมูล นอกจากนี้ยังพบว่า งานวิจัยที่น่าสนใจบางเรื่องไม่มีการประชาสัมพันธ์ ไม่มีการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งมุมมองของผู้สื่อข่าวเห็นว่า ควรนำเสนอ เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าของวงการวิจัยด้านสาธารณสุขของไทย

6.3.6 ความต้องการการสนับสนุน

ผู้สื่อข่าวต้องการให้หนังสือพิมพ์มีนโยบายที่ชัดเจนและให้ความสำคัญต่อการเสนอเนื้อหาสุขภาพ ให้แหล่งข้อมูลที่เป็นหน่วยราชการตอบสนองความต้องการ ให้ข้อมูลที่รวดเร็วมากขึ้น และมีหน่วยงานกลางที่สนับสนุนข้อมูลเช่นงานวิจัยทางการแพทย์ของไทย

แม้จะเป็นเรื่องที่ยากแต่ผู้สื่อข่าวก็เห็นว่า หากหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญต่อเนื้อหาสุขภาพก็จะทำให้ทิศทางการนำเสนอชัดเจนขึ้น ทั้งนี้โดยการกำหนดพื้นที่ในการเสนอทั้งในรูปของข่าวและคอลัมน์ที่เป็นสัดส่วน

> “ข่าวสาธารณสุขหรือข่าวสุขภาพน่าจะแยกมีเฉพาะออกมาเลย ในหนึ่งหน้านั้น อาจจะต้องแบ่งสัดส่วนออกมาเป็นเรื่องข่าวเทคโนโลยี เป็นเรื่องของการป่วยไข้ เป็นเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ เป็นเรื่องของสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อสุขภาพที่ดี…”
>
> (สัมภาษณ์ วันวิสาข์ ชูชนม์, 22 ตุลาคม 2547)

ประการต่อมา หากหน่วยงานราชการที่เป็นหน่วยงานหลักตอบสนองความต้องการของสื่อ โดยให้ข้อมูลที่รวดเร็วและมีเนื้อหาหลากหลายทั้งแพทย์กระแสหลักและแพทย์ทางเลือกก็จะมีส่วนสนับสนุนการทำหน้าที่ของผู้สื่อข่าวได้ รวมทั้งหากมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่ทำวิจัยกับสื่อหนังสือพิมพ์มากขึ้น การรายงานความก้าวหน้าจากการวิจัยก็จะชัดเจนและทำได้ง่าย โดยอาจจะต้องมีสถาบันกลางที่เป็นหน่วยเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าว

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ กล่าวคือ การสร้างองค์ความรู้เรื่องการสื่อสารสุขภาพ ทั้งแนวราบคือ ในระดับชุมชน และแนวดิ่งคือ สื่อหนังสือพิมพ์ โดยเน้นการสื่อสารที่ทำให้คนมีความรู้ ความเข้าใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการรักษาสุขภาพให้ดีขึ้น ทั้งนี้การสร้างองค์ความรู้ทั้ง 2 ลักษณะ ทำให้การสื่อสารข้อมูลด้านสุขภาพสู่ประชาชนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.4 ผู้เขียนคอลัมน์

จากข้อมูลพบว่า ผู้เขียนคอลัมน์มี 2 ลักษณะ คือ เป็นผู้เขียนคอลัมน์ที่สังกัดหนังสือพิมพ์ และบุคคลภายนอกที่ไม่สังกัดหนังสือพิมพ์ โดยผู้เขียนคอลัมน์ที่สังกัดหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่หาข้อมูล เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ แปลงานวิจัยจากต่างประเทศและเรียบเรียงเขียนคอลัมน์ประจำ

ส่วนบุคคลภายนอกที่ไม่สังกัดหนังสือพิมพ์จะเป็นนักวิชาการ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีประสบการณ์ทางด้านสุขภาพ โดยทำหน้าที่เขียนเรื่องลงคอลัมน์ประจำในพื้นที่ที่ทางหนังสือพิมพ์จัดให้

6.4.1 บทบาทในการนำเสนอ

6.4.1.1 ผู้เขียนคอลัมน์ที่เป็นแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญแสดงบทบาทหลักในฐานะผู้มีความรู้ ส่วนผู้เขียนที่ไม่ได้เป็นแพทย์แสดงบทบาทหน้าที่เป็นตัวกลาง คัดกรอง เรียบเรียงความรู้เรื่องสุขภาพจากผู้เชี่ยวชาญนำความรู้เรื่องสุขภาพเผยแพร่แก่ผู้อ่าน

ผู้เขียนคอลัมน์แสดงบทบาทหลักในฐานะผู้มีความรู้ หรือพยายามคัดกรองความรู้เรื่องสุขภาพ โดยเฉพาะสร้างความตระหนักเรื่องสุขภาพ ให้ความรู้ที่ถูกต้อง โดยผู้เขียนคอลัมน์เห็นว่าบทบาทที่สำคัญควรนำเสนอเรื่องสุขภาพให้เป็นเรื่องง่าย นำเสนอข้อเท็จจริงไม่ควรชี้นำในการตัดสินใจ โดยเฉพาะควรเน้น ความรู้เชิงสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันเพื่อให้ผู้อ่านได้หลักคิดที่ถูกต้องและนำไปปรับพฤติกรรมในการใช้ชีวิต

ผู้เขียนคอลัมน์ที่ไม่ใช่แพทย์ หรือนักวิชาการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของตน คือ นำเสนอเรื่องสุขภาพให้เป็นเรื่องที่ง่ายและเป็นคนกลางระหว่างแพทย์กับผู้อ่าน

> “สื่อมวลชนไม่ใช่หมอ เพราะฉะนั้นถ้าแบบว่าจะเป็นสุขภาพจ๋า หรือ เพียง ๆ หรือว่าบางทีมันเป็นศัพท์แสงทางวิชาการมันก็ทำแบบนั้นไม่ได้ แต่มันก็น่าจะเป็นแบบคัดกรอง หรือว่าเป็นตัวกลางที่จะนำจากคนที่รู้จริง ๆ คือ หมอไปสู่ประชาชน...”
>
> (สัมภาษณ์ เอมอร คชเสนี, 20 ตุลาคม 2547)

สอดคล้องกับผู้เขียนคอลัมน์ของโพสต์ทูเดย์ที่กล่าวถึง การนำเสนอในทำนองเดียวกันที่ว่า

> "...การเขียนคอลัมน์ในคอนเซ็ปต์ของพี่ก็เหมือนกัน พี่จะไม่เขียนงานในลักษณะของหมอเขียน มีศัพท์เทคนิคเยอะแยะ แต่จะเขียนเรื่องแบบชาวบ้านเหมือนว่าฉันเป็นคนหนึ่งที่ฉันสนใจสุขภาพ..."
>
> (สัมภาษณ์ อนุสรา ทองอุไร, 21 ตุลาคม 2547)

6.4.1.2 <u>บทบาทในการให้ความรู้ที่ถูกต้องให้หลักคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ชีวิต</u>

บทบาทดังกล่าวจะเน้นไปที่การให้ความรู้ เรื่องสุขภาพที่ถูกต้องแก่ผู้อ่านโดยชี้ให้เห็นว่าสาเหตุของสุขภาพที่เสื่อมโทรมนั้นเกิดจากอะไร เพื่อให้ผู้อ่านได้หลักคิดที่ถูกต้องแล้วนำไปปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิต โดยสิ่งดังกล่าวผู้เขียนคอลัมน์เห็นว่าจะนำไปสู่การมีสุขภาพดี ไม่ต้องพึ่งพาแพทย์

คุณนัธพร ศิริรังษี หัวหน้าข่าวแมกกาซีนของโพสต์ทูเดย์ ได้แสดงถึงบทบาทในการนำเสนอในลักษณะคอลัมน์หรือสกู๊ปไว้คือ

> "จุดประสงค์ที่เราทำ section นี้ ขึ้นมาก็เพราะคนสนใจเรื่องสุขภาพกันมากขึ้น แต่เขาอาจไม่มีเวลาค้นคว้าข้อมูลอย่างจริงจัง ดังนั้นเราจึงนำเสนอเรื่องสุขภาพและเน้นเรื่องที่มันเป็นเรื่องที่ง่าย คนอ่านสามารถอ่านแล้วมีความรู้ด้วย สามารถที่จะไปปฏิบัติได้จริงเลย คือไม่ใช่อะไรที่มันยากหรือเป็นวิชาการ..."
>
> (สัมภาษณ์ นัธพร ศิริรังษี, 21 ตุลาคม 2547)

<u>หากผู้เขียนคอลัมน์เป็นแพทย์หรือผู้ที่มีความรู้เรื่องสุขภาพโดยตรง อาจแสดงบทบาทในการให้ความรู้ คำแนะนำ ทั้งการรักษา การป้องกันโรค โดยสื่อออกมาในลักษณะคอลัมน์ถามตอบปัญหาทางการแพทย์ โดยผู้อ่านเป็นผู้ถามและแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตอบ มีลักษณะที่เป็นการสื่อสารสองทาง (Two-way communication)</u> ดังนี้

> "ความสนใจของคนไข้เองที่ส่งคำถามมาในปี 2 ปีที่มาทำงานตรงนี้มันก็เพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว ถ้าเทียบกับปีที่แล้วก็น่าจะพอสมควร ส่วนเรื่องของสื่อวิทยุหรือโทรทัศน์ก็จะมีมากขึ้นที่เรามีบทบาทมากขึ้น... มากที่สุดผมน่าจะเป็นเรื่องการรักษา ส่วนใหญ่แล้วคนไข้ป่วยแล้ว คนที่เป็นโรคนี้จะรักษาด้วยวิธีไหนได้บ้าง เพราะคำถามค่อนข้างเฉพาะมาทางส่วนนั้น ส่วนใหญ่เราก็จะเสริมเข้าไปด้วยถ้าเป็นอย่างนี้ส่วนใหญ่ ป้องกันตนเอง เราจะต้องทำอย่างไรเราจะเสริมตรงนั้น..."
>
> (สัมภาษณ์ ภาสกร ถาวรนันท์, 21 ตุลาคม 2547)

6.4.2 **<u>การให้ความสำคัญ</u>**

<u>ผู้เขียนคอลัมน์ที่เป็นแพทย์หรือผู้ที่มีความรู้เรื่องสุขภาพโดยตรงให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้ที่ถูกต้อง โดยเฉพาะเรื่องของการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกัน เป็นงานที่ต้องทำต่อเนื่องจึงจะเกิดผล</u> ตามที่ผู้เขียนคอลัมน์กล่าวไว้ดังนี้

> "เรื่องของให้ความรู้ผมว่ามีความสำคัญมาก โรคภัยไข้เจ็บทั้งหลายนี่ เราสามารถป้องกันได้ทั้งนี้ เพราะการป้องกันดีกว่า แล้วก็ถูกสตางค์กว่าการรักษามาก แล้วยิ่งเรามีโครงการ 30 บาท เรามีโครงการประกันสังคม ที่ใช้เงินมาดูแล บางทีอาจไม่ค่อยมีงบประมาณสองอันนี้ถ้าใช้ในการสร้างเสริมสุขภาพนี่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง..."
>
> (สัมภาษณ์ พินิจ กุลละวณิชย์, 8 พฤศจิกายน 2547)

ผู้เขียนคอลัมน์บางท่านเห็นว่าผู้รับสารก็คือผู้บริโภค ดังนั้นจะให้ความสนใจเรื่องใกล้ตัวเรื่องที่เกี่ยวกับการบริโภคที่มีผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ดังนี้

> "หนึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับผู้บริโภค เป็นเรื่องที่ใกล้ตัว สองจะเป็นเรื่องร้อนๆ เป็นเรื่องตามกระแส สามเป็นเรื่องที่ให้ความรู้กับผู้บริโภค ... เรื่องสุขภาพก็เป็นเรื่องของผู้บริโภคเหมือนกัน เราจะเน้นเรื่องอะไรก็แล้วแต่ที่มีผลต่อผู้บริโภค ก็จะเน้น 3 ประเด็น คือ รักษาสร้างเสริม ป้องกัน อันไหนเอาไปใช้ได้และก็ไปปฏิบัติได้..."
>
> (สัมภาษณ์ สากล เจรจา, 21 ตุลาคม 2547)

หากนโยบายของหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญต่อการเสนอเนื้อหาสุขภาพและมีการกำหนดไว้ชัดเจน ก็จะทำให้เนื้อหาสุขภาพนำเสนอได้ในพื้นที่มีมาก เสนอได้อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม ตามที่ผู้เขียนคอลัมน์กล่าวถึงว่า

> "วันอาทิตย์จะรวมทุกอย่างเกี่ยวกับสุขภาพ แต่ว่าประจำวันเราจะมีข่าวย่อย ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพด้วย... ก็ถือว่าเป็นอะไรที่เราให้ความสำคัญไม่อย่างนั้นเราคงไม่หยิบขึ้นมาเป็น Theme ของแต่ละวัน ซึ่งมันมีเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพ หลายหน้าค่ะ ... เราก็พยายามเลือกเรื่องมันใกล้ตัว สองคือกระทบกับคนจำนวนมาก สามมันเป็นเรื่องที่มันเป็นกระแสที่คนกำลังสนใจอยู่ในช่วงนั้น..."
>
> (สัมภาษณ์ นัธพร ศิริรังษี, 21 ตุลาคม 2547)

เรื่องของการให้ความสำคัญต่อประเด็นที่คนอ่านกำลังสนใจหรือเรื่องที่เป็นกระแส นับว่ามีผลต่อการนำเสนอของผู้เขียนคอลัมน์เช่นกัน แต่การนำเสนอในรูปคอลัมน์ ก็มีข้อดีคือ สามารถนำมาเขียนได้โดยไม่มีเงื่อนไขเรื่องเวลามากเท่ากับรูปแบบข่าว ดังนี้

> "ตอนนี้เขาพูดเรื่องครีมหน้าเด้งของกระทรวงสาธารณสุข พี่อยากจะพูดเรื่องนอน การหายใจเพื่อสมาธิที่อเมริกาหันมาสนใจทางพุทธศาสนา นั่งสมาธิ HARVARD เขามีเปิดคอร์สหลักสูตรนี้สองแสนกว่าบาท เขาเรียนภายใน 7 วัน พี่สนใจเรื่องนี้ แต่ครีมหน้าเด้งมันมาก่อน ก็ต้องทำหน้าเด้งก่อน แต่เรื่องที่เราสนใจจะทำเราก็ไม่ได้ทิ้ง..."
>
> (สัมภาษณ์ อนุสรา ทองอุไร, 21 ตุลาคม 2547)

6.4.3 **แหล่งข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล**

6.4.3.1 ผู้เขียนคอลัมน์ที่เป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญใช้แหล่งข้อมูลจากความรู้ที่เป็นประสบการณ์ของตน ตำราวิชาการ วารสารทางการแพทย์ที่มีเนื้อหาน่าสนใจ

ผู้เขียนคอลัมน์ที่เป็นทีมแพทย์จะใช้ความรู้ความชำนาญของตนเองในการให้ข้อมูล หากความต้องการรับทราบข้อมูลมีหลากหลายนอกเหนือจากความชำนาญของตน จะจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ โดยตรงเป็นผู้ให้ข้อมูล

> "จะเป็นลักษณะที่ในแต่ละแผนกก็จะมีหมอที่ดูแลทางด้านนั้นอยู่ อย่างผมเอง แผนกหู คอ จมูก อันไหนที่เราตอบได้เองอยู่แล้วเราก็จะจัดการให้เลย บางข้อมันเป็นเฉพาะทางเช่น เรื่องของการฝึกพูด เราจะให้นักฝึกพูดเป็นคนตอบให้ ... ในแต่ละแผนกก็จะมีหมอที่รับผิดชอบ ถ้าจำเป็นที่จะให้คุณหมอที่ชำนาญเฉพาะด้านเป็นคนตอบ เราก็จะแยกอีกทีหนึ่ง..."
>
> (สัมภาษณ์ ภาสกร ถาวรนันท์, 21 ตุลาคม 2547)

นอกจากนี้นายแพทย์พินิจ กุลละวณิชย์ เลขาธิการแพทยสภา กล่าวถึงการใช้แหล่งข้อมูลว่า

> "ถ้าเป็นเรื่องของแพทย์ ก็เป็นความรู้ที่สะสมมานานแล้ว ... และในเรื่องของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอาจจะเป็นลักษณะ "ถ้าเขียนเรื่องแพทย์มันก็ไม่ต้องละเอียดมากผมอาจจะเปิดหนังสือแพทย์ที่ผมมีอยู่นะครับ บางเล่ม หรืออาจจะเปิดไปในห้องสมุดเลยแต่ถ้ามันไม่ลึกมาก เราคงไม่ต้องการเอกสารอ้างอิงเยอะ อาจจะเป็นหนังสือ text book ใหญ่ๆ ล่าสุด แค่นั้นก็อาจจะเพียงพอ..."
>
> (สัมภาษณ์ พินิจ กุลละวณิชย์ , 21 ตุลาคม 2547)

ผู้เขียนคอลัมน์ที่สนใจแพทย์ทางเลือกก็ใช้ข้อมูลโดยมาจากการศึกษาและประสบการณ์ของตนเองเป็นส่วนใหญ่

> "สมมติศาสตร์แพทย์จีนนะครับผมเป็นคนเดียวที่ศึกษาเรื่องนี้มา เพราะฉะนั้นผมมีความรู้พอประมาณ เพราะฉะนั้นเกิดจากประสบการณ์ของตนเองมากกว่า..."
>
> (สัมภาษณ์ สายันต์ เล็กอุทัย, 22 พฤศจิกายน 2547)

6.4.3.2 <u>ผู้เขียนคอลัมน์ที่ไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือสังกัดหนังสือพิมพ์ใช้แหล่งข้อมูลหลายแหล่ง ข้อมูลจากบุคคล ข้อมูลเอกสาร ข้อมูลเว็บไซต์ หน่วยงาน การประชุมวิชาการ-สัมมนา ข่าวต่างประเทศ และประสบการณ์ส่วนตัว</u>

ผู้เขียนคอลัมน์ที่อาจจะไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญโดยตรง ใช้ข้อมูลบุคคลเพื่อสนับสนุนความถูกต้องของข้อมูลวิชาการที่ตนนำเสนอ โดยอาจจะเริ่มจากการติดต่อผ่านฝ่ายประชาสัมพันธ์ ของหน่วยงานนั้น ๆ

> “บางเรื่องที่เราได้มาเราได้มาจากกระทรวงสาธารณสุขเลย จะมีชื่อคนชื่อนายแพทย์อยู่แล้ว เราก็พยายามโทรไปที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของกระทรวงหรือของกรม เราสนใจเรื่องนี้เราอยากได้เรื่องนี้จะคุยกับใครก็ได้บ้าง เขาก็จะแนะนำเราอีกที...”
>
> (สัมภาษณ์ วิโรจน์ อนันต์ภิรมย์รื่น, 22 ตุลาคม 2547)

ผู้เขียนคอลัมน์ที่สังกัดหนังสือพิมพ์เห็นว่า บุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข เป็นแหล่งรวมของบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลด้านสุขภาพ พบว่ามีขั้นตอนในการติดต่อที่คล้ายกันคืออาจจะเริ่มจากฝ่ายประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานและเลือกบุคคลที่เหมาะสมเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงาน

> “หลักคือกระทรวงสาธารณสุข เพราะเป็นเรื่องสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขก็แยกเป็นกรมเป็นกองต่าง ๆ หรือว่าสำนักงาน ก็ต้องเริ่มต้นจากตรงนี้แล้วเราก็ติดต่อไปที่ประชาสัมพันธ์เพื่อแนะนำคนที่เหมาะสม เพราะว่าเราจะไม่ได้รู้จักทุกคน เราก็จะบอกว่าเรากำลังทำ สกู๊ป เรื่องนี้เราต้องการคนที่จะ comment เราเรื่องนี้คือใคร เราก็ต้องเริ่มจากคนที่สูงสุดมาก่อน มากล่าว เราจะไม่เริ่มจากล่าง.. “
>
> (สัมภาษณ์ นัธพร ศิริรังษี, 21 ตุลาคม 2547)

ข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตเป็นข้อมูลที่นำมาใช้ได้ หรือ ใช้ข้อมูลหลาย ๆ แหล่งประกอบกัน และหากไม่แน่ใจต้องมีการตรวจสอบข้อมูลจากผู้รู้ แพทย์

> “ก็จะมีคุณหมอที่ติดต่ออยู่หรือว่าบางที อาจจะมีเว็บไซต์ของโรงพยาบาลบางแห่งที่เปิดให้เข้าไปถามไว้ ... ก็ไม่ได้หาแค่เว็บเดียว หรือว่าที่เดียวจะหาหลาย ๆ ที่...” หรือ ถ้า “ข้อมูลไม่ชัดเจนก็ถามเลย ถามหมอหรือว่าถามใครที่เป็นผู้รู้จริง ๆ เรื่องยาก็ถามเภสัชกร เรื่องโรคก็ถามหมอ...”
>
> (สัมภาษณ์ เอมอร คชเสนี, 28 ตุลาคม 2547)

ในกรณีของเว็บไซต์วิธีการตรวจสอบอาจจะดูที่ผู้จัดทำ เป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญมากน้อยเพียงใด

> “จะตรวจสอบโดยใช้วิธีพิจารณาว่าใครเป็นเจ้าของเว็บไซต์นั้น เจ้าของเว็บไซต์เป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงหรือไม่อย่างไร กรณีที่หากมีสื่อต่างประเทศนำข้อมูลมาเสนออีกทีก็จะตรวจสอบว่าสื่อนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่...”
>
> (สัมภาษณ์ นงนุช สิงหเดชะ, 1 พฤศจิกายน 2547)

ในส่วนของคุณสากล เจรจา ผู้เขียนคอลัมน์สายตรงผู้บริโภคใช้ข้อมูล ทั้งจากหน่วยงานและวารสาร ได้กล่าวว่า

> “บางทีก็เอามาจากอินเตอร์เน็ต ... วารสารฉลาดซื้อ ชุมชนคนรักสุขภาพก็ส่งมาให้มา มูลนิธิรณรงค์การไม่สูบบุหรี่เขาก็ส่งมาให้เรา...”
>
> (สัมภาษณ์ สากล เจรจา, 21 ตุลาคม 2547)

ทั้งนี้ผู้เขียนคอลัมน์ไม่จำเป็นต้องมีข้อมูลเพียงแหล่งเดียว อาจต้องใช้หลาย ๆ แหล่งร่วมกัน แม้งานสัมมนา เอกสารแจกจากโรงพยาบาลโดยทั้งนี้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือก็เป็นสิ่งที่ต้องทำเสมอ ตามที่ได้กล่าวถึงดังนี้

> “การทำข่าวของพี่ไม่จำเป็นต้องมาจากหมอเสมอไป มี current กระแสตรงนี้ พี่ไปสัมภาษณ์ต่อ ในการสัมมนาที่บริษัทยาจัด หรือบริษัทอาหารเสริมจัด พี่ก็ไปนั่งฟังแล้วก็เอาหมอมาตบท้าย

> เพื่อให้งานเขียนของเรามีน้ำหนักขึ้นไม่ใช่เขียนแบบลอย ๆ ... พี่เขียนเรื่องมะเร็งพี่ก็สัมภาษณ์หมอมะเร็ง พี่เขียนเรื่องหัวใจพี่ก็สัมภาษณ์หมอหัวใจ หรือพี่พูดเรื่องซึมเศร้าพี่ต้องโทรไปสัมภาษณ์หมอกรมสุขภาพจิต..."
>
> (สัมภาษณ์ อนุสรา ทองอุไร, 21 ตุลาคม 2547)

วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ใช้วิธีพิจารณาจากความเชี่ยวชาญของผู้ให้ข้อมูล และมีตำแหน่งหน้าที่การงานชัดเจน ดังนี้

> "อย่างเช่นสัมภาษณ์หมอมะเร็งเขาก็ต้องเป็นทางด้านนี้โดยเฉพาะเป็นศาสตร์เป็นอะไร ที่เขามีบทบาทรองรับเขาอยู่..."
>
> (สัมภาษณ์ สากล เจรจา, 21 ตุลาคม 2547)

เช่นเดียวกับ ความเห็นของนัธพร ศิริรังษี ที่กล่าวถึงดังนี้

> "ต้องคัดเลือกคนที่ดูน่าเชื่อถือ ต้องเป็นคนที่คนอ่านจะรู้สึกว่าคือ เชื่อ อ่านแล้วต้องรู้สึกมันมีน้ำหนัก ... ตำแหน่งหน้าที่การงานมันก็ต้องระดับผู้บริหาร..."
>
> (สัมภาษณ์ นัธพร ศิริรังษี, 21 ตุลาคม 2547)

หากผู้เขียนคอลัมน์สังกัดหนังสือพิมพ์ นำความรู้จาการสัมภาษณ์มาเขียนเรียบเรียงแล้วก่อนนำเสนอสู่ผู้อ่านพบว่า มีการใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลโดยส่งข้อมูลที่เขียนแล้วให้แหล่งข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง ดังนี้

> "หลังจากที่เราเขียนเสร็จก็จะ Fax ไปให้คนที่เราสัมภาษณ์เขาตรวจสอบว่า ถูกต้องไหม เราตีความผิดพลาดหรือเปล่า เพื่อให้งานมันออกมาสมบูรณ์ ... (ถึงแม้จะต้องใช้เวลาแต่ผู้เขียนคอลัมน์ก็เห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็น-ผู้วิจัย)....มันจำเป็นที่ต้องทำเพื่อความถูกต้อง ซึ่งอันนี้เป็นมาตรฐานคือ เราจะทำไม่ใช่เฉพาะสุขภาพ แต่เราทำทุกเรื่องที่เป็นเรื่องที่เข้าใจยาก ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความสับสนได้ ... เพราะว่าเราไม่ใช่ผู้รู้ เราเป็นตัวกลางในการนำเสนอข้อมูลเท่านั้นเอง..."
>
> (สัมภาษณ์ นัธพร ศิริรังษี, 21 ตุลาคม 2547)

ในขณะเดียวกัน ข้อมูลจากโรงพยาบาล เช่น เอกสารความรู้จากโรงพยาบาลก็ถือเป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้เขียนคอลัมน์ใช้อ้างอิงได้โดยเห็นว่าเป็นเอกสารที่จัดทำโดยหน่วยงานและอยู่ในความดูแลของแพทยสภา ถือว่ามีความน่าเชื่อถือที่สามารถจะใช้ได้ และหากข้อมูลที่ได้เป็นการวิจัย วิธีที่ใช้ตรวจสอบคือ การพิจารณาจากสถาบัน ปีที่ค้นคว้าวิจัย เป็นต้น

6.4.4 <u>ความต้องการเนื้อหาสุขภาพ</u>

<u>ผู้เขียนคอลัมน์ต้องการเนื้อหาสุขภาพ ที่ไม่ใช่แพทย์หรือที่เป็นงานผู้เชี่ยวชาญ งานวิจัยใหม่ ๆ โดยเฉพาะงานวิจัยของไทยรวมทั้งต้องการเนื้อหาสุขภาพที่มีข้อมูลทันสมัย</u>

ความต้องการเนื้อหาสุขภาพของผู้เขียนคอลัมน์ ในที่นี้เป็นความต้องการเนื้อหาเพื่อนำเสนอสู่ผู้อ่าน กรณีผู้เขียนที่สังกัดหนังสือพิมพ์หรือผู้เขียนที่ไม่ได้เป็นแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ พบว่าต้องการเนื้อหาสุขภาพแตกต่างกันไป กล่าวคือ ผู้เขียนคอลัมน์ที่เน้นงานวิจัยจากต่างประเทศต้องการผลการทดลองหรือการค้นพบใหม่ ๆ ทางการแพทย์เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะการหักล้างเรื่องความเชื่อเดิม ๆ เช่น ความเชื่อในเรื่องการกินไข่แดงแล้วเป็นโทษ การกินไวน์ดีต่อหัวใจ การดื่มชาดีหรือไม่ดีต่อความจำ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่า ข้อมูลสุขภาพลักษณะที่นำไปใช้ได้มีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นทั้งด้านดีและด้านลบ

> “ก็อยากได้ เป็นลักษณะ how to แล้วมีรองรับ เช่น สมมติว่า โรคข้อเข่าเสื่อม ต้องผ่าตัดข้อ มันดีไหมเป็นยังไง มีรองรับ ถ้าไม่ผ่าดีดียังไง หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า มีข้อเสีย ยังไง หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า ชอบงานวิจัยที่มันมีทั้งสองด้าน มันทั้งดีและไม่ดี มันสิบข้อ ไม่ดีห้าข้อ อยากได้อันนี้ซึ่งมันจะน้อยมาก…”
>
> (สัมภาษณ์ อนุสรา ทองอุไร, 21 ตุลาคม 2547)

ผู้เขียนคอลัมน์ยังเห็นว่า ข่าวสารเกี่ยวกับงานวิจัยของไทยยังมีปริมาณน้อย โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการบริโภคกับสุขภาพ

> “ส่วนใหญ่ที่เราลงก็จะอ้างพวกวิจัยชัดเจน ตรงนั้นก็มีพอสมควร แต่ว่าข่าวสารงานวิจัยของคนไทยไม่ค่อยจะมีเยอะเท่าไรที่จะเป็นข่าวด้านผู้บริโภค หรือว่าด้านพวกสุขภาพที่จะออกเผยแพร่งานวิจัย มันก็มีแต่ในระดับปานกลาง แต่ไม่เยอะมาก…”
>
> (สัมภาษณ์ สากล เจรจา, 21 ตุลาคม 2547)

มุมมองของผู้เขียนคอลัมน์ที่เป็นแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญต้องการให้เนื้อหาสุขภาพนำเสนอออกมาอย่างมีทักษะผ่านกระบวนการนำเสนอให้สนุก น่าสนใจ โดยกล่าวถึงดังนี้

> "โดยหลักการแล้วความรู้ทางด้านสุขภาพมันสำคัญในแง่ของการป้องกันโรค สร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคสำคัญแต่คนไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ฉะนั้นถ้าเกิดเราทำให้มันสนุกให้คนยอมอ่านหรือยอมฟัง เราก็ต้องมีการพูดคุย หรือสอน หรือเขียนแบบสนุก ต้องมีทักษะในการสอนในการสื่อ ไม่ว่าจะเป็นพูดหรือเขียนให้คนชอบอ่าน อ่านแล้วไม่เบื่อ..."
>
> (สัมภาษณ์ พินิจ กุลละวณิชย์, 8 พฤศจิกายน 2547)

6.4.5 <u>อุปสรรคและข้อจำกัดในการเสนอเนื้อหาสุขภาพ</u>

6.4.5.1 <u>อุปสรรคและข้อจำกัดในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในมุมมองของผู้เขียนคอลัมน์มาจากนโยบายของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับที่ให้ความสำคัญแก่เรื่องสุขภาพต่างกัน หนังสือพิมพ์บางชื่อฉบับให้ความสำคัญแก่เรื่องอื่นมากกว่าเรื่องสุขภาพ ไม่ได้จัดบุคลากรรับผิดชอบที่ชัดเจน ไม่มีพื้นที่ประจำในการเสนอ รวมทั้งเรื่องสุขภาพถูกนำเสนออย่างผิวเผิน</u>

หนังสือพิมพ์ที่มีแนวนโยบายส่งเสริมเรื่องสุขภาพชัดเจนอาจจัดพื้นที่ที่ชัดเจนให้เสนอเรื่องสุขภาพ ในขณะที่หนังสือพิมพ์ที่มีบุคลากรน้อย หรือให้ความสำคัญเรื่องการจำหน่าย จึงหันไปเน้นแนวเนื้อหาเรื่องอื่นมากกว่า ในบางครั้งยึดเนื้อหาสุขภาพที่มาจากกระทรวงสาธารณสุขเป็นหลัก จึงทำให้เรื่องสุขภาพเสนอออกมาน้อย ตามที่กล่าวถึงดังนี้

> "มันไม่มีคนไง มันไม่เชิงยุบนะ อย่างกระทรวงสาธารณสุขข่าวที่มันไม่มีเหตุอะไรเลย ไม่มีเรื่องหวัดนก ไม่มีโรคซาร์ส หรืออะไรอย่างนี้ กระทรวงสาธารณสุขมันค่อนข้างเงียบ ข่าวมันจะออกมาในแนวสัมมนามากกว่า ของแนวหน้าเองมันฉบับเล็กไง เลยให้ความสำคัญในส่วนนี้น้อยให้ความสำคัญในเรื่องของการเมืองมากกว่า.."
>
> (สัมภาษณ์ วิโรจพันธ์ อนันต์ภิรมย์รื่น, 22 ตุลาคม 2547)

อุปสรรคอีกประการยังมาจากการตีความเรื่องสุขภาพในมุมมองแคบผิวเผิน เช่น เรื่องเพศ โดยไม่ได้เสนอองค์ความรู้อย่างรอบด้านเท่าที่ควร โดยเฉพาะเรื่องของการป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อเรื่องสุขภาพ

> "ทุกวันนี้จะไปเน้นเรื่องโรคจิต อะไรบางที มันถูกขายในแง่อื่นนะอย่างเรื่องเด็กที่มีข่าว เด็กที่มี sex ตั้งแต่ตอนอายุ 8 ขวบ พอเห็นแบบนี้มันก็ขึ้นหน้าหนึ่งได้ ... มันแง่ของการขาย sex มากกว่า แต่ในขณะที่เราไม่ได้ไปเสนอแนวทางป้องกันไง ว่า ทำไมเด็กไทยทำไมทำแบบนี้ พวกนี้ลักษณะเสนอแบบวิจารณ์เขามากกว่า ว่าเขาทำแบบนี้กัน แลกคู่นอนกันแต่ไม่มีที่บอกว่า เหตุที่มันเป็นอย่างนี้เด็กไทยหรือสังคมมันกระตุ้นให้มันเป็นหรือเปล่า แล้วก็มีแนวทางแก้ไข หรืออะไรอย่างนี้ ทุกวันนี้ไม่มีไง..."
>
> (สัมภาษณ์ วิโรจพันธ์ อนันต์ภิรมย์รื่น, 22 ตุลาคม 2547)

6.4.5.2 <u>อุปสรรคและข้อจำกัดในการเสนอเนื้อหาสุขภาพโดยเฉพาะผู้เขียนคอลัมน์ที่ไม่ใช่แพทย์คือ อุปสรรคเรื่องเนื้อหา เนื้อหาสุขภาพบางเรื่องเป็นเข้าใจยากอันส่งผลต่อการถ่ายทอดเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ</u>

ในบางครั้งอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ ผู้เขียนคอลัมน์ที่ไม่ใช่แพทย์อาจไม่เข้าใจเนื้อหาทางการแพทย์เพียงพอ เนื่องจากมีศัพท์เฉพาะ หรือผู้ถ่ายทอดอาจประสบปัญหาในการหากลวิธีมานำเสนอให้เข้าใจง่าย

> "ส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องข้อมูลนั่นแหละ บางทีเราก็ไม่เข้าใจมันไง ... บางทีอธิบายให้คนอ่านเข้าใจในภาษาแบบชาวบ้านมันยาก ... เราก็เลยใช้คำพูดของเขานั่นแหละเป็นการอธิบายไปในตัวมันเป็นอย่างนั้น เพราะบางทีเราไม่ได้เข้าใจมันแบบร้อยเปอร์เซ็นต์ ไง ..."
>
> (สัมภาษณ์ วิโรจพันธ์ อนันต์ภิรมย์รื่น, 22 ตุลาคม 2547)

ในกรณีผู้เขียนเรียบเรียงสนใจงานวิจัยต่างประเทศและต้องผ่านกระบวนการแปลเป็นภาษาไทย ก็อาจจะประสบปัญหาในการถ่ายทอด เช่นกัน

คุณนัธพร ศิริรังษี กล่าวถึง อุปสรรคในเรื่องของเนื้อหาสุขภาพไว้ดังนี้

> "อุปสรรคก็อาจจะเป็นเรื่องความเข้าใจด้านเทคนิค เพราะสุขภาพเป็นเรื่องของกลไก มันเป็นวิทยาศาสตร์ เรื่องมันซับซ้อน เรื่องสุขภาพนี่มันมีเหตุผล มันมีกลไกที่สลับซับซ้อน แต่ว่าเราจะอธิบายสิ่งเหล่านี้ให้มันง่ายนี่เพื่อให้คนเข้าใจมันเป็นเรื่องยาก เหมือนกันต้องใช้ความละเอียดสูงแล้วก็ต้องแม่นยำ ถูกต้อง..."
>
> (สัมภาษณ์ นัธพร ศิริรังษี , 21 ตุลาคม 2547)

ผู้เขียนคอลัมน์ที่เป็นแพทย์อาจพบปัญหาในด้านการเขียน เช่น อาจจะเขียนยาวเกินกว่าพื้นที่ของคอลัมน์ ดังนั้นทางหนังสือพิมพ์อาจมีการตัดทอนเนื้อหา ทำให้เกิดผลต่อเนื้อความ ดังนี้

> "บางทีปัญหานิดหน่อยถ้าเป็นไปได้ตัดแล้วอยากให้ส่งให้ดู เขาอาจจะตัดความยาว แต่เขาไม่ได้ตั้งใจจะเปลี่ยนวิธีเขียนผม แต่บางทีมันตัดฮวบไป มันก็ไม่ค่อยเข้าใจ..."
>
> (สัมภาษณ์ พินิจ กุลละวณิชย์, 8 พฤศจิกายน 2547)

6.4.5.3 <u>อุปสรรคและข้อจำกัดที่มาจากการติดต่อแหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูลที่เป็นราชการมีขั้นตอนมาก ล่าช้า ส่วนแหล่งข้อมูลเอกชนบางรายมุ่งหวังผลในการประชาสัมพันธ์หน่วยงาน</u>

แหล่งข้อมูลที่เป็นราชการมักขาดความกระตือรือร้นที่จะให้ข้อมูล บางครั้งมีขั้นตอนการติดต่อมีความซับซ้อน ตามที่ผู้เขียนคอลัมน์กล่าวถึงดังนี้

> "เรื่องขอข้อมูลบางที่หน่วยงานที่เราโทรไปติดต่อมันช้า บางทีไม่ครบถ้วน บางทีก็โยนกันไปโยนกันมา ..."
>
> (สัมภาษณ์ วิโรจพันธ์ อนันต์ภิรมย์รื่น, 22 ตุลาคม 2547)

การติดต่อที่ไม่ได้รู้จักกันมาก่อน การทำงานของผู้เขียนคอลัมน์ก็อาจจะลำบากพอสมควร ซึ่งผู้เขียนคอลัมน์ได้กล่าวถึงดังนี้

> "... ยาก มันก็ลำบากราชการบางคนเขาก็ไม่ได้มีความแบบว่า ... ความตื่นตัว เขาก็จะทำงานกันแบบว่าไม่อยู่ ไม่ว่าง ถ้าเกิดเราไม่รู้จัก มันก็ยากเพราะราชการมันจะมีขั้นตอนอย่างที่เราทราบ"

ในขณะที่แหล่งข้อมูลเอกชนในรูปของบริษัทอาจสร้างปัญหาให้ผู้เขียนคอลัมน์บ้าง เพราะบริษัทแต่ละแห่งอาจมีการหวังผลในเชิงประชาสัมพันธ์หน่วยงานของตน ตามที่ผู้เขียนคอลัมน์กล่าวถึงดังนี้

> "กับบริษัท PR หรือบริษัทอะไรก็ตามด้วยความที่หน้า magazine ของเราได้รับความนิยมพอสมควร เพราะฉะนั้นข่าวมันจะเข้ามามากกว่าที่จะลงได้ ซึ่งบริษัท PR เขาไม่ได้เข้าใจว่า ทำไมข่าวบริษัทของเขาไม่ได้ลง..."
>
> (สัมภาษณ์ อนุสรา ทองอุไร, 21 ตุลาคม 2547)

อุปสรรคที่มาจากผู้ส่งสารคือผู้เขียนคอลัมน์บางครั้งอาจไม่ทราบความต้องการที่แท้จริงในเรื่องเนื้อหาสุขภาพ ของกลุ่มผู้อ่าน ขาดการสื่อสารสองทางระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ทำให้บางครั้งผู้เขียนอาจไม่ทราบความต้องการของผู้อ่านในการรับข้อมูล เนื้อหาสุขภาพ นอกจากนี้อุปสรรคอีกประการ อาจมาจากการสร้างความตระหนักให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญในเรื่องสุขภาพ และติดตามรับข้อมูลข่าวสารด้านการป้องกัน ดูแลสุขภาพ ตามที่ผู้เขียนคอลัมน์กล่าวถึงดังนี้

> "ปัญหาของเราก็คือ ว่าจะทำยังไงให้คนคิดเหมือนที่เราคิด มันมีความสำคัญนะ คุณน่าจะใส่ใจเพื่อตัวของคุณเองอยากให้คนอ่านเองได้รู้เหมือนที่เรารู้..."
>
> (สัมภาษณ์ นัธพร ศิริรังษี , 21 ตุลาคม 2547)

6.4.6 **ความต้องการการสนับสนุน**

6.4.6.1 หน่วยงานที่ให้ข้อมูลควรลดขั้นตอนและมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

ผู้เขียนคอลัมน์กล่าวถึงความต้องการการสนับสนุน เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพของตนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านว่า ต้องการให้หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบด้านสุขภาพลดขั้นตอนในการทำงานและมีความตื่นตัวกระตือรือร้นในการให้ข้อมูลแก่สื่อ เพื่อให้สื่อได้มีข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว ในการนำเสนอ

> "ความช่วยเหลือคงอยากให้ระบบราชการช่วยลดขั้นตอนการทำงาน ถ้าทางสื่อมวลชนขอมาก็อยากจะให้มีความตื่นตัว ซึ่งจริง ๆ แล้วมันมีประโยชน์ อยากให้มีความกระตือรือร้นในการให้ข้อมูลกับเราอย่างเต็มที่ หรือให้ข้อมูลเท่าที่จะสามารถให้ได้..."
>
> (สัมภาษณ์ นัธพร ศิริรังษี , 21 ตุลาคม 2547)

6.4.6.2 ข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตควรมีหน่วยงานรวบรวมและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ อ้างอิงได้และทันสมัย

ข้อมูลพบว่า ข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตก็เป็นช่องทางหนึ่งในการค้นหาข้อมูลของผู้เขียนคอลัมน์ดังนั้น สิ่งที่ผู้เขียนคอลัมน์ต้องการคือ ฐานข้อมูลทางเว็บไซต์ที่ทันสมัย หรือมีหน่วยงานที่สนับสนุนข้อมูล มีผู้ประสานข้อมูลได้ตลอดเวลา

6.5 แหล่งข้อมูล

6.5.1 บทบาทในการนำเสนอ

แหล่งข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลพบว่า มี 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะแรก เป็นนักวิชาการ , แพทย์ หรือ ผู้เชี่ยวชาญบริหารของหน่วยงานที่ให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชนในลักษณะการสัมภาษณ์ เป็นวิทยากรทางรายการวิทยุ , รายการโทรทัศน์

ลักษณะที่สอง เป็นนักวิชาการแพทย์ หรือ ผู้เชี่ยวชาญที่เขียนบทความ หรือ คอลัมน์ประจำในหนังสือพิมพ์ เป็นผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับสุขภาพ

ลักษณะที่สาม เป็นผู้ประสานงานที่สังกัดหน่วยงานหรือองค์กรด้านสุขภาพที่ช่วยประสานระหว่างแพทย์กับสื่อมวลชน หรือบางครั้งทำหน้าที่คัดกรองข้อมูลก่อนส่งให้สื่อมวลชนนำไปเผยแพร่

แหล่งข้อมูลที่เป็นนักวิชาการแพทย์หรือผู้บริหารของหน่วยงานที่ให้ข้อมูลสุขภาพแก่สื่อมวลชนและ แหล่งข้อมูลที่เขียนบทความ / คอลัมน์ประจำในหนังสือพิมพ์ , นิตยสาร , วารสาร รวมทั้งดำเนินรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับสุขภาพมองบทบาทหน้าที่ของตนเองในการเสนอข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพดังนี้

6.5.1.1 ผู้เป็นแหล่งข้อมูลสุขภาพควรให้ข้อมูลสุขภาพที่ถูกต้องแก่สื่อมวลชน โดยข้อมูลนั้นต้องสมบูรณ์ เป็นประโยชน์ มีการอ้างอิงและอธิบายด้วยถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย

ผู้เป็นแหล่งข้อมูลเห็นว่า ในฐานะที่ตนมีความรู้ การให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชนถือเป็นช่องทางที่ดีในการเผยแพร่ เพราะสามารถให้ความรู้แก่คนจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน โดยได้กล่าวถึงบทบาทดังนี้

> “……เวลาลงไปในสื่อแล้วมันไปกว้างนะ ทั้งทีวี ทั้งหนังสือพิมพ์ใช่ไหมคะ แต่มันจะดีที่มันจะไปได้ไกล ไกลกว่าที่

นักวิชาการจะประชุมในห้องประชุม หรือว่าสัมภาษณ์เป็นส่วนตัว หรือว่าคุยกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพราะฉะนั้นถ้าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องแล้วก็เป็นประโยชน์ ก็จะมีประโยชน์กับประชาชน"

(สัมภาษณ์.สุปราณี แจ้งบำรุง, 3 พฤศจิกายน 2547)

แหล่งข้อมูลได้กล่าวถึงการนำเสนอว่า การนำเสนอนั้นต้องพยายามอธิบายด้วยถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย

"เราพยายามใช้วิธีการสื่อให้เขา ให้เป็นประโยชน์ด้วยคำอธิบายง่าย ๆ เราก็หวังว่าเขาจะได้มีความรู้ทางนี้เพิ่มขึ้นแล้วก็นำไปเป็นประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวันของเขา"

(สัมภาษณ์ สุปราณี แจ้งบำรุง, 3 พฤศจิกายน 2547)

"ก็พยายามจะเขียนให้มันง่าย ๆ แล้วก็เอาวิชาการมาไม่ให้มันเป็นวิชาการมากเกินไป เวลาเขียนให้หนังสือพิมพ์อ่านก็จะเป็นอีกแบบหนึ่ง เวลาเขียนได้ชาวบ้านก็พยายามให้มันดูน่าสนใจ..."

(สัมภาษณ์ พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์,17 พฤศจิกายน 2547)

6.5.1.2 <u>ผู้เป็นแหล่งข้อมูลมีบทบาทในการนำเสนอความรู้ และความคิดจากประสบการณ์ที่สั่งสมมา โดยต้องพยายามปรับให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้รับสารซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกัน</u>

ผู้เป็นแหล่งข้อมูลของบทบาทของตนเองว่า ต้องนำความรู้ในโลกวิชาการมาปรับใช้กับชีวิตจริงของคนในสังคมแก่ปัญหาในสังคมได้ โดยกล่าวถึงดังนี้

"ประสบการณ์ที่สั่งสมมาจากการทำงาน ผมว่าตรงนี้จะต้อง apply ลงไปให้เหมาะ เพราะว่าจากข้อมูลดิบ บางครั้งไม่สามารถ apply ลงไปได้ ด้วยความที่มันมีข้อจำกัดหลายเรื่อง อย่างเช่นวัฒนธรรมที่ต่างกัน วิถีชีวิตของคน ฐานะทั้งหลายมันมีความแตกต่างกัน แต่ว่าในฐานะนักวิชาการแล้ว ผมว่า นักวิชาการ

ต้องเอาพวกนี้มา อย่างเช่น "... ผมจะตัดหนังสือพิมพ์เมื่อเห็นข่าวที่น่าสนใจตรงนี้มันก็ได้ช่วยให้เห็นว่า ปัญหาเป็นอย่างไรบ้างก็จะสะท้อนกลับไปในเรื่องความเป็นวิชาการ จะนำมาใช้ได้อย่างไร มากลั่นกรอง แล้วก็นำมา apply ใช้ในชีวิตของคน..."

(สัมภาษณ์ พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์ ,17 พฤศจิกายน 2547)

6.5.1.3 <u>แหล่งข้อมูลที่เป็นองค์กรด้านสุขภาพ พบบทบาทที่น่าสนใจคือ แสดงบทบาทในการเชื่อมโยงระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับสื่อ โดยผู้ประสานงานจะทำหน้าที่คัดเลือกเนื้อหาสุขภาพให้เหมาะสมกับสื่อแต่ละชื่อฉบับ</u>

แหล่งข้อมูลได้กล่าวถึงบทบาทการเป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับสื่อดังนี้

"เวลาเราทำงานนี้ เราต้องเข้าใจหนังสือพิมพ์เขามีคอลัมน์แล้วก็บุคลิกของเขาอยู่ใช่ไหมคะ แต่เรามีเนื้อหาอยู่ก้อนเดียว เพราะฉะนั้นทำอย่างไรให้เนื้อหาก้อนนี้เข้ากับเขา ส่วนหนึ่งไปเข้ากับบุคลิกของหนังสือพิมพ์ หรืออีกส่วนเข้าบุคลิกของหนังสือพิมพ์นี้ ซึ่งเขาจะมี concept ต่างกัน อันนี้มันขึ้นอยู่กับเรา ถ้าเราดีไซน์เนื้อหาออกมาได้..."

(สัมภาษณ์ เนาวรัตน์ ชุมยวง,28 ตุลาคม 2547)

แหล่งข้อมูลมีการแสดงบทบาทเป็นศูนย์รวมของนักวิชาการ สนับสนุนการทำวิจัย นำการวิจัยมาเผยแพร่เป็นความรู้สู่สาธารณะ โดยกล่าวว่า

"เราอาศัยการทำงานเป็นเครือข่ายกับอาจารย์ที่เป็นนักวิชาการโดยไม่พูดถึงค่าตอบแทน กับเครือข่ายของนักวิชาการคือก็จะมี Link ที่ทำงานร่วมกับของมูลนิธินี้ว่าคนนี้ถนัดเรื่องนี้ คนนี้ดูแลเรื่องนี้แล้วเราก็ให้อาจารย์ก็เขียน โดยเขียนมีอยู่ 2-3 ลักษณะก็คือเรื่องที่อาจารย์ที่เขาเขียนก็มีความรู้เรื่องนี้เป็นทุนเดิมอยู่ อันที่สองอาจารย์เขาทำวิจัยเรื่องนี้อยู่ อันที่สามมีกระแสสังคมเรื่องนี้ขึ้นมา"

(สัมภาษณ์เนาวรัตน์ ชุมยวง,28 ตุลาคม 2547)

รวมทั้งยังแสดงบทบาทในการสร้างเครือข่ายกับสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ที่สามารถเข้ามาขอข้อมูลได้ เป็นฐานข้อมูลวิชาการให้แก่สื่อ และแนะนำผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เหมาะสมให้แก่สื่อ ดังนี้

> "มันก็แบ่งเป็นระดับ connection ทั่ว ๆ ไป ก็จะกระจายออกไป ซึ่งเวลาส่งข่าวมันก็จะเป็น press release ทุกที่อยู่แล้ว แล้วแต่ theme เรื่องนี้เข้ากับเรื่องที่เขาสนใจหรือเปล่านะคะ ที่นี้มันก็จะมีเครือข่ายสิ่งพิมพ์รายการวิทยุที่เขาเห็นของเราแล้วอาจจะมาสัมภาษณ์เพิ่มเติม ..."
>
> (สัมภาษณ์ เนาวรัตน์ ชุมยวง, 28 ตุลาคม 2547)

นอกจากนี้ยังแสดงบทบาทในการเป็นฐานข้อมูลวิชาการที่อ้างอิงได้ให้แก่สื่อ โดยกล่าวถึงดังนี้

> "หนึ่งคือเขารู้ว่า เราทำงานอะไร เขาจึงจะขอจุดนั้นเข้ามา อย่างเช่น เราทำเกี่ยวกับระบบเฝ้าระวังโรค เขาก็จะโทรมาถามว่าทางเราจะมีข้อเสนออะไรสำหรับระบบเฝ้าระวังโรคแห่งประเทศไทย แล้วถ้าเขาจะขอข้อมูลเกี่ยวกับไวรัสไข้หวัดนกเขาจะคุยกับใครได้บ้าง เราก็ให้ข้อมูลกับเขาไป"
>
> (สัมภาษณ์ เนาวรัตน์ ชุมยวง, 28 ตุลาคม 2547)

6.5.2 <u>การให้ความสำคัญ</u>

<u>แหล่งข้อมูลให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพ โดยแสดงความเห็นว่าปัจจุบันนี้ หนังสือพิมพ์ยังให้ความสำคัญแก่การเสนอเรื่องสุขภาพน้อย ดังนั้นควรเพิ่มพื้นที่ในการเสนอเรื่องสุขภาพโดยเฉพาะในรูปแบบของคอลัมน์ประจำให้มากขึ้น</u>

แหล่งข้อมูลกล่าวถึงการให้ความสำคัญต่อเนื้อหาสุขภาพดังนี้

> "ก็น่าจะเป็นเรื่องของคอลัมน์เฉพาะเรื่องของสุขภาพนี้เป็นประจำทุกวัน เลยสักมุมหนึ่ง ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเป็นเรื่องเดิม หนังสือพิมพ์ในต่างประเทศเขามีในบ้านเราเรื่องพวกนี้จะน้อยมาก ...ในส่วนนี้นะหนังสือพิมพ์เขาขาดนโยบายที่แน่วแน่..."
>
> (สัมภาษณ์ ธีรวุฒิ คูหะเปรมะ, 23 พฤศจิกายน 2547)

หนังสือพิมพ์ควรให้ความสำคัญเรื่องสุขภาพที่เป็นเรื่องใกล้ตัวประชาชน เช่น เรื่องอาหาร การป้องกันโรค นอกจากนี้ควรนำการวิจัยมาจัดทำเป็นความรู้และเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ โดยกล่าวว่า

> "เรื่องสุขภาพมีความสำคัญ ถ้าเขายังสบายดีอยู่เขาก็ยังไม่นึกใช่ไหม จนกว่าจะเป็นแล้ว เช่น กินสัดส่วนไม่พอเหมาะแล้วก็ล้วนแล้วก็เป็นมูลเหตุให้เกิดโรคเรื้อรัง โรคอย่างอื่นตามมา เช่น เบาหวาน หัวใจ ... ถ้าเขารู้จักเรื่องการกิน ถ้าเขารู้ข้อมูลพวกนี้เขาก็อาจช่วยตัวเองได้ในแง่หนึ่งว่าไม่เป็นโรคที่ยกตัวอย่างมาอย่างนี้..."
>
> (สัมภาษณ์ สุปราณี แจ้งบำรุง, 3 พฤศจิกายน 2547)

นอกจากนี้ความเห็นของแหล่งข้อมูลยังให้ความสำคัญต่อการมองภาพรวมของปัญหาสุขภาพ มีการวิเคราะห์ในเชิงลึก เสนออย่างรอบด้าน มีความรู้ที่เป็นระบบที่จะให้แก่ผู้อ่าน

> "ปัญหาสุขภาพนี้เราต้องมองมากกว่าว่า สิ่งที่เขาควรต้องทำ หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า แต่ว่ามันต้องวิเคราะห์เชิงระบบว่า ต้องมองลึกกว่านั้นว่า เอ๊ะ ต้องทำ หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า ได้นี้ต้องมาจากปัจจัยอะไร ต้องมองย้อนขึ้นไป เช่น มาจากปัญหาพฤติกรรม หรือปัญหาสังคม ซึ่งเหล่านี้จะแก้อย่างไร ซึ่งปัญหาพฤติกรรมอาจจะแก้ที่ตัวบุคคล แต่พฤติกรรมนี้อาจมาจากสังคมหรือนโยบายของระดับประเทศ..."
>
> (สัมภาษณ์ เนาวรัตน์ ชุมยวง, 28 ตุลาคม 2547)

6.5.3 <u>แหล่งข้อมูลที่ใช้และการตรวจสอบข้อมูล</u>

ในฐานะที่แหล่งข้อมูลยังมีความจำเป็นต้องค้นคว้าข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้นำเสนอเนื้อหาสุขภาพที่สอบถามมา แหล่งค้นคว้าข้อมูลที่ใช้ประกอบด้วย ข้อมูลจากเว็บไซต์ทางการแพทย์ที่น่าสนใจ ทั้งในและต่างประเทศ ข้อมูลที่เป็นบุคคล นักวิชาการ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ตำราทางวิชาการ วารสารทางวิชาการ ทั้งในและต่างประเทศ ความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมา รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมงาน

ด้านการตรวจสอบข้อมูลพบว่า กรณีที่เป็นการให้ข้อมูลพื้นฐานแก่สื่อมวลชนที่ผู้เป็นแหล่งข้อมูลมีความชำนาญอยู่แล้ว อาจไม่ต้องมีกระบวนการตรวจสอบข้อมูลมากนัก แต่ถ้าเป็นการนำเสนอข้อมูลเชิงลึก หรือต้องการข้อมูลที่เป็นปัจจุบันที่สุด ผู้เป็นแหล่งข้อมูลจะใช้วิธีตรวจสอบจากตำราทางวิชาการ บทความในวารสารวิชาการ เว็บไซต์ทางการแพทย์ โดยแหล่งข้อมูลกล่าวถึงดังนี้

> "ส่วนใหญ่ข้อมูลที่ให้ไปกับสื่อมวลชนมันจะตื้นไม่ค่อยลึก เพราะฉะนั้นจึงไม่ค่อยได้ใช้เอกสารหรอก โดยมากเราก็รู้อยู่แล้ว ดังนั้นก็ยังไม่ต้องใช้เอกสารหรอก แต่ว่าโดยอาชีพเรา เราต้องหา ต้องค้นคว้าต้องอ่าน journal อ่าน text อยู่แล้วใช่ไหม แต่ข้อมูลที่เราออกไปทางหนังสือพิมพ์หรือสื่อประชาชนส่วนใหญ่มันจะไม่ลึกขนาดนั้นหรอก..."
>
> (สัมภาษณ์ สุปราณี แจ้งบำรุง, 3 พฤศจิกายน 2547)

หากผู้เป็นแหล่งข้อมูลต้องการทราบข้อมูลเบื้องต้นของปัญหาด้านสุขภาพ จะหาแหล่งข้อมูลอื่นมาสนับสนุน เช่น การสำรวจความคิดเห็น (Poll) จากเว็บบอร์ด (Web Board)ต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้แหล่งข้อมูลยังใช้วิธีตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยให้ขอสื่อหนังสือพิมพ์ส่งเรื่อง/บทความกลับมาให้ตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำเสนอ

> "ถ้าต้องการข้อมูลที่เป็นวิชาการก็ต้องแน่นอนครับ text book เป็นวิชาการทันสมัยอีกนิดหน่อยก็ต้องเป็น journal ที่คุณหมอใช้กันอยู่ถ้าเป็นข้อมูลที่เป็นชาวบ้าน อาจจะมีสถิติ ต้องดูในเว็บไซต์ บางทีเราอยากรู้ว่า ชาวบ้านเขาคิดอย่างไรกัน ก็อาจจะเป็นพวกเว็บบอร์ดทั้งหลายและก็จะมีข้อมูลอันหนึ่งที่ขาดไม่ได้เลย คือประสบการณ์..."
>
> (สัมภาษณ์ พงศ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์, 17 พฤศจิกายน 2547)

ข้อมูลจากประสบการณ์การทำงานและการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมงาน ก็พบว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความสำคัญ

> "จริง ๆ ก็จากประสบการณ์ด้วย ที่เรียนมาด้วย กับเพื่อนหมอ ๆ ที่แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน เราจะมีเวลาที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลกันประจำอยู่แล้ว..."
>
> (สัมภาษณ์ วัลลพ กิจเจริญสุข, 3 พฤศจิกายน 2547)

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่เป็นแหล่งข้อมูลยังใช้วิธีตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาที่นำเสนอโดยให้สื่อส่งต้นฉบับมาให้พิจารณาก่อนตีพิมพ์

> "ของ Bangkok Post เขียนเป็นภาษาไทยแล้วเขาก็เอาไปแปลแปลเสร็จแล้ว เขาก็จะส่งมาให้เรา edit อีกทีหนึ่งว่า โอเคไหม ตรงตามที่เราต้องการไหม ก็ส่งกลับมาให้เช็คอีกครั้งหนึ่งก็จะมี Bangkok Post , The Nation , มติชน ... ส่วนมากผู้สื่อข่าวจะสัมภาษณ์เราเสร็จแล้ว mention ที่เราพูดคุย ก็จะเอาไปตัดต่อแล้วจะมีชื่อเราอยู่ตรงนี้..."
>
> (สัมภาษณ์ พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์,17 พฤศจิกายน 2547)

6.5.4 <u>อุปสรรคและข้อจำกัดในการเสนอเนื้อหาสุขภาพ</u>

<u>อุปสรรคที่พบคือ ผู้เขียนบางท่านอาจขาดทักษะในการเขียนให้น่าดึงดูดใจ หรือสื่อมวลชนนำเสนอข้อมูลคลาดเคลื่อน , ผู้เขียนที่เป็นแพทย์ นักวิชาการที่ทำงานประจำบางครั้ง มักมีเวลาจำกัดพื้นที่นำเสนอในสื่อน้อย , การนำเสนอการแพทย์ทางเลือกมีข้อจำกัด และหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับมีบุคลิกแตกต่างกัน</u>

<u>ประการแรก</u> แหล่งข้อมูลที่อาจนำเสนอเนื้อหาทางสื่อ บางครั้งอาจจะขาดทักษะในการนำเสนอที่น่าดึงดูดใจ ยาวเกินไป หรือไม่กระตุ้น ความสนใจของผู้อ่านเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะอาจมีความเคยชินกับการเขียนแนววิชาการแต่เมื่อมาเขียนผ่านสื่ออาจมีธรรมชาติต่างกัน

> "บางทีนักวิชาการก็จะเขียนวิชาการเกินไป ถ้าให้นักวิชาการเขียนเดี่ยว ๆ คือ ไม่ใช่ว่าไม่ถูก คือถูกน่ะถูกแน่แต่การนำเสนออาจจะไม่น่าสนใจหรือว่าไม่สนุก หรือไม่มีวิธีการที่อ่านแล้วจำได้เลยที่จะไปใช้..."
>
> (สัมภาษณ์ สุปราณี แจ้งบำรุง, 3 พฤศจิกายน 2547)

สื่อสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอข้อมูลขาดความรู้ บางครั้งมีการตัดทอนข้อความทำให้เนื้อความผิดพลาด คลาดเคลื่อน

> “คือเขาพยายามทำให้สวยนะ เราก็เข้าใจเขานะ เขาก็จะตัดส่วนที่เรารู้สึกว่าสำคัญ เราคิดว่าต้องนำเสนอนะ ส่วนที่สำคัญมันอยู่ตรงนั้น ถูกตัดออกไปความหมายมันผิด…”
>
> (สัมภาษณ์ พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์,17 พฤศจิกายน 2547)

ผู้เขียนที่เป็นแพทย์หรือนักวิชาการที่ทำงานประจำ ในบางครั้งมีเวลาที่จำกัด อาจจะเป็นอุปสรรคสำหรับการเขียนเรื่องลงสื่อต่าง ๆ

> “อุปสรรคส่วนมากหมอหลายท่าน คงจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเวลา เพราะคุณหมอส่วนใหญ่เสียเวลาในการรักษาคนไข้เป็นจำนวนมาก...”
>
> (สัมภาษณ์ วัลลพ กิจเจริญ, 11 พฤศจิกายน 2547)

พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์ กล่าวถึงข้อจำกัดในด้านพื้นที่และเวลาในการนำเสนอว่า

> “.....ไม่ว่าจะเป็นสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ หรือ สื่อวิทยุ อาจพบปัญหาคล้ายคลึงกัน คือ มีเนื้อหา เวลา นำเสนอจำกัด ด้านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ที่พบ คือ บาง ที่มี phone in (รายการที่มีระบบออกอากาศเสียงผู้ฟัง ที่โทรศัพท์เข้ามาในรายการ-ผู้วิจัย) เวลามีจำกัด 10 สายอย่างนี้ แต่ละคำถามอาจจะได้ประโยชน์น้อย ต้องเร่งเวลาเพื่อที่จะให้ผู้ฟังทุกคนได้รับคำตอบ อันนี้เป็นปัญหาของวิทยุโทรทัศน์เอง ก็จะมีปัญหา คล้าย ๆ กัน คือ เวลาค่อนข้างจำกัด เวลาแพง...”
>
> (สัมภาษณ์ พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์,17 พฤศจิกายน 2547)

เป็นที่น่าสังเกตว่า การนำเสนอเนื้อหาแพทย์ทางเลือกอาจมีข้อจำกัด คือไม่ได้รับการยอมรับจากการแพทย์กระแสหลัก ดังนี้

> "ถามศาสตร์แพทย์ทางเลือกคืออะไร ก็คือศาสตร์ที่ไม่ใช่แพทย์ปัจจุบัน และก็ไม่ใช่ แพทย์ปัจจุบัน และก็ไม่ใช่แพทย์แผนไทย ซึ่งแพทย์แผนปัจจุบัน เขาไม่ค่อยจะยอมรับกันนะ มันสวนทางกันนะ..."
>
> (สัมภาษณ์ ราตรี ชีพอุดมวิทย์, 26 พฤศจิกายน 2547)

นอกจากนี้การค้นหาแนวของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ คัดเลือกเนื้อหาสุขภาพที่เหมาะสมไปเผยแพร่ก็มิใช่เรื่องง่าย เพราะหากสื่อไม่ตอบรับ เนื้อหาดังกล่าวก็ไม่ได้รับความสนใจ ตามที่แหล่งข้อมูลกล่าวถึงดังนี้

> "ถ้าเราวัดปัญหา เครือข่ายสิ่งพิมพ์ก็ยังไม่กว้างนัก บางอย่างเราก็ไม่ได้รับการตอบรับ อันนี้ก็ขึ้นอยู่กับหลาย ๆ ฝ่ายด้วยกัน ด้านแรกก็คือตัวเรา ว่าจะไปวิเคราะห์ข้อมูลมันควรจะไปทางช่องไหน แล้วก็การสร้างเครือข่ายอันนี้ถือว่า เป็นจุดสำคัญในการที่จะเผยแพร่ข้อมูลได้ คือ บางอย่างต่อให้ข้อมูลดีขนาดไหน ถ้ามันเกิดไม่เข้าช่องทางเขา แล้วก็ไม่สนใจ มันก็จะไม่เกิดประโยชน์อะไร..."
>
> (สัมภาษณ์ เนาวรัตน์ ชุมยวง, 28 ตุลาคม 2547)

6.5.5 <u>ความต้องการการสนับสนุน</u>

แหล่งข้อมูลกล่าวถึงความต้องการการสนับสนุน เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหา สุขภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ดังนี้

<u>หนังสือพิมพ์ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการให้ความรู้เห็น ความสำคัญเรื่องการเสนอองค์ความรู้ข้อมูลสุขภาพ ตลอดจนควรสนับสนุนหรือจัดพื้นที่ประจำและต่อเนื่องในการเสนอความรู้ด้านสุขภาพ</u>

แหล่งข้อมูลกล่าวถึงประเด็นดังกล่าวว่า

> “พอเมื่อไรก็ตามเราทำทุกอย่างก็อยู่ในแวดวงวิชาการ พอเราจะสื่อไปประชาชนมันยากมากเลยนะครับ พอเราส่งไปที่หนังสือพิมพ์มันก็เป็นเรื่องที่ไม่น่าสนใจไปเสียแล้ว มันไม่มีสตางค์ไปสู้กับเขานะ ค่าสกู๊ปไปครึ่งหนึ่ง ถ้ามันเป็น อย่างนี้นะครับ ก็ไม่ได้ผลซิครับ เวลาเราส่งไปให้หนังสือพิมพ์ เขาก็จะไปลงในปฏิทินกิจกรรมก็จะมีนิดหนึ่งนะครับ ก็สู้เขาไม่ได้อีก ถ้าสื่อช่วยเรา แล้วก็สื่อเห็นความสำคัญตรงนี้ เห็นเรื่องพาณิชย์น้อยลงก็จะช่วยเราได้มากขึ้น ทุกสื่อนะครับโทรทัศน์เองก็เหมือนกัน รายการหนึ่งบางรายการของเขาโฆษณา 20 วินาที มันก็หลายตังค์แล้ว เราก็ไม่สามารถสู้กับเขาได้แล้ว ก็พอเป็นวิชาการ นักวิชาการหลาย ๆ ท่านมีความรู้ประสบการณ์ดี ๆ พอจะไปออกโทรทัศน์นี้ ก็ดูเป็นบุคคลที่ไม่น่าสนใจเลย มันก็ยากอยู่เหมือนกัน...”
>
> (สัมภาษณ์ พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์,17 พฤศจิกายน 2547)

แหล่งข้อมูลแสดงต้องการให้สื่อมวลชนร่วมมือกันช่วยกันเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพทุกรูปแบบ และต้องระมัดระวังการเสนอข้อมูลบางประการที่อาจส่งผลกระทบถึงเรื่องสุขภาพ เช่น กลุ่มวัยรุ่น เป็นต้น โดยกล่าวว่า

> “.....ที่เราอยากได้คือว่า เมื่อเราให้ข่าวไปแล้วเขาสามารถที่จะเสนอข่าวได้ถูกต้อง แล้วถูกต้องคือมันต้องเป็นคนที่มีความรู้ด้วย น่าอ่านด้วย เสริมแต่งได้แต่มันก็ต้องอยู่ในเนื้อหา คือเวลาที่นักวิชาการพูดไปแล้วมันง่วงนอนไม่น่าอ่าน แล้วก็ทำเรื่องง่ายให้เป็นเรื่องยาก ถ้ามีองค์กร หรือใครที่มาช่วยดูมันก็น่าจะดี เป็นองค์กรที่มีความรู้ด้านสุขภาพ เวลาที่เรามีข่าวก็น่าจะทำการสนับสนุนลงให้เราได้ ไม่ต้องด่วนมากก็ได้แต่มีเนื้อที่ให้เราลง...”
>
> (สัมภาษณ์ ธีรวุฒิ คูหะเปรมะ, 23 พฤศจิกายน 2547)

เช่นเดียวกับที่สุปราณี แจ้งบำรุงกล่าวว่า

"สื่อมวลชนต้องนำเสนอด้านสุขภาพเยอะ ๆ เพราะว่านักวิชาการ เรามีเยอะแยะมาก และก็หลายสาขาด้วย เพราะฉะนั้นถ้าช่วยกันนำเสนอ เช่น แทนที่จะเป็นอาทิตย์ละวันสองวัน ก็เพิ่มขึ้นเป็นทุกวัน มีหลายสาขา อันนั้นก็จะเป็นประโยชน์ ... สื่อนี่มันไปได้ไกล ถึงมือประชาชนได้ง่าย ถ้าเราให้ข้อมูลที่ถูก เขาก็ได้รับความรู้ที่ถูก..."

(สัมภาษณ์ สุปราณี แจ้งบำรุง, 3 พฤศจิกายน 2547)

บทที่ 7
รายงานผลการวิเคราะห์ผู้รับสารจากการสนทนากลุ่ม

จากการสนทนากลุ่มผู้รับสารแต่ละกลุ่ม อันได้แก่ กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มวัยสูงอายุ สามารถสรุปตามประเด็นหลัก 3 ประเด็น ประกอบด้วย

1. ความต้องการข่าวสารสุขภาพ
2. วิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพ
3. การตอบสนองต่อข่าวสารสุขภาพและการนำไปใช้

ทั้งนี้ ในแต่ละกลุ่มของผู้รับสาร (กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มวัยสูงอายุ) จำแนกเป็นกลุ่มผู้รับสารที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ และกลุ่มผู้รับสารที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ดังปรากฏผลการวิเคราะห์ผู้รับสาร ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มวัยรุ่น

1.1 ความต้องการข่าวสารสุขภาพ

<u>โดยภาพรวม ความต้องการข่าวสารสุขภาพเกี่ยวข้องกับความสนใจส่วนตัวของกลุ่มวัยรุ่น</u>

จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้รับสารวัยรุ่น ที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี ทั้งที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ และไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ พบว่าผู้รับสารกลุ่มนี้มีพฤติกรรมเลือกเปิดรับเนื้อหาข่าวสารตามความสนใจส่วนตัว โดยความสนใจส่วนตัว เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสุขภาพใน 2 ลักษณะ ประกอบด้วย เนื้อหาสุขภาพด้านการเสริมสร้างสุขภาพ และเนื้อหาเกี่ยวกับการรักษาโรค รวมถึงการดูแลตนเองจากโรคหรือความเจ็บป่วยต่าง ๆ

ก. เนื้อหาด้านการเสริมสร้างสุขภาพ

เนื้อหาด้านการเสริมสร้างสุขภาพ เป็นเนื้อหาที่กลุ่มวัยรุ่นให้ความสำคัญ เกี่ยวข้องกับความสนใจตามวัยของตนเอง อาทิ เรื่องเกี่ยวกับความสวยความงาม การดูแลสุขภาพกาย-ใจ อาหารการกิน และการออกกำลังกาย เป็นต้น ดังคำกล่าวของผู้ร่วมกลุ่มสนทนาต่อไปนี้

“เรื่องการกิน การอยู่ ชีวิตเราอยู่ในเมือง กินอยู่ในเมืองอย่างไรให้ห่างไกลโรค ควรกินอะไร อาหารแบบไหน ควรกิน ควรเลี่ยง ให้ห่างไกลจากโรค การอยู่ การนอน การใช้ชีวิต”หลักการด้านแพทย์ผสมผสาน โลกตะวันออก ตะวันตก”

(ศิโรตม์)

“พวกการออกกำลังกาย การใช้ชีวิตในเมือง ในหนังสือพิมพ์ก็พอมีนะคะ แต่ไม่มาก น่าจะเป็นข้อมูลสำหรับคนเมือง แบบทำเองที่บ้านได้ สั้น ๆ เพราะส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลา ไม่ต้องออกไปตามสวนสาธารณะ หรือศูนย์ออกกำลังกายต่าง ๆ “

(อัญชลี)

“พวกที่เกี่ยวกับจิตใจ คำคม การสร้างทัศนคติดี บทความดี ๆ ที่ช่วยด้านจิตใจ ให้ใจสบาย"

(อรรถรส)

“เรื่องการปฏิบัติตัว เวลาที่มีโรคใหม่ ๆ เข้ามา อย่างซาร์ ไข้หวัดนก รายละเอียด วิธีป้องกันที่ตรง ชัดเจน ว่าอะไรทานได้ อะไรห้ามทำ ควรปฏิบัติ จะได้ดูแลตัวเองได้ถูก ...ส่วนมาก จะชอบดูอะไรที่คนอื่นเค้าฮิตเป็นด้วย เช่น ผู้หญิงต้องเป็นมะเร็งปากมดลูก เราก็จะสนใจ”

(เรียม)

“เรื่องเกี่ยวกับความสวยความงาม เกร็ดเล็กเกร็ดน้อยในการดูแลสุขภาพ พวกสุขภาพทั่วไป และอะไรที่เกี่ยวกับผู้หญิง”

(ภาวิณี)

“พวกการบำรุงผิว สุขภาพ ความงาม แล้วก็การดูแลตัวเองให้สุขภาพดี พวกที่เกี่ยวกับเรา อย่างมะเร็งทรวงอก นี่จะเกี่ยว แต่พวกเริม ศีรษะล้าน ไม่อ่าน ...แต่ถ้าถามว่าต้องการแบบไหน ก็เรื่องอะไรก็ได้ที่เกี่ยวกับสุขภาพ ใกล้ตัวเรา ทำให้น่าอ่าน”

(อุรัสสา)

> “อะไรก็ได้ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน อาหาร 3 มื้อ สิ่งที่เราทำแต่ละวัน เพราะอะไร ๆ ก็ดูจะเป็นพิษ เป็นภัยหมด”
>
> (พิธาน)

นอกจากเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพ พบว่ากลุ่มผู้ร่วมสนทนาที่เป็นวัยรุ่น จะให้ความสำคัญกับเนื้อหาอื่น ๆ อาทิ ด้านการรักษาโรค และวิธีการดูแลตนเองจากโรคต่าง ๆ ในกรณีที่ตนเองเจ็บป่วย หรือ รู้สึกว่าโรคนั้นใกล้ตัว

ข. เนื้อหาด้านการรักษาโรค วิธีการดูแลตนเองจากโรค

สำหรับ*เนื้อหาด้านการรักษาโรค วิธีการดูแลตนเองจากโรค* เป็นเนื้อหาที่วัยรุ่นส่วนหนึ่งให้ความสนใจ มาจาก 2 สาเหตุหลัก คือ ตนเองมีโรคประจำตัว/มีอาการเจ็บป่วย หรือเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคนในครอบครัว อาทิ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาการเจ็บป่วยของคนในครอบครัว เป็นต้น ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่กำลังคุกคามคนในสังคมในขณะนั้น

> “ข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่คนในบ้านเป็น อย่างคุณยายเป็นความดันโลหิตสูง การดูแลตัวเค้า ทำยังไงให้สุขภาพดี ส่วนมากจะชอบดูอะไรที่คนอื่นเค้าฮิตเป็นด้วย เช่น ผู้หญิงต้องเป็นมะเร็งปากมดลูก เราก็จะสนใจ ...แล้วก็โรคใหม่ ๆ ที่เข้ามา โรคซาส์ ไข้หวัดนก ก็อยากจะรู้รายละเอียด และวิธีป้องกันให้มันตรง หรือชัดเจนว่าควรปฏิบัติตัวอย่างไร”
>
> (เรียม)

> “คุณพ่อเป็นความดันค่ะ คุณแม่เป็นโรคหัวใจ ซึ่งท่านก็พึ่งกล้วยกันค่ะ เราต้องดูแลท่าน ก็ต้องหาข้อมูลมา ศึกษาว่าจะดูแลยังไง ก็เน้นอาหารการกิน ที่เหมาะสม เพราะเราต้องดูแลตรงนี้ด้วย”
>
> (พนิตา)

"ตัวเองเป็นคนผอม กินยังไงก็ผอม ก็อยากได้ข้อมูลพวกนี้ สุขภาพคนผอม เพราะทุกวันนี้มีแต่เรื่องคนอ้วน จริง ๆ คนผอมก็มีสิทธิ์เป็นโรค เราจะได้รู้ว่าจะดูแลสุขภาพตัวเองยังไง... แล้วก็ข้อมูลสุขภาพจิต โรคซึมเศร้ากับโรคเครียด เพราะมันเป็นโรคคนเมือง เคยอ่าน และคิดว่ามีบางอาการเหมือนเรานะ ต้องปรับปรุงด่วน"

(ศุภชัย)

"โรคที่มีตอนนี้ โรคที่กลุ่มเสี่ยงในเมืองไทยมีสูง อย่างโรคที่เคยกำจัดไปแล้ว แล้วรีเทิร์น กลับมา อย่างไข้หวัดนก หรือคนเมืองก็ต้องโรคทางเดินหายใจ"

(อิทธิเทพ)

"ก็สุขภาพทั่วไป อะไรก็ได้ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน อาหาร 3 มื้อ สิ่งที่เราทำแต่ละวัน เพราะอะไร ๆ ก็ดูจะเป็นพิษ เป็นภัยหมด แล้วก็สนใจเรื่องที่เกี่ยวกับตัวเอง เพราะผมเป็นโรคตาเหลือง ตัวเหลือง"

(พิธาน)

จากคำกล่าวข้างต้น แม้จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการเนื้อหาโดยรวมของกลุ่มวัยรุ่นได้ กระนั้น เนื่องจากความสนใจส่วนบุคคลของคนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน และที่สำคัญ การสนทนากลุ่มพบอย่างเด่นชัดว่า ความสนใจของกลุ่มวัยรุ่นที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีความแตกต่างจากกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำทำให้ขอบข่ายความต้องการเนื้อหาสุขภาพของคนทั้งสองกลุ่มมีความต่างกันออกไปด้วย ดังที่จะได้กล่าวถึงในส่วนต่อไป

<u>พบความแตกต่างของขอบข่ายความต้องการเนื้อหา : กลุ่มที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำสนใจเนื้อหาสุขภาพที่หลากหลายกว่ากลุ่มที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพเป็นประจำ</u>

การวิจัยพบว่า ความสนใจส่วนตัวของกลุ่มวัยรุ่นที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ และกลุ่มที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพ เป็นประจำ มีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มวัยรุ่นที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีความต้องการและให้ความสนใจกับเนื้อหาสุขภาพที่มีหัวข้อเรื่องหลากหลายกว่ากลุ่มที่ไม่ได้อ่าน ประจำ หรือ อีกในนัยหนึ่ง คือ กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีความสนใจด้านสุขภาพจำกัดเฉพาะเรื่อง

กลุ่มวัยรุ่นที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีความต้องการและให้ความสนใจกับเนื้อหาสุขภาพที่มีหัวข้อเรื่องหลากหลาย ไม่จำกัดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แสดงให้เห็นถึงความสนใจในการดูแลรักษาสุขภาพ ทั้งเชิงกว้างและเชิงลึก และส่วนหนึ่งมีความเข้าใจเรื่องสุขภาพแบบองค์รวมเป็นอย่างดี (โดยไม่รู้ตัว) ดังที่ศิโรตม์ ผู้ร่วมกลุ่มสนทนาคนหนึ่งได้กล่าวไว้ เช่นเดียวกับที่ศุภชัย ผู้ร่วมสนทนาอีกคนได้กล่าวถึงความต้องการและความสนใจเนื้อหาสุขภาพที่หลากหลายของตนเอง ดังนี้

> “จะอ่านเรื่องสุขภาพ เพราะสุขภาพเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกินอยู่หลับนอน ต้องทำให้สมดุล... พวกหลักการด้านแพทย์ผสมผสาน โลกตะวันออก ตะวันตก แพทย์แผนปัจจุบัน บางอย่าง อย่างวิตามิน กินมากไป ไปกินเพิ่ม บางทีมันเกินความต้องการ มันก็จะเกิดบางอย่างที่ไม่สมดุล”
>
> (ศิโรตม์)

> “สนใจหลายเรื่อง แต่ต้องทำให้น่าสนใจนะ ชอบอ่านเป็นเกร็ดเล็กเกร็ดน้อย เข้าใจง่าย พวกออกกำลังกาย โรคทางจิต เครียด ซึมเศร้า การกิน วัยทอง อ่านหมดน่ะ อย่ากินน้ำหวาน อย่ากินน้ำอุ่น..จะช่วยให้ผอมได้ .... เรื่องการดูแลรูปร่าง ชอบหมดเลย แต่ต้องเป็นเกร็ดที่เอาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้นะ”
>
> (ศุภชัย)

ทั้งนี้ ในการสนทนากลุ่มพบว่าการสนทนากับกลุ่มผู้รับสารที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีการต่อยอดความคิดและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งแสดงให้ถึงความสนใจที่กลุ่มนี้มีต่อเนื้อหาสุขภาพต่าง ๆ เป็นอย่างดี

<u>กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีความต้องการเนื้อหาสุขภาพเฉพาะเรื่อง และมีความสนใจที่จำกัด</u>

การสนทนากลุ่มพบว่า *กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ* มีความต้องการเนื้อหาสุขภาพเฉพาะเรื่อง ไม่เปิดกว้าง รวมทั้งบางคนให้ความสนใจกับเนื้อหาสุขภาพอย่างจำกัด และบางคนสนใจเนื้อหาข่าวสารประเภทอื่น ๆ มากกว่าข่าวสารสุขภาพอย่างเห็นได้ชัด

> "ถ้าสนใจก็สนใจเรื่องที่เกี่ยวกับตัวเอง เพราะผมเป็นโรคตาเหลือง ตัวเหลือง ตามปกติก็จะสนใจเฉพาะด้านเทคโนโลยี ด้านกีฬา คอมพิวเตอร์ ราคาน้ำมันอะไรพวกนี้มากกว่า แต่ก็เคยอ่านเจอในหนังสือพิมพ์นะครับ พวกข่าวสุขภาพ"
>
> (พิธาน)

> "ในไทยรัฐจะมีคอลัมน์สุขภาพนิดนึง วันอาทิตย์น่ะค่ะ ที่ชอบพูดเรื่องเริม งูสวัด อะไรพวกนี้ แบบมันอ่านยากมากเลย ละเอียดไปอ่านไม่รู้เรื่อง เลยข้ามๆ ไป ....ถ้าแบบ..จากไวรัสนั้น ไวรัสนี้ เลิกอ่านเลย ไม่น่าสนใจ ชอบพวกกีฬา บันเทิงมากกว่า"
>
> (ชลิตา)

> "ถ้าสนใจก็ที่เกี่ยวข้องกับตัวเรา แต่ถ้าเป็นพวกสุขภาพ และความงามก็อ่านเลย การบำรุงผิวอะไรแบบนี้ จะอ่าน แล้วก็พวกหน้าสตรี หน้าซุบซิบ แบบที่มันรีแลกซ์หน่อย"
>
> (อุรัสสา)

> "ก็สนใจอ่านพวกความสวยความงาม การดูแลตัวเองมากกว่าอย่างที่อ่านประจำก็คอลัมน์เกี่ยวกับความสวยความงาม โดยเซียนสวยจะเป็นคอลัมน์เล็ก ๆ ในคมชัดลึก"
>
> (ภาวิณี)

> "จะเปิดอ่านข่าวพาดหัว แล้วก็ข่าวเกษตรก่อนเพราะที่บ้านเป็นเกษตรกร จะอ่านพวกเทคโนโลยีใหม่ ๆ นวัตกรรมอะไรพวกนี้ แล้วก็โปรแกรมหนัง สุขภาพ... ไม่ค่อยได้อ่าน"
>
> (อิทธิเทพ)

เนื่องจากความต้องการเนื้อหาสุขภาพของทั้งสองกลุ่มมีขอบข่ายที่แตกต่างกัน วิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพของแต่ละกลุ่มจึงมีความแตกต่างกันด้วย ดังที่จะกล่าวถึงในส่วนต่อไป

1.2 วิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพ

<u>โดยภาพรวม สื่อหนังสือพิมพ์ได้รับการยอมรับจากทั้งสองกลุ่มว่าเข้าถึงตนเองได้</u>

กลุ่มวัยรุ่นทั้งสองกลุ่มมีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพจากสื่อที่ตนเองเข้าถึงได้สะดวก อาทิ หนังสือพิมพ์ อินเตอร์เน็ต นิตยสาร โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อบุคคล โดยภาพรวม สื่อหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่ทั้งสองกลุ่มเห็นว่าเข้าถึงตนเองและคนอื่น ๆ ได้ง่าย สะดวก ไม่ยุ่งยาก แต่การอ่านเนื้อหาสุขภาพแต่ละเรื่อง ขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของประเด็นเนื้อหา โดยกลุ่มวัยรุ่น ทั้งที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ และไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์ประจำ มีพฤติกรรมเลือกอ่านหรือเข้าถึงข่าวสารสุขภาพจากพาดหัว หรือ headline ในแต่ละหน้า/คอลัมน์ เพื่อพิจารณาว่าเป็นเรื่องที่ตนเองสนใจหรือไม่ ถ้าสนใจจึงจะอ่านเนื้อหาภายในต่อ ทั้งนี้ผู้ร่วมสนทนาในทั้งสองกลุ่มเน้นว่า สำหรับข่าวสารสุขภาพในหนังสือพิมพ์ ต้องมีวิธีทำให้หัวข้อดูน่าสนใจ น่าอ่านมากกว่านี้ วิธีการนำเสนอต้องช่วยให้อ่านง่าย และใช้ภาษาเข้าใจง่าย

<u>กลุ่มวัยรุ่นที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีความกระตือรือร้นในการเสาะหาข้อมูลสุขภาพจากสื่ออื่น ๆ ร่วมด้วย และบางคนมีการตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเอง</u>

การวิจัยพบว่ากลุ่มวัยรุ่นที่อ่านเนื้อหาสุขภาพเป็นประจำ มีความกระตือรือร้น (Active) ในการเสาะหาวิธีการอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งเนื้อหาสุขภาพที่ตนเองสนใจ และเนื่องจากกลุ่มที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีการเปิดรับเนื้อหาข่าวสารสุขภาพจากสื่อหนังสือพิมพ์เป็นหลัก ร่วมกับสื่อประเภทอื่น ๆ ดังนั้น สื่อที่กลุ่มนี้เลือกเปิดรับเนื้อหาสุขภาพจึงมีความหลากหลาย ตามแต่ความสะดวกในการเข้าถึงสื่อแต่ละประเภทของแต่ละคน ดังตัวอย่างคำกล่าวในการสนทนากลุ่มต่อไปนี้

> “ก็มีการอ่านทางเน็ตด้วย ทั้งไทยรัฐ เดลินิวส์ บางทีก็อ่านในเน็ต คลิกดูหัวข้อที่น่าสนใจ บางทีก็ผู้จัดการด้วย เพราะบางวันไม่ได้ซื้อหนังสือพิมพ์ ก็เปิดเน็ตดูข่าวสารย้อนหลัง ....พ่อเป็นความดันสูง พ่อจะหยิบแผ่นพับจากโรงพยาบาลมาอ่าน ผมก็อ่านด้วย ก็อย่างมหาลัย ที่เคยลงวิชาเกี่ยวกับพวกยา พวกหนังสือของชีวจิต หนังสือแจกตามงาน ก็อ่าน ดูข้อมูลหลายทาง”
>
> (อรรถรส)

> “ผมอ่านหมด แพรว พลอยแกมเพชร คอสโม รีเดอร์ไดเจสท์ พ็อคเก็ตบุ๊ค ซื้ออ่านด้วย อย่างหนังสือหมอหัวเราะหน้าใหม่ วิธีการดำเนินชีวิตให้มีความสุข พวกที่ถอดเทปพระพยอม ก็อ่าน หมอปากหมาเล่ม 1 2 3 อ่านหมด”
>
> (ศิโรตม์)

> “อย่างมีเพื่อนผู้หญิงบอก กินเบียร์แล้วลงพุง แบบข้อมูลเก่าน่ะ เราก็บอกเค้าว่า มีวิจัยมาแล้วนะว่ากินเบียร์ไม่ลงพุง กินเบียร์ดีกว่า เราก็มีข้อมูลอื่นมาแย้งได้”
>
> (ศุภชัย)

จากการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้ร่วมสนทนากลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และผู้อ่านส่วนหนึ่งมีสะสมข้อมูลสุขภาพ รวบรวมเป็นฐานข้อมูลของตนเอง (แบบไม่เป็นทางการ) มีการ check และ balance ข้อมูล ให้คุณค่าข่าวสาร อาทิ ศุภชัย ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลสุขภาพที่ได้รับทางโทรทัศน์ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพเป็นผู้สนับสนุนรายการ ดังนี้

> “อย่างบางรายการ เค้าพูดเพราะมีผู้สนับสนุน เราก็รู้น่ะ เค้าพูดสนับสนุนแบบมี ชั้นวางตั้งสนับสนุนด้วย พวกรายการพวกนี้ บางทีผลิตภัณฑ์มันมีประโยชน์นิดเดียว แต่ต้องออกอากาศเรื่อย ๆ ทุกวัน มันก็จะแถไปเรื่อย ใช้คำอะไรไม่ได้มากเกี่ยวกับเรื่องที่พูด”
>
> (ศุภชัย)

ดังนั้น เมื่อผู้อ่านส่วนหนึ่งมีการสะสมข้อมูลสุขภาพ รวบรวมเป็นฐานข้อมูลของตนเอง (แบบไม่เป็นทางการ) มีการ check และ balance ข้อมูล การสะสมข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นดังฐานข้อมูลที่วัยรุ่นซึ่งอ่านข่าวสารสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำจะได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันของตน

<u>กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีความกระตือรือร้นน้อย (Passive) ในการแสวงหาเนื้อหาสุขภาพ มีวิธีการจำกัด หรือใช้ช่องทางอื่นในการเข้าถึงข้อมูล</u>

สำหรับกลุ่มที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ พบว่ามีความกระตือรือร้นน้อย (Passive) ในการเสาะหาเนื้อหาสุขภาพ และมีวิธีการที่ค่อนข้างจำกัดหรือใช้ช่องทางอื่นในการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ ดังนั้น สื่อที่ผู้รับสารในกลุ่มนี้บางคนอย่างเช่น วรวัฒน์ ใช้ในเปิดรับเนื้อหาสุขภาพ จึงค่อนข้างจำกัด เนื่องจากขาดความกระตือรือร้นในการเสาะหาเนื้อหา อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดความสนใจ

> “ไม่ค่อยได้อ่านครับ ไม่มีเวลา ส่วนมากก็เปิดโทรทัศน์ แต่เปิดก็ไม่ค่อยดูครับ ทำอย่างอื่นไปด้วย อีกอย่างคือไม่มีเวลา เรียนหนัก นอกนั้น ก็เน้นคุยกับกับเพื่อน กับพี่สาว แบบเตือนกัน ว่าไปอ่านเจอ ไปดูทีวี เจออะไรมา”
>
> (วรวัฒน์)

นอกจากนี้ ผู้อ่านส่วนใหญ่ในกลุ่ม (โดยเฉพาะผู้หญิง) มีการระบุชัดว่า ตนมีการรับข่าวสารสุขภาพอย่างสม่ำเสมอจากสื่ออื่น (สื่อใดสื่อหนึ่ง) ที่ไม่ใช่สื่อหนังสือพิมพ์ หรืออีกนัยหนึ่ง กล่าวได้ว่าเป็นผู้รับสารของสื่ออื่น โดยเฉพาะสื่อนิตยสาร ดังนี้

> “เรื่องสุขภาพ จะอ่านในนิตยสารมากกว่าค่ะ อย่างแพรวจะมีชัดเจนหน้าสุขภาพ เปิดมามีหน้านึงที่เป็นคอลัมน์ย่อยในหน้าประมาณ 4 คอลัมน์ บางทีก็มี 2-3 หน้า มีรูปด้วย มันน่าสนใจกว่าตัวหนังสือชัดกว่า น่าอ่านกว่าหนังสือพิมพ์”
>
> (อุรัสสา)

> “นิตยสาร ที่อ่านประจำก็คลีโอ เซเว่นทีน แล้วก็นิตยสารผู้หญิงทั่ว ๆไป รายการ health station ทางไอทีวี ตอนเช้า ๆ ก็ดู มันมีเรื่องแบบสุขภาพทั่วไป บางครั้งก็จะมีหมอมาให้คำแนะนำ หรือเรื่องภัยร้ายที่ผู้หญิงต้องระวัง”
>
> (ภาวิณี)

> “ส่วนใหญ่ก็จะอ่านจากนิตยสาร มันน่าอ่าน มีรายละเอียดแต่ส่วนมากถ้าอยากรู้อะไรจริง ๆ ก็จะถามเพื่อนที่เป็นหมอ”
>
> (อิทธิเทพ)

> “ก็อ่านพวกที่แทรก ๆ อยู่ในนิตยสาร ที่ตัวเองอ่านประจำ ก็คอสโม แล้วก็นิตยสารอื่น ๆ เพราะที่บ้านจะใช้วิธีเช่ามาอ่าน ก็อ่านหลายเล่มเลย แล้วแต่เขาจะเช่าอะไรมา แล้วก็นิตยสารชีวจิต แต่ถ้าอยากรู้จริง ๆ ลุงก็เป็นหมอ พี่ก็เป็นพยาบาล ถามเขาดีกว่า”
>
> (อาภาวดี)

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า สื่อนิตยสารเป็นสื่อที่คนในกลุ่มที่ไม่ได้อ่านข่าวสารสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำได้เอ่ยถึงเป็นหลัก ร่วมด้วยสื่อโทรทัศน์และสื่อบุคคล โดยเฉพาะสื่อบุคคลที่เป็นคนใกล้ชิด และเป็นบุคลากรด้านสาธารณสุขเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ได้รับความเชื่อถือ ทั้งนี้ จากการสนทนากลุ่มในทุกกลุ่มพบข้อสังเกตว่า ข้อมูลที่มาจากหน่วยงานหรือบุคลากรด้านสาธารณสุข ไม่ว่าจะได้รับการเผยแพร่ในสื่อใดก็ตาม จะได้รับความเชื่อถือจากผู้รับสารอย่างเด่นชัด

<u>กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำเฉพาะที่มีโรคประจำตัวเท่านั้น ที่จะเสาะหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม</u>

อย่างไรก็ตาม การสนทนากลุ่มพบว่า มีเพียงสมาชิกในกลุ่มบางคนที่มีอาการเจ็บป่วย/มีโรคประจำตัว จึงจะมีความกระตือรือร้นในการเข้าถึงข่าวสาร และ มีการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมทางอินเตอร์เน็ต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตนสนใจและเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของตนเอง

> “ถ้ามันเกี่ยวกับเราก็จะอ่าน อย่างเมื่อวันก่อนไทยรัฐบอกว่าเล่นคอมฯ มากไป ทำให้ตาเป็นต้อ ยังงี้ ก็จะอ่าน เพราะผมเล่นวันละ 5-7 ชั่วโมง ก็ลดเหลือ 3 ชั่วโมง ทำได้สองสามวันแล้ว ...อย่างข้อมูลในเน็ต ก็จะหาเฉพาะที่เกี่ยวกับโรคที่เราเป็น แบบทั้งหอบและโรคตาเหลือง ตัวเหลือง ก็เข้าลิงค์เลย เราจะได้ไว้ดูแลตัวเอง”
>
> (พิธาน)

โดยสรุป จากความต้องการ ความสนใจ และวิธีการเข้าถึงข่าวสารที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สำหรับกลุ่มผู้รับสารวัยรุ่นที่อ่านข่าวสารสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ และกลุ่มผู้รับสารวัยรุ่นที่ไม่ได้อ่านข่าวสารสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ จะเห็นได้ว่า แม้ในภาพรวมของความต้องการข่าวสารข้อมูลอาจมีความคล้ายคลึงกันอยู่บ้าง แต่เมื่อพิจารณาในเชิงลึก สามารถพบได้ถึงความแตกต่างของความต้องการ ขอบข่ายความสนใจ และวิธีการหรือช่องทางเข้าถึงข้อมูลระหว่างวัยรุ่นทั้งสองกลุ่ม ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวส่งผลต่อการตอสนองต่อข่าวสารที่บุคคลทั้งสองกลุ่มได้รับและนำไปใช้ด้วย

1.3 การตอบสนองต่อข่าวสารที่ได้รับ และการนำไปใช้

<u>กลุ่มวัยรุ่นที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีการนำข่าวสารสุขภาพที่ได้รับไปใช้กับตนเองและผู้อื่นอย่างชัดเจน</u>

แม้การวิจัยจะพบว่า ทั้งสองกลุ่มนำข่าวสารที่ได้รับจากหนังสือพิมพ์ไปใช้ ทั้งกับตนเองและบุคคลอื่น อย่างไรก็ตาม การนำข้อมูลไปใช้นั้นมีความชัดเจนแต่เฉพาะในกลุ่มผู้ที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ โดยการนำไปใช้พบใน 2 ลักษณะ คือ

ก) มีการนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ หากข้อมูลนั้นสอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการของตนเอง

ข) มีการแนะนำข้อมูลให้กับคนรอบข้าง อาทิ เพื่อน และคนในครอบครัว ที่ข้อมูลมีความสอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการของบุคคลนั้น

ดังตัวอย่างคำกล่าวอธิบายถึงการตอบสนองต่อข้อมูลสุขภาพของผู้ร่วมสนทนากลุ่มที่เป็นผู้รับสารเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำต่อไปนี้

> “เคยใช้บ้างนะ เรื่องเกี่ยวกับการออกกำลังกาย หมายถึงว่าที่ทำงานกับคอมพิวเตอร์นาน ๆ แล้วมันจะปวดเมื่อย แก้ปัญหาด้วยการบริหารก็ลองมาทำ อย่างอาหารการกิน เค้าบอกให้กินผักเยอะ ๆ เราก็ปรับของเรา”
>
> (ศิโรตม์)

"ก็แนะนำเพื่อนตลอด พวกเกร็ดต่าง ๆ ที่อ่านเจอ เรื่องเหล้า เรื่องดื่มเหล้า เรื่องอ้วน ..ยกเว้นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพจิต ไม่ควรแนะ ...ส่วนกับตัวเอง ก็เคยเป็นโรคกระเพาะปัสสาวะอักเสบ แล้วอ่านเจอ เค้าบอกว่าอย่าอั้นฉี่ มันไม่ดีต่อสุขภาพและถ้าเป็นโรคนี้ ให้กินน้ำเยอะ ๆ เราก็ทำตาม จากนั้นก็ไม่เป็นอีกเลย"

(ศุภชัย)

"ปกติไม่ได้ใช้กับตัวเอง ส่วนมากจะบอกคุณยายกับแม่ เพราะยายเป็นโรคเกี่ยวกับระบบความดันโลหิตสูง อ่านเจอ ทั้งในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร รวม ๆ กัน มันจะบอกกว้าง ๆ ก็เลยบอกยายว่าควรจะทำยังไง รับประทานอาหารแบบไหน"

(เรียม)

"อ่านฮอตไลน์สายรักในคมชัดลึกเป็นประจำ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศ มันจะไม่เหมือนการเล่าประสบการณ์แบบเสพสมบ่มิสม (ในเดลินิวส์) คือมันจะบอกอาการไปเลยว่าเป็นอะไร แล้วหมอก็ตอบเลย ไม่ต้องเล่ายาว เราอ่านก็เอาไว้แนะนำเพื่อน"

(อรรถรส)

<u>กลุ่มวัยรุ่นที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีการตอบสนองเนื้อหาสุขภาพในลักษณะการสะสมข่าวสารเป็นฐานข้อมูลสุขภาพ</u>

นอกจากการนำข้อมูลไปใช้ในชีวิตประจำวันและการแนะนำคนใกล้ชิด พบว่าผู้รับสารบางคนในกลุ่มผู้ที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีการตอบสนองต่อเนื้อหาสุขภาพในรูปของการสะสมข่าวสารที่ได้รับเป็นฐานข้อมูลสุขภาพไว้ใช้ในอนาคตอย่างชัดเจน โดยการสะสมไม่ได้อยู่ในรูปของการทำ Data base อย่างเป็นทางการ หากแต่เป็นการสะสมเก็บไว้ในสมอง ในรูปแบบของการจำ ดังที่ปรากฏในช่วงหนึ่งของการสนทนาเกี่ยวกับโรคของคนวัยทองดังนี้

“คนเป็นวัยทองจะขี้บ่น แม่เป็นวัยทองก็จะบ่นมาก เราต้องทำหูทวนลม เราก็สงสัยว่าเป็นเพราะอะไร มันก็มีข้อมูลจากโรงพยาบาล พวกแผ่นพับ แบบพาเขาไปหาหมอพอดี เป็นวัย บางคนก็ 50 หรือ 55 บางคนก็ 60 ไปแล้ว คนวัยทองจะหงุดหงิดง่าย ไม่สบายบ่อย เป็นช่วงวัยใกล้หมดประจำเดือน“

(อัญชลี)

“แม่ผมขี้บ่นอยู่แล้ว (ยิ้ม) เลยไม่รู้ว่าวัยทองหรือขี้บ่นปกติกันแน่”

(อรรถรส)

“วัยทองมี 2 แบบนะ ที่อ่านมา แบบแรกจะอารมณ์หงุดหงิดกับดีขึ้น อย่างแม่เราตอนอายุ 45 ก็รอ ๆ อยู่ แต่ก็ไม่เป็นสักที จน 50 แม่ก็ใจดีขึ้นมาก เราก็เอ๊ะ แม่เราผ่านวัยทองมาแล้วนี่ ก็ได้คำตอบมาว่าวัยทองมี 2 แบบ แม่เราคงแบบดีขึ้น”

(ศุภชัย)

“ก็รู้มาเหมือนกัน เราคิดว่าแม่ของเราคงเป็นแบบสอง แม่ใจดีขึ้นน่ะค่ะ”

(พนิตา)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นตัวอย่างการสนทนาช่วงหนึ่ง ที่ผู้ร่วมสนทนากลุ่มคนหนึ่ง (อัญชลี) ได้กล่าวถึงอาการวัยทองของคุณแม่ โดยมีการกล่าวมีรายละเอียดของโรค ซึ่งบ่งบอกว่ามีความสนใจและมีข้อมูลเรื่องนี้พอควร โดยการสนทนาได้รับการต่อยอดข้อมูลเป็นอย่างดีจากผู้ร่วมสนทนาคนอื่น ๆ อาทิ ศุภชัย ซึ่งก็มีข้อมูลอื่น ๆ ในการกล่าวเสริมเกี่ยวกับประเด็นเดียวกัน

<u>กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีการตอบสนองต่อเนื้อหาเฉพาะหัวข้อ และหลายคนระบุว่าถ้าเรื่องนั้น ๆ อ่านยากหรือไม่น่าสนใจก็จะเลือกที่จะไม่อ่านได้ทันที</u>

ในกลุ่มผู้ที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ พบการตอบสนองต่อข่าวสารสุขภาพในหนังสือพิมพ์อย่างจำกัด กล่าวคือ เน้นการเสาะแสวงหาเฉพาะเรื่องที่สนใจ อาทิ วัยรุ่นหญิงสนใจเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวกับความสวยความงาม ถ้าไม่ใช่เรื่องเหล่านี้ ก็จะไม่สนใจอ่าน ขณะที่ วัยรุ่นในกลุ่มอีกหลายคนมีตอบสนองต่อเรื่องสุขภาพแบบเฉื่อยชา อาทิ ถ้าไม่ใช่เรื่องที่สนใจก็จะไม่สนใจอ่านเลย ในบางกรณี หากเนื้อหาสุขภาพเรื่องใดอ่านยาก ไม่น่าสนใจ หรือเห็นว่ามีความซับซ้อนในการนำเสนอมากจนเกินไป ก็จะละความสนใจจากเนื้อหานั้นทันที

> “ในไทยรัฐจะมีคอลัมน์สุขภาพนิดนึง วันอาทิตย์น่ะค่ะ ที่ชอบพูดเรื่องเริม งูสวัด อะไรพวกนี้ แบบมันอ่านยากมากเลย ละเอียดไป อ่านไม่รู้เรื่อง เลยข้ามๆ ไป ....ถ้าแบบ..จากไวรัสนั้นไวรัสนี้ เลิกอ่านเลย ไม่น่าสนใจ ชอบพวกกีฬา บันเทิงมากกว่า ... ข่าวสารสุขภาพในหนังสือพิมพ์ที่เจอ มันไม่น่าอ่าน ไม่น่าสนใจ ใช้คำพูดยากด้วย.... เจอก็จะข้าม ๆ ไปเลย”
>
> (ชลิตา)

> “หน้าสุขภาพในหนังสือพิมพ์มันไม่มี ถ้ามี มันก็แบบเล็กนิดเดียว โอ้ย มันไม่น่าสนใจ เราก็ข้าม”
>
> (อิทธิเทพ)

> “ที่อ่านก็หน้า 7 ไทยรัฐ เนื้อหาน่าสนใจดี แต่บางทีคำอธิบายจะเป็นวิทยาศาสตร์มากเกินไป สารโน่นสารนี่...เราเข้าไม่ถึง มันน่าสนใจแต่ก็ทำให้กลัว อาจเป็นเพราะมันอยู่รวมกับหน้าเทคโนโลยีหรือเปล่า มันทำให้ไม่น่าสนใจ น่าเบื่อ ...ก็ไม่อ่านน่ะ .. ในขณะที่หน้าสตรีมันรีแลกซ์กว่า มีเรื่องสุขภาพแทรก”
>
> (อุรัสสา)

> “เลือกอ่านบางเรื่องด้วยค่ะ บางเรื่องแบบ สารนี้ต่อต้านสารนี้..อะไรแบบนี้ อ่านไม่รู้เอง เราก็ไม่อ่าน”
>
> (ภาวิณี)

นอกจากนี้ การสนทนากลุ่มพบว่า กลุ่มผู้รับสารที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ส่วนใหญ่ระบุว่าตนเลือกอ่านบางเรื่อง เฉพาะเรื่อง หรือบางคนแทบไม่มีความสนใจด้านสุขภาพเลย ทั้งที่ มีคนในครอบครัวมีโรคประจำตัวหรือมีอาการเจ็บป่วย อาทิ วรวัฒน์มีพ่อป่วยเป็นโรคหัวใจและโรคเบาหวาน ขณะที่ แม่เป็นโรคหัวใจ หรือ อุรัสสา ที่พ่อและน้องเป็นภูมิแพ้ ชลิตา แม่และพี่สาวเป็นไซนัสอักเสบ คล้ายคลึงกับคนในครอบครัวของอิทธิเทพ ดังที่พบได้จากตัวอย่างคำกล่าวของกลุ่มผู้รับสารที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำต่อไปนี้

> “ที่บ้านมีคนป่วย แต่ไม่ค่อยสนใจพวกสุขภาพเท่าไร ส่วนมากจะดูที่หัวข้อ ถ้าน่าสนใจ น่าอ่านก็อ่าน อย่างมะเร็ง บางทีก็อ่าน”
>
> (วรวัฒน์)

> “เลือกอ่านค่ะ ถ้าอ่านแล้วน่าจะเข้าใจได้ง่าย เอาไปใช้งานได้ ก็จะอ่าน ถ้าคิดว่าคงไม่ได้เอาไปใช้ก็ไม่อ่าน”
>
> (ภาวิณี)

> “ก็เลือกว่ามันเกี่ยวข้องกับเรามั้ย หรือว่าใกล้ตัวเรา เราก็จะอ่าน ปกติพวกสุขภาพจะไม่อ่าน มันยากไป ข้ามไปเพราะมันไม่ค่อยสำคัญกับเรา”
>
> (พิธาน)

> “สนใจเฉพาะพวกเกษตร เทคโนโลยี บันเทิงพวกนี้มากกว่า”
>
> (อิทธิเทพ)

> “เลือกอ่านเฉพาะที่สนใจค่ะ สนใจพวกเรื่องความสวยความงามของผู้หญิงน่ะค่ะ แต่ถ้าเรื่องฮา ๆ ก็อ่าน อย่างนกเขาไม่ขัน ก็อ่านไปคุยเล่น ไว้แซวพ่อ”
>
> (ชลิตา)

> “เลือกอ่านค่ะ แต่ปกติ ถ้าไม่ใช่เรื่องพวกสวย ๆ งาม ๆ ก็จะไม่อ่าน ถ้าอ่านยาก ยิ่งไม่อ่านใหญ่ ถ้าเรื่องโรค ก็สนใจเฉพาะมะเร็ง พวกที่เกี่ยวกับเรา มะเร็งทรวงอกแบบนี้”
>
> (อุรัสสา)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีความสนใจและต้องการข่าวสารที่มีหัวข้อจำกัดกว่ากลุ่มที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ แต่ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับความสำคัญของเนื้อหา/ข้อมูลสุขภาพในหนังสือพิมพ์ และต้องการให้มีข้อมูลเหล่านี้มากขึ้นในสื่อหนังสือพิมพ์ ดังที่จะกล่าวถึงต่อไป

<u>ความเห็นโดยรวมของกลุ่มผู้รับสารวัยรุ่นต่อข้อมูลสุขภาพในหนังสือพิมพ์ (ที่ตนอ่านประจำ)</u>

โดยรวม เมื่อถามถึงความเห็นที่มีต่อข้อมูลสุขภาพในหนังสือพิมพ์ที่ตนอ่านประจำ (ส่วนใหญ่อ่านไทยรัฐ และส่วนหนึ่งอ่านคมชัดลึก กรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการรายวัน) กลุ่มวัยรุ่นที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำเห็นว่าข้อมูลสุขภาพในหนังสือพิมพ์ที่ตนอ่านประจำนั้นมีไม่มากในแต่ละวัน และไม่มีการแยก section ให้เห็นชัดเหมือนเนื้อหาอื่น ๆ เช่นเดียวกับ กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำส่วนหนึ่งให้ความเห็นไว้ว่า น่าจะมีข้อมูลสุขภาพในหนังสือพิมพ์มากกว่านี้ โดยผู้รับสารจากทั้งสองกลุ่มให้ความเห็นคล้ายคลึงกันว่า เนื้อหาสุขภาพมีประโยชน์ต่อผู้อ่านมาก และเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ที่ตนอ่านมีน้อย มักแทรกอยู่ในหน้าอื่น ๆ ไม่มีหน้าสุขภาพโดยเฉพาะ ถ้าจะมีหน้าหรือ section เฉพาะ และมีลงทุกวัน ตนก็จะได้อ่านมากขึ้น โดยอยู่บนข้อแม้ว่า ต้องปรับปรุงการนำเสนอให้น่าอ่านมากกว่านี้ อ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย นำไปใช้ได้เลย

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มวัยทำงาน

2.1 ความต้องการข่าวสารสุขภาพ

กลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีความต้องการข่าวสารสุขภาพที่มีประเด็นชัดเจน เน้นข้อมูลด้านการเสริมสร้างสุขภาพ การป้องกันโรค และการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง

ด้วยอายุที่มากขึ้น ประกอบกับความสนใจ/ประสบการณ์ ความเจ็บป่วยส่วนตัว และ/หรือ ภูมิหลังทางครอบครัวที่มีคนป่วย กลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพเป็นประจำจึงมีความต้องการข่าวสารสุขภาพที่มีประเด็นหรือหัวข้อที่แน่ชัดประกอบด้วยเนื้อหา 2 ลักษณะเป็นหลัก ประกอบด้วย

ก) เนื้อหาสุขภาพด้านการป้องกันโรค

ข) เนื้อหาสุขภาพด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

ทั้งนี้ ความสนใจ*เนื้อหาสุขภาพด้านการป้องกันโรค* มาจากการที่หลายคนในกลุ่มมีคนในครอบครัว/คนใกล้ชิดที่มีโรคประจำตัวหรือเจ็บป่วย

> “มีคนใกล้ชิดเป็นมะเร็งค่ะ ป้าอุ้มเอง เพิ่งเสียไปเมื่อเดือนเมษาที่ผ่านมา เริ่มจากเต้านมก่อน หลังจากนั้นอยู่ได้ประมาณ 6-7 เดือน แล้วกลับมาเป็นขั้นสุดท้ายอีก รู้สึกเลยว่า ถึงฉายแสง ให้คีโมแต่ต้นตอมันยังอยู่ในร่างกาย เลยเป็นสาเหตุที่ทำให้สนใจมากเลยเรื่องสุขภาพ อาหารการกิน กินอะไรดี แล้วควรจะทำอย่างไรไม่ให้เกิดกับเรา”
>
> (กัลยา)

> “สนใจเรื่องสุขภาพกาย โรคภัย ไข้เจ็บ การป้องกัน อะไรแบบนี้ครับ เพราะแม่ป่วยเป็นความดัน ก็จะสนใจเรื่องความดันเป็นพิเศษเพราะมันน่ากลัว เวลาเป็นขึ้นมา แม่จะลุกไม่ไหวเลยครับ ตื่นมาก็เดินไม่ได้ ...ไขมันมันกินมากไปไม่ได้ กินไขมันเสร็จ อีกโรคก็ตามมา หลายโรค ทั้งความดัน เบาหวาน หัวใจ โรคอ้วน เรื่อย ๆ หลายโรคเลย มันมาจากอาหารการกิน ก็จะสนใจพวกเรื่องแบบว่า กินแล้วมีผลกระทบอะไร ผลดี ผลเสีย”
>
> (ธีระวัฒน์)

> “ตัวเองจะมีปัญหาท้องอืดบ่อย ๆ ส่วนภรรยาก็มีโรคประจำตัว ปวดหลัง ..ของผม (ท้องอืด) ก็ได้ที่เขาแนะนำจากคอลัมน์ที่อ่าน มาให้กินของย่อยยาก อะไรอย่างนี้ แล้วก็มีที่แนะนำให้กินผัก ผลไม้บ้าง ก็เริ่มเปลี่ยนการกินของตัวเอง ทำให้สนใจอ่านสนใจเรื่องภูมิชีวิต อย่างคอลัมน์อาจารย์สาทิส แต่เขามีแค่เฉพาะวันอาทิตย์ ...สนใจว่าทำอย่างไรให้ร่างกายเราฟิต แข็งแรง ไม่เป็นโรค”
>
> (เพชร)

ในด้านความต้องการ*เนื้อหาสุขภาพด้านการสร้างเสริมสุขภาพ* เนื่องจากหลายคนในกลุ่มเป็นผู้ใส่ใจและให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพของตนเอง ให้ความสำคัญกับอาหารการกิน การใช้ชีวิต การออกกำลังกาย ที่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสุขภาวะและวิถีการใช้ชีวิต

> “ตัวเองและญาติพี่น้อง ก็ยังไม่มีใครเป็นอะไรนะ แต่เรากังวลบ้างน่ะ ว่าจะเกิดกับเรา ทำให้สนใจเรื่องสุขภาพ ก็เลยหาอ่านมาก ของดร.สาทิส ในไทยรัฐก็อ่าน ก็ทำให้รู้ว่ากินข้าวกล้องดีนะ พวกเนื้อสัตว์ทานมากไปก็ไม่ดี ควันพิษอะไรก็ไม่ดี ...นอกจากสุขภาพกาย ก็สนใจด้านจิตใจด้วย ต้องดูแลน่ะ“
>
> (ประไพพรรณ)

> “ส่วนใหญ่ก็จะสนใจเรื่องอาหารประเภทเสริม พวกวิตามิน การกินผักผลไม้ สมุนไพร การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพกายตัวเอง และคนรอบข้าง ทานอะไรแล้วเป็นพิษ พวกสารปนเปื้อนในอาหาร จะได้หลีกเลี่ยง พวกของทอด ของไม่สะอาด ที่ทำตามท้องถนนจะไม่กินเลย แล้วก็สนใจพวกอาหารต้านมะเร็ง พวกการดูแลสุขภาพจิต พวกการควบคุมอารมณ์ การมีอีคิว เพราะงานมันทำให้ต้องเจอคนเยอะ ดูลูกน้องหลายคน”
>
> (กรองจิตต์)

เช่นเดียวกับกลุ่มวัยรุ่นที่อ่านเนื้อหาสุขภาพเป็นประจำ คนทำงานกลุ่มนี้เป็นผู้รับสารที่มีความกระตือรือร้นในการการเสาะแสวงหาเนื้อหาสุขภาพตามความสนใจส่วนตัว เกี่ยวข้องกับเนื้อหา 2 ลักษณะ คือ เนื้อหาที่ตนเองให้ความสนใจ (เฉพาะตนเอง) และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอาการ/ความเจ็บป่วยของคนรอบข้าง คนในครอบครัว อย่างชัดเจน

<u>กลุ่มวัยทำงานที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำส่วนใหญ่ระบุตนเองมีความต้องการข้อมูลสุขภาพทั่ว ๆ ไป</u>

กลุ่มวัยทำงานที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ แม้ว่าจะมีความต้องการข่าวสารสุขภาพเช่นกัน แต่สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุได้ว่าความต้องการเกี่ยวข้องกับเรื่องใดเป็นพิเศษ สาเหตุหนึ่งน่าจะมาจากการที่หลายคนระบุว่าตนเองไม่มีโรคประจำตัวและไม่มีคนในครอบครัวเจ็บป่วย จึงขาดแรงกระตุ้นที่จะช่วยก่อให้เกิดความสนใจใคร่รู้หรือมีความต้องการเนื้อหาสุขภาพด้านใดเป็นพิเศษ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ร่วมสนทนาส่วนหนึ่งต่อไปนี้

> “ที่บ้านก็ไม่มีใครเป็นอะไร มีแต่โรคชรา (หัวเราะ) ก็ไม่ได้สนใจอะไรมาก เป็นพิเศษ ที่สนใจก็จะเป็นพวกความก้าวหน้าทันสมัย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี กีฬาอะไรอย่างนี้ พวกข่าวตามสถานการณ์อะไรก็ไม่ค่อยเน้น”
>
> (พรชัย)

> “ถ้าเรื่องสุขภาพ ก็สนใจเรื่องทั่วไป สุขภาพกาย สุขภาพจิต หนังสือพิมพ์ ก็อ่านบ้าง หน้าชีวจิตก็อ่าน คือ ที่บ้านรับ.. ก็อ่านเรื่อย ๆ ไม่ได้จำว่าเรื่องอะไรที่อ่าน หรือว่าคอลัมน์อะไร ถ้าดูแล้วน่าสนใจก็อ่าน พวกนิตยสารก็ไม่ได้อ่านเกี่ยวกับสุขภาพตรง ๆ มันจะแทรก ในนิตยสาร เป็นแบบทั่ว ๆ ไป ปกติอยากรู้อะไรก็ถามเอา มีเพื่อนเป็นพยาบาล แต่ไม่ค่อยได้ปฏิบัติหรอก”
>
> (กิ่งกาญจน์)

นอกจากความต้องการข้อมูลสุขภาพแบบกว้าง ๆ ไม่เจาะจง การสนทนายังพบผู้ร่วมสนทนาบางคนระบุว่า นอกไปจากข้อมูลสุขภาพกายสุขภาพใจทั่วไป ตนเองต้องการข้อมูลบางอย่างที่เกี่ยวกับสภาวการณ์ของตนเพิ่มเติม อาทิ สุทธิรักษ์ ที่ถึงแม้เพศตามใบเกิดจะเป็นเพศชาย แต่รูปลักษณ์ภายนอกดูเป็นผู้หญิง มีความต้องการข้อมูลด้านการดูแลสภาพจิตใจ เพราะรู้สึกว่าตนเองมีความเครียดและความกดดันในชีวิตสูง

นอกจากนี้การสนทนากลุ่มยังพบอีกว่ามีผู้ร่วมสนทนากลุ่มหลายคนในวัยทำงานที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำดูเหมือนจะมีอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น แต่เจ้าตัวไม่ได้ให้ความสำคัญหรือไม่ได้แสดงความต้องการเนื้อหาที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด ดังที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

<u>กลุ่มวัยทำงานที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำหลายคนมีการเจ็บป่วย แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับอาการเหล่านั้น ตลอดจนไม่ได้ค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการรักษาสุขภาพของตนเอง</u>

จากการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้ร่วมสนทนาบางคนในกลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์แบบไม่ประจำ ดูเหมือนจะมีปัญหาสุขภาพบางประการ แต่พวกเขาไม่ได้ให้ความสำคัญกับอาการที่เป็นตัวบ่งชี้เบื้องต้นถึงการมีปัญหาสุขภาพเท่าใดนัก ตลอดจนไม่ได้แสดงความประสงค์หรือความต้องการที่จะได้รับข่าวสารสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับอาการเหล่านั้นเพิ่มเติม ดังคำกล่าวของผู้ร่วมสนทนากลุ่มต่อไปนี้

> “ตัวเองจะปวดท้อง ปวดหัวประจำ ปกติไม่กินผักผลไม้เลย ....ที่เป็นประจำก็มีปวดหัว บางทีก็ข้างเดียว บางทีก็สองข้าง เหมือนเป็นไมเกรน ก็จะกินยาพาราฯ วันหนึ่ง 4-5 เม็ด กินติดต่อกัน 4-5 วัน ไปหาหมอ ก็ไม่ค่อยหาย ทำงานเสร็จ กลับไปก็นอนอย่างเดียว ตื่นเช้าก็จะปวด ๆ ก็กินยาทุกวัน วน ๆ ยังงี้ค่ะ ไม่ได้ออกกำลังกายค่ะ ถ้าทำ ก็คงได้วันสองวัน เลิก..คิดว่าเป็น ก็กินยาดีกว่า”
>
> (จิตติมา)

> “ผมมีโรคประจำตัวเกี่ยวกับลำไส้ ..มันไม่ค่อยย่อย ไม่ทราบว่าเป็นลำไส้หรือกระเพาะนะครับ ทานอะไรไปนิดหน่อยก็อืด ....ผมทานเป๊ปซี่ทุกวัน ให้มันช่วยระบายขับลม ก็เคยในอ่านหนังสือพิมพ์ว่ากระชายดำมันช่วยขับลม แก้ท้องอืดได้ ผมก็ทำดองกิน แช่น้ำผึ้งผสมเหล้าขาว...กินวันละเป็ก สองเป็ก กินจนเหล้าดองหมด มันก็ไม่หาย ....ไม่ได้ไปหาหมออะไรหรอก ผมกับหมอ ไม่ค่อยถูกกัน ...ผมว่าเป็นเพราะความเครียดของผมเอง“
>
> (ทรงกริช)

โดยสรุป จากการสนทนากลุ่มกับผู้รับสารวัยทำงานทั้ง 2 กลุ่มพบว่า ผู้รับสารกลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำสามารถระบุได้ถึงความต้องการข้อมูลสุขภาพที่ชัดเจน ขณะที่ กลุ่มวัยทำงานที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำแม้จะดูเหมือนว่ามีความต้องการข่าวสารสุขภาพเฉพาะเรื่องอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่มักระบุความต้องการของตนในแบบกว้าง ๆ

2.2 วิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพ

<u>โดยรวม กลุ่มวัยทำงานทั้งสองกลุ่มเลือกอ่านเนื้อหาสุขภาพตามความสนใจของตนเอง แต่กลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีช่องทางเข้าถึงข่าวสารที่หลากหลาย</u>

กลุ่มวัยทำงานทั้งสองกลุ่ม มีพฤติกรรมเลือกอ่านหรือเข้าถึงข่าวสารสุขภาพจากพาดหัว หรือ Headline ในแต่ละหน้า/คอลัมน์ เพื่อพิจารณาว่าเป็นเรื่องที่ตนเองสนใจหรือไม่ ถ้าสนใจจึงจะอ่านต่อ ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มที่อ่านประจำมีความสนใจให้หัวข้อที่หลากหลายกว่า จึงมีการเลือกเปิดรับเนื้อหาที่หลากหลายมากกว่ากลุ่มที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์แบบไม่ประจำ

นอกจากนี้ กลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพเป็นประจำ มีวิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพโดยใช้ข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ ร่วมกับสื่ออื่น ๆ ที่ตนเองสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก และเหมาะกับตนเอง อาทิ ในผู้ที่มีใช้อินเทอร์เน็ต หรือใช้คอมพิวเตอร์เป็นประจำ จะมีการอ่านหนังสือพิมพ์บนอินเทอร์เน็ต (online newspaper) ร่วมกับการเสาะหาข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต

> “อุ้มจะเปิดเว็บอ่าน เพราะด้วยหน้าที่การงาน เราต้องเปิดเน็ตไว้ทั้งวัน พอมีเวลา ก็ไล่อ่าน อ่านจนหมดน่ะค่ะ พวกผู้จัดการออนไลน์ เว็บเมเนเจอร์ มันจะมีมุมของคุณภาพชีวิต จนกลายเป็นเหมือนอ่านประจำทุกวัน คือเลือกเรื่องที่เราสนใจ แล้วในเว็บผู้จัดการ เขามี link หลายอัน มีรายละเอียดปลีกย่อยเยอะ แต่ละวันก็จะมีเรื่องให้อ่านต่อไปเรื่อย ๆ”
>
> (กัลยา)

> “หาข้อมูลจากเน็ตครับ พวกหนังสือพิมพ์ออนไลน์ด้วย เพราะผมเปิดอ่านง่าย สะดวก อยากรู้เรื่องอะไรก็ search ไป โรงพยาบาลก็จะเก็บแผ่นพับมานั่งอ่านด้วย เพราะตอนรอจ่ายตังค์เนี่ยนานมาก ต้องใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ พวกเน็ตก็สนใจเรื่องสมุนไพร พวกอาหารธรรมชาติ ก็ลองเข้าดู สำหรับผม ระหว่างนิตยสารกับเน็ต เน็ตดีกว่า”
>
> (เพชร)

นอกจากอินเตอร์เน็ต ยังพบว่ามีการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมจากสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะทางอื่น ๆ ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพ แผ่นพับที่ได้รับแจกจากโรงพยาบาล เป็นต้น เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลสุขภาพที่ตนต้องการ

> “อ่านทุกอย่างเลยค่ะ นอกจากสุขภาพกาย พวกคอลัมน์ปัญหาทางจิตใจก็อ่าน ส่วนมากจะเน้นหนังสือ ทั้งแนวทางจิตวิทยาที่ให้ข้อมูลด้านความป่วยทางจิตใจของคน ก็สนใจ แล้วก็นิตยสารที่อ่านประจำ จะมี Health and Cuisine ไปโรงพยาบาล ก็จะหยิบพวกแผ่นพับที่แจกมาอ่าน หยิบมา แต่ก็ไม่ได้เก็บเป็นระบบอะไรนะ แล้วก็ที่บ้านเนี่ย เลี้ยงหมา แต่มันไม่แข็งแรง ในคมชัดลึก จะมีคอลัมน์ของสัตว์แพทย์ ปานเทพ เกี่ยวกับการดูแลรักษาหมา เราก็เลยตามอ่านด้วย”
>
> (ประไพพรรณ)

> “ส่วนใหญ่จะดูตามร้านหนังสือ อยากรู้เรื่องอะไร ก็ดูหนังสือเรื่องสุขภาพ ก็ซื้อมา อย่างพ่อ มีช่วงหนึ่งเป็นธัยรอยด์เป็นพิษ ก็ไปซื้อหนังสือมาอ่านเลย แล้วก็ที่บ้านก็รับนิตยสารใกล้หมอ เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพจริง ๆ ล้วน ๆ แล้วก็ดูจากรายการโทรทัศน์บ้าง“
>
> (ธีรวัฒน์)

> “ปกติ จะอ่านคมชัดลึก ไทยรัฐ เดลินิวส์ ทั้งที่บ้านและที่ทำงาน ก็จะมีพวกเมลที่ฟอร์เวิร์ดมาทางเน็ต แต่พวกนี้ต้องอ่านแล้วชั่งใจ คิดนิดหนึ่ง ดูความน่าเชื่อถือ ....อย่างรายการโทรทัศน์ ก็ดู พวกปัญหาชีวิตและสุขภาพ ที่คุณหมอไว้จอน เนื้อหาเขาดีนะคะ น่าสนใจและเชื่อถือได้ มีคนคอยรับโทรศัพท์ ตอบกันสด ๆ แล้วที่บ้านก็รับ...นิตยสารก้าวทันโรคของโรงพยาบาลพระรามเก้า เพราะเป็นสมาชิกโรงพยาบาลอยู่ มีเรื่องพวกอนุมูลอิสระ ....บางทีพาแม่ไปตรวจที่รามาฯ ก็จะอ่านพวกแผ่นพับที่แจกด้วย ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องมะเร็ง เรื่องที่เกี่ยวกับเราอย่างพวกมะเร็งปากมดลูก มะเร็งทรวงอก”
>
> (กรองจิตต์)

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้ร่วมสนทนาที่เป็นผู้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำแต่ละคนมีช่องทางในการเข้าถึงเนื้อหาหรือข้อมูลสุขภาพที่หลากหลายตามความสะดวกของตนเอง มีความกระตือรือร้นในการเสาะหาข้อมูล ต่างไปจากกลุ่มวัยทำงานที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ดังที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

<u>กลุ่มวัยทำงานที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีความกระตือรือร้นน้อยในการเสาะแสวงหาข้อมูล และหลายคนมีวิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพที่จำกัด</u>

กลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพไม่ประจำ มีวิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพที่ค่อนข้างจำกัด โดยการวิจัยพบว่า หลายคนขาดช่องทางในการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพผ่านสื่ออินเตอร์เน็ต รวมทั้งมีการพึ่งพิงข่าวสารสุขภาพผ่านทางสื่อบุคคลที่ใกล้ตัว อาทิ เพื่อนร่วมงาน ภรรยา เป็นต้น มากกว่าที่จะแสวงหาช่องทางในการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพ ที่เป็นแหล่งเฉพาะ อย่างนิตยสารสุขภาพ หรือหนังสือสุขภาพโดยเฉพาะ

> “ปกติอยากรู้อะไรก็ถามเอา มีเพื่อนเป็นพยาบาล แต่ไม่ค่อยได้ปฏิบัติหรอก ...แล้วก็ถามจากห้องพยาบาลของที่ทำงาน อยู่ใกล้ ๆ อินเตอร์เน็ตไม่ได้เล่นเลย เพราะที่ออฟฟิศไม่ให้เล่น ก็เลยไม่ได้ใช้เน็ตเท่าไร”
>
> (กิ่งกาญจน์)

"(เรื่องท้องอืดบ่อย) .... แต่ก็ไม่ได้หาข้อมูลอะไรเพิ่มเติมอีก ไม่ได้ไปหาหมออะไรหรอก ผมกับหมอ ไม่ค่อยถูกกัน ผมว่าเป็นเพราะความเครียดของผมเอง.... แล้วก็พวกอาหารการกิน ถ้าอยู่บ้านนอก กินผักผลไม้เยอะ ก็รู้สึกว่าจะดีขึ้น ปกติถ้าเป็นอะไร ภรรยาน่าจะบอกนะ ภรรยาผมเป็น อสม. ที่นครราชสีมา"

(ทรงกริช)

"หนังสือพิมพ์ก็อ่านพวกข่าวอาชญากรรม ชอบค่ะ แล้วก็พวกความสวยงาม การดูแลร่างกาย ในหนังสือพิมพ์ก็มีบ้างเรื่องพวกนี้ จะเป็นแบบดารามาพูดเกร็ดเล็กเกร็ดน้อย แต่อย่างอื่น ๆ ไม่เลยค่ะ ...หนูต้องทำงาน กลางวันขายกาแฟ ....อย่างตอนนี้ที่ทานยาคุม ให้มีหน้าอก ฉีดยาฮอร์โมน ก็ใช้วิธีปรึกษาเพื่อนที่เขาเคยกิน เคยฉีดมาก่อน หรือถ้าไปหาหมอ ก็ถามหมอเอาค่ะ"

(สุทธิรักษ์)

การวิจัยพบว่า หลายคนใช้สื่ออื่น ๆ ในฐานะแหล่งข่าวสารสุขภาพของตนเอง อาทิ รายการโทรทัศน์ หนังสือ สื่อนิตยสารสตรี นิตยสารการเกษตร เป็นต้น

"หนูก็จะเน้นดูทีวีนะคะพี่ ... รายการสุขภาพทางไอทีวีจะออกเยอะ เช้า ๆ เย็น ๆ ก็มี ..มีหลายรายการ เหมือนรายการสุขภาพ แต่ก็ไม่ได้ติดตามประจำ คือ ถ้าเปิดไปตรงจังหวะที่มีพอดี หนูก็จะดู บางครั้งก็มีแอนสิเรียมดำเนินรายการ มันเกี่ยวกับพวกสุขภาพภายใน การดูแลรักษาตัวเอง"

(สุทธิรักษ์)

"ผมไม่ฟังวิทยุครับ ทีวี ก็ต้องให้ลูกดู ก็อาศัยอ่านนิตยสาร เพราะที่บ้านทำเกษตรด้วย รับตลอด นิตยสารเทคโนเกษตร 15 วันออกฉบับหนึ่ง ข้างในก็เป็นเนื้อหาเกษตรล้วน ๆ ครับ มีพาเที่ยวเชิงเกษตร การทำมาหากินของคนชนบท ดูว่าเกษตรมันมีอะไรล้ำหน้าไปบ้าง เพราะตอนนี้ไม่ให้ใช้สารเคมี ไม่ดีกับสุขภาพ ตัวไหนไว้ใช้ทดแทน พืช ผัก สมุนไพรอะไรพวกนี้ ในหนังสือพิมพ์ก็มีนะ เดลินิวส์ก็มีหน้าเกษตร แต่ก็ไม่เกี่ยวกับสุขภาพมากนัก เป็นเกษตรมากกว่า"

(ทรงกริช)

> “คุณแม่เป็นโรคคนแก่ เจ็บข้อ อายุ 70 แล้วค่ะ แต่ก็ไม่ได้มีโรคประจำตัวอะไร ตัวเองก็ไม่ได้มีเป็นอะไร ก็มีปวดหลังบ้าง ตอนที่เป็น ก็หาหนังสือดูว่ามันจะช่วยได้ไหม แต่ปกติก็ไม่ค่อยได้ติดตามเท่าไร ทำงาน แล้วกลับบ้านไป แทบจะกลับไปไม่ทันเลย ที่จะนั่งดูทีทีวี ติดตามข่าวสารบ้านเมือง ก็อาศัยอ่านหนังสือนิตยสารทั่ว ๆ ไป เน็ตบ้าง คนรอบข้างบ้าง”
>
> (นภาภัตต์)

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า กลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพไม่ประจำจึงมีพฤติกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งข่าวสารสุขภาพที่ไม่ซับซ้อน และมีความกระตือรือร้นน้อยในการเสาะแสวงหาข้อมูล ซึ่งความไม่ซับซ้อนของพฤติกรรมดังกล่าว เชื่อมโยงได้ถึงการตอบสนองข่าวสารที่ได้รับ ที่มีความแตกต่างไปจากการตอบสนองข่าวสารของกลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

2.3 การตอบสนองต่อข่าวสารที่ได้รับ และการนำไปใช้

<u>กลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีการนำข่าวสารสุขภาพไปใช้อย่างชัดเจนในการใช้ชีวิตประจำวัน</u>

การวิจัยพบว่า กลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีการตอบสนองต่อข่าวสารใน 3 ลักษณะอย่างชัดเจน ดังนี้

ก) มีการนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ทันที ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในกรณีที่ข้อมูลนั้นสอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการของตนเอง

ข) มีการแนะนำข้อมูลให้กับคนรอบข้าง อาทิ เพื่อน และคนในครอบครัว ที่ข้อมูลมีความสอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการของบุคคลนั้น

ค) มีการสะสมข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างและรักษาไว้ซึ่งฐานข้อมูลส่วนบุคคล และนำมาใช้เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม

ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างข้อความที่พบในการสนทนากลุ่มต่อไปนี้

> “คิดว่าหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่กระจายได้ทั่วประเทศ เหมือนกับสื่อโทรทัศน์ แล้วข้อมูลเขาจะย่อยให้เราแล้ว สมมติเรื่องทานเนื้อมาไม่ดี หรือบอกวิธีการคิด ให้กินสัตว์เล็ก ยิ่งเล็กยิ่งดี กินหมูดีกว่าเนื้อ กินไก่ดีกว่าหมู กินปลาดีกว่าไก่ ดีมากเลย คือเราจะจำไปใช้ตลอดชีวิต หรืออย่างการกินข้าวกล้อง กินผักผลไม้ ที่อ่านจากคอลัมน์ ดร.สาทิส แล้วก็ตามนิตยสารสุขภาพ นิตยสารผู้หญิงก็มี”
>
> (ประไพพรรณ)

> “ผมชอบอ่านหนังสือ ในหนังสือพิมพ์มันจะมี scoop เล็ก ๆ ให้อ่านวันละนิดละหน่อย การที่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน มันจำเป็นนะ ที่ต้องมีข้อมูลพวกนี้ อ่านทุกวัน วันละนิด ๆ มันก็เป็นการสั่งสมไปได้เรื่อย ๆ... เพราะเรื่องสุขภาพมันเกี่ยวกับข้างในจริง ๆ อย่างไอ้เรื่องกินไก่ทอด ผมเลิกไปนานแล้ว เพราะน้ำมันมันดำเกินไป ปาท่องโก๋ ของทอด น้ำมันดำนี่ ผมไม่เอาเลย พวกอาหารการกินก็ต้องเลือกหน่อยครับ”
>
> (ธีระวัฒน์)

จากคำกล่าวของประไพพรรณและธีระวัฒน์ข้างต้น จะเห็นว่ามีการสะสมของข้อมูลเป็นฐานข้อมูลสุขภาพของตนเองและมีการนำไปใช้ปฏิบัติกับตนเองอย่างชัดเจน เช่นเดียวกับคำกล่าวของกัลยา เพชร และกรองจิตต์ ผู้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ซึ่งระบุด้วยว่ามีการแนะนำข่าวสารให้คนอื่น รวมทั้งมีการพิจารณาความถูกต้องของข้อมูลก่อนแนะนำบุคคลอื่นด้วย

> “เมื่อก่อนก็กินแต่ข้าวสวย ที่บ้านหุงข้าวกล้องก็ไม่เอา แต่พอมาหลัง ๆ นี้ ได้อ่านละเอียดขึ้น ว่ามันกินแล้วดี จากที่ไม่อร่อยเดี๋ยวนี้ก็รู้สึกว่าอร่อย อุ้มเลยเชื่อว่า ข้อมูลที่ได้มีอิทธิพลกับเรานะ เพราะว่าเราก็เอาไปใช้ แต่ก็อ่านมาจากหลายแหล่งนะคะ แต่ระบุไม่ได้ว่าอ่านจากที่ไหนแน่ มันผสม ๆ กัน”
>
> (กัลยา)

> “ในคอลัมน์ที่ผมอ่านมีส่วนเกี่ยวข้องกับสุขภาพนะ พวกอาหารการกิน การออกกำลังกายเขาจะแนะนำไม่ให้กินของที่ย่อยยาก อะไรอย่างนี้ เขาแนะให้กินผัก ผลไม้ เราก็เริ่มเปลี่ยนการกินบ้าง ก็บอกภรรยาบ้าง บางทีก็สอนลูกเรื่อยครับ อย่างพวกเรื่องยุงลาย ยุงกัดอะไรพวกนี้ บางทีก็ดูในเน็ต หาเรื่องที่เราอยากรู้”
>
> (เพชร)

> “บางทีได้เมลข้อมูลสุขภาพน่าสนใจมาก จะส่งต่อให้เพื่อน แต่ต้องดูก่อนนะว่า เป็นข้อมูลทางมาร์เก็ตติ้ง เพื่อโจมตีคู่ต่อสู้รึเปล่า หรือว่าบางที ถ้าอยากรู้เรื่องอะไร ก็จะsearch หา เข้าไปที่ website เลย บางทีมันมี link ให้เจาะลึก แล้วในเน็ตก็มีหนังสือพิมพ์ให้เข้าไปเลือกอ่าน ตามหัวข้อที่สนใจ ....ตัวเองก็อ่านหมดน่ะ สนใจพวกนี้มาก เรื่องพวกการทานอะไรที่เป็นพิษ อาการเตือนเรื่องสุขภาพเรื่องของเรา เรื่องคนรอบข้าง ก็จะคุย ๆ กัน พ่อ แม่ พี่ น้องยังงี้ อย่างแม่ก็แนะนำให้เขาทานผัก ทานข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ”
>
> (กรองจิตต์)

นอกจากนี้ กลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำหลายท่านให้ความเห็นว่า แม้ข้อมูลสุขภาพในหนังสือพิมพ์ที่ตนอ่านประจำจะมีไม่มากนัก แต่ตนเองสามารถหาเนื้อหาที่ต้องการได้จากแหล่งอื่น ๆ

<u>กลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำบางท่านให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การใช้ชีวิตในปัจจุบันของตนไม่เอื้อต่อการนำข้อมูลสุขภาพที่มีไปปฏิบัติ</u>

นอกจากการนำข้อมูลบางส่วนไปใช้ และสะสมข้อมูลข่าวสารไว้ใช้ในอนาคต มีข้อคิดเห็นที่น่าสนใจจากกลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำบางท่านที่ให้ความเห็นว่า แม้ว่าตนเองจะรู้วิธีการปฏิบัติเพื่อสร้างเสริมสุขภาพเป็นอย่างดี แต่การใช้ชีวิตแบบคนเมืองในปัจจุบัน ไม่เอื้อต่อการนำไปปฏิบัติจริง (ในบางเรื่อง) อาทิ งานที่ทำต้องเลิกดึกดื่น ทำให้ไม่สะดวกที่จะออกกำลังกาย เป็นต้น

> “ก็รู้ว่าต้องพักผ่อน ต้องออกกำลังกาย คือ ทำบัญชีอยู่ค่ะ อย่างช่วงนี้ งานเร่ง บางคืนแทบไม่ได้นอนเลย คืองานมันหนัก เวลานอนก็ไม่มี ไปออกกำลังกายก็ต้องใช้เวลา ทำให้อาการต่าง ๆ ที่เป็นมันกลับมา มีช่วงหนึ่ง ได้ออกกำลังกาย พวกภูมิแพ้ หายไปเลย ดีเลย แต่ก็ทำไม่ได้ตลอด”
>
> (กรองจิตต์)

ประเด็นดังกล่าวตรงกับที่กลุ่มวัยรุ่นซึ่งอ่านเนื้อหาทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำบางคน (อัญชลี) ได้กล่าวถึงด้วยเช่นกันว่า ต้องการข้อมูลด้านการออกกำลังกายง่าย ๆ เร็ว ๆ ที่ทำได้เองที่บ้านให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตคนเมือง

<u>กลุ่มวัยทำงานที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีการนำข้อมูลไปใช้ไม่ชัดเจน และหลายคนขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับสุขภาวะ</u>

กลุ่มวัยทำงานที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำส่วนใหญ่ไม่ค่อยกระตือรือร้นในการตอบสนองต่อข่าวสาร โดยมีการนำข้อมูลที่ได้รับทั้งจากหนังสือพิมพ์และสื่ออื่น ๆ ไปใช้บ้าง แต่ไม่มากและชัดเจนเท่ากลุ่มที่อ่านเป็นประจำ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

> “ไม่ได้แนะนำอะไรใครค่ะ ส่วนมากเป็นพวกถามมากกว่า เน้นถามคนอื่นเอา คือถามหลาย ๆ คน ถามไปเรื่อย ๆ บางทีก็ไม่ตรงกัน บางทีก็ตรงกัน ก็เอาไปทำบ้าง ไม่ทำบ้าง เน้นกินยาเอา ข้อมูล ก็ถามบ้าง อ่านจากนิตยสารบ้าง หนังสือพิมพ์บ้าง ทีวีบ้าง”
>
> (จิตติมา)
>
> “ก็มีปวดหลังบ้าง ตอนที่เป็น ก็หาหนังสือดูว่ามันจะช่วยได้ไหม แต่ปกติก็ไม่ค่อยได้ติดตามเท่าไร ทำงาน แล้วกลับบ้านไปแทบจะกลับไปไม่ทันเลย ที่จะนั่งดูทีวี ติดตามข่าวสารบ้านเมือง ก็อาศัยอ่านหนังสือ นิตยสารทั่ว ๆ ไป เน็ตบ้าง คนรอบข้างบ้าง”
>
> (นภาภัตต์)

> “ส่วนมากก็ดูทีวีช่องเนชั่น เน้นดูข่าว ถ้ามีด้านสุขภาพ ก็ดูบ้าง รายการประเภทอื่นไม่ดูอ่านหนังสือพิมพ์บ้าง นิตยสารไม่ค่อยได้อ่านเท่าไร แต่คอลัมน์ชีวจิตนี่ก็อ่านนะ โรงพยาบาลก็ไปเฉพาะเวลาตรวจสุขภาพประจำปี ไม่ค่อยได้เป็นอะไรน่ะ”
>
> (พรชัย)

> “ถ้าเล่นเน็ต ก็เข้า google เข้า sanook แต่ก็ไม่ได้สนใจเรื่องเป็นพิเศษ จริง ๆ ก็แทบไม่ได้เล่นเลยค่ะ ก็ใช้ถามคนรอบข้างเอา เหมือนคุณจิตติมา ถามเอา แล้วก็อ่านจากหนังสือพิมพ์บ้าง ชีวจิตก็เคยอ่าน แล้วก็ในแพรวยังงี้ บางทีก็จะมี”
>
> (กิ่งกาญจน์)

> “ก็อ่านบ้าง แต่ก็เน้นอ่านข่าวอาชญากรรม ข่าวฆ่ากัน แล้วก็พวกดวง ดารา บันเทิง ข่าวสุขภาพก็อ่านอยู่เหมือนกัน ในไทยรัฐเดลินิวส์มี ในทีวีก็ดู ชอบพวกเรื่องการดูแลรักษาตัวเอง ความสวยงาม ....กับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพของตัวเรา (ชายแต่งหญิง)”
>
> (สุทธิรักษ์)

ทั้งนี้ เมื่อศึกษาถึงภูมิหลังด้านสุขภาพของตนเองและคนในครอบครัวของกลุ่มวัยทำงานที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ พบว่า มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันภายในกลุ่มหลายประการ ดังนี้

- ส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจหรือความตระหนักรู้เกี่ยวกับสุขภาวะ หรือสุขภาพแบบองค์รวม
- หลายคนแม้มีอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น แต่ไม่คิดว่าอาการที่เป็นอยู่ประจำ เป็น sign ของโรคหรือแสดงว่าตนเองกำลังจะเจ็บป่วย
- คนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ไม่มีคนในครอบครัวเจ็บป่วย หรือมีโรคประจำตัวจึงไม่ได้ให้ความสนใจ หรือ เห็นความสำคัญของข้อมูลข่าวสารสุขภาพนัก

ดังนั้น ลักษณะดังกล่าวนี้น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ความต้องการข้อมูลสุขภาพ และการนำข้อมูลไปใช้ของคนทำงานกลุ่มนี้จึงไม่ชัดเจน ต่างไปจากกลุ่มวัยทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพจากหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

<u>ความเห็นโดยรวมของกลุ่มผู้รับสารวัยทำงานต่อข้อมูลสุขภาพในหนังสือพิมพ์ (ที่ตนอ่านประจำ)</u>

โดยรวม เมื่อถามถึงความเห็นที่มีต่อข้อมูลสุขภาพในหนังสือพิมพ์ที่ตนอ่านประจำ (ส่วนใหญ่อ่านไทยรัฐเป็นประจำ และบางส่วนอ่านเดลินิวส์ คมชัดลึก ส่วนกรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการรายวัน มีผู้อ่านรายละหนึ่งคนเท่านั้น) พบว่า ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำหรือผู้ที่ไม่ได้อ่านประจำ ต่างเห็นพ้องกันว่าสื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่เข้าถึงตนเองและบุคคลอื่นได้สะดวกที่สุด เหมือนกับสื่อโทรทัศน์ที่เข้าถึงคนเกือบทุกบ้าน แต่สื่อหนังสือพิมพ์ดีที่เป็นสื่อที่เก็บไว้อ่านได้

นอกจากนี้ สำหรับผู้ที่มีช่องทางเข้าถึงอินเตอร์เน็ต เห็นประโยชน์ของการอ่านข้อมูลเหล่านี้ในอินเตอร์เน็ตเป็นอย่างยิ่ง เพราะสะดวกและอ่านข้อมูลย้อนหลังได้ เป็นหลักฐานในการอ้างอิงที่ดีโดยผู้ร่วมกลุ่มสนทนาหลายท่านเน้นย้ำว่า ข้อมูลสุขภาพในหนังสือพิมพ์ต้องมีหัวข้อและวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ รวมทั้งควรมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ถ้าเป็นแพทย์หรือบุคลากรทางการแพทย์/สาธารณสุขยิ่งดี หากมีผู้สนับสนุนคอลัมน์ ต้องไม่ใช้เนื้อหาในคอลัมน์มุ่งโฆษณาขายสินค้าของตัวเอง (มีคนในกลุ่มยกตัวอย่างคอลัมน์ยาคูลท์ในเดลินิวส์ว่าเป็นคอลัมน์ที่ไม่มุ่งขายแต่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้า) และมีผู้ร่วมสนทนาหลายท่านระบุว่าในหนังสือพิมพ์ที่ตนอ่านประจำนั้น มีข้อมูลสุขภาพหรือคอลัมน์เกี่ยวกับสุขภาพน้อยมาก ฉะนั้น ถึงแม้จะต้องการอ่าน แต่ก็ไม่มีเนื้อหาให้อ่าน (คล้ายคลึงกับข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มวัยรุ่นที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้)

ข้อเสนอที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับสื่อเพื่อการสื่อสารสุขภาพ ที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มคือ ในกลุ่มผู้ที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีท่านหนึ่ง (ทรงกริช) เป็นคนต่างจังหวัดที่ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าต้องการให้เนื้อหาสุขภาพไปถึงคนในชนบท น่าจะใช้สื่อหอกระจายข่าว เนื่องจากในท้องถิ่นจะเปิดกระจายเสียงจากหอกระจายข่าวแต่เช้า และสายออกอากาศของหอกระจายข่าวได้รับการติดตั้งไปยังท้องถนน ท้องนา ทำให้คนที่ออกไปทำงาน ไปทำนา ทำเกษตรก็ยังสามารถรับฟังข่าวสารต่าง ๆ ได้

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มวัยสูงอายุ

3.1 ความต้องการข่าวสารสุขภาพ

<u>โดยรวม ความต้องการข่าวสารของผู้ที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำและผู้ที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีความคล้ายคลึงกัน ตลอดจนมีความสอดคล้องกับช่วงวัย</u>

ความต้องการข่าวสารสุขภาพของผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ หรือผู้ที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีความคล้ายคลึงกัน และสอดคล้องกับช่วงวัย ซึ่งเป็นวัยที่จำเป็นต้องใส่ใจสุขภาพของตนเอง ประกอบกับพื้นฐานทางครอบครัว ที่มีคนเจ็บป่วย หรือ มีบุตร หลานที่ต้องดูแล

ฉะนั้น ความต้องการข่าวสารสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุจึงเน้นเรื่องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั่วไป การสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและการรักษาโรค ตลอดจนการดูแลคนในครอบครัวและการดูแลตนเอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก) เนื้อหาสุขภาพด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีความต้องการเนื้อหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพที่เกี่ยวกับการดูแลสร้างเสริมสุขภาวะ จากวิถีการดำเนินชีวิต ธรรมชาติบำบัด อาหารการกิน สมุนไพร การออกกำลังกาย การใช้ชีวิต เป็นต้น

> “ช่วงนี้ ก็สนใจเรื่องสมุนไพรนะคะ เวลาอ่านหนังสือพิมพ์หรือดูโทรทัศน์ จะดูไฮ้พวกที่เกี่ยวกับสมุนไพรไว้ก่อน”
>
> (ศิริพร)

> “เรื่องธรรมชาติบำบัด พ่อผมเป็นมะเร็ง เพิ่งเสียไป ก็เคยพาไปเข้าคอร์สนะ คือ ไม่หายหรอก แต่มันก็ช่วยชะลอ หลักการเขาดีใช้อาการเป็นหลัก แล้วเอาการออกกำลังกายเข้าช่วย ฝึกสมาธิด้วย ก็สนใจพวกนี้ ตัวเองก็พยายามออกกำลังกาย สนใจเรื่องพืช ผักรักษาโรค พวกกระเจี๊ยบอะไรต่าง ๆ”
>
> (พันเอกอภิญญา)

"เรื่องอาหารการกินสำคัญมาก เพราะทุกบ้านต้องทาน"

(ลักขณา)

"การให้ความรู้ด้านการดูแลรักษาสุขภาพตนเอง การทานอาหารที่ถูกต้อง อันตรายต่าง ๆ ที่มากับอาหาร ผมเพิ่งเอาหลานออกจากโรงพยาบาล เป็นมะเร็ง คนที่ไปเยี่ยมหลายผม 100 คนเป็นซะ 50 คือมันมีการสะสมของสารพิษในอาหาร หรือแม้แต่ผัก พวกนี้มันสะสมมาตั้งแต่เด็ก ไม่ได้ทานเดี๋ยวนี้ แล้วเป็น แต่มันสะสมมาเรื่อย พวกอาหาร fast food ตัวสะสมมะเร็ง กระทรวงสาธารณสุขต้องแก้ไขเรื่องพวกนี้ ให้ความรู้กับประชาชน สื่อด้วย หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เพราะคนไม่รู้ยังมีอีกมาก"

(วิบูลย์)

ข) เนื้อหาสุขภาพด้านการรักษาโรค

ในส่วนของเนื้อหาสุขภาพด้านการรักษาโรคเน้นรายละเอียดเกี่ยวกับความต้องการข้อมูลเกี่ยวกับโรค ขึ้นอยู่กับการมีโรคประจำตัวของแต่ละคน และคนใกล้ชิด

"ผมเป็นความดันนะ..พวกคอเลสตอรอล เพราะเราสะสมมามาก ก็สนใจข้อมูลพวกนี้"

(วาลัย)

"โรคที่เราเป็นนะ อย่างนิ่ว การรักษา การผ่าตัด หมอไหนเก่งดีด้านโรคไหน"

(สุจินดา)

"อย่างของผม ก็มีเกี่ยวกับพวกท้อง กระเพาะอะไรแบบนี้ แล้วก็โรคความดันต่าง ๆ"

(ธนภัทร)

ค) เนื้อหาสุขภาพด้านการป้องกันโรค

กลุ่มผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่มให้ความสนใจกับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับโรคที่เชื่อว่าพบมากในคนสูงอายุ อาทิ โรคที่เกี่ยวข้องกับความดัน โรคเบาหวาน โรคมะเร็ง เป็นต้น เพื่อดูแลตนเองและป้องกันตนเองจากโรคนั้น ๆ ในกลุ่มผู้สูงอายุเพศหญิงส่วนใหญ่ ให้ความสนใจและต้องการข้อมูลเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วย/ โรคซึ่งมักจะเกิดขึ้นกับผู้หญิง

> “อย่างตอนนี้ มันก็ถึงวัยนะคะ พออายุเยอะ ก็ต้องดูแลรักษาสุขภาพ อะไรเลี่ยงได้ก็เลี่ยง ก็เน้นดูแลตัวเองด้วยพวกสมุนไพร เราก็ตามอ่าน เพราะบางทีในหนังสือพิมพ์เขาก็มีนะเกี่ยวกับวิวัฒนาการ ด้านการรักษา การผ่าตัด พวกโรคหัวใจ โรคมะเร็ง การวิจัยต่าง ๆ มีอะไรใหม่ ๆ ”
>
> (สุจินดา)

> “สนใจปัญหาสุขภาพที่มันใกล้ตัวเรา คือ ทุกวันนี้ เราเริ่มมีโรคเข้ามารุมเร้า เกี่ยวกับ ความดัน ความเครียด โรคข้อ โรคกระดูก อ่านคอลัมน์พวกนี้ จะอ่านเพื่อเราจะได้ปฏิบัติตนตามในแนวทางที่หมดแนะนำ”
>
> (วาลัย)

> “ช่วงนี้ ก็เกี่ยวกับเรื่องประจำเดือน เลือดลมต่าง ๆ”
>
> (สุจินดา)

> “เรามีปัญหาซีสต์ที่รังไข่ นานแล้วนะ เป็นสิบปีแล้ว ก็มีปัญหาเรื่องแผลข้างในเป็นปม ก็ต้องผ่าอีก ไม่งั้นปมจะหลุด ขนาดผ่าเลเซอร์นะ ก็กังวลเรื่องมะเร็ง แต่ตัดทิ้งไปแล้ว... ก็จะติดตามนะวัยนี้แล้วน่ะ”
>
> (อรุณรัตน์)

นอกจากเนื้อหาด้านการเสริมสร้างสุขภาพ การรักษาโรค การป้องกันโรคที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่มยังให้ความสำคัญกับข่าวสารสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับคนในครอบครัว โดยเฉพาะในคนที่มีลูก มีหลานที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ อาทิ ในรายที่ต้องช่วยลูกเลี้ยงหลาน ก็จะมีความต้องการข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลเด็กเล็กเพิ่มเข้ามาด้วย เป็นต้น

> “พวกคอลัมน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพเรื่องเด็กอะไรพวกนี้ เพราะต้องเลี้ยงหลาน 5-6 ขวบ กับ 2 กว่า พวกพฤติกรรมเด็กอะไรพวกนี้ควรกินอะไร ต้องระวังพวกขนมใส่ผงชูรส ของเราก็เรื่องการดูแลตัวเอง โรคของผู้หญิงน่ะ แล้วอย่างแฟน เค้าเป็นความดัน เราก็อ่านเผื่อเขาไปด้วย เอาไว้ห้ามด้วย ว่านี่ห้ามกินนะ”
>
> (บังอร)

> “อย่างทานอะไรให้สุขภาพดี พวกยา พวกสมุนไพร การดูแลตัวเอง การรักษาโรค ผมก็จะอ่านด้วย อะไรที่น่าสนใจก็จะมาร์คไว้ที่เกี่ยวกับเรา เราก็อ่าน ปัญหาหรือเรื่องเด็ก เพราะเราก็มีหลานด้วย”
>
> (โพธิ์ไทย)

> “ก็จะระแวดระวังนะ ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ ต้องอ่านค่ะ อ่านหลายเล่มเลย เพราะเราไม่ได้ทำงานแล้วนี่ ไว้บอกลูก ๆ เรื่องเกี่ยวกับเด็ก ก็ไว้บอกลูกเหมือนกัน เพราะเขามีลูกเล็ก ๆ กัน”
>
> (ลักขณา)

> “สนใจพวกที่เกี่ยวกับอาการ โรคต่าง ๆ ดูว่าเกี่ยวกับคนในครอบครัว อย่างเราหรือลูกเราบ้างไหม พวกเกี่ยวกับวัยรุ่นอย่างนี้ พวกโรคอ้วน จิตวิทยาวัยรุ่น”
>
> (อรุณรัตน์)

> “อย่างแรกก็พวกที่ใกล้ตัวเรา ข่าวสุขภาพ เกี่ยวกับตัวเรา เรื่องเกี่ยวกับลูก พวกรักษาด้วยสมุนไพร หรือตามแนวทางธรรมชาติก็สนใจมาก”
>
> (ธนภัทร)

โดยสรุป จากการสนทนากลุ่มพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุมีความต้องการข่าวสารสุขภาพที่คล้ายคลึงกัน มีความสนใจในเรื่องสุขภาพทั้งที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และคนในครอบครัว รวมไปถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรุ่นลูกรุ่นหลาน อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงข่าวสารและช่องทางการเข้าถึงข่าวสารของผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันไปตามความสะดวกในการใช้ช่องทางการสื่อสารของแต่ละคน

3.2 **วิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพ**

<u>กลุ่มผู้สูงอายุที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำหลายคนมีคอลัมน์สุขภาพที่ติดตามอ่านมานานหลายปี และพบการใช้สื่ออื่น ๆ ร่วมด้วย เพื่อให้ตนเองเข้าถึงข่าวสารสุขภาพ</u>

สำหรับวิธีการเข้าถึงเนื้อหาสุขภาพในกลุ่มผู้ที่รับข่าวสารข้อมูลจากหนังสือพิมพ์เป็นประจำ พบว่ามีความคล้ายคลึงกันภายในกลุ่ม คือ ผู้สูงอายุหลายท่านมักอ่านจากคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ ที่ตนเองอ่านอยู่แล้วเป็นประจำและเป็นคอลัมน์ที่มีพฤติกรรมการติดตามอ่านมานานหลายปี ดังนี้

> “ที่บ้านรับเดลินิวส์ เป็นสิบ สิบปี แล้ว คอลัมน์ที่อ่านประจำก็ คอลัมน์หมอนพพร สุขภาพทางเพศ แล้วมีคอลัมน์ของหมออีกคนที่ใส่แว่น ตาโต ๆ แกเขียนในเดลินิวส์นี่แหละ แต่ระยะหลัง ๆ นี้รู้สึกแกหยุดไป อ่านละเอียดทุกหน้าเลย เพราะนอกนั้น ตามหน้าต่าง ๆ เขาก็จะมีเรื่องสุขภาพแทรกมาบ้าง อย่างทานอะไรให้สุขภาพดี พวกยา พวกสมุนไพร การดูแลตัวเอง การรักษาโรค ผมก็จะอ่านด้วย อะไรที่น่าสนใจก็จะมาร์คไว้ ที่เกี่ยวกับเรา เราก็อ่าน ปัญหาเรื่องเด็ก เพราะเราก็มีหลานด้วย”
>
> (โพธิ์ไทย)

> “อ่านเดลินิวส์นะคะ ที่ติดตามอ่านประจำ ก็คอลัมน์สุขภาพของยาคูลท์อุปถัมภ์ เขาไม่ได้ขายของนะคะ มีแต่ข้อมูลสุขภาพล้วนเป็นประโยชน์มาก ติดตามอ่านมานานแล้ว เขาเป็นแค่ผู้อุปถัมภ์คอลัมน์น่ะค่ะ”
>
> (อรุณรัตน์)

> “ไทยรัฐหน้ากลางครับ (หน้าเทคโนโลยี) มีพวกสุขภาพด้วย อ่านประจำ แล้วก็คอลัมน์ ดร.สาทิส”
>
> (ธนภัทร)

นอกจากคอลัมน์ที่มีประจำในหนังสือพิมพ์ สำหรับคอลัมน์จรอื่น ๆ เน้นการอ่านข้อมูลที่น่าสนใจหรือคิดว่าต้องการข้อมูลเพิ่มเติม รวมไปถึงการอ่านเนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพทั่วไปและข่าวสารอื่น ๆ ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ เรียกได้ว่าเป็นการอ่านจนเป็นนิสัย หรืออ่านเป็นกิจวัตร พบในกลุ่มผู้เกษียณอายุหลายท่าน

> “อ่านผู้จัดการก็จะทุกวันเลย เอามานั่งอ่านแบบละเอียดค่ะ ไม่ได้ทำงานแล้ว ก็มีเวลามาก ต้องอ่าน ขาดไม่ได้ ส่วนข้อมูลที่สนใจก็ตัดเก็บเป็นแฟ้มไว้ กลับมาอ่านใหม่บ้าง เอาไว้ติดตามว่ามีอะไรคืบหน้า เปลี่ยนแปลงบ้าง ไว้ตามเรื่อง ที่ตัดเก็บ บางทีก็ไม่ได้อ่าน สิ้นปีทีก็ทิ้งบ้าง”
>
> (ลักขณา)

> “อ่านทุกวัน เช้ามาก็อ่าน ..เป็นกิจวัตร อ่านแทบจะหมดทุกหน้า เหมือนอ่านฆ่าเวลาน่ะ ไม่ได้คาดหวังว่าจะได้อะไรจากเขา มันแล้วแต่เราจะเลือกรับอะไรจากเขามากกว่า ..สนใจอันไหนก็มาร์คไว้ ... จบข่าวนี้ก็อ่านข่าวนั้น”
>
> (โพธิ์ไทย)

โดยการสนทนากลุ่มพบว่า กลุ่มผู้ที่รับข่าวสารข้อมูลจากหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีการใช้สื่ออื่น ๆ เพื่อเข้าถึงข่าวสารข้อมูลสุขภาพร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นนิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจอย่างหนังสือหรือ Pocket Book และแผ่นพับจากโรงพยาบาล เป็นต้น แต่ไม่พบการใช้สื่ออินเตอร์เน็ตอย่างที่พบในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน

> “อ่านพวกคอลัมน์ในสกุลไทยด้วย ไม่ได้มีแต่นิยายค่ะ มีคอลัมน์ที่หมอเขียนด้วย พวกเรื่องความสวยความงาม สมุนไพร การดูแลเด็ก บางทีก็มี มีหมอที่เขียนประจำเรื่องโรคต่าง ๆ โรคต่อมไร้ท่อ เบาหวาน ความดัน พวกนี้ ตามอ่าน เพราะมันเกี่ยวกับเราด้วย”
>
> (บังอร)

"รายการวิทยุทางคลื่น 99 น่ะ จะฟังทุกวัน มีรายการตอนบ่ายโมง เกี่ยวกับการรักษาโรค ยาต่าง ๆ คนฟังกันเยอะนะ"

(อรุณรัตน์)

"ก็อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวันนะ หลายเล่มด้วย ลูกเขาจะเอากลับมาจากที่ทำงาน แล้วก็มีสกุลไทยของภรรยา บางครั้งเวลาไปหาหมอ ก็จะเก็บพวกโบรชัวร์มาอ่าน เอาไว้อ่านที่บ้านด้วย เรื่องโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ"

(วาลัย)

"ถ้าอยากรู้เรื่องไหน ก็ซื้อหนังสือมาอ่าน อย่างของชีวจิตหรือแนวธรรมชาติบำบัด ก็เคยซื้อมาอ่าน"

(โพธิ์ไทย)

<u>กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีการใช้สื่ออื่น ๆ เป็นแหล่งข้อมูลสุขภาพ และเห็นว่าหนังสือพิมพ์ยังคงเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญสำหรับคนส่วนใหญ่</u>

สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพจากหนังสือพิมพ์ประจำ พบว่า มีการใช้สื่ออื่น ๆ นอกเหนือไปจากสื่อหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ตนเองได้รับข่าวสารสุขภาพตามต้องการ ผู้สูงอายุกลุ่มนี้แม้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ไม่ประจำ แต่พวกเขาเป็นผู้ใช้สื่ออื่นเป็นหลัก เพื่อเข้าถึงเนื้อหาสุขภาพ อาทิ ฟังรายการสุขภาพทางวิทยุเป็นประจำ อ่านนิตยสารที่โรงพยาบาลส่งมาให้เป็นประจำ หรือมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสื่อบุคคล (เพื่อน เพื่อนบ้าน) ที่เป็นเครือข่ายข้อมูลสุขภาพแบบไม่เป็นทางการอยู่เป็นประจำ เป็นต้น และแม้ว่าผู้ร่วมสนทนาในกลุ่มไม่ได้เปิดรับข่าวสารสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ และหลายคนอ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์น้อยมาก แต่ทุกคนก็ยอมรับถึงความสำคัญของสื่อหนังสือพิมพ์ในฐานะสื่อที่เป็นแหล่งข่าวสารที่สำคัญสำหรับคนส่วนใหญ่ของประเทศ

“บ้านผมรับไทยรัฐ ก็พอมีคอลัมน์สุขภาพนะ แต่ที่ผมสนใจติดตามนี่ ทางสื่ออื่นมากกว่า ผมฟังวิทยุ เพราะผมตื่นแต่เช้าประมาณตี 5 ช่วงตีห้าถึงหกโมงเช้านี่ ทาง เอฟเอ็ม 105 รู้สึกจะชื่อรายการพลังชีวิต เขาจะมีเรื่องสุขภาพ เกี่ยวกับแพทย์ สัมมนาบ้าง พูดคุยกันบ้าง บางครั้งหัวข้อเกี่ยวกับเรา เราก็ฟัง บางทีพูดเรื่องอ้วน เราไม่อ้วน ก็ไม่ฟัง แต่ถ้าพวกคอเลสตอรอล ความดันปุ๊บก็ฟัง อย่างตอนกลางคืน ทางวิทยุ ก็มีอีก 98.5 ทุ่มครึ่งถึงสองทุ่ม เขาก็จะให้คนโทรถาม ผมก็สนใจฟังประจำ แล้วผมก็มีเพื่อนฝูง ตีกอล์ฟด้วยกัน เจอกันก็คุยกัน แลกเปลี่ยนกัน”

(วิบูลย์)

“เจอคนแถวบ้าน หรือผู้ปกครอง เราก็จะคุยกัน เรื่องสุขภาพบ้างเรื่องลูกบ้าง สมุนไพรดี ๆ ใครมีอะไรใหม่มา ก็มาแบ่งกัน ซีร็อกซ์มาบ้าง มาแบ่งกันอ่าน อ่านแล้วบางทีก็นำลองทานดูบ้าง ก็จะคุยกันตลอด แนะนำกัน เรามีข้อมูลอะไรก็จดไว้ เผื่อไว้ใช้แนะนำกันไปโรงพยาบาลก็ถามหมอบ้าง เก็บโบรชัวร์มาอ่านบ้าง”

(สุจินดา)

“บางทีก็ดูทีวีบ้าง รายการทีวีตอนเช้า ๆ จะมีรายการเกี่ยวกับสุขภาพ แต่ไม่ได้เจาะจงว่าจะดูรายการนั้น รายการนี้เป็นประจำ เราดูเฉพาะที่ชอบ ที่สนใจ ถ้าไม่ชอบก็เปลี่ยนช่อง เจอรายการสุขภาพอันนี้ หัวข้อน่าสนใจ ก็ดูต่อ”

(ศิริพร)

“ผมก็ดูทีวีบ้าง วิทยุบ้าง แต่ที่อ่านประจำ ได้ข้อมูลมาก ๆ นี่ก็ วารสารของโรงพยาบาลพระรามเก้า เพราะใช้บริการที่นี่อยู่ เขาจะส่งวารสาร เอกสารอะไรมาให้ตลอด พวกนี้จะเป็นที่อ่านเป็นหลัก”

(อภิญญา)

ข้อสังเกตถึงความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ กับกลุ่มวัยทำงานที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ คือ กลุ่มผู้สูงอายุดูจะให้ความสำคัญกับเรื่องการดูแลสุขภาพอย่างเห็นได้ชัด ขณะที่กลุ่มวัยทำงานไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เท่าใดนัก อาจเนื่องมาจากเหตุปัจจัยด้านช่วงวัย (อายุ) และผู้สูงอายุหลายคนมีอาการเจ็บป่วย โรคประจำตัว และ/หรือมีคนใกล้ชิดเจ็บป่วย (มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง)

3.3 การตอบสนองต่อข่าวสารที่ได้รับ และการนำไปใช้

<u>ผู้สูงอายุทั้งที่อ่านเนื้อหาสุขภาพจากกลุ่มสนทนาทั้งสองกลุ่ม มีการตอบสนองต่อข้อมูลที่ได้รับด้วยการนำไปใช้กับตนเองและแนะนำข้อมูลต่อให้กับผู้อื่น</u>

การวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่มีการตอบสนองต่อข่าวสารสุขภาพที่ได้รับใน 3 ลักษณะอย่างชัดเจน ดังนี้

ก) มีการนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ทันที ในกรณีที่ข้อมูลนั้นสอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการของตนเอง

ข) มีการแนะนำข้อมูลให้กับคนรอบข้าง อาทิ เพื่อน และคนในครอบครัว (ลูก หลาน ภรรยา/สามี) เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ตามแต่ข้อมูล ที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการของบุคคลนั้น

ค) มีการสะสมข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นฐานข้อมูลส่วนบุคคล และหลายคนมีกระบวนการตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเองแบบไม่เป็นทางการ มีการปรับเปลี่ยนข้อมูลให้ทันสมัย (update)

ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

> “มีข้อมูลอะไรก็ตัดเก็บไว้ จดไว้บ้าง จำเอาบ้าง บางทีมีข้อมูลใหม่ ๆ มา เราก็อ่านไว้ พิจารณาดูว่า น่าจะจริงมั้ย สอดคล้องกับที่เราเคยอ่านไหม .....You are what you eat. .... สัตว์ใหญ่ที่ไม่ควรกิน อย่างเนื้อวัว เนื้อหมู ที่ไม่ควรกิน เพราะมันมีสารตกค้างที่เขาหลั่งเพื่อป้องกันตัวเองนะ เราทานเราก็รับสารพิษของเขาด้วย ตอนนี้ที่บ้านผมก็เลิกทานเนื้อวัวไปแล้ว ส่วนข้าวกล้องนี่ ทานกันบ้าง แต่ก็ต้องหุงข้าวขาวด้วย ทีละ 2 หม้อ”
>
> (โพธิ์ไทย)

“ผมก็คุยกับเพื่อน บ่อย ๆ อย่างนั่งรถไปด้วยกัน ไปตีกอล์ฟ ขาไปก็ไปด้วยกัน ตีเสร็จก็กลับด้วยกัน ก็คุยแต่เรื่องนี้ อย่างเรื่องสัตว์ใหญ่ที่ไม่ควรกิน... เราก็ทานให้น้อยลง”

(วิบูลย์)

“ส่วนข้อมูลที่สนใจก็ตัดเก็บเป็นแฟ้มไว้ กลับมาอ่านใหม่บ้าง เอาไว้ติดตามว่ามีอะไรคืบหน้า เปลี่ยนแปลงบ้าง ไว้ตามเรื่องบางทีก็ไม่ได้อ่าน สิ้นปีทีก็ทิ้งบ้าง …อ่านแล้วก็จำไว้เตือนลูก อย่างเรื่องซื้อข้าว ต้องดูยังไง การซื้ออาหารต่าง ๆ บางทีก็บอกเพื่อน บอกฝูงด้วย”

(ลักขณา)

“คุยกับเพื่อน ๆ ผู้ปกครอง มีอะไรก็บอกต่อกัน บางทีก็จดไว้บ้าง ไว้บอกต่อ”

(ศิริพร)

“มีโรคอะไรที่ตรงกับเรา กับลูกเราไหม มีอาจารย์หมอที่ไหนเก่ง ๆ เราก็จะจดไว้ แล้วไว้โทรศัพท์ไปเรียนถามว่าถ้าเราเป็นอะไรลักษณะนี้ ควรเข้าตรวจสอบมั้ย ..เจอคนแถวบ้าน หรือผู้ปกครอง ... ใครมีอะไรใหม่มา ก็มาแบ่งกัน ซีร็อกซ์มาบ้าง มาแบ่งกันอ่าน อ่านแล้วบางทีก็นำลองทานดูบ้าง ก็จะคุยกันตลอด แนะนำกัน เรามีข้อมูลอะไรก็จดไว้ เผื่อไว้ใช้แนะนำกัน ไปโรงพยาบาลก็ถามหมอบ้าง เก็บโบรชัวร์มาอ่านบ้าง”

(สุจินดา)

“อย่างลูกคนโตอ้วน ก็จะแนะนำว่าควรจะทานอะไร มีคอลัมน์ที่อ่านให้คำแนะนำว่าควรทานผักทานอะไร พอดีมีคอลัมน์นี้ออกมา ก็ตัดเลยค่ะ ว่าต้องทาน ลดอาหารแบบนี้ เขาก็เชื่อ ดีเหมือนกัน”

(อรุณรัตน์)

> “อย่างแฟน (สามี) เค้าเป็นความดัน เราก็อ่านเผื่อเขาไปด้วย เอาไว้ห้ามด้วย ว่านี่ห้ามกินนะ เธอควรจะกินอะไร อย่างของหลาน เด็กเล็กควรจะกินอะไร ได้สารอาหารอะไร บางอย่างก็บอกแม่เค้า (ลูกสะใภ้) แต่ก็ทำได้บ้าง ไม่ได้บ้าง”
>
> (บังอร)

โดยสรุป ในกลุ่มผู้สูงอายุที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ จะมีการสะสมข้อมูลภายในตนเองทางด้านข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแบบธรรมชาติบำบัด หรือแพทย์ทางเลือก และการระแวดระวังภัยที่มากับอาหารต่าง ๆ แม้ว่าตนเองจะยังไม่ป่วยก็ตาม โดยข้อมูลที่ได้มาจากการอ่านหนังสือพิมพ์เป็นหลักร่วมกับการเสาะหาข้อมูลจากสื่ออื่น ๆ ร่วมด้วย นอกจากนี้ยังพบว่ามีการนำไปใช้กับตนเอง ตลอดจนแนะนำคนรอบข้าง คนในครอบครัว เพื่อนฝูงอย่างเห็นได้ชัด เช่นเดียวกับกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้อ่านข่าวสารสุขภาพจากหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ก็มีการแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวกับการดูแลตนเองแบบธรรมชาติบำบัด การใช้อาหาร สมุนไพร และการออกกำลังกาย จากสื่ออื่น ๆ ที่ตนเองสามารถเข้าถึงหรือมีความสะดวกและคุ้นเคย อาทิ วิทยุ เครือข่ายสื่อบุคคล รายการโทรทัศน์ เป็นต้น รวมทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ ถ้าหากพบว่าในหนังสือพิมพ์ มีหัวข้อหรือประเด็นเกี่ยวกับการดูแลตนเองที่เกี่ยวข้องกับโรคหรืออาการที่ตนเอง หรือคนใกล้ชิด

ในส่วนของแหล่งข้อมูลสุขภาพ พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ใช้บุคลากรที่น่าเชื่อถือ ในแต่ละสาขาทางสาธารณสุข เช่น ข้อมูลด้านธรรมชาติบำบัด แพทย์แผนไทย หรือชีวจิต ก็ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ หรือผู้ที่ได้รับการยอมรับในด้านนั้น ด้านอาหาร โภชนาการ ก็ต้องเป็นนักโภชนาการ หรือเภสัชกร โดยข้อมูลสุขภาพที่กลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่มี มาจากข้อมูลที่สะสมเป็นเวลายาวนานจากการเปิดรับสื่อหลากหลายประเภท มีการผสมผสานของข้อมูลโดยยากที่จะระบุว่าได้รับมาจากสื่อใดเป็นพิเศษ ที่สำคัญ การวิจัยพบว่าเครือข่ายบุคคลเป็นช่องทางเผยแพร่ข่าวสารที่สำคัญและได้รับความเชื่อถือ

<u>ความเห็นโดยรวมของกลุ่มผู้รับสารวัยสูงอายุต่อข้อมูลสุขภาพในหนังสือพิมพ์ (ที่ตนอ่านประจำ)</u>

เมื่อถามความเห็นเกี่ยวกับข้อมูลสุขภาพในหนังสือพิมพ์ ผู้สูงอายุทุกท่านเห็นพ้องกันว่าข้อมูลสุขภาพในหนังสือพิมพ์มีประโยชน์ เนื่องจากเป็นสื่อที่ใกล้ตัวคนทั่วไป ราคาไม่แพง ติดตามข่าวสารได้ง่าย หาซื้อไม่ยาก ต่างจากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุที่เมื่อฟังหรือชมแล้วก็จะผ่านไป ขณะที่

ข่าวสารในหนังสือพิมพ์สามารถตัดเก็บไว้อ่านได้ นอกจากนี้ ข้อมูลต่าง ๆ ที่รับจากสื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุ ส่วนหนึ่งก็คือข้อมูลที่นำมาจากหนังสือพิมพ์นั่นเอง ดังนั้น ข้อมูลจากสื่อหนังสือพิมพ์จึงเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญมาก โดยผู้สูงอายุหลายท่านเน้นว่าไม่ว่าข้อมูลจะมาจากสื่อใด ต้องมาจากแหล่งข้อมูลทางสาธารณสุขที่เชื่อถือได้ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุบางท่านให้ความเห็นว่า ถ้าเจอข้อมูลสุขภาพคล้าย ๆ กันในหลายสื่อประกอบด้วยกัน จะทำให้ข้อมูลนั้นได้รับการตอกย้ำ ทำให้น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และเนื่องจากหลายท่านในกลุ่มเป็นบุคคลที่เกษียณอายุและไม่ได้ทำงานแล้ว จึงให้ความสำคัญกับการรับข่าวสารทางสื่อหนังสือพิมพ์และสื่ออื่น ๆ อย่างยิ่ง โดยให้เหตุผลว่า การรับข่าวสารต่าง ๆ ก็เพื่อให้ตนเองได้รับรู้ข่าวสารความเป็นไปของโลกนอกบ้าน

ส่วนสรุปข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ก) ภาพรวมของเนื้อหา และหัวข้อเกี่ยวกับข่าวสารสุขภาพที่ต้องการ

เกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลสุขภาพจากหนังสือพิมพ์ในภาพรวม พบว่าผู้ร่วมกลุ่มสนทนาส่วนใหญ่ไม่ได้คาดหวังการได้รับข้อมูลสุขภาพเป็นหลักในการเปิดรับสื่อนี้ โดยเนื้อหาสุขภาพจะเป็นเนื้อหาลำดับท้าย ๆ ที่เกือบทุกกลุ่มเลือกอ่าน เนื่องจากผู้อ่านส่วนใหญ่จะเลือกอ่านเนื้อหาข่าวประจำวัน และเนื้อหาข่าว/คอลัมน์อื่นที่อยู่ในความสนใจของตัวเองก่อน อาทิ บันเทิง กีฬา สตรี เศรษฐกิจ เทคโนโลยี แล้วจึงตามอ่านเนื้อหาสุขภาพในภายหลัง อย่างไรก็ตาม การวิจัยยังพบว่า ส่วนใหญ่ของผู้ที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีการติดตามอ่านคอลัมน์เกี่ยวกับสุขภาพหลายคอลัมน์เป็นประจำ อาทิ คอลัมน์ชีวจิต (นสพ.ไทยรัฐ) คอลัมน์เสพสมบ่มิสม (นสพ.เดลินิวส์) คอลัมน์สุขภาพกับยาคูลท์ (นสพ.เดลินิวส์) เป็นต้น

เห็นได้ชัดว่า เนื้อหา และหัวข้อข่าวสารสุขภาพที่ต้องการของผู้ร่วมกลุ่มสนทนา ขึ้นอยู่กับความสนใจตามวัย (ช่วงอายุ) และเพศ รวมถึงธรรมชาติของตนเองที่เป็นคนระแวดระวังและใส่ใจด้านสุขภาพ และปูมหลังด้านความผิดปกติหรือความเจ็บป่วยของตนเอง และ/หรือ คนในครอบครัว

ทั้งนี้ ความต้องการเนื้อหาสุขภาพของผู้รับสารที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ และผู้รับสารที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสุขภาพใน 2 ลักษณะ ประกอบด้วย

- เนื้อหาที่ตนเองให้ความสำคัญ เกี่ยวข้องกับความสนใจเฉพาะตามวัยของตนเอง ซึ่งมักเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค
- เนื้อหาที่ตนเองให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนรอบข้าง/ คนในครอบครัว อาทิ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาการเจ็บป่วยของคนในครอบครัว หรือเกี่ยวข้องกับอาการป่วยของตน ซึ่งเป็นเนื้อหาด้านการรักษาโรค การดูแลตนเองเมื่อเป็นโรค

สำหรับคนที่เป็นวัยรุ่นและวัยทำงานที่มีสุขภาพดีมีความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ การดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน การป้องกันโรค ขณะที่ ผู้สูงอายุ มีความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ซึ่งเชื่อว่าเป็นกันมากในผู้สูงอายุ ตลอดจนการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อไม่ให้เป็นโรค

คนในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานส่วนหนึ่ง (โดยเฉพาะผู้ที่มีประสบการณ์ใกล้ชิดกับคนป่วยมาก่อน) ต้องการข่าวสารสุขภาพเพิ่มเติมด้านการดูแลตนเองเพื่อป้องกันโรค ด้วยอาหาร การกิน วิถีชีวิต การออกกำลังกาย การรักษาโรค การดูแลตนเองตามแนวธรรมชาติบำบัด

นอกเหนือจากข่าวสารเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ ผู้รับสารที่เป็นผู้สูงอายุ มีความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาโรค การป้องกันโรค การดูแลตนเองตามแนวธรรมชาติ เช่นเดียวกับคนในกลุ่มอื่น ๆ ที่มีคนเจ็บป่วยในครอบครัว ขณะที่ ผู้สูงอายุที่ต้องดูแลลูก-หลาน ต้องการข่าวสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ลูก-หลานด้วย

<u>ข้อสังเกต</u>

- ในกลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มวัยทำงานที่เป็นผู้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ
    - ต้องการและสนใจเนื้อหา/หัวข้อข่าวสารสุขภาพที่หลากหลาย ให้ความสำคัญกับเนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรค ด้วยอาหาร การกิน วิถีชีวิต การออกกำลังกาย
    - หลายคนในกลุ่มยังระบุด้วยว่าเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ซึ่งตนอ่านประจำ ปริมาณข้อมูล (ในแต่ละฉบับ) มีน้อยเกินไป บางหัว (หนังสือพิมพ์) ขาดความถี่ในการนำเสนอ อาทิ อาจอ่านพบสัปดาห์ละคอลัมน์เดียว นอกจากนี้ ยังไม่มีการจัดแบ่งหน้า หรือ section ว่าเป็นเนื้อหาสุขภาพที่ชัดเจน
- ลักษณะร่วมที่สำคัญของผู้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ทั้งในกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มวัยสูงอายุ ที่พบจากการสนทนากลุ่ม คือ
    - คนในกลุ่มนี้เป็นคนระแวดระวังด้านสุขภาพ ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ จึงมีความต้องการข่าวสารสุขภาพและเสาะแสวงหาข่าวสารจากสื่ออย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมถึงหัวข้อเนื้อหาที่ต้องการมีความหลากหลาย ครอบคลุมความหมายของคำว่าสุขภาพ
    - มีการตรวจสอบข้อมูลข้อมูลด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลต่าง ๆ ที่เคยรับรู้มาในอดีต (จากฐานข้อมูลที่สะสมไว้) กับข้อมูลที่ได้รับมาล่าสุด

ข) ภาพรวมวิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพ

การวิจัยพบว่า วิธีการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพของผู้รับสารที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำและผู้รับสารที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยสรุปได้ ดังนี้

ผู้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตนเองต้องการ/ ให้ความสนใจ ผู้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ทั้งในกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มวัยสูงอายุ ซึ่งให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ มีการเสาะแสวงหาข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ดังนี้

- การติดตามอ่านคอลัมน์ประจำในหนังสือพิมพ์ ที่ตนอ่านประจำ
- การอ่านคอลัมน์อื่น ๆ ในหนังสือพิมพ์ที่ตนอ่านประจำ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสุขภาพ
- การเสาะแสวงหาข่าวสารจากสื่ออื่น ๆ ที่ตนเองสามารถเข้าถึง และเหมาะกับธรรมชาติการใช้สื่อของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ (website), หนังสือพิมพ์บนอินเทอร์เน็ต (online newspaper) (ในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน) หนังสือสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ ที่เน้นเนื้อหาสุขภาพ อาทิ หนังสือเล่ม (pocket book) หรือแผ่นพับ นิตยสารสุขภาพ

ผู้รับสารซึ่งไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

สำหรับผู้รับสารซึ่งไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำส่วนใหญ่พบว่า

- มีการติดตามเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์อย่างไม่ต่อเนื่อง
- พฤติกรรมการเสาะแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสุขภาพเป็นแบบ Passive โดยหลายคนระบุว่าตนเองได้รับข่าวสารจากสื่อที่เปิดรับแบบทั่วไป อาทิ คอลัมน์สุขภาพในนิตยสารที่อ่านประจำ สปอต รายการสั้นทางวิทยุ กลุ่มเพื่อนที่จัดเป็นฐานข้อมูลของตนเอง เป็นต้น
- หลายคนในกลุ่มนี้ เป็นผู้รับสารสุขภาพสม่ำเสมอจากสื่ออื่น
- ข้อยกเว้น : ผู้รับสารซึ่งไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ แต่ตนเองหรือคนในครอบครัวมีอาการเจ็บป่วยจากโรคประจำตัว จะมีการแสวงหาข้อมูลสุขภาพเพิ่มเติมอย่างกระตือรือร้นกว่าผู้รับสารคนอื่น ๆ ภายในกลุ่ม

ค) ภาพรวมการตอบสนองต่อข่าวสารสุขภาพและการนำไปใช้

ผู้รับสารที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ทั้ง 3 กลุ่มอายุ และผู้รับสารที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ (ส่วนหนึ่ง) มีการตอบสนองต่อข่าวสารใน 3 ลักษณะอย่างชัดเจน ดังนี้

- การนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ทันที ในกรณีข้อมูลนั้นสอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการของตนเอง
- การแนะนำข้อมูลให้กับคนรอบข้าง อาทิ เพื่อน และคนในครอบครัว ที่ข้อมูลมีความสอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการของบุคคลนั้น
- การสะสมข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างและรักษาฐานข้อมูลส่วนบุคคล

<u>ข้อสังเกต</u>

- การสะสมข้อมูลข่าวสารเป็นฐานข้อมูลส่วนบุคคล (ในสมอง) ทั้งที่ได้รับจากหนังสือพิมพ์และสื่ออื่น ๆ ภายในกลุ่มผู้รับสารที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีความชัดเจน และเป็นข้อมูลที่เกิดจากการรับข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง พบกระบวนการตรวจสอบข้อมูล update ข้อมูล และปรับข้อมูลตามข้อมูลใหม่ที่ได้รับ หากคิดว่าเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้
- แหล่งข้อมูลที่ทุกกลุ่มเห็นว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญและเชื่อถือได้มากที่สุด คือ แผ่นพับจากโรงพยาบาลหรือหน่วยงานสาธารณสุข และคอลัมน์ในสื่อสิ่งพิมพ์อย่างหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ตลอดจนรายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ ที่มีผู้นำเสนอ/ คอลัมนิสต์ เป็นบุคลากรด้านสาธารณสุข (แพทย์ นักจิตวิทยา เภสัชกร ฯลฯ)
- อย่างไรก็ตาม หลายคนให้ความเห็นว่าแม้จะเป็นเนื้อหาข้อมูลสุขภาพจากบุคลากรด้านสาธารณสุข หรือช่องทางที่คิดว่าเชื่อถือได้ ข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติตาม แต่บางครั้งวิธีการนำเสนอทำให้เข้าใจได้ยาก และไม่ดึงดูดใจให้ติดตาม

บทที่ 8
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

8.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพของสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน คัดเลือกหนังสือพิมพ์สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหารวม 6 หัว ได้แก่ ไทยรัฐ แนวหน้า มติชน กรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการรายวัน โพสต์ทูเดย์ ในช่วงเดือนกันยายน 2547 รวม 84 ฉบับ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพรวม 33 คน และจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้รับสารวัยรุ่น วัยทำงาน และวัยสูงอายุ รวม 6 กลุ่ม สามารถสรุปตามประเด็นคำถามการวิจัย ดังต่อไปนี้

8.1.1 ปริมาณและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ

จากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า เนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวัน 6 ฉบับที่คัดเลือกมาศึกษา ในช่วงเวลา 1 เดือน มีจำนวนรวม 224 ชิ้น เป็นพื้นที่ 12,975.17 ตารางนิ้ว โดยปรากฏเป็นจำนวนชิ้นมากน้อยในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ เรียงลำดับดังนี้ โพสต์ทูเดย์ มากที่สุด (56 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 25) รองลงมาคือ ผู้จัดการรายวัน (49 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 21.88) ไทยรัฐ (40 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 17.86) แนวหน้า (34 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 15.18) มติชน (27 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 12.05) และกรุงเทพธุรกิจ (18 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 8.04) เมื่อพิจารณาพื้นที่พบว่า ผู้จัดการรายวัน นำเสนอในพื้นที่รวมมากที่สุด (3,466.24 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 26.71) ซึ่งใกล้เคียงกับ โพสต์ทูเดย์ (3,439.50 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 26.51) รองลงมาคือ แนวหน้า (2,403.50 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 18.52) กรุงเทพธุรกิจ (1,169.24 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 9.01) และ มติชน (988.69 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 7.62) จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ ซึ่งมีเนื้อหาผสมผสานระหว่างข่าวหนักและข่าวเบามีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพมากที่สุด

เมื่อพิจารณาพื้นที่เฉลี่ยต่อชิ้นของเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอ พบว่า หนังสือพิมพ์ที่ให้พื้นที่เฉลี่ยต่อชิ้นมากที่สุดคือ ผู้จัดการรายวัน (70.74 ตารางนิ้ว / ชิ้น) ใกล้เคียงกับ แนวหน้า (70.69 ตารางนิ้ว / ชิ้น) ในขณะที่ โพสต์ทูเดย์ ซึ่งนำเสนอจำนวนชิ้นและพื้นที่รวมมากที่สุด ให้พื้นที่ต่อชิ้นน้อยว่าเล็กน้อย (61.42 ตารางนิ้ว / ชิ้น) สำหรับ ไทยรัฐ แม้จะนำเสนอจำนวนเรื่องมาก แต่ให้พื้นที่ต่อชิ้นน้อยกว่า (37.70 ตารางนิ้ว / ชิ้น)

เมื่อพิจารณาเรื่องสุขภาพจากจำนวนชิ้นที่นำเสนอมากที่สุด 3 อันดับแรก เรียงลำดับได้ดังนี้คือ เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคมากที่สุด (ร้อยละ26.79) รองมาคือสุขภาพทั่วไป (ร้อยละ 14.73) และอาหาร โภชนาการ และการบริโภค (14.73) โดยมีสาระเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรคมากที่สุด (ร้อยละ 48.21) รองลงมาคือ การสร้างเสริมสุขภาพ (ร้อยละ 27.23) และการรักษาพยาบาล (ร้อยละ 22.32) มีรูปแบบการนำเสนอ 3 อันดับแรก ดังนี้ คอลัมน์มากที่สุด (ร้อยละ 50.45) รองลงมาคือ ข่าว (ร้อยละ 28.13) และ บทความปริทัศน์ (ร้อยละ 14.73) จะเห็นได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับโรค โดยมีสาระเกี่ยวกับการป้องกัน และการนำเสนอในรูปแบบคอลัมน์สามารถให้รายละเอียดได้มาก

ในด้านการจัดหน้าและการพิมพ์พบว่า การจัดตำแหน่งเนื้อหาสุขภาพจะอยู่ในตำแหน่งส่วนบนถึงกลางหน้าของหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สำคัญของหน้าตามหลักการจัดหน้า นอกจากนี้เพื่อพิจารณาในด้านการพิมพ์สีและขาว-ดำ พบว่ามีการพิมพ์สีพอ ๆ กับขาวดำ และมีการใช้มีภาพประกอบเรื่องพอ ๆ กับไม่มีภาพประกอบ จะเห็นได้ว่า เนื้อหาสุขภาพถูกจัดวางในตำแหน่งที่สำคัญของหน้าหนังสือพิมพ์และมีการสร้างความน่าสนใจด้วยการพิมพ์สีและการใช้ภาพประกอบ

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากส่วนของเนื้อหาฉบับหลัก (เป็นส่วนที่อยู่ในพับเดียวกับข่าวหน้าหนึ่ง) และส่วนย่อยแยกจากฉบับหลัก (เป็นส่วนที่พับแยกออกจากส่วนที่เป็นข่าวหน้าหนึ่ง) ของหนังสือพิมพ์ พบว่า เนื้อหาสุขภาพจะปรากฏในส่วนเนื้อในของส่วนย่อยแยกจากฉบับหลักมากที่สุด รองลงมาคือ ส่วนเนื้อในของฉบับหลัก สำหรับข่าวหน้าหนึ่งมีการปรากฏน้อยที่สุด ในด้านประเภทหน้าเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่เนื้อหาสุขภาพปรากฏ พบว่า มีอยู่ในหน้าเนื้อหาสตรี มากที่สุด (ร้อยละ 16.07) รองลงมาคือ หน้าเนื้อหาวิทยาการ-เกษตร (ร้อยละ 12.50) ข่าวหน้าหนึ่ง (ร้อยละ 11.61) หน้าเนื้อหาทั่วไป-คอลัมน์ (ร้อยละ 11.61) หน้าเนื้อหา ชีวิต-สุขภาพ (ร้อยละ 11.16) และหน้าเนื้อหาต่างประเทศ (ร้อยละ 9.82)

8.1.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสนอเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ และบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสนอเนื้อหาสุขภาพ ประกอบด้วย 5 กลุ่มหลัก ได้แก่ บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว ผู้สื่อข่าว ผู้เขียนคอลัมน์ และแหล่งข้อมูลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ประสานข้อมูลระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับสื่อ

เมื่อพิจารณาบทบาทการเสนอเนื้อหาสุขภาพ ในฐานะผู้ส่งสารสุขภาพไปยังประชาชนผู้อ่านหนังสือพิมพ์ สามารถสรุปได้ 4 ลักษณะ โดยในแต่ละลักษณะมีผู้เกี่ยวข้องแสดงบาทบาทต่างไป ดังนี้

8.1.2.1 บทบาทด้านการคัดกรองเรื่องที่จะนำเสนอ เป็นบทบาทของบรรณาธิการ หัวหน้าข่าว ผู้เขียนคอลัมน์ พบว่ามีการพิจารณาคัดเลือกมี 2 ระดับ คือ

8.1.2.1.1 คัดเลือกเป็นข่าวหน้า 1 ของฉบับหลัก ใช้เกณฑ์คุณค่าข่าวด้านผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก มีระดับความรุนแรงสูง และมีความขัดแย้ง นอกจากนี้ยังใช้เกณฑ์การกำหนดประเภทเรื่องว่า ต้องเป็นเรื่องเชิงนโยบายของรัฐ และมีความสอดคล้องกับแนวนโยบายของหนังสือพิมพ์

8.1.2.1.2 คัดเลือกสำหรับเนื้อในของฉบับหลักและเนื้อในของส่วนพิเศษ ซึ่งเป็นพื้นที่เฉพาะที่จัดให้ ใช้เกณฑ์การพิจารณาจากเรื่องที่จะเสนอโดยเน้นเรื่องเกี่ยวกับหลัก แนวคิด พฤติกรรมการใช้ชีวิต การเสริมสร้างสุขภาพ การป้องกันโรค และเน้นเรื่องการนำเสนออย่างต่อเนื่อง

8.1.2.2 บทบาทด้านการเรียบเรียงนำเสนอ เป็นบทบาทของผู้สื่อข่าว และผู้เขียนคอลัมน์

8.1.2.3 บทบาทด้านการให้ข้อมูลสำหรับการนำเสนอ เป็นบทบาทของแหล่งข้อมูล

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาบทบาทตามลักษณะเนื้อหาสุขภาพที่เสนอ พบว่าผู้เกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในแต่ละกลุ่มมีบทบาทแตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

บรรณาธิการข่าวจะนำเสนอเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในแวดวงสาธารณสุข และแนวนโยบายของรัฐ

หัวหน้าข่าวจะเสนอเนื้อหาในเชิงให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ การป้องกันโรค ความก้าวหน้าทางการแพทย์ การเสนอความไม่เป็นธรรม การตรวจสอบนโยบายสาธารณสุข

ผู้สื่อข่าวจะเสนอเหตุการณ์ที่ให้ความรู้ สร้างความตระหนักในการดูแลสุขภาพ มีลักษณะการเตือนและการเสนอเพื่อมุ่งหวังให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ถูกต้อง

ผู้เขียนคอลัมน์จะเสนอในเชิงให้ความรู้ที่ถูกต้อง ให้หลักคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ชีวิต ถ้าผู้เขียนคอลัมน์เป็นแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ จะให้คำแนะนำในการรักษาและป้องกันโรคด้วย

แหล่งข้อมูลจะเสนอความรู้ ความคิด และประสบการณ์ที่สั่งสมของตนเองทั้งนี้จะมีการปรับให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้รับสาร

8.1.3 แหล่งข้อมูลเนื้อหาสุขภาพ

แหล่งข้อมูลสุขภาพ ประกอบด้วย 4 ประเภท ดังนี้

8.1.3.1 แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล มี 2 ลักษณะ ได้แก่ เป็นผู้เชี่ยวชาญที่สามารถให้ข้อมูลได้ด้วยตนเอง และบุคคลที่ทำหน้าที่ประสานงานจัดเตรียมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญกับสื่อหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีการแสดงบทบาทในการคัดกรองและจัดวาระของข้อมูลให้แก่สื่อหนังสือพิมพ์ด้วย

8.1.3.2 แหล่งข้อมูลประเภทองค์กร เป็นองค์กรทั้งภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุข องค์กรเอกชนที่เป็นบริษัท โรงพยาบาล นอกจากนี้ยังมีองค์กรด้านสุขภาพและสาธารณสุขต่างประเทศด้วย

8.1.3.3 แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร ทั้งในและต่างประเทศ เช่น เอกสารจากหน่วยงานต่าง ๆ งานวิจัยจากสถาบันการศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ หนังสือ ตำราด้านการแพทย์ การสาธารณสุข

8.1.3.4 แหล่งข้อมูลประเภทสื่ออื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เช่น วารสาร นิตยสารด้านสุขภาพ วิทยาการ สำนักข่าว เว็บไซต์

8.1.4 การตระหนักในบทบาทและการให้ความสำคัญต่อเนื้อหาสุขภาพของผู้เกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มตระหนักถึงบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพของตน และให้ความสำคัญกับการเสนอเนื้อหาสุขภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

บรรณาธิการให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพ โดยแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาสุขภาพสามารถได้รับการนำเสนอทั้งในส่วนของข่าวหน้าหนึ่งในกรณีที่เนื้อหานั้นส่งกระทบต่อสังคมในวงกว้าง มีความขัดแย้ง มีระดับความรุนแรง รวมถึงการรณรงค์ และข่าวที่เกี่ยวกับนโยบายของรัฐ นอกจากนี้เนื้อหาภาพยังได้รับความสำคัญจากบรรณาธิการโดยได้รับการนำเสนอในเนื้อในของหนังสือพิมพ์ หรือมีการจัดพื้นที่แก่ข้อมูลสุขภาพไว้อย่างชัดเจนในเนื้อใน

หัวหน้าข่าวมีเกณฑ์การให้ความสำคัญของเนื้อหาสุขภาพ ในเรื่องที่ประชาชนสนใจเข้าใจได้ง่าย และมีผลกระทบต่อประชาชน หากเรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของกองบรรณาธิการข่าวดังกล่าวอาจได้รับการพิจารณาให้เสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์

หัวหน้าข่าวแสดงความเห็นว่า เนื้อหาสุขภาพยังมีความจำเป็นโดยนำเสนอในส่วนเนื้อในของหนังสือพิมพ์ในรูปแบบรายงานพิเศษ บทความ คอลัมน์ประจำ โดยมีพื้นที่ที่ชัดเจนในหน้าหนังสือพิมพ์ที่จะสามารถเสนอเรื่องหลากหลายที่เน้นการป้องกันหรือให้ความรู้เกี่ยวกับแพทย์ทางเลือก

ผู้สื่อข่าวให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพ โดยมีความเห็นว่า ต้องมีการจัดพื้นที่เนื้อหาสุขภาพที่ชัดเจน มีคอลัมน์ประจำด้านสุขภาพ และแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาสุขภาพที่ได้รับการพิจารณานำเสนอในหนังสือพิมพ์จะเป็นเรื่องที่มีผลกระทบในวงกว้าง ทันเหตุการณ์ เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ตลอดจนเป็นเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ทั้งการแพทย์กระแสหลักและแพทย์ทางเลือกรวมถึงนวัตกรรม เทคโนโลยี และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ทั้งนี้แนวของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ จะเป็นตัวกำหนดทิศทางการให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพ ส่งผลให้หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับนำเสนอเนื้อหาสุขภาพแตกต่างกันทั้งปริมาณและเนื้อหา อย่างไรก็ตาม ผู้สื่อข่าว มีความเห็นว่าบรรณาธิการยังให้ความสำคัญน้อยกว่าเรื่องการเมือง ดังเห็นได้จากการที่หน้าสุขภาพมักจะถูกใช้ไปเสนอเหตุการณ์การเมืองหรือเหตุการณ์ภัยพิบัติแทน และผู้เขียนคอลัมน์แสดงความเห็นว่า นโยบายของหนังสือพิมพ์ไม่เอื้ออำนวยต่อการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพได้อย่างเต็มที่

ผู้เขียนคอลัมน์ที่เป็นแพทย์หรือผู้ที่มีความรู้เรื่องสุขภาพโดยตรง จะเน้นการให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพที่ถูกต้อง โดยเฉพาะเรื่องของการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกัน เน้นเรื่องสุขภาพที่ใกล้ตัวผู้อ่าน เป็นประเด็นที่ผู้อ่านกำลังสนใจหรืออยู่ในกระแสความสนใจ และเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบริโภคที่มีผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ผู้เขียนคอลัมน์ชี้ให้เห็นว่าการให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวโยงกับนโยบายของหนังสือพิมพ์ กล่าวคือหากหนังสือพิมพ์ฉบับใดให้ความสำคัญต่อการเสนอเนื้อหาสุขภาพ และมีการกำหนดพื้นที่ไว้ชัดเจน จะส่งผลให้เนื้อหาสุขภาพได้รับการนำเสนอในพื้นที่มากและมีความต่อเนื่อง

แหล่งข้อมูลให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพ และแสดงความเห็นว่าหนังสือพิมพ์ยังให้ความสำคัญแก่การเสนอเรื่องสุขภาพน้อย ดังนั้นควรเพิ่มพื้นที่ในการเสนอเรื่องสุขภาพในรูปแบบของคอลัมน์ประจำให้มากขึ้น ควรนำการวิจัยมาเผยแพร่เป็นความรู้สู่สาธารณะ นอกจากนี้ยังเสนอให้หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญต่อการมองปัญหาสุขภาพในภาพรวม มีการวิเคราะห์ในเชิงลึก นำเสนออย่างรอบด้าน มีความรู้ที่เป็นระบบให้แก่ผู้อ่าน

นอกจากนี้ผู้เกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพแสดงความเห็นว่า ยังมีความจำเป็นที่หนังสือพิมพ์จะต้องเสนอเนื้อหาสุขภาพ โดยสามารถเสนอเป็นข่าวหน้า 1 ของฉบับหลักได้ ถ้าหากสอดคล้องตามเกณฑ์และแนวของหนังสือพิมพ์ และมีความจำเป็นต้องเสนอเนื้อหาสุขภาพไว้ในส่วน

เนื้อในเพื่อนำเสนอรายละเอียดได้มากขึ้นในรูปแบบของรายงานพิเศษ บทความ อย่างไรก็ตามพบว่าหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพ โดยปรากฏการจัดพื้นที่ด้านในไว้ ส่วนจะเน้นเรื่องสุขภาพมากน้อยขึ้นอยู่กับแนวนโยบายของหนังสือพิมพ์ บางฉบับให้ความสำคัญโดยมีเนื้อหาสุขภาพเสนออย่างชัดเจน บางฉบับเสนอเรื่องสุขภาพรวมกับเนื้อหาอื่น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่ามีการให้พื้นที่ในลักษณะคอลัมน์ประจำแก่ผู้ที่มีความรู้ แพทย์ ในการนำเสนอเนื้อหาเฉพาะ

8.1.5 **ความต้องการเนื้อหาสุขภาพของผู้เกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพ**

ผู้เกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพที่สังกัดหนังสือพิมพ์ ได้แก่ บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว และผู้สื่อข่าว มีความต้องการเนื้อหาสุขภาพในด้านต่าง ๆ ดังนี้

8.1.5.1 ด้านเนื้อหา มีความต้องการเนื้อหาสุขภาพที่มีลักษณะ ดังนี้

- มีผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง
- ผู้อ่านนำไปใช้ประโยชน์ได้
- สอดคล้องกับแนวของหนังสือพิมพ์

8.1.5.2 ด้านคุณภาพของข้อมูล มีความต้องการข้อมูลที่มีคุณภาพในลักษณะดังนี้

- มีความถูกต้อง เข้าใจง่าย รวดเร็ว ทันสมัย มีประเด็นข่าว มีรายละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์ของข่าว (ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ทำไม)
- มีความต่อเนื่องในการให้ข่าวและข้อมูล
- เนื้อหาด้านแพทย์ทางเลือกควรมีการวิจัยหรือองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์รองรับด้วยเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ
- เรื่องที่มีรายละเอียดมากควรรวบรวมเนื้อหาจัดทำเป็นรูปเล่ม จะช่วยให้สะดวกในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์

8.1.5.3 ด้านประเภทเนื้อหาที่ต้องการ มีความต้องการเนื้อหาประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- นโยบายของรัฐ การปฏิรูประบบสาธารณสุข ความเคลื่อนไหวของบุคคลในวงการสาธารณสุข
- งานวิจัยที่เสนอเรื่องใหม่ ๆ
- เนื้อหาเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณสุขพื้นฐาน ความรู้ด้านสุขภาพพื้นฐานและเฉพาะทาง ควรเป็นเนื้อหาเชิงรุกในการแก้ปัญหาหรือการให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชน

นอกจากนี้ผู้เกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพที่สังกัดหนังสือพิมพ์ มีความต้องการให้มีผู้ประสานงานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ สามารถให้ข้อมูลได้ตามที่ต้องการตามที่กล่าวข้างต้น หรือพัฒนาขึ้นเป็นการจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อให้ข้อมูล

สำหรับผู้เขียนคอลัมน์ที่ไม่ใช่แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ มีความต้องการเนื้อหาเกี่ยวกับงานวิจัยใหม่ ๆ โดยเฉพาะงานวิจัยของคนไทย ต้องการข้อมูลที่ทันสมัย นอกจากนี้การนำเสนอในรูปแบบคอลัมน์ควรนำเสนอให้น่าอ่าน น่าสนใจ

8.1.6 **อุปสรรคในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ**

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในกลุ่ม บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว และผู้สื่อข่าว แสดงให้เห็นถึงอุปสรรคในการนำเสนอของตน ดังต่อไปนี้

8.1.6.1 อุปสรรคด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

- มักจะได้รับเนื้อหาสุขภาพที่มีประเด็นข่าวเดิม ๆ ซ้ำ ๆ
- มีเนื้อหาการแพทย์กระแสหลักมาก เนื้อหาการแพทย์ทางเลือกยังต้องการการรับรองความถูกต้อง
- มีศัพท์เฉพาะ เข้าใจยาก
- เนื้อหาสุขภาพบางเรื่องมีเนื้อหาที่คาบเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางธุรกิจของผู้ผลิตสินค้าเกี่ยวกับสุขภาพ ดังนั้นจึงต้องตรวจสอบและระมัดระวังในการนำเสนอเพื่อมิให้เป็นการสนับสนุนธุรกิจ

8.1.6.2 อุปสรรคด้านบุคคลที่ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

- ผู้ที่ให้ข้อมูลมักจะให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับที่หนังสือพิมพ์ ต้องการและขาดคุณค่าข่าว
- สำหรับแหล่งข้อมูลจากเอกชนมักจะให้ข้อมูลเชิงการประชาสัมพันธ์กิจการและหวังผลทางธุรกิจของตน
- แหล่งข้อมูลของรัฐยังขาดอิสระในการให้ข้อมูลแก่หนังสือพิมพ์ มีประสิทธิภาพน้อย ขาดความรอบด้าน มักให้ข้อมูลเชิงประชาสัมพันธ์หน่วยงานมากกว่าประโยชน์ด้านสุขภาพ
- มีบางกรณีที่งานวิจัยที่มีคุณภาพไม่ได้รับการนำเสนอเผยแพร่ให้ผู้สื่อข่าวได้รับทราบ

8.1.6.3 อุปสรรคด้านวิธีการนำเสนอ ประกอบด้วย

- วิธีการนำเสนอยังไม่น่าสนใจในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้เขียน
- ส่วนในกรณีที่ผู้สื่อข่าวเป็นผู้เขียนประสบปัญหาในด้านขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดให้ผู้อ่านเข้าใจได้โดยง่าย
- วิธีการนำเสนอยังขาดความน่าสนใจ

8.1.6.4 อุปสรรคด้านนโยบายหนังสือพิมพ์ ที่ไม่เอื้ออำนวยในการเสนอเนื้อหาสุขภาพ เช่น ขาดการจัดสรรพื้นที่เฉพาะอย่างต่อเนื่อง การให้ความสำคัญยังไม่มากพอ

8.1.6.5 อุปสรรคด้านเวลา กล่าวคือในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันมีข้อจำกัดด้านเวลาในการปิดข่าวในแต่ละวัน ส่งผลต่อการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ในส่วนของผู้เขียนคอลัมน์ ได้กล่าวถึงอุปสรรคในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพของตนว่า นโยบายในการให้ความสำคัญต่อเนื้อหาสุขภาพของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับแตกต่างกัน ฉบับที่ให้ความสำคัญน้อย มักจะไม่มีการจัดบุคลากรรับผิดชอบชัดเจน ไม่มีการจัดสรรพื้นที่เฉพาะสำหรับเนื้อหาสุขภาพ และนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอย่างผิวเผิน นอกจากนี้เนื้อหาสุขภาพบางเรื่องเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก หากผู้เขียนที่ไม่ใช่แพทย์จะประสบอุปสรรคในการถ่ายทอดให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย หรือเสนอข้อมูลคลาดเคลื่อนได้ ในขณะเดียวกันหากผู้เขียนที่เป็นแพทย์บางคนขาดทักษะในการเขียน แม้จะมีความรู้ในเรื่องสุขภาพอย่างลึกซึ้งอาจจะเขียนได้ไม่น่าสนใจ

นอกจากนี้แหล่งข้อมูลที่เป็นผู้เขียนคอลัมน์ด้วยแสดงความเห็นว่า หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมีแนวทางการนำเสนอเนื้อหาเฉพาะของตน ดังนั้นผู้เขียนคอลัมน์และแหล่งข้อมูลหากไม่เข้าใจหรือไม่ทราบแนวเฉพาะของหนังสือพิมพ์นั้น ส่งผลให้ข้อเขียนของตนหรือข้อมูลที่ให้ไปไม่ตรงกับความต้องการของหนังสือพิมพ์ ทำให้อาจจะไม่ได้รับคัดเลือกเพื่อนำเสนอในหนังสือพิมพ์

8.1.7 **ความต้องการการสนับสนุนในการเสนอเนื้อหาสุขภาพ**

ความต้องการการสนับสนุนของ บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว และผู้สื่อข่าว สรุปได้ ดังนี้

- ควรมีหน่วยงานกลางสนับสนุนข้อมูลสุขภาพขึ้นมาโดยเฉพาะ
- เจ้าหน้าที่ที่ให้ข้อมูลต้องมีความพร้อม สามารถให้ข้อมูลเชิงลึก เป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานได้
- มีความต้องการผู้ประสานงานข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว สามารถติดต่อได้สะดวก

- ควรมีกิจกรรมเสริมความรู้ด้านสุขภาพให้แก่บุคลากรของหนังสือพิมพ์
- ควรมีการจัดทำคู่มือพื้นฐานสำหรับการรายงานข่าวสุขภาพ
- ควรมีการพิจารณาหากรอบ แนวทางการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพที่คาบเกี่ยวกับธุรกิจ

ผู้สื่อข่าวเสนอความเห็นว่า ต้องการให้หนังสือพิมพ์กำหนดแนวทางการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพของตนให้ชัดเจน และให้ความสำคัญต้อเนื้อหาสุขภาพมากขึ้น

ผู้เขียนคอลัมน์เสนอความเห็นว่า ควรมีแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่มีความทันสมัย มีผู้รับผิดชอบในการปรับปรุง ตรวจสอบข้อมูลที่ถูกต้องอยู่เสมอ และมีผู้ประสานงานข้อมูลที่ติดต่อได้ตลอดเวลา

ผู้เขียนคอลัมน์และแหล่งข้อมูล ต้องการให้หนังสือพิมพ์มีนโยบายให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพมากขึ้นและมีความชัดเจน ตลอดจนมีการจัดพื้นที่ประจำและต่อเนื่องสำหรับการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ

8.1.8 การวิเคราะห์ผู้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่เข้าถึงผู้รับสารได้อย่างสะดวก ทั้งกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มวัยสูงอายุ อย่างไรก็ตามทุกกลุ่มมีการเปิดรับเนื้อหาสุขภาพจากสื่ออื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น วิทยุ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ แผ่นพับที่เผยแพร่ในโรงพยาบาล เพื่อน คนในครอบครัว เป็นต้น

สำหรับการเปิดรับเนื้อหาสุขภาพจากสื่อหนังสือพิมพ์สรุปได้ดังต่อไปนี้

8.1.8.1 พฤติกรรมการเปิดรับเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์

โดยรวมของทุกกลุ่มไม่ได้คาดหวังการได้รับข้อมูลสุขภาพเป็นหลัก จากการเปิดรับหนังสือพิมพ์ โดยเนื้อหาสุขภาพจะเป็นเนื้อหาลำดับท้าย ๆ ที่เกือบทุกกลุ่มเลือกอ่าน

นอกจากนี้พบว่า เนื้อหา และหัวข้อข่าวสารสุขภาพที่ต้องการขึ้นอยู่กับความสนใจตามวัยช่วงอายุ และเพศ รวมถึงธรรมชาติของตนเองที่เป็นคนระแวดระวังและใส่ใจด้านสุขภาพ และปูมหลังด้านความผิดปกติหรือความเจ็บป่วยของตนเอง และ หรือ คนในครอบครัว

8.1.8.2 วิธีการเข้าถึงเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์

วิธีการเข้าถึงเนื้อหาสุขภาพของผู้รับสารที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ และผู้รับสารที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยสรุปได้ ดังนี้

ผู้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตนเองต้องการและที่ตนสนใจ ผู้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ทั้งในกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มวัยสูงอายุ ซึ่งให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ มีการเสาะแสวงหาข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ดังนี้

- การติดตามอ่านคอลัมน์ประจำในหนังสือพิมพ์ ที่ตนอ่านประจำ
- การอ่านคอลัมน์อื่น ๆ ในหนังสือพิมพ์ที่ตนอ่านประจำ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสุขภาพ
- การเสาะแสวงหาข่าวสารจากสื่ออื่น ๆ ที่ตนเองสามารถเข้าถึง และเหมาะกับธรรมชาติการใช้สื่อของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต (เฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน) หนังสือ สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ ที่เน้นเนื้อหาสุขภาพ เช่น หนังสือพ็อกเก็ตบุค (Pocket Book) หรือ แผ่นพับ นิตยสารสุขภาพ

ผู้รับสารซึ่งไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

สำหรับผู้รับสารซึ่งไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำส่วนใหญ่มีการเปิดรับดังนี้

- มีการติดตามเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์อย่างไม่ต่อเนื่อง
- พฤติกรรมการเสาะแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสุขภาพเป็นแบบ Passive โดยหลายคนระบุว่าตนเองได้รับข่าวสารจากสื่อที่เปิดรับแบบทั่วไป อาทิ คอลัมน์สุขภาพในนิตยสารที่อ่านประจำ สปอต (Spot) รายการสั้นทางวิทยุ กลุ่มเพื่อนที่จัดเป็นฐานข้อมูลของตนเอง เป็นต้น
- หลายคนในกลุ่มนี้ เป็นผู้รับสารสุขภาพสม่ำเสมอจากสื่ออื่น
- ผู้รับสารซึ่งไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ แต่ตนเองหรือคนในครอบครัวมีอาการเจ็บป่วยจากโรคประจำตัว จะมีการแสวงหาข้อมูลสุขภาพเพิ่มเติมอย่างกระตือรือร้นกว่าผู้รับสารคนอื่น ๆ ภายในกลุ่ม

8.1.8.3 ภาพรวมการตอบสนองต่อเนื้อหาสุขภาพและการนำไปใช้

ผู้รับสารที่อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ทั้ง 3 กลุ่มอายุ และผู้รับสารที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ส่วนหนึ่งมีการตอบสนองต่อข่าวสารใน 3 ลักษณะอย่างชัดเจน ดังนี้

- นำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ทันที ในกรณีข้อมูลนั้นสอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการของตนเอง
- แนะนำข้อมูลให้กับคนรอบข้าง อาทิ เพื่อน และคนในครอบครัว ที่ข้อมูลมีความสอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการของบุคคลนั้น
- สะสมข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างและรักษาฐานข้อมูลส่วนบุคคล

8.2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงสถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพเพื่อประชาชนผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นขั้นต่อไปของแผนงานวิจัย การวิเคราะห์สถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพของหนังสือพิมพ์รายวัน ใช้กรอบแนวคิดแบบจำลองเชิงบูรณาการเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับสื่อมวลชน (Integrated Model of Audience Choice) ที่ Denis McQuail (2000: 391-394) ผนวกรวมแนวคิดการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ (Use and Gratification) หลาย ๆ แนวคิดมาอธิบายการเลือกเปิดรับสื่อมวลชนของผู้รับสารว่า การเลือกเปิดรับสื่อของผู้รับสารเป็นผลมาจากตัวผู้รับสารและสื่อมวลชน กล่าวคือการเลือกเปิดรับสื่อมาจากพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม รสนิยม ความชอบ ความสนใจของผู้รับสาร ซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดลักษณะเนื้อหาที่ชื่นชอบ เป็นความต้องการที่ผู้รับสารคาดหวังจากสื่อมวลชน และผู้รับสารจะเรียนรู้ว่าในสื่อมวลชนมีเนื้อหาต่าง ๆ และจะเลือกเปิดรับสื่อที่ตรงกับสิ่งที่ตนเองคาดหวัง ลักษณะการเลือกเปิดรับเช่นนี้จะนำไปสู่แบบทั่วไปของเนื้อหาที่ผู้รับสารชื่นชอบ (General Content Preference Set) ซึ่งเป็นลักษณะเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อมวลชนที่ผู้รับสารคาดเดาได้ว่า สื่อมวลชนใดมีเนื้อหาแบบใดอยู่ โดยด้านเนื้อหาในสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับระบบสื่อมวลชน (Media System) และโครงสร้างของการนำเสนอของสื่อมวลชน (Structure of Provision) อย่างไรก็ตามแบบของการเลือกเปิดรับสื่อจะปรับเปลี่ยนไปตามสิ่งแวดล้อมของผู้รับสาร และประสบการณ์ที่ผู้รับสารได้รับต่อสื่อมวลชนแต่ละประเภท ทั้งนี้เพราะกระบวนการเลือกเปิดรับสื่อดังกล่าวนี้ เป็นกระบวนการที่มีลักษณะของการตอบสนอง เรียนรู้ และ

ประเมินสื่อโดยผู้รับสาร ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ดังนั้นลักษณะการเลือกเปิดรับสื่อสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามปัจจัยแวดล้อมและการเรียนรู้ของผู้รับสาร การเลือกเปิดรับจะยังคงอยู่ได้หากเนื้อหาของสื่อสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสาร กรอบแนวคิดดังกล่าวนี้สามารถนำมาให้วิเคราะห์การสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ซึ่งมีประเด็นดังต่อไปนี้

8.2.1 <u>หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับเนื้อหาสุขภาพ และเน้นการนำเสนอในรูปแบบที่สามารถให้รายละเอียดของเนื้อหาได้มาก</u>

จากข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์พบว่า เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์นำเสนอในรูปแบบของการเขียนที่สามารถให้รายละเอียดได้มากกว่ารูปแบบของข่าว คือรูปแบบคอลัมน์และบทความปริทัศน์ รวมกันถึงร้อยละ 65.18 ในขณะที่นำเสนอในรูปแบบข่าวร้อยละ 28.13 ซึ่งเป็นไปตามการให้ความสำคัญของบรรณาธิการที่ว่า เนื้อหาสุขภาพเป็นเรื่องที่ต้องการการนำเสนอในรายละเอียด ดังนั้นจึงควรปรากฏในส่วนของเนื้อในในรูปแบบที่สามารถให้รายละเอียดได้มาก ได้แก่ คอลัมน์และบทความ อย่างไรก็ตามเนื้อหาสุขภาพสามารถเป็นข่าวหน้าหนึ่งได้ ถ้าเนื้อหาเรื่องนั้นมีคุณค่าของข่าวที่สอดคล้องกับเกณฑ์การตัดสินข่าวในด้านผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก หรือมีระดับความรุนแรงสูง หรือมีความขัดแย้ง และยังจำเป็นต้องสอดคล้องกับนโยบายของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นด้วย แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาสุขภาพได้รับความสนใจและให้ความสำคัญในระดับที่พอสมควร

นอกจากนี้การจัดวางตำแหน่งในหน้าหนังสือพิมพ์ ให้เนื้อหาสุขภาพอยู่ในตำแหน่งด้านบนซ้ายและขวา รวมถึงกลางหน้าเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับมีการพิมพ์สีและใช้ภาพประกอบด้วย แสดงให้เห็นว่า การจัดพิมพ์เนื้อหาสุขภาพควรให้สะดุดสายตาและชวนมอง เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านให้อ่าน

8.2.2 <u>การปรากฏเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ขึ้นอยู่กับโครงสร้างการจัดเนื้อหาข่าวตามแนวทางหรือแนวนโยบายในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ</u>

จากการปรากฏของเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน ส่วนใหญ่จะปรากฏในส่วนของเนื้อในของหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีทั้งส่วนเนื้อในของฉบับหลักและส่วนเนื้อในของส่วนพิเศษ โดยกระจายอยู่ในหน้าประเภทต่าง ๆ ได้แก่ หน้าสตรี หน้าวิทยาการ-เกษตร หน้าชีวิตและสุขภาพ และหน้าต่างประเทศในรูปแบบของคอลัมน์มากที่สุด รองลงมาคือรูปแบบของข่าวซึ่งปรากฏในหน้า 1 และส่วนของเนื้อในในส่วนของเนื้อหาที่ปรากฏในส่วนเนื้อในหนังสือพิมพ์จะเป็นเนื้อหาเชิงข้อมูล ความรู้ ซึ่งมีปริมาณคิด

เป็นร้อยละ 87.05 มากกว่าเนื้อหาเชิงข่าว ซึ่งปรากฏทั้งหน้า 1 และเนื้อใน คิดเป็นร้อยละ 12.95 เท่านั้น ในโดยเรื่องที่ปรากฏจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับโรค สุขภาพทั่วไป อาหาร และมีสาระเกี่ยวกับการป้องกันโรคมากที่สุด

ที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นแบบการเสนอเนื้อหาสุขภาพลักษณะในสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน ซึ่งแบบการนำเสนอดังกล่าวมีโครงสร้างการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพคือ การปรากฏจะอยู่ในส่วนของเนื้อในเป็นหลักกระจายอยู่ตามหน้าต่าง ๆ มีบ้างที่ปรากฏเป็นข่าวหน้า 1 ในกรณีที่เนื้อหาสุขภาพนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประชาชน และเนื้อหาสุขภาพจะถูกเบียดบังพื้นที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์จากข่าวการเมืองและข่าวที่ได้รับความสำคัญในช่วงเวลานั้น เนื้อหาสุขภาพจึงเป็นเนื้อหาเชิงข้อมูล ความรู้ ในรูปแบบของคอลัมน์ต่าง ๆ และนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโรคเป็นสำคัญ โครงสร้างการนำเสนอดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากแนวนโยบาย และแนวในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ โดยมีบรรณาธิการและหัวหน้าข่าวซึ่งเป็นผู้จัดวาระข่าวสารในหนังสือพิมพ์ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยในด้านสื่อมวลชนที่ผู้รับสารจะได้เรียนรู้ ตอบสนอง และประเมินว่าสื่อหนังสือพิมพ์เป็นทางเลือกที่เขาจะเลือกเปิดรับหรือไม่

8.2.3 <u>สื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีศักยภาพในการเป็นช่องทางการสื่อสารสุขภาพเพื่อประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มประชาชนที่ใช้สื่อหนังสือพิมพ์เป็นช่องทางหลักในการรับรู้ข่าวสารประจำวัน</u>

ด้านผู้รับสาร พบว่ากลุ่มผู้อ่านมีความต้องการเนื้อหาสุขภาพในกรณีที่ตนเองหรือคนใกล้ชิดเจ็บป่วย หรืออยู่ในวัยที่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย เช่น วัยผู้สูงอายุ หรือ มีอาชีพ หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย หากมีลักษณะนิสัยในการดูแลใส่ใจเรื่องสุขภาพของตนเอง เขาจะแสวงหาข่าวสารสุขภาพจากหนังสือพิมพ์ แสดงว่าผู้รับสารมีความคาดหวังเนื้อหาสุขภาพจากสื่อหนังสือพิมพ์อยู่บ้าง แต่ปรากฏว่าในสื่อหนังสือพิมพ์มีแบบการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพของเป็นการนำเสนอในแบบรวม ๆ และนำเสนอในส่วนเนื้อในเป็นหลัก ดังนั้นพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์ของผู้รับสาร จึงเป็นในลักษณะที่ไม่ได้คาดหวังว่าจะอ่านเนื้อหาสุขภาพเป็นหลักจากหนังสือพิมพ์ โดยมักจะอ่านเนื้อหาสุขภาพเป็นลำดับสุดท้ายหรืออ่านเมื่อพลิกมาเจอ แสดงให้เห็นว่าลักษณะการเลือกเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ของผู้รับสาร ไม่ได้คาดหวังเกี่ยวกับเนื้อหาสุขภาพจากหนังสือพิมพ์ แต่การได้เรียนรู้เรื่องสุขภาพจากหนังสือพิมพ์เป็นผลพลอยได้จากการอ่านหนังสือพิมพ์ในแต่ละวัน

อย่างไรก็ตาม จากแนวคิดแบบจำลองเชิงบูรณาการเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนที่กล่าวในข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ลักษณะการเลือกเปิดรับข่าวสารสามารถปรับเปลี่ยนได้จากการเรียนรู้และประเมิน

แล้วว่ามีเนื้อหาตามที่ต้องการ ดังนั้นยังมีโอกาสที่จะสามารถใช้หนังสือพิมพ์เป็นช่องทางในการสื่อสารสุขภาพ โดยจะต้องมีการจัดการด้านเนื้อหาให้ผู้รับสารได้เรียนรู้ว่า สื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีเนื้อหาสุขภาพ เมื่อใดที่เขาต้องการเนื้อหาสุขภาพ สื่อหนังสือพิมพ์จะเป็นสื่อหนึ่งที่เขาเลือกเปิดรับ ทั้งนี้อยู่บนเงื่อนไขที่ว่าจะต้องมีการปรับแบบการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสารมากขึ้น และมีกระบวนการที่ทำให้ผู้รับสารมีการเปิดรับ ตอบสนอง และเรียนรู้ว่าสื่อหนังสือพิมพ์เป็นทางเลือกหนึ่งที่จะสามารถแสวงหาข่าวสารและเนื้อหาสุขภาพที่ตนต้องการได้

8.2.4 <u>การสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ต้องการการบริหารจัดการที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสาร</u>

การที่จะสร้างให้ผู้รับสารเรียนรู้ได้ตามที่กล่าวมา จำเป็นต้องมีการจัดการเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ ประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อมาคือ ใครจะเป็นผู้เข้ามาบริหารจัดการให้เนื้อหาสุขภาพปรากฏในสื่อหนังสือพิมพ์อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ของประชาชน เมื่อพิจารณาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพ อันได้แก่ บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว นักข่าว ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชน ซึ่งมีภาระหน้าที่ต่อผู้อ่านในการนำเสนอเนื้อหาอื่น ๆ ด้วยนอกจากเนื้อหาสุขภาพ และด้วยลักษณะของสื่อมวลชนซึ่งต้องรักษาความเป็นกลางในการนำเสนอข่าวสาร ดังนั้นคนกลุ่มนี้อาจจะไม่เหมาะสมที่จะมาแสดงบทบาทในการบริหารจัดการด้านเนื้อหาและการนำเสนอข่าวสารในหนังสือพิมพ์ หากควรเป็นบทบาทที่สนับสนุนให้เนื้อหาสุขภาพได้รับการเผยแพร่ในสื่อหนังสือพิมพ์มากขึ้น สามารถครอบครองพื้นที่ในสื่อหนังสือพิมพ์มากขึ้น ชัดเจนขึ้น มีพื้นที่เฉพาะมากขึ้น สำหรับกลุ่มผู้เขียนคอลัมน์ซึ่งเป็นผู้เรียบเรียงเนื้อหา กำหนดวาระเนื้อหาได้ด้วยตนเอง เป็นกลุ่มที่มีความเป็นไปได้ในการจะเป็นผู้บริหารจัดการเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มนี้ยังขาดผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องสุขภาพดีพอ ๆ กับมีทักษะในการสื่อสาร เรียบเรียงเนื้อหา ดังนั้นหากมีการพัฒนาให้มีความรู้สุขภาพและทักษะการสื่อสารที่ดี จะสามารถสร้างเนื้อหาที่เข้าถึงประชาชนได้

แต่สิ่งหนึ่งที่ยังขาดคือ ผู้ที่จะกำหนดทิศทางการสื่อสารสุขภาพในหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ เป็นผู้กำหนดเนื้อหาประเด็นเนื้อหา สามารถสร้างเนื้อหาที่ตรงตามความต้องการของผู้รับสาร และสามารถบริหารจัดการให้เนื้อหาที่สร้างขึ้นนั้นได้รับการเผยแพร่ในสื่อหนังสือพิมพ์อย่างแพร่หลาย และมีพื้นที่ประจำในหนังสือพิมพ์ จากข้อมูลพบว่า มีผู้ที่ทำบทบาทดังกล่าวนี้คือ เป็นแหล่งข้อมูลที่สังกัดอยู่ในองค์กรด้านสุขภาพ ทำหน้าที่กำหนดวาระเรื่อง ติดต่อประสานข้อมูลจากแหล่งข้อมูล คัดเลือกข้อมูลที่

สอดคล้องกับความสนใจของบรรณาธิการ และบริหารจัดการให้มีการเรียบเรียงเนื้อหาขึ้นและส่งให้สื่อหนังสือพิมพ์เป็นผู้เผยแพร่อย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง ส่งผลให้เนื้อหาสุขภาพได้รับการเผยแพร่ในสื่อหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่องในทิศทางที่กำหนดได้ แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่จะบริหารจัดการให้มีการเผยแพร่เนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์เพื่อประชาชนได้อย่างแท้จริง ควรเป็นบุคคลที่ไม่ได้สังกัดองค์กรสื่อหนังสือพิมพ์ แต่สามารถประสานงานกับสื่อหนังสือพิมพ์ได้ เป็นตัวกลางเชื่อมโยงแหล่งข้อมูล ผู้เขียนเนื้อหา เข้ากับบรรณาธิการ หัวหน้าข่าว และนักข่าวที่ทำหน้าที่เผยแพร่ในสื่อหนังสือพิมพ์ สิ่งที่กล่าวมานี้สามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดบทบาทของ “นักสื่อสารสุขภาพ” ในสื่อหนังสือพิมพ์ได้

นอกจากนี้จากแนวคิดที่ว่า ผู้รับสารจะยังคงเปิดรับเนื้อหาจากสื่ออยู่ได้หากเนื้อหาของสื่อสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับอย่างแท้จริง ชี้ให้เห็นว่าการใช้หนังสือพิมพ์เป็นช่องทางการสื่อสารสุขภาพที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสาร ดังนั้นการที่จะทำให้การสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์มีประสิทธิภาพได้ ต้องมีการบริหารจัดการเนื้อหาและการเผยแพร่เนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสาร สร้างการเรียนรู้แก่ผู้รับสารว่า สื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีเนื้อหาสุขภาพตามที่เขาต้องการ ภาระหน้าที่นี้จำเป็นต้องมีผู้ดำเนินการอย่างอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

ประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือ ยังมีผู้รับสารกลุ่มที่อ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำและมีความใส่ใจ ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพของตนเองและคนใกล้ชิด จะมีการแสวงหาเนื้อหาสุขภาพจากสื่อหนังสือพิมพ์มากขึ้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงโอกาสในการใช้หนังสือพิมพ์เป็นช่องทางการสื่อสารได้ อย่างไรก็ตามพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสุขภาพของผู้รับสารทุกกลุ่ม ที่มีการเปิดรับเนื้อหาสุขภาพจากสื่ออื่น ๆ เพิ่มเติมจากหนังสือพิมพ์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ หนังสือพ็อกเก็ตบุค แผ่นพับจากโรงพยาบาล เป็นต้น ย่อมชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ ควรใช้สื่อหลากช่องทางผสมผสานกันเพื่อให้เข้าถึงผู้รับสารได้

จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปให้เห็นถึงการสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ได้ตามแผนภาพที่ 8.1

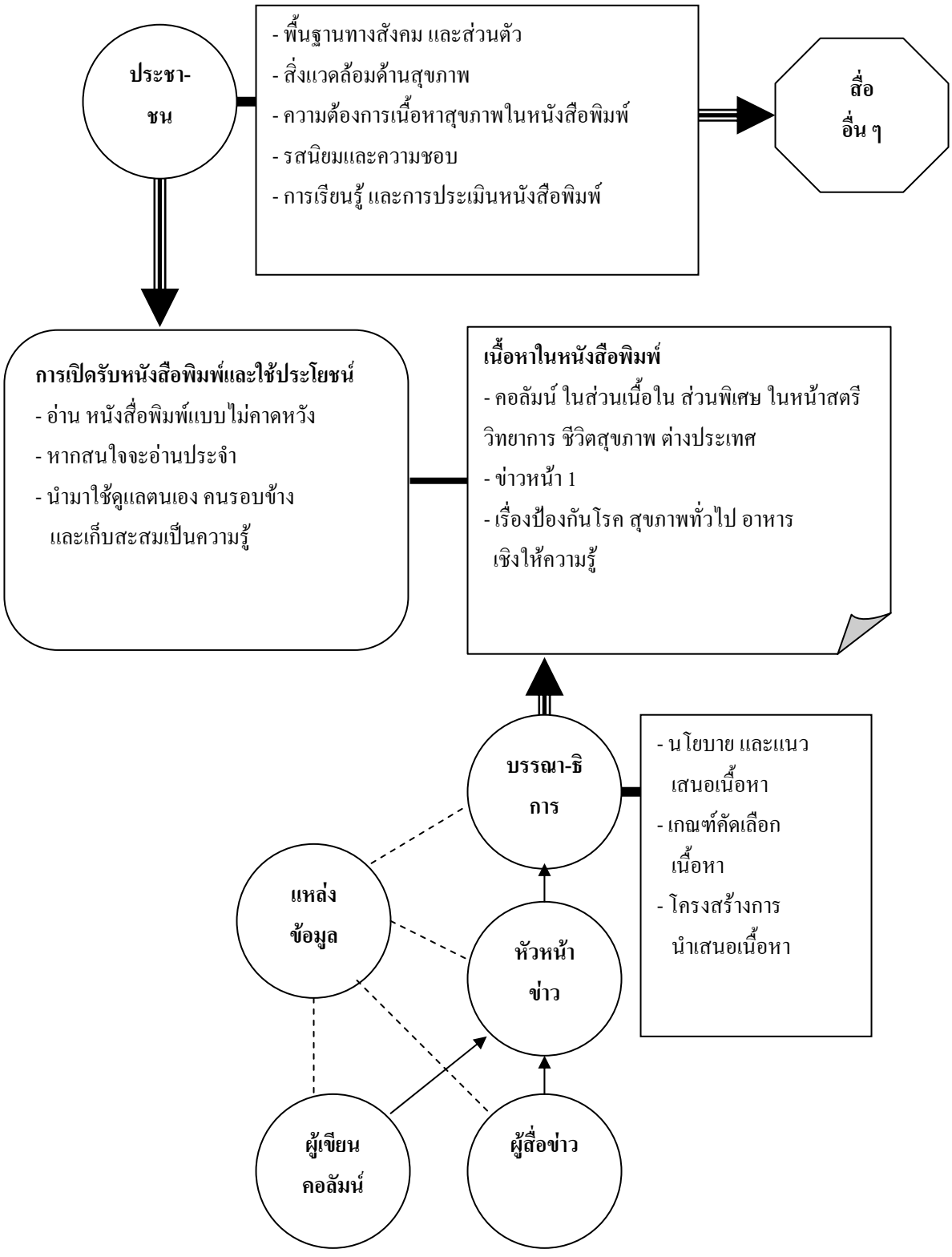
ประชา-
ชน
- พื้นฐานทางสังคม และส่วนตัว
- สิ่งแวดล้อมด้านสุขภาพ
- ความต้องการเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์
- รสนิยมและความชอบ
- การเรียนรู้ และการประเมินหนังสือพิมพ์
สื่อ
อื่น ๆ
การเปิดรับหนังสือพิมพ์และใช้ประโยชน์
- อ่าน หนังสื่อพิมพ์แบบไม่คาดหวัง
- หากสนใจจะอ่านประจำ
- นำมาใช้ดูแลตนเอง คนรอบข้าง
และเก็บสะสมเป็นความรู้
เนื้อหาในหนังสือพิมพ์
- คอลัมน์ ในส่วนเนื้อใน ส่วนพิเศษ ในหน้าสตรี
วิทยาการ ชีวิตสุขภาพ ต่างประเทศ
- ข่าวหน้า 1
- เรื่องป้องกันโรค สุขภาพทั่วไป อาหาร
เชิงให้ความรู้
บรรณา-ธิ
การ
- นโยบาย และแนว
เสนอเนื้อหา
- เกณฑ์คัดเลือก
เนื้อหา
- โครงสร้างการ
นำเสนอเนื้อหา
แหล่ง
ข้อมูล
หัวหน้า
ข่าว
ผู้เขียน
คอลัมน์
ผู้สื่อข่าว

แผนภาพที่ 8.1 แสดงการสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์

ตามที่ได้ชี้ให้เห็นข้างต้นแล้วว่า สื่อหนังสือพิมพ์มีศักยภาพที่สามารถใช้เป็นช่องทางสื่อสารเนื้อหาสุขภาพไปยังประชาชนควบคู่ไปกับการใช้สื่ออื่น ๆ ด้วย แต่จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ ยังไม่สามารถทำหน้าที่สื่อสารเนื้อหาสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ แหล่งข้อมูลเนื้อหาสุขภาพยังไม่สามารถให้เนื้อหาสุขภาพที่มีคุณภาพที่บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว และผู้สื่อข่าวสามารถนำไปเผยแพร่ได้อย่างเหมาะสมกับสื่อหนังสือพิมพ์ ผู้เขียนคอลัมน์ที่ไม่ใช่บุคลากรทางด้านสาธารณสุขขาดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสุขภาพทำให้ไม่สามารถนำเสนอได้อย่างถูกต้อง แม้จะมีทักษะการเขียนที่น่าสนใจ ในขณะที่ผู้เขียนคอลัมน์ที่เป็นบุคลากรด้านสาธารณสุขซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสุขภาพเป็นอย่างดีแต่ขาดทักษะในการนำเสนอให้น่าสนใจ ไม่สามารถสร้างเนื้อหาสุขภาพที่มีคุณภาพตามที่หนังสือพิมพ์ต้องการได้ ดังนั้นเพื่อให้การสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ของประชาชนคือ จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการให้การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์สามารถสนับสนุนการปฏิรูประบบสุขภาพเพื่อประชาชน และมีการกระตุ้นให้ผู้อ่านได้เข้าถึงเนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์ และเรียนรู้ว่าสื่อหนังสือพิมพ์เป็นทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับเขาในการแสวงหาข่าวสารด้านสุขภาพ ซึ่งผู้ที่จะทำหน้าที่บริหารจัดการการสื่อสารที่กล่าวข้างต้นนี้ได้ ต้องมีลักษณะเป็น “นักสื่อสารเชิงกลยุทธ์” ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการให้ผู้เกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ได้แสดงบทบาทของตนได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังสามารถกำหนดทิศทางทางสื่อสารสุขภาพ กำหนดเป้าหมาย วางแผนเชิงกลยุทธ์ ดำเนินงาน ตรวจสอบ และควบคุมการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพให้บรรลุเป้าหมายได้ ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นนักสื่อสารเชิงกลยุทธ์ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องสุขภาพ มีทักษะในการเรียบเรียงเนื้อหาสารอย่างน่าสนใจสำหรับสื่อหนังสือพิมพ์ มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางของเนื้อหาที่จะเผยแพร่ สามารถเรียนรู้และตอบสนองความต้องการเนื้อหาสุขภาพของผู้รับสารได้ นอกจากนี้ควรมีความสามารถในการบริหารจัดการให้เนื้อหาสุขภาพได้รับการเผยแพร่ในสื่อหนังสือพิมพ์ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบของข่าวและคอลัมน์และมีพื้นที่เฉพาะของตนเอง กล่าวโดยสรุปได้ว่า นักสื่อสารสุขภาพ ควรเป็น “นักสื่อสารเชิงกลยุทธ์” ที่สามารถวางแผน บริหารจัดการ และดำเนินงานให้เนื้อหาสุขภาพได้รับการเผยแพร่ในสื่อหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่องและมีพื้นที่เฉพาะ ในทิศทางที่กำหนดได้

ในขณะเดียวกันยังมีความจำเป็นในการส่งเสริมให้ระบบสื่อหนังสือพิมพ์ เกิดความคล่องตัวในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ โดยการสนับสนุนให้บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว และนักข่าว ทำหน้าที่สื่อมวลชนในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพมากขึ้น โดยการสนับสนุนด้านการกระบวนการนำเสนอข่าวสาร ในรูปแบบของข้อมูลและเนื้อหาที่มีคุณค่าของข่าวตามเกณฑ์การพิจารณา มีแหล่งข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ สร้างมาตรฐานการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์

นอกจากนี้ในด้านของสื่อหนังสือพิมพ์ ควรมีการสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนเชิงนโยบายของหนังสือพิมพ์ ให้เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ มีการจัดพื้นที่สำหรับเนื้อหาสุขภาพอย่างชัดเจนในหนังสือพิมพ์ และมีการพัฒนาทักษะการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพให้แก่บุคลากรในสื่อหนังสือพิมพ์

จากข้อเสนอแนะที่กล่าวมาข้างต้น สามารถเชื่อมโยงกับแผนภาพการสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ตามแผนภาพที่ 8.1 ได้ว่า การสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์จะดำเนินไปเพื่อการปฏิรูประบบสุขภาพเพื่อประชาชน ควรมีการดำเนินงานเพิ่มเติมในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ในระบบการสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน สามารถใช้สื่อหนังสือพิมพ์เป็นช่องทางเข้าถึงประชาชนได้ ทั้งนี้ควรคำนึงถึงการบริหารจัดการการเผยแพร่เนื้อหา และการใช้สื่ออื่น ๆ ประกอบเพื่อให้ระบบการสื่อสารสุขภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประชาชนมากที่สุด
2. สร้างบุคลากร “นักสื่อสารเชิงกลยุทธ์” ที่มีความเชี่ยวชาญการสื่อสารสุขภาพ ให้เป็นผู้ที่สามารถวางแผน บริหารจัดการ และดำเนินงานให้เนื้อหาสุขภาพได้รับการเผยแพร่ในสื่อหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่องและมีพื้นที่เฉพาะ ในทิศทางที่กำหนดได้ โดยใช้การศึกษาในระบบการศึกษาขั้นอุดมศึกษา และระบบการศึกษาต่อเนื่อง
3. สนับสนุนให้มีแหล่งข้อมูลสุขภาพที่ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว เข้าถึงได้อย่างสะดวก
4. มีการพัฒนาการรายงานข่าวสุขภาพ และการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ ทางหนังสือพิมพ์ โดยการฝึกอบรมให้แก่ ผู้สื่อข่าวสายสาธารณสุขที่เริ่มงานใหม่ และบุคลากรทางการแพทย์ที่เขียนคอลัมน์สุขภาพในหนังสือพิมพ์
5. มีการจัดสรรพื้นที่สำหรับนำเสนอข้อมูลข่าวสารสุขภาพโดยเฉพาะในหนังสือพิมพ์
6. มีการสร้างความเข้าใจ ให้ความรู้แก่ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ให้สามารถรู้เท่าทันการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพเชิงธุรกิจในสื่อหนังสือพิมพ์

สรุปเป็นแผนภาพแสดงสถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพ และการสนับสนุนให้สามารถพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ได้ ตามแผนภาพที่ 8.2

แผนภาพที่ 8.2 : ระบบสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์

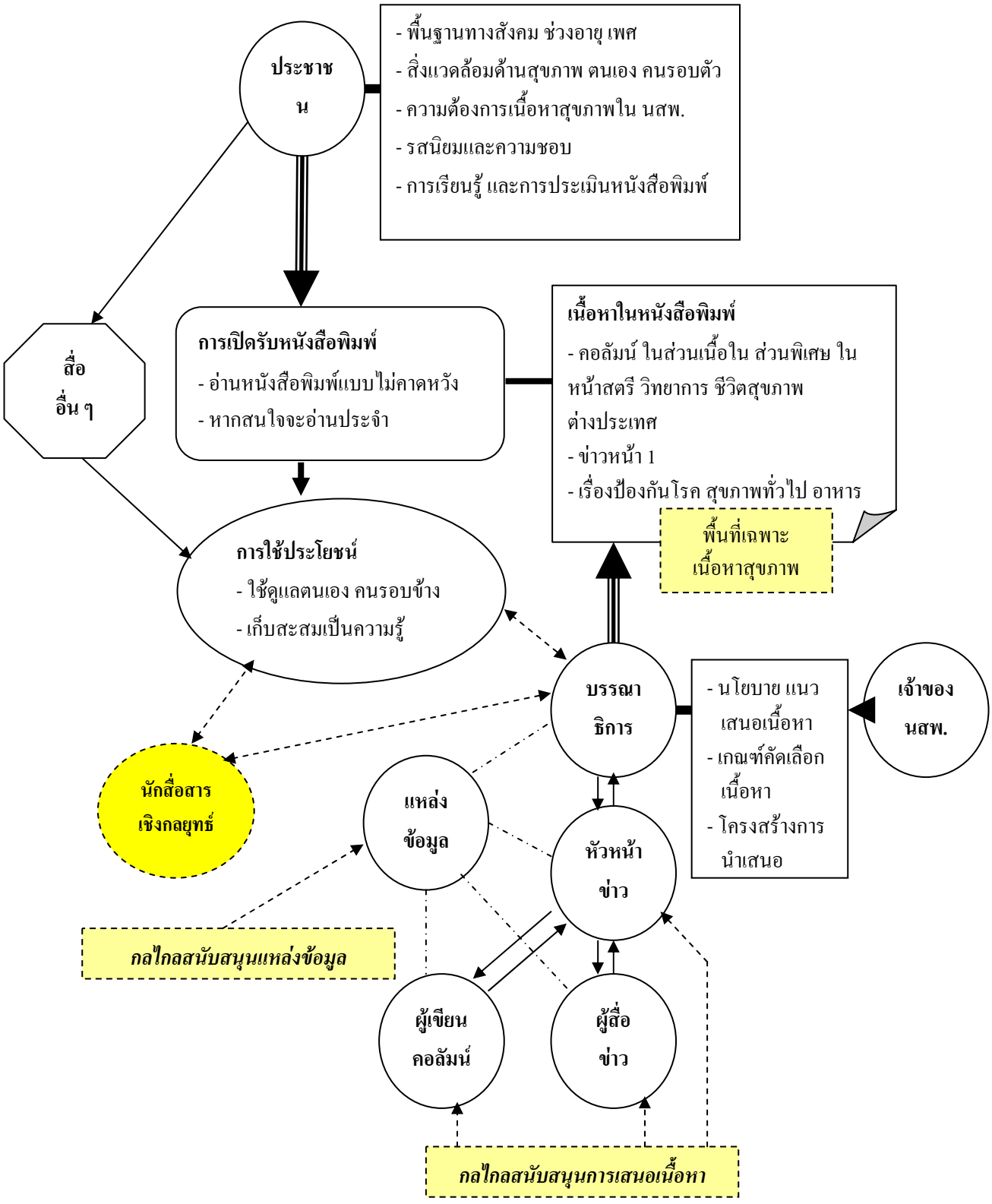

8.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยขั้นต่อไป

การวิจัยครั้งนี้สามารถแสดงให้เห็นสถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ได้ พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะในการจัดการระบบสื่อสารสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ตามแผนภาพที่ 8.2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระบบสื่อสารสุขภาพเพื่อประชาชนในสื่อหนังสือพิมพ์ ต้องมีการใช้สื่ออื่น ๆ ผสมผสาน และมีความจำเป็นต้องมีกลไกการสนับสนุน 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่ นักสื่อสารเชิงกลยุทธ์เกี่ยวกับเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ พื้นที่เฉพาะเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ กลไกสนับสนุนแหล่งข้อมูล และกลไกสนับสนุนการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ อย่างไรก็ตามกลไกการสนับสนุนที่กล่าวมายังขาดรายละเอียดในการดำเนินงาน ดังนั้นการวิจัยขั้นต่อไปควรเป็นการวิจัยในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาความเป็นไปได้ คุณสมบัติ บทบาท หน้าที่ การยอมรับ และกากรสร้างนักสื่อสารเชิงกลยุทธ์เกี่ยวกับเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์

2. ศึกษาความเป็นไปได้ รูปแบบ และการดำเนินงานของกลไกสนับสนุนด้านการจัดพื้นที่เฉพาะสำหรับเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์ กลไกสนับสนุนข้อมูลสุขภาพสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาสสุขภาพ และกลไกการสนับสนุนการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ

****

รายการอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. การวิเคราะห์เนื้อหาและผลกระทบของข้อมูลข่าวสารสุขภาพเรื่องอาหารที่นำเสนอทางสื่อมวลชน (2547). (เอกสารอัดสำเนา)

จิตสุดา รูปงาม. การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการของหนังสือพิมพ์รายวันไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตรพัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

ดรุณี หิรัญรักษ์. การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ธนวรรณ กัมมารเจษฎากุล. การวิเคราะห์เนื้อหาด้านสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวันของประเทศไทย วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

บุญเรือง เนียมหอม, กำพล ดำรงค์วงศ์ และปรียาพร ฤกษ์พินัย. โครงการวิจัยสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อสุขภาพ. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2547. (เอกสารอัดสำเนา)

ประเวศ วะสี. บนเส้นทางใหม่ การส่งเสริมสุขภาพ อภิวัฒน์ชีวิตและสังคม. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน, 2541.

ประเวศ วะสี. การปฏิวัติเงียบ : การปฏิรูประบบสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, 2546.

พรพรรณ ไม้สุพร. การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. เอกสารการสอนชุดวิชาการออกแบบทางการพิมพ์ หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2543.

มาลี บุญศิริพันธ์. หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2531.

มาลี บุญศิริพันธ์. การประเมินคุณค่าข่าว หลักเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาวารสารศาสตร์. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526. (เอกสารอัดสำเนา)

วัชรีพร กุลพิสิทธิเจริญ. การวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตรพัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542 .

ศิริชัย ศิริกายะ และคณะ. การวิเคราะห์เนื้อหาและวาทกรรมเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยในสื่อมวลชนไทย 2541. (เอกสารอัดสำเนา)

สิริวิมล ชาญเวชช์. การวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องโรคเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

หทัย ชิตานนท์ (บรรณาธิการ). นิยามศัพท์ส่งเสริมสุขภาพ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2540.

Budd, Thorp, Donohew. Content Analysis of Communication. New York: Macmillan, 1967.

McNair, Brian. An Introduction to Political Communication. New York: Rouledge, 1995.

McQuail, Denis. McQuail's Mass Communication Theory. 4th edition. Great Britain: SAGE, 2000.

สัมภาษณ์

คเนศ จิรัษฐิติพงศ์. หัวหน้าข่าว หนังสือพิมพ์แนวหน้า. สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2547.

จิระพงศ์ เต็มเปี่ยม. บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์แนวหน้า. สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2547.

ฐิติวรรณ ไสวแสนยากร. หัวหน้าข่าวสาธารณสุข หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2547.

ณ กาฬ เลาหะวิไลย. บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2547.

ดวงกมล ศจิระวัฒนากุล. ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. สัมภาษณ์, 29 ตุลาคม 2547.

ทศพร โชคชัยพล. บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2547.

ธงชัย ณ นคร. บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2547.

ธีระวุฒิ สถิตภัทรกุล. ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2547.

ธีรวุฒิ คูหะเปรมะ. ผู้อำนวยการสถาบันมะเร็งแห่งชาติ. สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2547.

นงนุช สิงหเดชะ. ผู้เขียนคอลัมน์หนังสือพิมพ์มติชน. สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2547.

นัธพร ศิริรังษี. หัวหน้าข่าวแมกกาซีน หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2547.

เนาวรัตน์ ชุมยวง. เจ้าหน้าที่มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ. สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2547.

พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์. แพทย์ประจำโรงพยาบาลวชิรพยาบาล. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2547.

พินิจ กุลละวณิชย์. เลขาธิการแพทยสภา. สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2547.

พีระยุ ดีประเสริฐ. หัวหน้าข่าวสาธารณสุข หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน. สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2547

ไพรัช มิ่งขวัญ. ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์แนวหน้า. สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2547.

ภัทระ คำพิทักษ์. บรรณาธิการข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2547.

ภาสกร ถาวรนันท์. แพทย์ประจำโรงพยาบาลบางกอกเนอสซิ่งโฮม. สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2547.

ราตรี ชีพอุดมวิทย์. นักวิชาการ. สัมภาษณ์, 26 ตุลาคม 2547.

สัมภาษณ์ (ต่อ)

วสันต์ ภัยหลีกลี้ . บรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน. สัมภาษณ์,
11 พฤศจิกายน 2547.

วันวิสา ชูชนม์. ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2547.

วัลลพ กิจเจริญสุข. แพทย์ประจำโรงพยาบาลสมิติเวช. สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2547

วิทวัส อัศวนภาเทศ. ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน. สัมภาษณ์,
11 พฤศจิกายน 2547.

วิโรจพันธ์ อนันต์ภิรมย์รื่น. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2547.

สมสกุล เผ่าจินดามุข. หัวหน้าข่าวกาย-ใจ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. สัมภาษณ์,
20 ตุลาคม 2547.

สากล เจรจา. ผู้เขียนคอลัมน์สายตรงผู้บริโภค หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. สัมภาษณ์,
21 ตุลาคม 2547.

สายันต์ เล็กอุทัย. ผู้เขียนคอลัมน์ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน. สัมภาษณ์,
22 พฤศจิกายน 2547.

สุปราณี แจ้งบำรุง. อาจารย์ประจำคณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล. สัมภาษณ์,
3 พฤศจิกายน 2547.

สุพรรณี สมนึก. ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข หนังสือพิมพ์มติชน. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2547.

สุรณีย์ แสงเพ็ญ. หัวหน้าข่าวชีวิตคุณภาพ หนังสือพิมพ์มติชน. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2547.

สุวพงศ์ จั่นฝังเพ็ชร. บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์มติชน. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2547.

อนุสรา ทองอุไร. ผู้เขียนคอลัมน์ หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2547.

เอมอร คชเสนี. ผู้เขียนคอลัมน์ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน. สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2547.

ภาคผนวก ก

สรุปการวิเคราะห์เนื้อหาโดยรวม

ตารางสรุปเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน แยกตามเรื่องที่นำเสนอ

หนังสือพิมพ์ / เรื่อง	ไทยรัฐ		แนวหน้า		มติชน		กรุงเทพธุรกิจ		ผู้จัดการรายวัน		โพสต์ทูเดย์		รวมทุกฉบับ	
	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
ความรู้เกี่ยวกับโรค	8	423.75	12	803	4	209.98	8	538.09	12	765.82	16	968.75	60	3,709.39
	3.57%	3.27%	5.36%	6.19%	1.79%	1.62%	3.57%	4.15%	5.36%	5.90%	7.14%	7.47%	26.79%	28.59%
สุขภาพทั่วไป	8	162.25	4	131.75	2	56.43	1	52.92	8	421.9	10	267	33	1,092.25
	3.57%	1.25%	1.79%	1.02%	0.89%	0.43%	0.45%	0.41%	3.57%	3.25%	4.46%	2.06%	14.73%	8.42%
อาหาร โภชนาการ การบริโภค	6	197.5	7	395.25	4	130.87	2	102.98	8	521.29	6	736	33	2,083.89
	2.68%	1.52%	3.13%	3.05%	1.79%	1.01%	0.89%	0.79%	3.57%	4.02%	2.68%	5.67%	14.73%	16.06%
การใช้ยา	3	235.75	2	167	2	41.3	1	28.91	3	146.46	3	104.75	14	724.17
	1.34%	1.82%	0.89%	1.29%	0.89%	0.32%	0.45%	0.22%	1.34%	1.13%	1.34%	0.81%	6.25%	5.58%
ความงาม	2	75	-	-	4	153.06	1	30.5	2	270	4	271.75	13	800.31
	0.89%	0.58%	-	-	1.79%	1.18%	0.45%	0.24%	0.89%	2.08%	1.79%	2.09%	5.80%	6.17%
ชีวจิต ธรรมชาติ บำบัด	4	111	1	300	2	57.2	1	141.24	-	-	4	320.25	12	929.69
	1.79%	0.86%	0.45%	2.31%	0.89%	0.44%	0.45%	1.09%	-	-	1.79%	2.47%	5.36%	7.17%
อนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร	-	-	4	345	2	75.79	1	81.76	3	178.05	1	103.5	11	784.10
	-	-	1.79%	2.66%	0.89%	0.58%	0.45%	0.63%	1.34%	1.37%	0.45%	0.80%	4.91%	6.04%
การออกกำลังกาย	-	-	2	94.5	2	81.81	-	-	1	26.25	2	189.5	7	392.06
	-	-	0.89%	0.73%	0.89%	0.63%	-	-	0.45%	0.20%	0.89%	1.46%	3.13%	3.02%

ตารางสรุปเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน แยกตามเรื่องที่นำเสนอ (ต่อ)

หนังสือพิมพ์ / เรื่อง	ไทยรัฐ		แนวหน้า		มติชน		กรุงเทพธุรกิจ		ผู้จัดการรายวัน		โพสต์ทูเดย์		รวมทุกฉบับ	
	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)
แพทย์ทางเลือก	1 0.45%	23.5 0.18%	- -	- -	- -	- -	- -	- -	5 2.23%	749.67 5.78%	1 0.45%	16.5 0.13%	7 3.13%	789.67 6.09%
วิทยาการทางการแพทย์	4 1.79%	74.25 0.57%	- -	- -	- -	- -	- -	- -	3 1.34%	64.54 0.50%	- -	- -	7 3.13%	138.79 1.07%
การดูแลตนเองเมื่อป่วย	- -	- -	- -	- -	2 0.89%	59.63 0.46%	1 0.45%	134.64 1.04%	1 0.45%	74 0.57%	2 0.89%	60.75 0.47%	6 2.68%	329.02 2.54%
สุขภาพจิต	1 0.45%	21 0.16%	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	4 1.79%	181.5 1.40%	5 2.23%	202.5 1.56%
เพศศึกษา	1 0.45%	15 0.12%	1 0.45%	143 1.10%	1 0.45%	25.42 0.20%	- -	- -	- -	- -	1 0.45%	42.75 0.33%	4 1.79%	226.17 1.74%
การลดน้ำหนัก	- -	- -	- -	- -	1 0.45%	25.2 0.19%	- -	- -	2 0.89%	158.26 1.22%	- -	- -	3 1.34%	183.46 1.41%
30 บาทรักษาทุกโรค	2 0.89%	169 1.30%	v -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	2 0.89%	169 1.30%
สภาพแวดล้อมมลพิษ	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 0.45%	30.55 0.24%	- -	- -	1 0.45%	31.5 0.24%	2 0.89%	62.05 0.48%
สุขภาพผู้สูงอายุ	-	-	-	-	-	-	-	-	1 0.45%	90 0.69%	1 0.45%	145 1.12%	2 0.89%	235 1.81%

ตารางสรุปเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน แยกตามเรื่องที่นำเสนอ (ต่อ)

หนังสือพิมพ์ / เรื่อง	ไทยรัฐ		แนวหน้า		มติชน		กรุงเทพธุรกิจ		ผู้จัดการรายวัน		โพสต์ทูเดย์		รวมทุกฉบับ	
	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)
ตรวจมะเร็งเต้านม	-	-	-	-	1 0.45%	72 0.55%	-	-	-	-	-	-	1 0.45%	72 0.55%
นโยบายเกี่ยวกับประกันสังคม	- -	- -	1 0.45%	24 0.18%	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 0.45%	24 0.18%
สุขภาพตา	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 0.45%	27.65 0.21%	- -	- -	- -	- -	1 0.45%	27.65 0.21%
รวม	40 17.86%	1,508.00 11.62%	34 15.18%	2,403.50 18.52%	27 12.05%	988.69 7.62%	18 8.04%	1,169.24 9.01%	49 21.88%	3,466.24 26.71%	56 25.00%	3,439.50 26.51%	224 100.00%	12,975.17 100.00%
พื้นที่เฉลี่ยต่อชิ้น		37.70		70.69		36.62		64.96		70.74		61.42		57.92

ตารางสรุปเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน แยกตามสาระที่นำเสนอ

หนังสือพิมพ์	ไทยรัฐ		แนวหน้า		มติชน		กรุงเทพธุรกิจ		ผู้จัดการรายวัน		โพสต์ทูเดย์		รวมทุกฉบับ	
สาระ	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)	จำนวน (ชิ้น)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว)
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
การป้องกันโรค	22	936.25	21	1522.75	9	313.19	8	541.4	19	1,019.35	29	1,729.75	108	6,062.69
	9.82%	7.22%	9.38%	11.74%	4.02%	2.41%	3.57%	4.17%	8.48%	7.86%	12.95%	13.33%	48.21%	46.73%
การสร้างเสริมสุขภาพ	7	185	7	612	10	421.74	4	188.98	16	1,410.56	17	1,427.25	61	4,245.53
	3.13%	1.43%	3.13%	4.72%	4.46%	3.25%	1.79%	1.46%	7.14%	10.87%	7.59%	11.00%	27.23%	32.72%
การรักษาพยาบาล	11	386.75	6	268.75	6	204.12	5	411.21	12	679.02	10	282.5	50	2,232.35
	4.91%	2.98%	2.68%	2.07%	2.68%	1.57%	2.23%	3.17%	5.36%	5.23%	4.46%	2.18%	22.32%	17.20%
การฟื้นฟูสภาพ	0	0	0	0	2	49.64	1	27.65	2	357.31	0	0	5	434.6
	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.89%	0.38%	0.45%	0.21%	0.89%	2.75%	0.00%	0.00%	2.23%	3.35%
รวม	40	1,508.00	34	2,403.50	27	988.69	18	1,169.24	49	3,466.24	56	3,439.50	224	12,975.17
	17.86%	11.62%	15.18%	18.52%	12.05%	7.62%	8.04%	9.01%	21.88%	26.71%	25.00%	26.51%	100.00%	100.00%

ตารางสรุปเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน แยกตามรูปแบบที่นำเสนอ

หนังสือพิมพ์	ไทยรัฐ		แนวหน้า		มติชน		กรุงเทพธุรกิจ		ผู้จัดการรายวัน		โพสต์ทูเดย์		รวมทุกฉบับ	
รูปแบบ	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)	จำนวน (ชิ้น) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ตารางนิ้ว) (ร้อยละ)
คอลัมน์	30 13.39%	1041.75 8.03%	16 7.14%	1283.25 9.89%	8 3.57%	308.22 2.38%	7 3.13%	307.26 2.37%	12 5.36%	1081.27 8.33%	40 17.86%	2654 20.45%	113 50.45%	6675.75 51.45%
ข่าว	7 3.13%	272.25 2.10%	14 6.25%	600.25 4.63%	10 4.46%	248.15 1.91%	5 2.23%	277.68 2.14%	13 5.80%	511.76 3.94%	14 6.25%	627.5 4.84%	63 28.13%	2537.59 19.56%
บทความปริทัศน์	2 0.89%	63.5 0.49%	1 0.45%	300 2.31%	6 2.68%	290.84 2.24%	3 1.34%	430.88 3.32%	22 9.82%	1817.46 14.01%	1 0.45%	114 0.88%	35 15.63%	3016.68 23.25%
สัมภาษณ์	 0.00%	0 0.00%	1 0.45%	150 1.16%	1 0.45%	22.8 0.18%	3 1.34%	153.42 1.18%	2 0.89%	55.75 0.43%	 0.00%	0 0.00%	7 3.13%	381.97 2.94%
บทวิจารณ์	1 0.45%	130.5 1.01%	 0.00%	0 0.00%	2 0.89%	118.68 0.91%	 0.00%	0 0.00%	 0.00%	0 0.00%	 0.00%	0 0.00%	3 1.34%	249.18 1.92%
บทบรรณาธิการ	 0.00%	0 0.00%	2 0.89%	70 0.54%	 0.00%	0 0.00%	 0.00%	0 0.00%	 0.00%	0 0.00%	1 0.45%	44 0.34%	3 1.34%	114 0.88%
รวม	40 17.86%	1508 11.62%	34 15.18%	2403.5 18.52%	27 12.05%	988.69 7.62%	18 8.04%	1169.24 9.01%	49 21.88%	3466.24 26.71%	56 25.00%	3439.5 26.51%	224 100.00%	12,975.17 100.00%

ตารางสรุปตำแหน่งที่ปรากฏเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน

หนังสือพิมพ์	ไทยรัฐ	แนวหน้า	มติชน	กรุงเทพธุรกิจ	ผู้จัดการรายวัน	โพสต์ทูเดย์	รวมทุกฉบับ
ตำแหน่งที่ปรากฏ	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
ซ้ายบน	12	6	7	3	12	16	56
	5.36%	2.68%	3.13%	1.34%	5.36%	7.14%	25.00%
กลาง	8	10	6	6	11	6	47
	3.57%	4.46%	2.68%	2.68%	4.91%	2.68%	20.98%
ขวาบน	10	4	4	3	8	12	41
	4.46%	1.79%	1.79%	1.34%	3.57%	5.36%	18.30%
ขวาล่าง	2	12	3	3	2	14	36
	0.89%	5.36%	1.34%	1.34%	0.89%	6.25%	16.07%
ซ้ายล่าง	8	2	7	3	5	8	33
	3.57%	0.89%	3.13%	1.34%	2.23%	3.57%	14.73%
บนซ้าย-ขวา					8		8
	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	3.57%	0.00%	3.57%
ล่างซ้าย-ขวา					3		3
	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	1.34%	0.00%	1.34%
รวม	40	34	27	18	49	56	224
	17.86%	15.18%	12.05%	8.04%	21.88%	25.00%	100.00%

ตารางสรุปการพิมพ์เนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน

หนังสือพิมพ์	ไทยรัฐ	แนวหน้า	มติชน	กรุงเทพธุรกิจ	ผู้จัดการรายวัน	โพสต์ทูเดย์	รวมทุกฉบับ
การพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
สี	26 11.61%	3 1.34%	5 2.23%	12 5.36%	31 13.84%	39 17.41%	116 51.79%
ขาวดำ	14 6.25%	31 13.84%	22 9.82%	6 2.68%	18 8.04%	17 7.59%	108 48.21%
รวม	40 17.86%	34 15.18%	27 12.05%	18 8.04%	49 21.88%	56 25.00%	224 100.00%

ตารางสรุปการพิมพ์ภาพประกอบเนื้อหาสุขภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน

หนังสือพิมพ์ การพิมพ์ภาพประกอบ	ไทยรัฐ	แนวหน้า	มติชน	กรุงเทพธุรกิจ	ผู้จัดการรายวัน	โพสต์ทูเดย์	รวมทุกฉบับ
	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)	จำนวน (ชิ้น)
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
ไม่มี	26 11.61%	23 10.27%	19 8.48%	10 4.46%	13 5.80%	28 12.50%	119 53.13%
มี	14 6.25%	11 4.91%	8 3.57%	8 3.57%	36 16.07%	28 12.50%	105 46.88%
รวม	40 17.86%	34 15.18%	27 12.05%	18 8.04%	49 21.88%	56 25.00%	224 100.00%

ตารางสรุปประเภทหน้าที่เนื้อหาสุขภาพปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวัน

ประเภทหน้า	มติชน	แนวหน้า	ไทยรัฐ	กรุงเทพธุรกิจ	ผู้จัดการรายวัน	โพสต์ทูเดย์	รวม
หน้าสตรี	2	8	2	-	4	20	36
	0.89%	3.57%	0.89%	-	1.79%	8.93%	16.07%
หน้าเกษตร - วิทยาการ	-	2	23	3	-	-	28
	-	0.89%	10.27%	1.34%	-	-	12.50%
ข่าวหน้า 1 ฉบับหลัก	1	7	4	4	4	6	26
	0.45%	3.13%	1.79%	1.79%	1.79%	2.68%	11.61%
หน้าทั่วไป	-	1	5	4	5	11	26
	-	0.45%	2.23%	1.79%	2.23%	4.91%	11.61%
หน้าชีวิต - สุขภาพ	-	-	-	6	17	2	25
	-	-	-	2.68%	7.59%	0.89%	11.16%
หน้าต่างประเทศ	-	-	1	-	15	6	22
	-	-	0.45%	-	6.70%	2.68%	9.82%
หน้าบทความแสดงความเห็น	6	6	-	-	-	-	12
	2.68%	2.68%	-	-	-	-	5.36%
หน้าสาธารณสุข	11	-	-	-	-	-	11
	4.91%	-	-	-	-	-	4.91%
หน้า ท่องเที่ยว –อาหาร	-	-	-	-	4	5	9
	-	-	-	-	1.79%	2.23%	4.02%
หน้าการศึกษา	2	-	4	-	-	-	6
	0.89%	-	1.79%	-	-	-	2.68%
หน้าเยาวชน	1	3	-	-	-	1	5
	0.45%	1.34%	-	-	-	0.45%	2.23%
หน้าเศรษฐกิจ	2	-	1	-	-	1	4
	0.89%	-	0.45%	-	-	0.45%	1.79%
หน้าภูมิภาค	-	3	-	1	-	-	4
	-	1.34%	-	0.45%	-	-	1.79%
หน้าไลฟ์ไสตล์ – สัตว์เลี้ยง	-	-	-	-	-	3	3
	-	-	-	-	-	1.34%	1.34%
หน้าการเมือง	-	-	-	-	-	-	2
	-	0.89%	-	-	-	-	0.89%
หน้ากีฬา	2	-	-	-	-	-	2
	0.89%	-	-	-	-	-	0.89%
หน้าบันเทิง	-	2	-	-	-	-	2
	-	0.89%	-	-	-	-	0.89%
หน้าสังคม	-	-	-	-	-	1	1
	-	-	-	-	-	0.45%	0.45%
รวม							224
							100%

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน

รายชื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอเนื้อหาสุขภาพในสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน

1. **ไทยรัฐ**

ชื่อ นามสกุล	ตำแหน่ง	บทบาทการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ
คุณธงชัย ณ นคร	บรรณาธิการข่าว	บรรณาธิการข่าว
คุณฐิติวรรณ ไสวแสนยากร	หัวหน้าข่าวสาธารณสุข	หัวหน้าข่าว
คุณปัญญา เจริญวงศ์	หัวหน้าข่าวเกษตร	ผู้เขียนคอลัมน์
คุณวันวิสาข์ ชูชนม์	นักข่าวสาธารณสุข	ผู้สื่อข่าว
คุณราตรี ชีพอุดมวิทย์	นักวิชาการแพทย์ทางเลือก	แหล่งข้อมูล

2. **แนวหน้า**

ชื่อ นามสกุล	ตำแหน่ง	บทบาทการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ
คุณจิระพงศ์ เต็มเปี่ยม	บรรณาธิการ	บรรณาธิการ
คุณคเนศ จิรัษฐิติพงศ์	หัวหน้าข่าว หน้า 1	หัวหน้าข่าว
คุณไพรัช มิ่งขวัญ	ผู้สื่อข่าว	ผู้สื่อข่าว
คุณวิโรจพนธ์ อนันต์ภิรมย์รื่น	ผู้สื่อข่าว	ผู้เขียนสกู๊ป
นพ.พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์	หัวหน้าหน่วยพัฒนาเด็ก ภาควิชากุมารเวชศาสตร์วิทยาลัยแพทยศาสตร์และวชิรพยาบาล	แหล่งข้อมูล

3. **มติชน**

ชื่อ นามสกุล	ตำแหน่ง	บทบาทการเป็น นักสื่อสารสุขภาพ
คุณสุวพงศ์ จันฝั้งเพ็ชร	บรรณาธิการข่าว	บรรณาธิการ
คุณสุรณีย์ แสงเพ็ญ	หัวหน้าข่าวชีวิตคุณภาพ	หัวหน้าข่าว
คุณสุพรรณี สมนึก	ผู้สื่อข่าว	ผู้สื่อข่าว
คุณนงนุช สิงหเดชะ	ผู้สื่อข่าว	ผู้เขียนคอลัมน์
นายแพทย์พินิจ กุลละวณิชย์	เลขาธิการแพทยสภา	ผู้เขียนคอลัมน์
รศ.ดร.สุปราณี แจ้งบำรุง	นายกสมาคมโภชนาการแห่ง ประเทศไทย / คณะเวชศาสตร์ เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล	แหล่งข้อมูล
นายแพทย์ธีรวุฒิ คูหะเปรมะ	ผู้อำนวยการสถาบันมะเร็ง แห่งชาติ	แหล่งข้อมูล

4. **กรุงเทพธุรกิจ**

ชื่อ นามสกุล	ตำแหน่ง	บทบาทการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ
คุณทศพร โชคชัยพล	บรรณาธิการข่าวคุณภาพชีวิตและข่าวหน้า 1	บรรณาธิการ
คุณสมสกุล เผ่าจินดามุข	บรรณาธิการข่าววิทยาศาสตร์และคอลัมน์กาย-ใจ	บรรณาธิการ
คุณอัจฉรา สาสุข	ผู้สื่อข่าววิทยาศาสตร์และผู้เขียนสกู๊ปคอลัมน์กาย-ใจ	ผู้สื่อข่าว
คุณสากล แจรจา	ผู้สื่อข่าวบริโภค-สุขภาพและข่าวคอลัมน์สายตรงผู้บริโภค	ผู้สื่อข่าว
นายแพทย์ ภาสกร ถาวรนันท์	โรงพบาบาลบางกอกเนอสซิ่งโฮม (BNH)	แหล่งข้อมูล
นางสาวดวงกมล ศจิระวัฒนากุล	ผู้สื่อข่าวประจำกระทรวงสาธารณสุข	ผู้สื่อข่าว

5. **ผู้จัดการรายวัน**

ชื่อ นามสกุล	ตำแหน่ง	บทบาทการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ
คุณวสันต์ ภัยหลีกลี้	บรรณาธิการข่าว	บรรณาธิการ
คุณพีระยุ ดีประเสริฐ	หัวหน้าข่าวสาธารณสุข	หัวหน้าข่าว
คุณวิทวัส	นักข่าวสาธารณสุข	ผู้สื่อข่าว
คุณเอมอร คชเสนี	ประจำกองบรรณาธิการผู้จัดการรายวัน	ผู้เขียนคอลัมน์

6. **โพสต์ทูเดย์**

ชื่อ นามสกุล	ตำแหน่ง	บทบาทการเป็น นักสื่อสารสุขภาพ
คุณ ณ กาฬ เลาหะวิไลย	บรรณาธิการข่าว	บรรณาธิการ
คุณภัทระ คำพิทักษ์	บรรณาธิการการเมือง	หัวหน้าข่าว
คุณธีรวุฒิ สถิตภัทรกุล	ผู้สื่อข่าว สาธารณสุข	ผู้สื่อข่าว
คุณอนุสรา ทองอุไร	ผู้สื่อข่าว	ผู้เขียนคอลัมน์
คุณนัธพร ศิริรังษี	หัวหน้าข่าว แมกกาซีน	ผู้เขียนคอลัมน์
คุณเนาวรัตน์ ชุมยวง	มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ	แหล่งข้อมูล

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เข้าสนทนากลุ่ม

รายชื่อผู้เข้าสนทนากลุ่มเนื้อหาสุขภาพ

กลุ่มวัยรุ่นที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

1. นายศุภชัย เพ็ชรี่	นิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. นางสาวอัญชลี บิลกาซัน	นักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. นางสาวเรียม แผ่นผา	นักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
4. นายศิโรตม์ หงษ์หยก	นักศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต
5. นางสาวพนิตา ศิริประมงค์	นักศึกษา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
6. นายอรรถรส อรรถมานะ	นิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

1. นางสาวอาภาวดี มั่งมี	นิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. นายอิทธิเทพ หลีนวรัตน์	นักศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต
3. นางสาวชลิดา คุณวิภูศีลกุล	นิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. นางสาวอุรัสสา เมตตพันธุ์	นิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. นายพิธาน ปรีชาธรรมรัช	นักศึกษา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
6. นางสาวภาวิณี หวังภักดี	นักศึกษา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
7. คุณวรวัฒน์ วิวัฒน์สัตยา	นักศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)

กลุ่มทำงานที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

1. นางสาวกรองจิตต์ กำเนิดมี	พนักงานบริษัทเอกชนด้าน Garment
2. นายธีระวัฒน์ พยุงทอง	เจ้าหน้าที่สำนักงานบริหารการเงิน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
3. นางสาวกัลยา จันทรวิเชียร	เลขานุการผู้บริหาร บริษัท แทค คอมมูนิเคชั่น จำกัด มหาชน
4. นายเพชร วิภามณีโรจน์	เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยรังสิต
5. นางสาวประไพพรรณ เพชรลีลา	พนักงานร้านอาหาร (รับจ้างทั่วไป)

กลุ่มทำงานที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

1.	นางสาวจิตติมา วงษ์เอี่ยม	เจ้าหน้าที่การเงิน บริษัทเอกชน
2.	นายสุทธิรักษ์ นานวน	พนักงานร้านกาแฟสด (รับจ้างทั่วไป)
3.	นางสาวกิ่งกาญจน์ กิมปฐม	เจ้าหน้าที่บัญชี บริษัทเอกชน
4.	นายพรชัย เธอจัณทึก	พนักงานธนาคารเอเชีย
5.	นายทรงกริช สุทธะลักษณ์	ช่างเครื่อง บริษัทเอกชน
6.	นางสาวนภาภัตต์ วัฒนสุชาติ	เจ้าหน้าที่บัญชี บริษัทเอกชน

กลุ่มวัยสูงอายุที่อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

1.	นางลักขณา สุยานนท์	พยาบาล (เกษียณ)
2.	นายโพธิ์ไทย รัตนโชติ	ข้าราชการบำนาญ กระทรวงคมนาคม
3.	นางบังอร แสงศิริ	พนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (เกษียณก่อนอายุ)
4.	นายวาลัย แสงศิริ	ข้าราชการบำนาญ กระทรวงมหาดไทย
5.	นางอรุณรัตน์ เหลืองอร่าม	สมุห์บัญชี บริษัทเอกชน
6.	นายธนภัทร ญาณวิมุตพร	ธุรกิจส่วนตัว

กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้อ่านเนื้อหาสุขภาพทางหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

1.	นายวิบูลย์ ธราธิป	ข้าราชการบำนาญ กระทรวงคมนาคม
2.	นางสุจินดา ชัยเรืองจิตจรัส	แม่บ้าน
3.	นางศิริพร วรเศยานนท์	แม่บ้าน
4.	พ.อ. อภิญญา ตัณฑากาศ	รับราชการทหาร

ภาคผนวก ง

แบบคัดเลือกผู้เข้าสนทนากลุ่ม

แบบสำรวจข้อมูลการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์

นาย/นาง/นางสาว.....อายุ .....ปี

หมายเลขโทรศัพท์ (บ้าน) .....(ที่ทำงาน)..... (มือถือ).....

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน หรือเขียนคำตอบลงใน.....ที่กำหนด

1. ในแต่ละสัปดาห์ ท่านอ่านหนังสือพิมพ์บ้างหรือไม่

   ☐ อ่าน ☐ ไม่อ่าน (ถ้าไม่อ่าน กรุณาข้ามไปตอบข้อ 8)

2. ท่านอ่านหนังสือพิมพ์โดยเฉลี่ยกี่วันต่อสัปดาห์

   ☐ 1-2 วันต่อสัปดาห์ ☐ 3-4 วันต่อสัปดาห์

   ☐ 5-6 วันต่อสัปดาห์ ☐ อ่านทุกวัน

3. ท่านใช้เวลาอ่านหนังสือพิมพ์โดยเฉลี่ย ครั้งละประมาณกี่นาที

   ☐ น้อยกว่า 15 นาที ☐ 15-30 นาที ☐ มากกว่า 30 นาที

4. หนังสือพิมพ์ใดที่ท่านชอบอ่านมากที่สุด (โปรดระบุเพียงชื่อเดียว) .....

5. ตามปกติ ท่านอ่านข่าวเกี่ยวกับสุขภาพ หรือคอลัมน์เกี่ยวกับสุขภาพในหนังสือพิมพ์บ้างหรือไม่

   ☐ไม่อ่าน (ถ้าไม่อ่าน ข้ามไปตอบข้อ 8)

   ☐ อ่าน (กรุณา ✓ ลงในช่อง ❍ ด้านล่างที่ตรงกับพฤติกรรมการอ่านของท่านเพียงช่องเดียว)

   ❍ อ่านทุกครั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์ ❍ อ่านเกือบทุกครั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์

   ❍ อ่านบ้าง บางครั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์ ❍ อ่านบ้าง แต่นาน ๆ ครั้ง

6. มีคอลัมน์ใดบ้างในหนังสือพิมพ์ ที่เกี่ยวกับสุขภาพซึ่งท่านติดตามอ่าน (กรุณาระบุชื่อคอลัมน์ หรือผู้ เขียน หรือคอลัมนิสต์ ถ้าระบุได้)

   .....

7. ในระยะ 2-3 เดือนที่ผ่านมา มีข่าวหรือเรื่องราวเกี่ยวกับสุขภาพใดบ้างที่ท่านติดตามอ่านจาก หนังสือพิมพ์.....

8. ตามปกติ (นอกจากสื่อหนังสือพิมพ์) ท่านรับทราบข้อมูล/ข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพจากที่ใด

   ☐โทรทัศน์ ☐ วิทยุ ☐ นิตยสาร/วารสาร ☐ อินเตอร์เน็ต

   ☐ ตำรา/เอกสารวิชาการ ☐ อื่น ๆ .....

9. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ (โปรดระบุ) .....

10. การศึกษาขั้นสูงสุด

    ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษา ☐ ปวช. ☐ ปวส.

    ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ อื่น ๆ.....

11. รายได้ส่วนตัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน

    ☐ น้อยกว่า 10,000 บาท ☐ 10,001- 20,000 บาท ☐ 20,001 –30,000 บาท

    ☐ 30,001 – 40,000 บาท ☐ มากกว่า 40,000 บาท

เฉพาะกลุ่มวัยรุ่น

แบบสำรวจข้อมูลการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์

นาย/นาง/นางสาว.....อายุ .....ปี

หมายเลขโทรศัพท์ (บ้าน) ..... (มือถือ).....

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน หรือเขียนคำตอบลงใน.....ที่กำหนด

1. ในแต่ละสัปดาห์ ท่านอ่านหนังสือพิมพ์บ้างหรือไม่

   ☐ อ่าน ☐ ไม่อ่าน (ถ้าไม่อ่าน กรุณาข้ามไปตอบข้อ 8)

2. ท่านอ่านหนังสือพิมพ์โดยเฉลี่ยกี่วันต่อสัปดาห์

   ☐ 1-2 วันต่อสัปดาห์ ☐ 3-4 วันต่อสัปดาห์

   ☐ 5-6 วันต่อสัปดาห์ ☐ อ่านทุกวัน

3. ท่านใช้เวลาอ่านหนังสือพิมพ์โดยเฉลี่ย ครั้งละประมาณกี่นาที

   ☐ น้อยกว่า 15 นาที ☐ 15-30 นาที ☐ มากกว่า 30 นาที

4. หนังสือพิมพ์ใดที่ท่านชอบอ่านมากที่สุด (โปรดระบุเพียงชื่อเดียว) .....

5. ตามปกติ ท่านอ่านข่าวเกี่ยวกับสุขภาพ หรือคอลัมน์เกี่ยวกับสุขภาพในหนังสือพิมพ์บ้างหรือไม่

   ☐ ไม่อ่าน (ถ้าไม่อ่าน ข้ามไปตอบข้อ 8)

   ☐ อ่าน (กรุณา ✓ ลงในช่อง ❍ ด้านล่างที่ตรงกับพฤติกรรมการอ่านของท่านเพียงช่องเดียว)

   ❍ อ่านทุกครั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์ ❍ อ่านเกือบทุกครั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์

   ❍ อ่านบ้าง บางครั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์ ❍ อ่านบ้าง แต่นาน ๆ ครั้ง

6. มีคอลัมน์ใดบ้างในหนังสือพิมพ์ ที่เกี่ยวกับสุขภาพซึ่งท่านติดตามอ่าน (กรุณาระบุชื่อคอลัมน์ หรือผู้ เขียน หรือคอลัมนิสต์ ถ้าระบุได้)

   .....

7. ในระยะ 2-3 เดือนที่ผ่านมา มีข่าวหรือเรื่องราวเกี่ยวกับสุขภาพใดบ้างที่ท่านติดตามอ่านจาก หนังสือพิมพ์.....

8. ตามปกติ (นอกจากสื่อหนังสือพิมพ์) ท่านรับทราบข้อมูล/ข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพจากที่ใด

   ☐โทรทัศน์ ☐ วิทยุ ☐ นิตยสาร/วารสาร ☐ อินเตอร์เน็ต

   ☐ ตำรา/เอกสารวิชาการ ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ .....

9. รายได้ส่วนตัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน

   ☐ น้อยกว่า 3,000 บาท ☐3,001-6,000 ☐ 6,001 – 9,000 บาท

   ☐ 9,001-12,000 บาท ☐ มากกว่า 12 ,000 บาท

10. การศึกษาขั้นสูงสุด

    ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษา ☐ ปวช. ☐ ปวส.

    ☐ ปริญญาตรี ☐ อื่น ๆ.....

ภาคผนวก จ

ตารางลงรหัส

ตารางการวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพในหนังสือพิมพ์รายวัน

ชื่อหนังสือพิมพ์.....

วันที่.....

ผู้ลงรหัส..... หน้า ...../....

	1	2	3	รวม
เรื่อง				
อาหาร โภชนาการ การบริโภค				
ชีวจิต ธรรมชาติบำบัด				
การใช้ยา				
การออกกำลังกาย				
การลดน้ำหนัก				
อนามัยแม่ การเลี้ยงดูบุตร				
ความงาม				
เพศศึกษา				
ความรู้เกี่ยวกับโรค				
การดูแลตนเองเมื่อป่วย				
สุขภาพจิต				
สภาพแวดล้อม มลพิษ				
สุขภาพทั่วไป				
สุขภาพผู้สูงอายุ				
แพทย์ทางเลือก				
วิทยาการทางการแพทย์				
ตรวจมะเร็งเต้านม				
สาระ (Theme)				
การรักษาพยาบาล				
การสร้างเสริมสุขภาพ				
การป้องกันโรค				
การฟื้นฟูสภาพ				

	1	2	3	รวม
รูปแบบ				
ข่าว				
บทบรรณาธิการ				
คอลัมน์				
บทวิจารณ์				
บทความปริทัศน์				
สัมภาษณ์				
ผู้เขียน				
แหล่งข้อมูล				
ตำแหน่งที่ปรากฏ				
ซ้ายบน				
ขวาบน				
กลาง				
ซ้ายล่าง				
ขวาล่าง				
เลขหน้า				
ประเภทหน้า				
ขนาด (ตารางนิ้ว)				
การพิมพ์				
สี				
ขาวดำ				
ภาพประกอบ				
ไม่มี				
มี (จำนวนภาพ)				

ภาคผนวก ฉ

รายชื่อคณะผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย

รายชื่อคณะผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย

คณะผู้วิจัย

1. หัวหน้าโครงการ ดร. พนม คลี่ฉายา
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต
อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต
สถานที่ทำงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต
52/347 เมืองเอก ถนนพหลโยธิน ปทุมธานี 12000
โทรศัพท์ 0-2791-5660, 0-2791-5668 โทรศัพท์เคลื่อนที่ 0-9126-0007
โทรสาร 0-2791-5664
e_mail: phnomk@rangsit.rsu.ac.th

2. นักวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นภวรรณ ตันติเวชกุล
อาจารย์ประจำภาควิชาการโฆษณา
สถานที่ทำงาน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
ถนนรามคำแหง 24 แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทรศัพท์ 02-300-4543
e-mail: napawa@yahoo.com

3. นักวิจัย อาจารย์รัตนา ทิมเมือง
อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาทั่วไป
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
สถานที่ทำงาน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
ถนนรามคำแหง 24 แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทรศัพท์ 02-300-4543 ต่อ 3416 โทรศัพท์เคลื่อนที่ 01-5644559
e-mail: rattanatmm@ yahoo.com

คณะผู้ช่วยวิจัย

1. นางอภิญญา กิ่งสุพรรณ

   วุฒิการศึกษา ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยศิลปากร
   นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต

   สถานที่ทำงาน ผู้จัดการโครงการคณะกรรมการนักธุรกิจสิ่งแวดล้อมไทย
   สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
   โทรศัพท์ 0-1629-9217 e-mail: patoongpet@ego.co.th

2. นางสาววรภา เตชะสุริยวรกุล

   วุฒิการศึกษา ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

   สถานที่ทำงาน ที่ปรึกษาประชาสัมพันธ์ บริษัท วิทิตา แอนนิเมชั่น จำกัด
   โทรศัพท์ 0-1310-4755 e-mail: vorapa_ann@yahoo.com

3. นางสาวพิติยา โพธิพิทักษ์

   วุฒิการศึกษา นิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

   สถานที่ทำงาน นักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต
   โทรศัพท์ 0-1901-6188 e-mail: karaboon_p@yahoo.com

4. นางสาววิลาสินี รุจิรานนท์

   วุฒิการศึกษา นิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต

   สถานที่ทำงาน นักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต
   โทรศัพท์ 0-1817-6848 e-mail: hyeeg@hotmail.com

5. นายเพชรเจริญ วิภามณีโรจน์

   วุฒิการศึกษา นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

   สถานที่ทำงาน แผนกมาตรฐานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต
   โทรศัพท์ 0-1658-9726 e-mail: peer@rangsit.rsu.ac.th

คณะผู้ประสานงานวิจัย

1. นางสาววิภา อินทจักร

วุฒิการศึกษา บริหารธุรกิจบัณฑิต(การบัญชี) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สถานที่ทำงาน เจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชีและงบประมาณ สำนักบริหารการเงิน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

โทรศัพท์ 01-4052759 e-mail :wiphai@yahoo.com

2. นางสาวนิชุดา สุขจิระ

วุฒิการศึกษา นักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต

โทรศัพท์ 0-6356-8681 e-mail: nichuda_bom@hotmail.com